

Kuntoutusraha

13.02.2024

Sisällysluettelo

1 Etuusohje	1
1.1 Asiakkaan kokonaistilanne	1
1.2 Tavoite	1
1.3 Etuuden osat	2
1.4 Oikeus ja edellytykset	2
1.4.1 Vakuutetun oikeus	2
1.4.1.1 Suomessa asuvat ja heihin rinnastettavat	3
1.4.1.2 Suomessa työskentelevät ja yritystoimintaa harjoittavat	3
1.4.2 Työnantajan oikeus	4
1.4.2.1 Kuntoutusrahan erityistilanteet	5
1.4.2.2 Päivärahaetuus palkalliselta ajalta	7
1.4.2.3 Lomautus	8
1.4.2.4 Vuosiloma	9
1.4.2.4.1 Opetushenkilöstön loma	9
1.4.2.5 Irtisanomisaika	10
1.4.2.6 Konkurssipesä	10
1.4.2.7 Palkkaturvan maksaja	11
1.4.2.8 Ulkomainen työnantaja	11
1.4.3 Myöntämisedellytykset	12
1.4.3.1 Ikä	12
1.4.3.2 Työelämätavoite	12
1.4.3.3 Työstä estyminen	13
1.4.3.3.1 Kuntoutuspäivän vähimmäiskesto	14
1.4.3.3.2 Työskentely kuntoutuksen aikana	14
1.4.3.3.3 Työskentely osana ammatillisen kuntoutuksen toimenpidettä	17
1.4.3.4 Kuntoutuspäätös	18
1.4.4 Omavastuu-aika	18
1.4.4.1 Omavastuu-aika 0 päivää	19
1.4.4.2 Omavastuu-aika 1 päivä	20
1.4.4.3 Omavastuu-aika 1 + 9 päivää	20
1.4.4.4 Omavastuu-aika 30 päivää	21
1.4.4.5 Omavastuu-aika ja kuntoutuskokonaisuus	22
1.4.5 Osakuntoutusraha	22
1.4.6 Ylläpitokorvaus	22
1.4.7 Kuntoutusavustus	24
1.4.8 Aika, jolta kuntoutusrahaa voi saada	25
1.4.8.1 Kuntoutusrahan odotus- ja väliaika	27
1.4.8.2 Väliajan kuntoutusraha ja kuntoutuskokonaisuus	31
1.4.8.3 Tilapäinen keskeytys	31
1.4.8.4 Poissaolo kuntoutuksesta	32
1.4.9 Kv-säännökset	33
1.4.9.1 EY-lainsäädäntöä soveltavien valtioiden välillä liikkuvien henkilöiden rahaetuudet	34
1.4.9.1.1 Vastuu etuuksista ja oikeus etuuksiin	34

1.4.9.1.2 Vuositulo (Työtulot)	36
1.4.9.1.3 Päivärahaetuuksien maksaminen muutettaessa ja muuton jälkeen	37
1.4.9.1.4 Päivärahaetuuksien hakeminen	39
1.4.9.1.5 Menettelyt työkyvyttömyyteen liittyvissä rahaetuuksissa	39
1.4.9.2 Sosiaaliturvasopimukset	40
1.4.9.3 Ammatillinen kuntoutus Pohjoismaissa	41
1.5 Kuntoutus perusteena	41
1.5.1 Kelan kuntoutus	42
1.5.1.1 Koulutus ammatillisena kuntoutuksena	43
1.5.1.1.1 Työstä estyminen koulutuksessa	43
1.5.1.1.2 Koulutuksen loma-aika	44
1.5.1.1.3 Tulot koulutuksen aikana	46
1.5.1.1.4 Seuranta opintojen aikana	52
1.5.2 Hyvinvointialueen järjestämä lääkinnällinen kuntoutus	55
1.5.3 Työterveyshuoltolain mukainen kuntoutus	56
1.5.3.1 Työterveyshuollon järjestämä työkokeilu	57
1.5.4 Muu työterveyshuoltolain mukaista kuntoutusta vastaava kuntoutus	58
1.5.5 Vammaispalvelulain mukainen sopeutumisvalmennus	59
1.5.6 Lastensuojelulain mukainen perhekuntoutus	60
1.5.7 Kehitysvammalain mukainen perhekuntoutus	60
1.5.8 Päihdekuntoutus	61
1.5.8.1 Perhekuntoutus	63
1.5.8.2 Sosiaalihuoltolain tai terveydenhuoltolain mukainen yksilökuntoutus	63
1.5.9 Oppisopimuskoulutus	64
1.5.10 Omaisen kuntoutusraha	65
1.5.11 Nuoren kuntoutusraha	67
1.5.11.1 Työ- tai opiskelukyvyn olennainen heikentyminen	69
1.5.11.2 Kokonaistilanteen arviointi	71
1.5.11.3 Tehostettu työkyvyn arviointi ja kuntoutus sekä tukitoimet	72
1.5.11.4 KHOPS - Henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma	73
1.5.11.5 Ammatillisen kuntoutumisen varmistaminen ja työllistymisen edistäminen	74
1.5.11.5.1 Yhteistyö: nuoren kuntoutusraha ja työkyvyttömyyseläke	76
1.5.11.6 Koulutuspäätöksen selvittäminen	78
1.5.11.7 Nuoren kuntoutusrahapäätöksen aika	78
1.5.11.7.1 Odotus- ja väliaika nuoren kuntoutusrahassa	79
1.5.11.7.2 KHOPS:n seuranta	80
1.5.11.7.3 Nuoren kuntoutus keskeytyy	81
1.5.12 Ulkomailla annettava kuntoutus	81
1.6 Suhde muihin etuuksiin	82
1.6.1 Eläkkeet	83
1.6.1.1 Työeläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke ja työuraeläke	83
1.6.1.2 Osatyökyvyttömyyseläke	85
1.6.1.3 Osa-aikaeläke	87
1.6.1.4 Kelan työkyvyttömyyseläke	87
1.6.1.5 Takuueläke	88
1.6.1.6 KEL 12 § 4 mom. (sokea, liikuntakyvytön, avuton)	89
1.6.1.7 Lapsikorotus	89

1.6.1.8 Perhe-eläkkeet	90
1.6.1.9 Vanhuuseläke ja varhennetut vanhuuseläkkeet	90
1.6.1.10 Eläketuki ikääntyvälle pitkäaikaistyöttömälle	91
1.6.1.11 Urheilijan tapaturma- ja eläketurva	92
1.6.1.12 Muut eläkkeet	93
1.6.2 Työeläkekuntoutus ja sen korvaukset	93
1.6.3 Erytishoitoraha	94
1.6.4 Opintoetuudet	94
1.6.5 Sairauspäiväraha (ml. osasairauspäiväraha)	96
1.6.6 Toimeentulotuki	97
1.6.7 Työttömyysetuudet	97
1.6.8 Vanhempainpäivärahat	98
1.6.9 Kotihoidontuki	99
1.6.10 Omaishoidon ja perhehoidon hoitopalkkiot	99
1.6.11 Luopumistuki	99
1.6.12 Ensisijaiset ansionmenetykskorvaukset	100
1.6.12.1 Muun korvauksen viivästyminen	100
1.6.12.2 Työtapaturma ja ammattitauti	101
1.6.12.3 Liikennevahinko	103
1.6.12.4 Sotilastapaturmat	104
1.6.13 Potilas- ja lääkevahinkokorvaus	105
1.6.14 Ulkomailta maksettava etuus, korvaus tai etuutta korvaava palkka	105
1.6.15 Vahingonkorvauslain mukaiset korvaukset	106
1.7 Määrä	106
1.7.1 Vuositulo	106
1.7.1.1 Vuositulon tarkastelujakso	107
1.7.1.2 Erytistilanne tarkastelujaksolla	108
1.7.1.2.1 Ammattiin valmistuminen ja tutkinnon suorittaminen	109
1.7.1.2.2 Oman lapsen hoitaminen	112
1.7.1.2.3 Ase- tai siviilipalveluksen suorittaminen	114
1.7.1.2.4 Suomeen muutto	114
1.7.2 Vuosituloon huomioitavat tulot	115
1.7.2.1 Palkkatulot	115
1.7.2.2 Vakuutuslasku	120
1.7.2.3 YEL- ja MYEL-työtulot	121
1.7.2.4 Ansiomenetykskorvaukset	122
1.7.2.5 Etuusperusteinen tulo	123
1.7.2.6 Muutokset vuositulossa	128
1.7.3 Kuntoutusrahan vähimmäismäärät ja laskukaava	130
1.7.4 Määrä ja kuntoutuskokonaisuus	132
1.7.5 Muut kuntoutusrahan määrät	133
1.7.5.1 Osakuntoutusrahan määrä	133
1.7.5.2 Eläkkeensaajan kuntoutusrahan määrä	133
1.7.5.3 Odotus- ja väliajan kuntoutusrahan määrä	134
1.7.5.4 Määrä tilapäisen keskeytymisen ajalta	134
1.7.5.5 Ylläpitokorvauksen määrä	135
1.7.5.6 Kuntoutusavustuksen määrä	135

1.8 Ratkaiseminen	136
1.8.1 Esteellisyydestä	137
1.8.2 Haastattelu	138
1.8.3 Lisäselvitykset	138
1.8.4 Arvion pyytäminen	138
1.8.5 Asiakasmuistio - Työ- ja toimintakyvyn arviointi	139
1.8.6 Kuuleminen	139
1.8.7 Päätöksen antaminen	139
1.8.7.1 Päätöksensaajat	139
1.9 Ilmoitusvelvollisuus	141
1.10 Hakeminen	142
1.10.1 Vireilletulo	144
1.10.2 Kuka voi hakea etuutta?	144
1.10.2.1 Hyvinvointialue	144
1.10.2.2 Työnantaja	144
1.10.3 Hakuaika	145
1.10.4 Hakemuksen liitteet	146
1.10.5 Lisäselvitysten pyytäminen	147
1.11 Maksaminen	147
1.11.1 Maksuosoite	149
1.11.1.1 Ulkomaan maksuosoite	150
1.11.2 Maksunsaajat	150
1.11.2.1 Vakuutettu	150
1.11.2.2 Työnantaja	151
1.11.2.3 Palkkaturvan maksaja	151
1.11.2.4 Potilasvakuutuskeskus	152
1.11.2.5 Edunvalvoja ja edunvalvontavaltuutettu	152
1.11.2.6 Hyvinvointialue	155
1.11.2.7 Työttömyyskassa	158
1.11.2.8 Opintotuen vastuuyksikkö	158
1.11.2.9 Työpaikkakassa	158
1.11.2.10 Kelan toimisto	158
1.11.2.11 Ulosottoviranomainen	159
1.11.3 Maksaminen regressinä	159
1.11.4 Ennakonpidätyksen yleiset periaatteet	159
1.11.5 Maksun estäminen	160
1.11.6 Etuusmaksujen peruutukset pankista	160
1.12 Keskeyttäminen	160
1.13 Lakkauttaminen	160
1.14 Päätöksen tarkistaminen	163
1.14.1 Ulkomailta myönnetty etuus	165
1.14.2 Indeksi- ja määrätarkistukset	165
1.15 Liikamaksu	165

1.15.1 Takaisinperintä	167
1.15.2 Regressiperintä	167
1.15.3 Regressikuittaus kuntoutusrahasta/sairauspäivärahasta	169
1.16 Päätöksen oikaisu ja poistaminen	170
1.17 Muutoksenhaku	171

1 Etuushoje

Etuushoje on toimintaohje, jota käytetään apuna etuuksien ratkaisutyössä. Ohje on ensisijaisesti tarkoitettu Kelan sisäiseen käyttöön. Ohjeen pdf-tiedosto muodostuu automaattisesti Kelan intranetissä olevan etuushojeen verkkosivuista.

Pdf-muotoisesta etuushojesta puuttuvat kaikille ohjeille sisällöltään samanlaiset ohjeet

- päätöksen oikaisu ja poistaminen
- takaisinperintä
- muutoksenhaku.

Näistä on tehty omat pdf-ohjeet.

Ratkaisutyön malli

Kuntoutusrahan ratkaisutyön pohjana on kaikille etuuksille yhteinen ratkaisutyön malli.

1.1 Asiakkaan kokonaistilanne

Selvitä asiakkaan kokonaistilanne ratkaisutyön mallin mukaisesti, kun

- käsittelet asiakkaan kuntoutusraha-asiaa
- osallistut asiantuntijana asiakkaan kokonaistilanteen ja kuntoutustarpeen selvittämiseen muussa yhteydessä.

Huolehdi tiedonkulusta ja kirjaa tarpeelliset tiedot Onnin asiakasmuistiin.

Jos havaitset kokonaistilanteen kartoittamisessa, että asiakkaalla on useita tai isoja ongelmia terveydessä, elämönhallinnassa tai toimeentulossa, hän voi hyötyä moniammatillisesta palvelusta.

Kokonaistilanteen hahmottaminen

Etene ratkaisutyön mallin mukaisesti ja huomioi erityisesti

- muut terveystieteelliset etuudet, näiden asiakirjat sekä asiantuntijalääkärin arviot ja asiantuntijalausunnat
- opintotukeen liittyvät tiedot, VIRTÄ-käyttöliittymä ja KOSKI-palvelu, työttömyysturvan lausunnot sekä tiedot työeläkkeistä ja korvauksista.

Pohdi asiakkaan toimintakykyä ja elämäntilannetta kokonaisuutena ICF-viitekehyksen mukaisesti. Arvioi

- mistä asioista olisi tarpeen keskustella asiakkaan kanssa
- tarvitaanko lisäselvitystä esim. hoitotaholta
- selvitätkö asiakkaan tilanne toisen etuuden ratkaisutyön asiantuntijan tai asiantuntijalääkärin kanssa.

1.2 Tavoite

Kuntoutusrahan tavoitteena on turvata kuntoutujan toimeentulo kuntoutuksen aikana. Kuntoutusraha voi edellytysten täytyessä tulla maksettavaksi myös kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta sekä kuntoutuspäätöksen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta.

Nuoren kuntoutusrahan tavoitteena on varmistaa 16–19-vuotiaan nuoren ammatillisen kuntoutumisen käynnistyminen ja toteutuminen, parantaa hänen työllistymisedellytyksiään sekä turvata hänen toimeentuloa, kun nuoren työ- tai opiskelukyky ovat olennaisesti heikentyneet.

Ylläpitokorvauksen tarkoituksena on varmistaa kuntoutukseen osallistuminen korvaamalla niitä ylimääräisiä kustannuksia, joita kuntoutujalle itselleen aiheutuu kuntoutukseen osallistumisesta.

Harkinnanvaraisella kuntoutusavustuksella voidaan tukea kuntoutujan työllistymistä kuntoutuksen jälkeen, jos tämä on erityisen tarpeellista kuntoutujan työllistymisen kannalta.

1.3 Etuuden osat

Kelan kuntoutuslain (Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista, jäljempänä Kelan kuntoutuslaki tai KKRL 566/2005) mukaisia kuntoutusrahaetuksia ovat

- kuntoutusraha
- nuoren kuntoutusraha
- ylläpitokorvaus
- harkinnanvarainen kuntoutusavustus.

1.4 Oikeus ja edellytykset

Kuntoutusrahaa maksetaan edellytysten täyttyessä 16–67-vuotiaalle asiakkaalle, joka on sairausvakuutuslain mukaan vakuutettuna Suomessa ja kuuluu näin Suomen sosiaaliturvan piiriin. (KKRL 566/2005 2§)

Ohjaa asiakkaan kuntoutusraha-asia KV-keskukseen, jos asiakkaan vakuuttamisasia on vireillä tai ei ole voimassa koko haetulle ajalle. Lue lisää, milloin kuntoutusraha käsitellään KV-keskuksessa ja miten tunnistat KV-kytkennän.

1.4.1 Vakuutetun oikeus

Sairausvakuutuslain mukaan vakuutettuja ovat:

- Suomessa vakinaisesti asuvat ja heihin rinnastettavat, ja
- Suomessa työskentelevät ja yritystoimintaa harjoittavat henkilöt, vaikka he eivät vakinaisesti asuisikaan Suomessa.

Ennen etuushakemuksen ratkaisemista varmista, että vakuuttaminen on selvitetty siltä ajalta, jolle etuutta on haettu.

1.4.1.1 Suomessa asuvat ja heihin rinnastettavat

Suomessa vakinaisesti asuva on vakuutettu sairausvakuutuslain mukaan (SVL 1224/2004 1 luku 2 § 1 mom.). Vakainainen Suomessa asuminen ratkaistaan asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun lain mukaan ([AspSotuL 16/2019](#)).

Lue lisää vakinaisesta asumistarkoituksesta.

Suomessa asuviin rinnastetaan enintään 6 kuukauden ajan tilapäisesti ulkomailla oleskelevat henkilöt ([AspSotuL 6 §](#)).

Lisäksi vakuuttamislain 11–13 §:ssä mainittuihin henkilöryhmiin kuuluvat ovat laissa säädetyin edellytyksin edelleen sairausvakuutuslain mukaan vakuutettuja, myös yli 6 kuukautta kestävän ulkomailla oleskelun ajan. Tällaisia henkilöryhmiä ovat mm. valtion palveluksessa ulkomailla työskentelevät, kehitysyhteistyöntekijät, suomalaisella aluksella palvelevat merimiehet, lähetetyt työntekijät, suomalaisen työnantajan ulkomailla palvelukseensa ottamat työntekijät, sekä päätoimiset opiskelijat ja tutkijat. Myös näihin ryhmiin kuuluvien mukana ulkomailla olevien perheenjäsenten oikeus Suomen sosiaaliturvaan voi säilyä saman ajan.

Lue lisää Suomesta muutosta.

Huomaa, että työntekijöinä ja yrittäjinä EY-lainsäädäntöä soveltavassa [1] liikkuvien sosiaaliturva määräytyy EY:n sosiaaliturvalainsäädännön perusteella. Esimerkiksi lyhytaikainenkin työskentely muussa EY-lainsäädäntöä soveltavassa maassa, voi johtaa Suomen sairausvakuutuksen päättymiseen.

Lue lisää EY:n sosiaaliturva-asetuksesta 883/2004 ja 1408/71.

[1] EU- ja ETA-maat sekä muut EY-lainsäädäntöä soveltavat valtiot

1.4.1.2 Suomessa työskentelevät ja yritystoimintaa harjoittavat

Suomessa työskentelevä tai yritystoimintaa harjoittava henkilö voi olla sairausvakuutettu, vaikka häntä ei pidettäisi vakinaisesti Suomessa asuvana (SVL 1224 /2004 1 luku 2 § 1 ja 2 mom.).

Työskentelyyn perustuva sairausvakuuttaminen edellyttää, että työntekijä ansaitsee kuukausittain vähintään vakuuttamislain mukaisen rajapalkan verran. Työntekijä voi säilyä sairausvakuutettuna myös työskentelyn vähentyessä, keskeytyessä tai päättyessä, mikäli hän on oikeutettu työntekijän jälkisuojaan.

Lue lisää vakuuttamislain ([AspSotuL 16/2019](#)) mukaisesta työskentelyyn perustuvasta vakuuttamisesta.

Yritystoiminnan harjoittamiseen perustuva sairausvakuuttaminen edellyttää, että yrittäjä on velvollinen ottamaan yrittäjän eläkelain (Yrittäjän eläkelaki 1272/2006) tai maatalousyrittäjän eläkelain ([Maatalousyrittäjän eläkelaki 1280/2006](#)) mukaisen vakuutuksen. Neljän kuukauden yritystoiminnan harjoittaminen on ehto Suomessa asuvien henkilöiden kuulumiseksi yrittäjän eläkelain soveltamisen piiriin, joten yrittäjän on käytännössä tullut harjoittaa yritystoimintaa yhdenjaksoisesti vähintään neljän kuukauden ajan, ennen vakuuttamista koskevan hakemuksen jättämistä. Edellytykset täyttävä yrittäjä vakuutetaan yritystoiminnan aloittamisesta lukien. Lue lisää yrittäjästä.

[1] EU- ja ETA-maat sekä muut EY-lainsäädäntöä soveltavat valtiot

Harkitessasi sairausvakuuttamista työskentelyn tai yritystoiminnan harjoittamisen perusteella huomioi, että samat vakuuttamisen edellytykset koskevat sekä EU-lainsäädäntöä soveltavista maista [1] ja sosiaaliturvasopimusmaista, että kaikista muistakin maista tulevia työntekijöitä ja yrittäjiä. Lisäksi edellytetään oleskelulupavaatimuksen täyttymistä ([AspSotuL 4 §](#)). Lue lisää oleskeluluvasta. Sairausvakuutuslain ja vakuuttamislain työntekijän vakuuttamisen säännökset ovat melko yhtenäiset, mutta ne eroavat ns. kolmansista maista tulleiden yrittäjien osalta.

Sairausvakuutettuja eivät kuitenkaan ole Suomessa vieraan valtion edustustossa tai kansainvälisessä järjestössä työskentelevät ulkomaan kansalaiset.

1.4.2 Työnantajan oikeus

Päivärahaetuudella tässä tarkoitetaan sairauspäivärahaa, vanhempainpäivärahoja, luovutuspäivärahaa sekä kuntoutusrahaa. Perhevapaalla tässä tarkoitetaan äitiys-, erityisäitiys-, raskaus-, erityisraskaus-, isyys- ja vanhempainvapaita.

Työ- tai virkasuhde

Päivärahaetus maksetaan työnantajalle, jos työnantaja maksaa työsuhteen perusteella palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta työstä poissaolon ajalta. Palkkaa vastaava korvaus voi olla esim. luontoisetuus, kuten autoetu. Lisäksi edellytetään, että työsuhteen ehdoissa on sovittu etuuden tai sen osan maksamisesta työntekijän sijasta työnantajalle.

Työnantajan velvollisuus maksaa palkkaa työstäpoissaolon ajalta voi perustua:

- työ- tai virkasuhteen ehtoihin
- oppisopimussuhteeseen
- työ- tai virkaehtosopimukseen

Jos työntekijällä on oikeus saada palkkaa sairauspoissaolon, perhevapaan tai kuntoutuksen ajalta, hänellä ei ole oikeutta päivärahaetuuteen siltä osin kuin hän on saanut palkkaa. Työntekijän saamaa palkkaa verrataan ohjelmallisesti samalta ajalta maksettavan päivärahaetuuden määrään. Jos päivärahaetus on suurempi kuin palkka, ylimenevä osuus maksetaan työntekijälle itselleen. Jos työntekijällä on useita poissaoloajan palkkaa maksavia työnantajia, päivärahaetus jaetaan työnantajien kesken maksettujen palkkojen suhteessa.

Työnantajan osallisuus etuusasiaan päättyy palkanmaksun päättyessä, minkä jälkeen työnantajalla ei enää ole oikeutta saada tietoa työntekijän etuusasiasta (palkanmaksun jälkeiseltä ajalta). Työntekijän valittaessa päätöksestä, annetaan muutoksenhakuun liittyvä lausunto tiedoksi pääsääntöisesti vain hänelle itselleen. Työnantajan oikeudesta saada lausunto tiedoksi kerrotaan muutoksenhaun etuusohjeessa.

Luottamustoimi

Päivärahaetus maksetaan luottamustoimen palkkion maksajalle, jos vakuutettu saa sairaudesta, työkyvyttömyydestä, raskaudesta ja synnytyksestä tai lapsen hoidosta johtuvan poissaolon ajalta palkkiota. Näin ollen päiväraha maksetaan esimerkiksi eduskunnalle, kun eduskunta maksaa kansanedustajalle palkkiota

tämän työkyvyttömyyden, raskauden ja synnytyksen sekä lapsen hoidon vuoksi poissaoloajalta.

Työnantajalla ja työntekijällä eri näkemykset

Kelassa ei ole mahdollista tuntea kaikkien virka- ja työehtosopimusten sisältöjä, vaan asianosaisten tulee itse tietää, milloin työntekijä on palkallisella vapaalla ja miltä ajalta päiväraha maksetaan työnantajalle. Voit yleensä tehdä ratkaisun työnantajan ilmoituksen mukaisesti. Työnantajan tulee ilmoittaa Kelaan ne palkat, joista sillä on oikeus päivärahaetuuteen työsuhteen ehtojen perusteella. Jos työnantajalla ja työntekijällä on asiasta eri näkemykset, kuule molempia osapuolia ja tee ratkaisu sen jälkeen.

Yritystoiminta ja työ- tai virkasuhde

Jos YEL/MYEL-vakuutettu yrittäjä tai apurahan saaja on samanaikaisesti työsuhteessa myös ulkopuoliseen työnantajaan, niin päivärahaetus jaetaan YEL/MYEL-vakuutetulle henkilölle ja hänen työnantajalleen YEL/MYEL-työtulon ja työnantajan maksaman palkan suhteessa.

Jos YEL/MYEL-vakuuttaminen päättyy esim. perhevapaan tai pitkän sairauspoissaolon vuoksi etuus oikeuden tai työkyvyttömyyden alkaessa eikä vakuutus ole voimassa ajalla, jolta työnantaja maksaa työstäpoissaoloajan palkkaa, etuutta ei jaeta yrittäjän ja hänen työnantajansa kesken. Etuus maksetaan tällöin työnantajalle palkkaa vastaavalta osalta samalla tavalla kuin silloin, jos yrittäjä ei ole vakuuttamisvelvollinen eikä hänellä sen vuoksi ole voimassa olevaa YEL/MYEL-vakuutusta.

Palkanmaksu yrittäjälle

Yritys voi maksaa sairauspoissaolon, vanhempainvapaan tai kuntoutuksen ajalta palkkaa yrittäjälle. Päivärahaetus voidaan maksaa yritykselle vain, jos yrittäjä on työsuhteessa yritykseen. Jos työsuhdetta ei ole, päiväraha maksetaan yrittäjälle itselleen.

Työsuhteisia eivät ole yrittäjät, jotka kuuluvat YEL- tai MYEL-vakuutuksen soveltamisalan piiriin. Työsuhteesta ei aina välttämättä ole kyse silloinkaan, kun yrittäjä ei ole YEL- tai MYEL-vakuuttamisvelvollinen. Epäselvässä tilanteessa, esim. jos palkkatiedot on ilmoitettu henkilölle, joka ilmoittaa työskentelevänsä yrittäjänä tässä yrityksessä, tarkista poissaoloajan palkan ilmoittaneelta yritykseltä ja tarvittaessa palkkaa saaneelta yrittäjältä, onko kysymyksessä työsuhde.

Esimerkki

Vanhuuseläkkeelle jäänyt yrittäjä, joka jatkaa yritystoimintaa, ei ole YEL- tai MYEL-vakuuttamisvelvollinen. Jos yrittäjä omistaa yrityksen kokonaan tai työskentelee muutoin johtavassa asemassa yrityksessä, päivärahaa ei makseta yritykselle, koska yrittäjä ei ole työsuhteessa.

1.4.2.1 Kuntoutusrahan erityistilanteet

Kuntoutusajan palkanmaksusta ei ole sovittu työehtosopimuksissa yhtä laajasti kuin sairauspoissaolon tai vanhempainvapaan ajalta. Tämän vuoksi kuntoutusrahassa korostuu työnantajan ja työntekijän sopiminen etuuden maksusta.

Kelan on selvitettävä työnantajan oikeus kuntoutusrahaan ja miten kuntoutusrahan maksamisesta on sovittu (KKRL 566/2005 47 §, 59 § 1 mom., 63 § 5 mom.,). Työnantajalta kysytään maksaako se kuntoutusajan palkkaa haetulta ajalta. Työnantajalle ei kerrota tietoja kuntoutuspäätöksestä, sen sisällöstä, asiakkaan kuntoutustarpeesta tai muuta vastaavaa tietoa.

Työnantajalle maksaminen edellyttää, että työntekijä ja hänen työnantajansa ovat sopineet etuuden tai sen osan maksamisesta työntekijän sijasta työnantajalle. Jos maksamisesta työnantajalle ei ole sovittu tai on nimenomaisesti sovittu toisin, kuntoutusraha maksetaan työntekijälle itselleen. Työnantajan tulee ilmoittaa Kelaan ne palkat, joista sillä on oikeus kuntoutusrahaa työsuhteen ehtojen perusteella. Kuntoutusraha maksetaan työntekijälle itselleen, jos työnantaja ilmoittaa, ettei se aio hakea etuutta palkanmaksusta huolimatta tai ei pyynnöstä huolimatta tee ilmoitusta kuntoutusajan palkanmaksusta.

Työnantajan palkanmaksu päättyy kesken kuntoutuksen

Jos työnantajan kuntoutuksen aikainen palkanmaksu päättyy ennen kuntoutusrahan myöntöajan päättymistä, sinun tulee antaa järjestelmässä kaksi eri päätöstä. Työnantajan osallisuus etuusasiaan päättyy palkanmaksun päättyessä, minkä jälkeen työnantajalla ei enää ole oikeutta saada tietoa työntekijän etuusasiasta (palkanmaksun jälkeiseltä ajalta).

Esimerkki

Asiakkaalle myönnetään kuntoutusraha ajalle 1.9.2022-31.12.2022.
Työnantaja maksaa palkkaa kuntoutuksen ajalta 1.9.2022-31.10.22.
Kuntoutusrahasta annetaan päätös asiakkaalle ja työnantajalle ajalta 1.9.2022-31.10.2022 ja vain asiakkaalle ajalta 1.11.2022-31.12.2022.

Työnantajalla ja työntekijällä eri näkemykset

Jos työnantajalle ja työntekijällä on asiasta eri näkemykset, kuule molempia osapuolia ja tee ratkaisu sen jälkeen. Työnantajaa voi kuulla kirjeellä KRS05.

Epäselvissä tilanteissa, ota yhteyttä Osaamiskeskukseen (RP_Työkyky).

Maksaminen palkallisilta vapaapäiviltä

Kuntoutusraha maksetaan työntekijälle itselleen, kun kuntoutusrahaa maksetaan seuraavien vapaiden ajalta:

- vuosiloma
- ylityövapaa
- säästövapaa.

Kuntoutusraha maksetaan työnantajalle, jos työnantaja ilmoittaa maksaneensa kuntoutusrahaan oikeuttavaa palkkaa seuraavalta vapaalta:

- työajan lyhennysvapaa, ns. pekkaspäivä.

Jos työnantaja on ilmoittanut tulorekisteriin tiedot poissaoloajoista, käytä tietoa ratkaisussa.

Osakuntoutusraha

Osakuntoutusraha voidaan maksaa työnantajalle samoilla periaatteilla kuin täysi kuntoutusraha. Jos työntekijä on tehnyt osapäiväisesti työtä kuntoutuspäivänä, osakuntoutusraha voidaan maksaa hänen työnantajalleen poissaolotuntien palkkaa vastaavalta osalta.

Työnantajan tulee ilmoittaa hakemuksessaan Kelaan vain poissaolotuntien palkka.

Oppisopimuskoulutus

Kuntoutusraha maksetaan oppisopimuskoulutuksen ajalta työnantajalle tämän maksamaa palkkaa vastaavalta osalta. Palkallisen vuosiloman ajalta kuntoutusrahaa ei makseta työnantajalle eikä työntekijälle.

Lue lisää [kuntoutusrahasta oppisopimuskoulutuksen ajalta](#).

Palkkatuki

Työ- ja elinkeinotoimisto voi maksaa harkinnanvaraista palkkatukea työnantajalle, joka palkkaa töihin työttömän työnhakijan, joka ei ole onnistunut löytämään työtä omin neuvoin.

Palkkatuella ei ole vaikutusta oikeuteen saada Kelan maksamaa kuntoutusrahaa eikä sillä ole vaikutusta kuntoutusrahan määrään. Tämä tarkoittaa, että kuntoutusrahaoikeutta arvioitaessa ei Kelassa tarkastella sitä, saako työnantaja samalta ajalta palkkatukea.

1.7.2023 alkaen antamissaan palkkatukea koskevissa päätöksissä TE-toimiston on huomioitava, ettei työnantaja voi saada sekä palkkatukea että Kelan kuntoutusrahaa samalta ajalta. Tiedon työnantajalle maksetusta kuntoutusrahasta TE-toimisto saa esimerkiksi tulorekisteristä.

Lue lisää palkkatuesta TE-palveluiden verkkosivuilta [Palkkatuki - TE-palvelut](#).

Kuntoutus sairauspoissaolon aikana

Kuntoutuksen ajalta kuntoutusraha on ensisijainen sairauspäivärahaan nähden. Jos työntekijä on sairauspäivärahakaudella lyhytaikaisessa enintään viikon kestävässä kuntoutuksessa, voidaan sairauspäivärahan maksua jatkaa tältä ajalta.

Jos työntekijä hakee kuntoutusrahaa sairauspoissaolon ajalta ja ilmoittaa työnantajan maksavan palkkaa, tarkista palkanmaksu ja sen peruste (kuntoutusajan palkka) tulorekisteristä tai työnantajalta. Sairauspäivärahahakemuksen yhteydessä ilmoitettua palkkaa ei voida sellaisenaan huomioida kuntoutusrahan valmistelussa, vaan asia on selvitettävä.

Lue lisää [kuntoutusrahan suhteesta sairauspäivärahaan](#).

1.4.2.2 Päivärahaetus palkalliselta ajalta

Päivärahaetus maksetaan työnantajalle siltä osin kuin työnantaja on maksanut palkkaa työstä poissaolon ajalta. Jos työnantaja ei maksa palkkaa päivärahaetuuden ajalta, päivärahaetus maksetaan työntekijälle itselleen. Työnantajan velvollisuus maksaa

palkkaa sairauspoissaolon, perhevapaan tai kuntoutuksen ajalta perustuu yleensä työ- tai virkaehtosopimukseen, joskus työ-, virka- tai oppisopimussuhteen ehtoihin. Palkanmaksuvelvollisuus vaihtelee siten eri aloilla ja eri työtehtävissä.

Työstä poissaoloajan palkanmaksuvelvoite voi riippua myös siitä, tekeekö työntekijä koko- vai osa-aikaista työtä ja onko kyseessä kuukausi- vai tuntipalkka. Myös se vaihtelee, maksetaanko poissaoloajan palkkaa työntekijän vapaapäiviltä. Jos kyseessä on kuukausipalkka tai työntekijä tekee viisipäiväistä työviikkoa työnantaja maksaa yleensä palkkaa myös poissaoloaikaan sisältyviltä vapaapäiviltä.

Jos vakuutettu on hakemuksessa ilmoittanut saavansa palkkaa päivärahaetuuden ajalta eikä työnantaja ole hakenut päivärahaetuutta, pyydä työnantajaa ilmoittamaan palkanmaksusta asiointipalvelussa lomakkeella Ilmoitus työnantajan maksamasta palkasta Y 17 tai tulorekisterin palkkailmoituksella lähetetyllä hakemuksella. Jos työnantajan ilmoittama palkallinen vapaa on yhtäjaksoinen, maksetaan päivärahaetus työnantajalle jakson kaikilta arkipäiviltä (mukaan lukien työntekijän mahdolliset vapaapäivät). Päiviltä, joilta työnantaja ei ole ilmoittanut maksaneensa palkkaa, ei päivärahaetuutta makseta työnantajalle.

Useita työnantajia

Jos vakuutetulla on samanaikaisesti useita työnantajia, jotka maksavat sairauspoissaolon, perhevapaan tai kuntoutuksen ajalta palkkaa, etuuden määrä jaetaan työnantajien kesken maksettujen palkkojen suhteessa (SVL 1224/2004 7. luku 4. § 3. mom.). Jos etuus on maksettu yhdelle työnantajalle ennen kuin toinen työnantaja on ilmoittanut palkan maksamisesta, päätös ja maksu on oikaistava.

Työnantajalla ja työntekijällä eri näkemykset

Voit yleensä tehdä ratkaisun työnantajan ilmoituksen mukaisesti. Työnantajan tulee ilmoittaa Kelaan ne palkat, joista sillä on oikeus päivärahaetuuteen työsuhteen ehtojen perusteella. Jos työnantajalla ja työntekijällä on asiasta eri näkemykset, kuule molempia osapuolia ja tee ratkaisu sen jälkeen.

1.4.2.3 Lomautus

Työnantaja voi työsuhteen edellyttämällä perusteilla lomauttaa työntekijän. Se tarkoittaa, että työntekijän työntekovelvollisuus ja työnantajan palkanmaksuvelvollisuus keskeytyvät lomautuksen ajaksi, vaikka työsuhte jatkuu. Lomautuksesta on ilmoitettava vähintään 14 päivää ennen lomautuksen alkamista. Lomautus voidaan toteuttaa kokoaikaisena tai lyhentämällä päivittäistä tai viikoittaista työaikaa.

Jos sairauspoissaolo, perhevapaa tai kuntoutus ajoittuu päällekkäin lomautuksen kanssa, työehtosopimuskäytännössä poissaolon katsotaan johtuvan ensiksi alkaneesta syystä (aikaprioriteettiperiaate). Tämä vaikuttaa myös siihen, milloin työnantajalla on velvollisuus maksaa palkkaa sairausajan, perhevapaan tai kuntoutuksen ajalta.

Esimerkki

Jos työntekijä on sairauden, perhevapaan tai kuntoutuksen vuoksi poissa työstä silloin, kun lomautusilmoitus annetaan, työnantajalla on oikeus päivärahaetuuteen siihen asti, kun palkanmaksuvelvollisuus sairauspoissaolon, perhevapaan tai kuntoutusajan perusteella jatkuu. Lomautuksen alkaminen ei vaikuta tässä tilanteessa.

Esimerkki

Jos työntekijä sairastuu, jää perhevapaalle tai menee kuntoutukseen lomautusilmoituksen antamisen jälkeen, mutta ennen lomautuksen alkamista, päivärahaetuus maksetaan työnantajalle lomautuksen alkamiseen saakka ja sen jälkeen vakuutetulle. Jos työntekijän sairaus, perhevapaa tai kuntoutus jatkuu lomautuksen päätyttyä ja myös työnantajan palkanmaksuvelvollisuus jatkuu, päivärahaetuus maksetaan työnantajalle palkanmaksuvelvollisuuden tai työstä poissaolon päättymiseen saakka.

Esimerkki

Jos työntekijä sairastuu, jää perhevapaalle tai menee kuntoutukseen lomautuksen aikana, työnantajalla ei ole palkanmaksuvelvollisuutta. Päivärahaetuus maksetaan tällöin työntekijälle. Jos työntekijän sairaus, perhevapaa tai kuntoutus kuitenkin jatkuu vielä lomautuksen päättymisen jälkeen ja työnantajalla on palkanmaksuvelvollisuus, päivärahaetuus maksetaan työnantajalle palkanmaksuvelvollisuuden tai työstäpoissaolon päättymiseen saakka.

1.4.2.4 Vuosiloma

Vuosiloma-ajalta päiväraha maksetaan työntekijälle, vaikka työntekijä olisi vuosilomansa aikana työkyvytön, perhevapaalla tai kuntoutuksessa. Vuosiloma-ajan palkkaa ei siis pidetä sairauspoissaolon, perhevapaan tai kuntoutusajan palkkana. Lomarahan vaihtaminen vapaaksi rinnastetaan vuosilomaan.

Jos kyseessä oleva perhevapaa perustuu 1.8.2022 voimaan tulleen lain mukaiseen raskaus-, erityisraskaus- tai vanhempainvapaaseen, ei vanhempainpäivärahaan ole oikeutta lakisääteisen vuosiloman tai muun palkallisen vapaan ajalta.

1.4.2.4.1 Opetushenkilöstön loma

Opetushenkilöstön sairausloman, perhevapaiden ja kuntoutusajan palkkaus riippuu noudatettavasta virka- tai työehtosopimuksesta sekä palvelussuhteen nimikkeestä ja kestosta. Muista ammattiryhmistä opettajat poikkeavat siinä, että vain osa alan henkilöstöstä on vuosilomalain piirissä.

Opetusvelvollisuustyöajassa tai vuosityöajassa olevat opettajat eivät kuulu vuosilomamääräysten tai vuosilomalain piiriin. Opettajilla, joilla ei ole vuosilomaoikeutta, on laskennallinen vuosiloma sairausvakuutuslain päivärahaetuuksien kohdentamiseksi. Sairauspäiväraha, äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainraha ja kuntoutusraha maksetaan laskennallisen vuosiloman ajalta opettajalle itselleen. 1.8.2022 voimaan tulleen lain mukaista raskaus- ja vanhempainrahaa tai erityisraskausrahaa ei makseta laskennallisen vuosiloman ajalta. Laskennallinen vuosiloma alkaa aina 16.6. eikä sitä voi siirtää. Laskennallisen vuosiloman päiviä ovat kaikki arkipäivät juhannusaattoon lukuun ottamatta. Joissakin oppilaitoksissa opettajilla on laskennallisen vuosiloman sijaan kesävapaaajakso ja yleensä osalta tuon kesävapaaajakson alusta lukien opettajan päiväraha maksetaan hänelle itselleen.

Huomaa, että opettajan työnantajan tulee itse olla tietoinen palkanmaksuvelvollisuudesta ja palkanmaksun perusteista tai esim. siitä, miltä kesävapaaajakson ajalta sillä ei ole oikeutta päivärahaan. Työnantajan tulee esittää

työstä poissaoloaikaan kohdistuneita palkanmaksutietoja Kelaan vain siltä osin kuin työnantajalla on oikeus päivärahaetuuteen työsuhteen ehtojen perusteella. Näin ollen esim. opettajan laskennallisen vuosiloman ulkopuolelle jäävältä kesäkeskeytyksen ajalta päivärahaetuus maksetaan työnantajalle vain, jos työnantaja hakee päivärahaa ja ilmoittaa maksaneensa palkkaa sairauspoissaolon, kuntoutuksen, äitiys-, isyys-, vanhempainvapaan tai osittaisen vanhempainvapaan perusteella. Muussa tapauksessa päiväraha maksetaan asiakkaalle itselleen. 1.8.2022 voimaan tulleen lain mukaiseen raskaus- ja vanhempainrahaan ei kuitenkaan ole oikeutta työskentelyn tai palkallisen vapaan ajalta.

1.4.2.5 Irtisanomisaika

Jos työnantajalla on velvollisuus maksaa irtisanomisaikana sairauspoissaolon, perhevapaan tai kuntoutuksen johdosta palkkaa, päivärahaetuus maksetaan palkkaa vastaavalta osalta työnantajalle. Muussa tapauksessa se maksetaan työntekijälle.

Työntekijän työskentelyvelvoite irtisanomisaikana ei vaikuta työnantajan oikeuteen saada päivärahaetuus. Aikaprioriteettiperiaatetta ei sovelleta irtisanomistilanteisiin samalla tavoin kuin lomautuksessa.

Esimerkki

Työntekijä on sairastunut, jäänyt äitiys- tai raskausvapaalle tai aloittanut kuntoutuksen 14.3. ja hänet irtisanotaan 1.4. lukien. Työnantaja ilmoittaa maksavansa poissaoloajan palkkaa 14.4. saakka. Päivärahaetuus maksetaan työnantajalle palkanmaksuilmoituksen mukaisesti.

Esimerkki

Työntekijä on irtisanottu 1.3. lukien ja irtisanomisaika jatkuu 30.4. saakka. Hän sairastuu, jää äitiys- tai raskausvapaalle tai aloittaa kuntoutuksen 14.3. alkaen. Työnantaja ilmoittaa maksavansa irtisanomisajalla päivärahaetuuden mukaista palkkaa 14.4. saakka. Päivärahaetuus maksetaan työnantajalle palkanmaksuilmoituksen mukaisesti.

Työnantajalla ja työntekijällä eri näkemykset

Voit yleensä tehdä ratkaisun työnantajan ilmoituksen mukaisesti. Työnantajan tulee ilmoittaa Kelaan ne palkat, joista sillä on oikeus päivärahaetuuteen sopimuksen perusteella. Jos työnantajalla ja työntekijällä on asiasta eri näkemykset, kuule molempia osapuolia ja tee ratkaisu sen jälkeen.

1.4.2.6 Konkurssipesä

Jos työnantaja on asetettu konkurssiin ja työnantaja tai konkurssipesä on maksanut sairauspoissaolon, perhevapaan tai kuntoutuksen ajalta työntekijälle palkkaa, konkurssipesällä on oikeus päivärahaetuuteen palkan määrään saakka.

1.4.2.7 Palkkaturvan maksaja

Jos työnantaja on tehnyt konkurssin tai on maksukyvytön ja työntekijä ei ole saanut palkkojaan, hänellä on oikeus palkkaturvaan. Työntekijä voi jättää hakemuksen TE-toimistoon tai suoraan ELY-keskukseen, joka antaa päätöksen asiasta.

Lue lisää palkkaturvasta:

- www.te-palvelut.fi/palkkaturva
- www.ely-keskus.fi/palkkaturva

Palkkaturvana maksettavat saatavat siirtyvät kaikkine oikeuksineen valtiolle palkkaturvapäätöksen antopäivänä (Palkkaturvalaki 16. §). Päivärahaetuus maksetaan ELY-keskukselle palkan määrään saakka, jos se on maksanut palkkaturvaa sairauden, perhevapaan tai kuntoutuksen ajalta palkkaa työsopimusten ja -ehtojen mukaisesti. Muussa tapauksessa päivärahaetuus maksetaan työntekijälle itselleen.

Etuuden maksamiseen ELY-keskukselle tarvitaan

- palkkaturvapäätös tai ilmoitus ELY-keskuksesta
 - maksunsaajan maksuosoitetiedot
- työntekijän henkilötiedot
- tiedot työstä poissaoloajalta maksetun palkan määrästä ja maksuajasta
- maksuvaikeuksiin joutuneen työnantajan nimi.

1.4.2.8 Ulkomainen työnantaja

Ulkomaisella työnantajalla voi olla oikeus päivärahaetuuteen, jos

- EY-lainsäädäntöä soveltavassa maassa tai sosiaaliturvasopimusmaassa kotipaikan omaava työnantaja on maksanut palkkaa ja hakee päivärahaetuutta
- muun ulkomaisen työnantajan ja Suomessa vakuutetun henkilön työsuhteeseen sovelletaan Suomen työlainsäädäntöä ja työsuhteen ehdoissa on määräys päivärahaetuuden maksamisesta työnantajalle.

YHTE-etuusjärjestelmissä (sairauspäivärahat, kuntoutusrahat, vanhempainpäivärahat) ulkomaiselle työnantajalle tarvitaan Kelassa muodostettava tekninen keinotunnus. Keinotunnus muodostetaan ohjelmallisesti, kun sellainen ulkomainen työnantaja rekisteröidään asiakkaaksi, jolla ei ole suomalaista Y-tunnusta. Keinotunnus on aina 999-alkuinen ja 9-numeroa sisältävä tunnus. Ulkomaisen työnantajan voi rekisteröidä asiakkaaksi vain toimihenkilö, jolla on oikeudet rekisteröidä työnantajan tilinumero (Maksujenhallinta-ryhmä).

Selvitä ensin, onko työnantajalla suomalaista Y-tunnusta tai onko työnantaja jo rekisteröity ulkomaan tunnuksella Kelan asiakkaaksi, jolloin sille on jo muodostettu Kelan keinotunnus. Hae työnantajaa Anni-käyttöliittymän Yritys ja yhteisöasiakkaat –toiminnossa ensin Y-tunnuksellinen työnantaja- ja sen jälkeen Ulkomainen työnantaja –haulla. Voit hakea työnantajaa nimellä tai hakemuksessa mahdollisesti ilmoitetulla eurooppalaisella kaupparekisteri-tunnuksella.

Jos ulkomaisella työnantajalla ei ole suomalaisesta Y-tunnusta eikä ulkomaista työnantajaa ole vielä lisätty Kelan työnantaja-asiakkaaksi, lähetä maksujenhallintaryhmään sähköposti (etuusmaksut@kela.fi) työnantajan rekisteröimiseksi Kelan järjestelmään. Ilmoita viestissä henkilötunnus, jonka tiedoista ulkomaisen työnantajan hakemus löytyy. Pyydä tarvittaessa työnantajaa ilmoittamaan tilinumero lomakkeella Y122. n tunnuksen saamiseksi Kelan maksujenhallintaryhmään.

1.4.3 Myöntämisedellytykset

Kuntoutusrahan myöntämisedellytykset voidaan jakaa yleisiin edellytyksiin ja erityisiin edellytyksiin. Yleiset edellytykset koskevat kaikkea kuntoutusrahan oikeuttavaa kuntoutusta. Yleiset edellytykset ovat

- asiakas on 16–67-vuotias
- kuntoutuksella on yhteys työelämätavoitteeseen
- asiakas on estynyt tekemästä omaa työtään tai ansiotyötään kuntoutuksen vuoksi
- kuntoutuksella on laissa säädetty peruste.

(KKRL 566/2005 17 §)

Kuntoutusrahan myöntäminen voi lisäksi edellyttää kuntoutuksen lakiperusteen ja kuntoutusmuodon mukaan määräytyvien erityisten edellytysten täyttymistä. Näitä käsitellään kohdassa Kuntoutus perusteena kunkin kuntoutusperusteen yhteydessä.

1.4.3.1 Ikä

Kuntoutusrahaa voidaan myöntää 16–67-vuotiaalle asiakkaalle.

Kuntoutusrahaa maksetaan enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jona asiakas täyttää 68 vuotta.

Nuoren kuntoutusraha voidaan myöntää 16–19-vuotiaalle nuorelle. Nuoren kuntoutusrahaa maksetaan kuitenkin koko sellaisen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelman mukaisen tutkinnon suorittamisen ajalta, johon nuori on hyväksytty ennen kuin hän on täyttänyt 20 vuotta.

1.4.3.2 Työelämätavoite

Kuntoutusrahan myöntäminen edellyttää, että kuntoutus on tarpeellista asiakkaan

- työelämässä pysymiseksi
- työelämään palaamiseksi tai
- työelämään pääsemiseksi.

Työelämätavoite täyttyy välillisesti, kun asiakas osallistuu

- lastensuojelulain, päihdehuoltolain tai kehitysvammalain mukaiseen perhekuntoutukseen
- läheisensä tai perheenjäsenensä kuntoutukseen ja kuntoutuspäätökseen sisältyvä omaisen osallistuminen.

1.4.3.3 Työstä estyminen

Se miten asiakkaan tulee olla estynyt työstä kuntoutusrahaa saadakseen vaihtelee sen mukaan missä kuntoutuksessa asiakas on tai mitä kuntoutusrahaa hän saa.

Kuntoutuksen aikana tulee olla estynyt tekemästä työtä ja kuntoutuspäivän kestää vähintään 4 h matkoineen

Seuraavissa kuntoutuksissa

- Kelan järjestämä vaativa lääkinällinen kuntoutus tai harkinnanvarainen lääkinällinen kuntoutus
- muun tahon järjestämä lakisääteinen kuntoutus
- Kelan ammatillinen kuntoutus (KKRL 6 §), kun asiakas **ei ole** työelämän ulkopuolella kuntoutuksen alkaessa

kuntoutusrahan edellyttämä työstä estyminen täyttyy, kun kuntoutuspäivä kestää matkoineen vähintään 4 tuntia ja asiakas on estynyt työstään kuntoutukseen osallistumisen vuoksi.

Huomautus

Jos asiakas ei tee ansiotyötä, hänen katsotaan olevan estynyt työstä kuntoutuksen vuoksi, jos kuntoutuspäivä kestää vähintään 4 tuntia.

Varusmies- tai siviilipalvelusta suorittavan asiakkaan ei katsota estyvän työstään kuntoutuksen vuoksi.

Kuntoutuksen aikana tulee olla estynyt tekemästä päätoimeen rinnastettavaa työtä

Kuntoutusrahaa maksetaan

- ammatillisena kuntoutuksena myönnetyn koulutuksen
- oppisopimuskoulutuksen
- nuoren kuntoutusrahan
- nuoren ammatillisen kuntoutuksen (KKRL 7 a §)
- Kelan ammatillisen kuntoutuksen (kuntoutuksen alkaessa asiakas on työelämän ulkopuolella)

ajalta, kun asiakas on estynyt tekemästä *päätoimeen rinnastettavaa muuta kuin kuntoutukseen sisältyvää työtä* (KKRL 566/2005 23 § 2 mom.). Kuntoutuksen päivittäistä kesto ei selvitetä.

Työelämän ulkopuolella oleviksi henkilöiksi katsotaan

- kokonaan työttömät työnhakijat
- yrittäjät, joille ei ole YEL/MYEL-vakuuttamisvelvollisuutta
- omaa työtä tekevät henkilöt
- omaa kotitalouttaan hoitavat henkilöt.

Huomautus

Jos asiakas on kuntoutuksen alkaessa työelämän ulkopuolella, hän voi aloittaa 1.1.2023 tai sen jälkeen osa-aikaisen tai satunnaisen työskentelyn kuntoutuksen aikana eikä työskentely vaikuta kuntoutusrahaoikeuteen.

Lue lisää:

- Kuntoutuspäivän vähimmäiskesto
- Työskentely kuntoutuksen aikana
- Työskentely osana ammatillisen kuntoutuksen toimenpidettä
- Vankilassaolon vaikutuksesta etuuksiin

1.4.3.3.1 Kuntoutuspäivän vähimmäiskesto

Kuntoutusrahaa maksetaan pääsääntöisesti sellaisten kuntoutuspäivien ajalta, jolloin kuntoutus matkoineen kestää vähintään 4 tuntia. Selvitä kuntoutuspäivän kesto esimerkiksi kuntoutuspäätöksestä, Kelan kuntoutuksen palvelukuvauksista, kuntoutussuunnitelmasta tai kurssin ohjelmasta.

Kuntoutusrahaa voi saada vähimmäiskestoja lyhyemmältä kuntoutuspäivältä vain poikkeuksellisesti. Se on mahdollista, jos lyhyt kuntoutuspäivä tosiasiallisesti estää asiakasta tekemästä työtä ja saamasta toimeentuloa kyseiseltä päivältä.

Ota arvioissa huomioon

- kuntoutuksen sisältö ja toteutustapa
- matkaan kuluva aika (koti, kuntoutuspaikka, työpaikka)
- asiakkaan työn luonne ja mahdollisuus tehdä työjärjestelyjä
- B-lääkärintlausunnosta ilmenevät terveydentilaa ja jaksamista koskevat tiedot
- muut asiakkaan yksilölliset olosuhteet.

Tilanteet, joissa kuntoutuspäivän kesto ei tutkita

Kuntoutusrahaa maksetaan

- ammatillisena kuntoutuksena myönnetyn koulutuksen
- oppisopimuskoulutuksen
- nuoren kuntoutusrahan
- nuoren ammatillisen kuntoutuksen (KKRL 7a§)
- ammatillisen kuntoutuksen (KKRL 6 § , työelämän ulkopuolella kuntoutuksen alkaessa olevat)
 - Lue myös Työstä estyminen

ajalta, kun asiakas on estynyt tekemästä *päätoimeen rinnastettavaa muuta kuin kuntoutukseen sisältyvää työtä* (KKRL 566/2005 23 § 2 mom.). Kuntoutuksen päivittäistä kestoja ei selvitetä.

1.4.3.3.2 Työskentely kuntoutuksen aikana

[Työskentely Kelan ammatillisen kuntoutuksen aikana](#)

Palkkatyössä tai yrittäjänä ansiotyötä tekevällä asiakkaalla on oikeus kuntoutusrahaan, jos hän on kuntoutuksen vuoksi kokopäiväisesti estynyt tekemästä ansiotyötä. Täyden kuntoutusrahan edellytyksenä on siis, että asiakas ei tee kuntoutuspäivänä lainkaan ansiotyötä.

Osakuntoutusrahaa voidaan maksaa silloin, jos työaika on kuntoutuspäivänä lyhennetty. Kuntoutuksen tulee estää asiakasta tekemästä ansiotyötä vähintään 40 prosenttia hänen päivittäisestä normaalityöajastaan. Päiväkohtaisella normaalityöajalla tarkoitetaan sitä työaika, jonka asiakas olisi ilman kuntoutukseen osallistumista kuntoutuspäivänä työskennellyt.

Kuntoutusrahaan tai osakuntoutusrahaan ei ole oikeutta, jos asiakas ei ole kuntoutuksen aikana estynyt tekemästä ansiotyötä eikä työaika ole lyhennetty vaaditulla tavalla.

Työskentely kuntoutuspäivänä

Kuntoutus estää kokonaan ansiotyön	Kuntoutusraha
Työaika on lyhennetty vähintään 40 % normaalista päiväkohtaisesta työajasta	Osakuntoutusraha
Työaika ei ole lyhennetty tai lyhennys on vähemmän kuin 40 %	Ei oikeutta kuntoutusrahaan eikä osakuntoutusrahaan

Palkansaajana tai yrittäjänä toimiva asiakas ilmoittaa hakemuksessaan, onko työaika lyhennetty osakuntoutusrahan edellyttämällä tavalla. Asiakkaan ilmoittamia tietoja ei tarvitse yleensä varmistaa hänen työnantajaltaan. Työnantaja ilmoittaa työajan lyhennyksestä hakemuksessaan ja halutessaan tulorekisteriin.

Asiakas sopii kuntoutuksen aikaisista poissaoloista työnantajansa kanssa. Asiakas ja työnantaja arvioivat yhdessä ja tarvittaessa työterveyshuollon avustamana, onko asiakkaalla edellytyksiä työskennellä kuntoutuspäivänä. Poissaoloista päättää viime kädessä työnantaja. Kelan toimivaltaan ei kuulu ohjeistaa osapuolia työjärjestelyihin liittyvissä asioissa.

Lue lisää [osakuntoutusrahan määrästä](#).

Palkkatyö

Jos asiakas on työsuhteessa, hänen tulee olla estynyt tekemästä palkkatyötään kuntoutuksen aikana. Jos asiakas on kuntoutuksen aikana vuosilomalla, työsuhdevapaalla (esim. hoitovapaa, vuorotteluvapaa), lomautettuna, eläkkeellä tai osa-aikatyöjärjestelyyn perustuvalla vapaalla kuntoutuksen aikana, edellytys täyttyy kun asiakas ei tosiasiallisesti työskentele kuntoutuksen aikana. Myös kuntoutusaikaan sisältyvän lauantain tai vuorotyöläisen viikkovapaan ajalta kuntoutusrahaoikeus edellyttää, ettei asiakas tosiasiallisesti työskentele ko. päivänä.

Lue lisää vuosilomaan tai siihen rinnastuvan vapaan vaikutuksesta kuntoutusrahan maksunsaajaan [kuntoutusrahan erityistilanteet](#) -sivulta.

Oma työ

Omalla työllä tarkoitetaan

- omassa tai perheenjäsenensä yrityksessä, liikkeessä tai ammatissa suoritettua työtä

- maa-, metsä-, kotitaloudessa tai muussa taloudessa suoritettua työtä
- itsenäistä tieteellistä tai taiteellista työtä sekä
- päätoimista, muuna kuin kuntoutuksena annettavaa opiskelua oppilaitoksessa tai ammattikurssilla.

Oma työ voi olla myös muuta kuin ansiotyötä, esim. työnhakua tai oman talouden hoitamista. Ellei asiakas tee ansiotyötä, työstä estymisen edellytyksen katsotaan täyttyvän, jos kuntoutuspäivä on vähimmäiskeston mittainen. Kuntoutusraha maksetaan täytenä kuntoutusrahana.

Myös omaishoitajan katsotaan hoitavan omaa talouttaan, jos hänellä ei ole ansiotyötä tai muuta omaa työtä. Omaishoitajan katsotaan estyvän oman talouden hoitamisesta silloin, kun hän on itse kuntoutuksessa tai yhdessä hoidettavan kanssa.

Ei palkkatyötä eikä omaa työtä

Vaikka asiakkaalla ei ole palkkatyötä eikä edellä tarkoitettua omaa työtä (ei hoida omaa kotitalouttaankaan), hänellä on oikeus kuntoutusrahaan, jos kuntoutuksella on selkeä työelämätaavoite eli sillä pyritään asiakkaan työelämään pääsemiseen tai sinne palaamiseen. Välillinen työelämätaavoitteen täyttyminen, esimerkiksi omaisen kuntoutukseen osallistuminen, ei lähtökohtaisesti riitä.

Ellei asiakas tee ansiotyötä, hänen katsotaan olevan estynyt omasta työstään, jos kuntoutuspäivä on vähimmäiskeston mittainen. Kuntoutusraha maksetaan silloin täytenä kuntoutusrahana.

Päätoiminen opiskelu

Ammatillisen koulutuksen perusteella maksettavassa kuntoutusrahaassa, nuoren kuntoutusrahaassa ja oppisopimuskoulutuksessa asiakas saa tehdä sivutoimista työtä ja ansaita työtuloja. Työstä estymistä koskevan edellytyksen katsotaan täyttyvän, kun opiskelu on päätoimista eikä asiakas voi tehdä päätoimeen verrattavaa työtä (muuta kuin kuntoutukseen sisältyvää työtä).

Lue lisää, miten [työstä estymisen arvioidaan, kun asiakkaan kuntoutus on koulutusta](#).

Työskentely Kelan ammatillisen kuntoutuksen aikana

Jos asiakas on ammatillisen kuntoutuksen (KKRL 6 §) alkaessa työelämän ulkopuolella, hän voi työskennellä osa-aikaisesti tai satunnaisesti kuntoutuksen aikana, eikä työskentely vaikuta kuntoutusraha oikeuteen.

Työelämän ulkopuolella olevaksi henkilöksi katsotaan

- työttömät työnhakijat
- yrittäjät, joilla ei ole YEL/MYEL-vakuuttamisvelvollisuutta
- omaa työtä tekevät henkilöt
- omaa kotitaloutta hoitavat henkilöt

Jos asiakas on nuoren ammatillisessa kuntoutuksessa (KKRL 7 a §), hän voi työskennellä osa-aikaisesti tai satunnaisesti kuntoutuksen aikana, eikä työskentely vaikuta kuntoutusraha oikeuteen.

Päätoimeen rinnastettava työ

Jos asiakas tekee kuntoutuksen ohella päätoimeen rinnastettavaa työtä, hän ei voi saada kuntoutusrahaa. Työskentely on päätoimeen rinnastettavaa, kun

- asiakas tekee kokoaikatyötä tai lähes kokoaikatyötä
- asiakkaan työskentely muutoin vastaa päätoimista työskentelyä

Asiakkaan työskentelyä tarkastellaan kuukausitasolla. Lyhyttä, alle kuukauden mittaista työskentelyjaksoa ei pidetä päätoimeen rinnastettavana työskentelynä. Toistuvat lyhyetkin työskentelyjaksot voivat olla kokonaisuutena päätoimeen rinnastettavaa työskentelyä, jos ne seuraavat toisiaan lyhyen ajan sisällä.

Huomaa, että työskentelyn päätoimisuutta ei voi päätellä ainoastaan palkan määrästä.

Epäselvissä tilanteissa, ota yhteyttä Osaamiskeskuksen työkykyryhmään.

Selvitettäviä asioita, kun asiakas työskentelee

Jos asiakas työskentelee kuntoutukseen osallistumisen aikana ja työskentely on muuta kuin kuntoutukseen sisältyvää työtä, selvitä seuraavia asioita:

- Mikä on asiakkaan työaika?
- Mille ajalle työsopimus on tehty?

Työskentelyn päätoimisuutta arvioitaessa pohdi kuntoutuspalvelun sisältöä ja osallistumistodistuksen tietoja sekä mitä asiakas kertoo muusta kuin kuntoutukseen sisältyvästä työskentelystä.

Lue myös Työstä estyminen

1.4.3.3 Työskentely osana ammatillisen kuntoutuksen toimenpidettä

Seuraaviin Kelan ammatillisen kuntoutuksen palveluihin sisältyy työskentelyä ulkopuolisella työpaikalla:

- Taito-kuntoutus
- työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus (TEAK): työkokeilu, työhönvalmennus tai näiden yhdistelmä.

Työskentely voi toteutua

- palkattomana työharjoitteluna
- työsopimukseen perustuvana palkkatyönä tai toimeksiantosopimukseen perustuvana ansiotyönä työkorvauksella.

Voit varmistaa palvelukuvauksesta, että kuntoutus toteutuu ulkopuolisella työpaikalla palvelukuvauksen mukaisesti.

Huomautus

Huomioi, että Vähentävät työtulot ammatillisessa koulutuksessa –ohjetta ei sovelleta, koska kyse ei ole ammatillisena kuntoutuksena myönnettyyn koulutukseen liittyvästä työharjoittelusta.

Kuntoutusrahan maksaminen

Jos asiakas tekee lisäksi muuta kuin kuntoutukseen liittyvää työtä samassa tai eri työpaikassa, arvioi, onko asiakas estynyt työstä kuntoutukseen osallistumisen vuoksi. Lue lisää Työskentely kuntoutuksen aikana –ohjeesta.

Jos asiakas, palveluntuottaja ja työpaikka sopivat, että kuntoutukseen sisältyy arkityöajasta poikkeavaa työskentelyä, se ei vaikuta kuntoutusrahan maksamiseen.

- Palkattoman työharjoittelun tai toimeksiantosopimuksen ajalta kuntoutusraha maksetaan asiakkaalle.
- Työsopimukseen perustuvan palkkatyön ajalta kuntoutusraha maksetaan työnantajalle. Lue lisää työnantajan oikeudesta kuntoutusrahaan.

Huomautus

Kuntoutusraha maksetaan asiakkaalle itselleen, jos työnantaja ilmoittaa, ettei se aio hakea etuutta palkanmaksusta huolimatta tai pyynnöstä huolimatta ei tee ilmoitusta kuntoutusajan palkanmaksusta.

Esimerkki

Kuntoutusrahapäätös on tehty ajalle 17.8. - 31.10. Asiakas ilmoittaa tehneensä työsopimuksen työhönvalmennuksen ajalle 1.10.-31.12. ja saavansa palkkaa.

Selvitä, miten palkanmaksusta kuntoutuksen ajalta on sovittu. Kuntoutusrahan maksaminen voi jatkua työhönvalmennuksen jatkuessa kuntoutuspäätöksen mukaisesti.

1.4.3.4 Kuntoutuspäätös

Oikeus kuntoutusrahaan edellyttää, että asiakkaalle on tehty hyväksyttävä kuntoutuspäätös (KKRL 566/2005 17 §). Nuoren kuntoutusraha ja oppisopimuskoulutuksessa maksettava kuntoutusraha voidaan myöntää ilman kuntoutuspäätöstä.

Lue lisää: Kuntoutus perusteena

1.4.4 Omavastuu aika

Tällä sivulla kerrotaan mitkä asiat vaikuttavat omavastuuajan määrittämiseen. Alasivut täydentävät ja tarkentavat omavastuuajan määrittämistä:

- Omavastuu aika 0 päivää
- Omavastuu aika 1 päivä
- Omavastuu aika 1+9 päivää
- Omavastuu aika 30 päivää
- Kuntoutuskokonaisuus

Omavastuuajalta ei makseta kuntoutusrahaa

Kuntoutusrahan omavastuu aika on kuntoutuksen alkamispäivä ja 9 sitä seuraavaa arkipäivää, ellei se muutoin määräydy 0, 1 tai 30 päivänä.

Ylläpitokorvaus on tarkoitettu kuntoutuksesta aiheutuvien ylimääräisten kustannusten korvaamiseen, siinä ei ole omavastuu aikaa ja sitä voidaan maksaa jo kuntoutusrahan omavastuupäiviltä. Lue lisää [ylläpitokorvauksesta](#).

Omavastuuajan määrittäminen

Selvitä ensin kuntoutuksen sisältö ja sen kokonaiskesto kuntoutuspäätöksestä, kuntoutuksen palvelukuvauksesta, kuntoutussuunnitelmasta tai kurssin ohjelmasta. Tarkista, saiko asiakas eli oliko hänellä oikeus työttömyysetuuteen, sairausvakuutuslain mukaista päivärahaan tai eläkkeeseen ennen kuntoutuksen alkamista. Arvioi muodostaako peräkkäiset eri kuntoutustoimenpiteet kuntoutuskokonaisuuden.

Jaksoissa toteutuvan kuntoutustoimenpiteen omavastuu-aika määräytyy sen kokonaiskeston mukaan. Omavastuu-aika vähennetään ensimmäisen jakson alusta lukien. Mikäli omavastuu-aika ei tästä jaksosta täyty, vähennetään puuttuvat päivät ohjelmallisesti seuraavista jaksoista.

Omavastuu-aika voi kulua myöhästyneellä ajalla.

Esimerkki

Kuntoutusrahaa haetaan 1.8. alkaneeeseen koulutukseen. Hakemus saapuu 15.12. ja on myöhässä ajalta 1.-14.8. Kuntoutusrahaa ei makseta myöhästyneeltä ajalta, ellei sen epääminen tältä osin ole kohtuutonta. Kuntoutusrahan maksaminen voi alkaa 15.8. koska omavastuu (1+9) on kulunut myöhästyneellä ajalla.

Omavastuu-aikaa on

- sunnuntaipäivä (ml. arkipyhä), kun se on kuntoutuksen alkamispäivä
- kuntoutuspäivä, joka keston puolesta oikeuttaa kuntoutusrahaan
- päivä, joka oikeuttaa kuntoutusrahaan, vaikka asiakas ei ole osallistunut kuntoutukseen (tilapäinen keskeytys sairastumisen vuoksi, kuntoutustoimenpiteeseen liittyvä hyväksyttävä jousto tai poissaolo omalla ilmoituksella).

Älä muuta omavastuuajan pituutta, vaikka kuntoutuksen kesto myöhemmin muuttuisi.

Esimerkki

Asiakkaalle on tehty kuntoutuspäätös päihdekuntoutukseen 15 vrk:n ajalle ja kuntoutusrahan omavastuu-aika on määritetty 1 päiväksi. Myöhemmin Kelaan toimitetaan uusi kuntoutuspäätös, jonka mukaan asiakkaan kuntoutus jatkuu keskeytyksettä 15 vrk + 20 vrk lisää. Kuntoutusrahan omavastuu-aikaa ei muuteta.

1.4.4.1 Omavastuu-aika 0 päivää

Omavastuu-aikaa ei ole, jos asiakas sai eli hänellä oli oikeus välittömästi ennen kuntoutuksen alkua

- sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai [vanhempainpäivärahaan](#)
- työttömyysturvalain mukaista [työttömyysetuuteen](#).

Kun kuntoutusraha-hakemus tulee vireille 1.1.2023 tai sen jälkeen, perustoimeentulotuki oikeuttaa 0 päivän omavastuu-aikaan. Jos kuntoutuja tai hänen perheensä saa perustoimeentulotukea saman tai edeltävän kalenterikuukauden aikana kuin mistä alkaen kuntoutusrahaa myönnetään, omavastuu-aikaa ei ole.

Vanhemman osallistuminen lapsen kuntoutukseen

Ostavastuuaikaa ei ole, kun vanhempi osallistuu lapsensa kuntoutukseen ja hakee omaisen kuntoutusrahaa. Tällöin kyse on lapsen kuntoutuspäätöksestä, johon sisältyy vanhemman osallistuminen. Lapsi voi olla asiakkaan oma lapsi tai asiakas muutoin osallistuu vanhemman tavoin lapsen hoitoon (esim. avo- tai aviopuolison lapsi, ottolapsi)

Koska laissa ei ole lapsen ikää koskevaa rajoitusta, omavastuuaikaa ei ole myöskään täysi-ikäisen lapsensa kuntoutukseen osallistuvalla vanhemmalla.

Lue lisää [omaisen kuntoutusrahasta](#).

1.4.4.2 Omavastuuaika 1 päivä

Omavastuuaika on kuntoutuksen alkamispäivä, jos kysymyksessä on

- kuntoutustarpeen tai -mahdollisuuksien selvittäminen
- kuntoutussuunnitelman tekemiseksi tarpeellinen tutkimus- tai kokeilujakso
- kuntoutus, joka toteutetaan osana kuntoutuksen tuloksellisuutta selvittävää tai kuntoutuksen kehittämiseen tähtävää tutkimusta tai selvitystä
 - Kelan kuntoutuksen kehittämistoiminta
- sopeutumisvalmennus tai perhekuntoutus, joka kestää enintään 12 arkipäivää
 - Kela ei järjestä yli 12 arkipäivää kestäviä sopeutumisvalmennus- tai perhekursseja.
- yksilökohtainen kuntoutus, joka kestää enintään 20 arkipäivää, esimerkiksi
 - työterveyshuoltolain mukainen kuntoremontti
 - terveydenhuoltolain mukainen laituskuntoutusjakso
 - Kelan kuntoutuskurssi tai moniammatillinen kuntoutusjakso
- Työterveyshuoltolain (1383/2001 12 § ja 14 §) perusteella järjestetty, sisällöltään ammatillinen kuntoutus, esimerkiksi
 - kuntoutustutkimus tai vastaava
 - työkokeilu
- Kelan ammatillisen kuntoutuksen päätös
 - ammatillinen kuntoutus selvitys
 - Nuotti-valmennus
 - työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus (TEAK)
 - koulutuskokeilu
 - apuvälineen käytönopastus
 - KIILA-kuntoutus
 - Taito-kuntoutus
- uusi kuntoutus, joka alkaa 30 päivän kuluessa päivästä, jolta kuntoutusrahaa viimeksi maksettiin.
 - Tarkista, ettei kysymyksessä ole sama [kuntoutuskokonaisuus](#).

Lue lisää [omavastuuajan määräytymisestä](#).

1.4.4.3 Omavastuuaika 1 + 9 päivää

Omavastuuajan pituus on kuntoutuksen alkamispäivä + 9 seuraavaa arkipäivää seuraavissa:

- ammatillinen koulutus

- yli 12 arkipäivää kestävä sopeutumisvalmennus- ja perhekuntoutus
- – Huomaa, ettei Kela järjestä yli 12 arkipäivää kestäviä sopeutumisvalmennus- tai perhekursseja.
 - Kelan järjestämien kuntoutukseen painottuvien sopeutumisvalmennuskurssien omavastuu-aika on 1 päivä (= yksilökohtainen kuntoutus, joka kestää enintään 20 arkipäivää).
- yksilökohtainen kuntoutus, joka kestää yli 20 arkipäivää.
- odotusajan kuntoutusraha
- muu kuin 0, 1 tai 30 päivän omavastuutilanne.

Odotusajan kuntoutusrahan jälkeen ei määritetä uutta omavastuuta, kun kuntoutus alkaa välittömästi odotusajan jälkeen. Odotusajasta ei oteta omavastuu-aikaa, jos asiakas sai välittömästi ennen kuntoutusrahan alkamista [0-omavastuuseen](#) oikeuttavia etuuksia.

Lue lisää [omavastuuajan määräytymisestä](#).

1.4.4.4 Omavastuu-aika 30 päivää

Asiakkaan oikeus kuntoutusrahaan alkaa 30 päivän kuluttua kuntoutuksen alkamispäivästä, kun se määräytyy eläkkeensaajan kuntoutusrahana. Eläkkeensaajalla omavastuu-aikaa kuluttavat kaikki kalenteripäivät. Lue lisää [eläkkeensaajan kuntoutusrahan määräytymisestä](#).

Eläkkeensaajalla omavastuu 0 päivää

Eläkkeensaajan kuntoutusrahasa omavastuu voi olla myös 0 päivää, jos

- asiakas sai välittömästi ennen kuntoutuksen alkua
 - sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai vanhempainpäivärahaa
 - työttömyysturvalain mukaista työttömyysetuutta.
 - asiakas tai hänen perheensä saa perustoimeentulotukea saman tai edeltävän kalenterikuukauden aikana kuin mistä alkaen kuntoutusrahaa myönnetään ja kuntoutusrahahakemus tulee vireille 1.1.2023 tai sen jälkeen
- kuntoutusrahaa maksetaan vanhemmalle, joka osallistuu lapsensa kuntoutukseen.
- peräkkäiset kuntoutustoimenpiteet ovat samaa kuntoutuskokonaisuutta.

Eläkkeensaajalla omavastuu 1 päivä

Eläkkeensaajan kuntoutusrahasa omavastuu voi olla 1 päivä, jos uusi kuntoutustoimenpide alkaa 30 päivän kuluessa päivästä, jolta kuntoutusrahaa viimeksi maksettiin eikä se ole samaa kuntoutuskokonaisuutta.

Lue lisää, kun [omavastuu-aika on 1 päivä](#).

Muutokset eläkkeessä kesken kuntoutuksen

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti samalle ajalle jolta myönnetty kuntoutusrahaa, asiakkaan kuntoutusrahaa ei tarkisteta takautuvalla ajalla eläkkeensaajan kuntoutusrahaksi. Myöskään omavastuu-aikaa ei muuteta takautuvasti.

Jos työkyvyttömyyseläke päättyy kesken kuntoutuksen, kuntoutusraha maksetaan eläkkeen päättymisestä alkaen normaalin omavastuuajan mukaisena. Normaali omavastuu-aika lasketaan kuntoutuskokonaisuuden alusta lukien.

Esimerkki

Taito-kuntoutuksessa olevan asiakkaan työkyvyttömyyseläke päättyy 5 toteutuneen kuntoutuspäivän jälkeen. Kuntoutusraha voidaan maksaa eläkkeen päättymistä seuraavasta kuntoutuspäivästä, koska Taito-kuntoutuksen normaali omavastuu-aika, 1 päivä, on jo kulunut.

1.4.4.5 Omavastuu-aika ja kuntoutuskokonaisuus

Kuntoutusrahassa on yksi omavastuu-aika kuntoutuskokonaisuutta kohden.

Kun asiakkaalla on peräkkäisiä kuntoutustoimepiteitä, ne katsotaan kuntoutusrahassa samaksi kuntoutuskokonaisuudeksi, jos ne

- perustuvat kuntoutussuunnitelmaan
- edistävät työelämätaivoitetta
- seuraavat toisiaan lyhyehkön, noin 3 kuukauden ajan kuluessa.

1.4.5 Osakuntoutusraha

Osakuntoutusraha ei ole itsenäinen etuus vaan osittaisena maksettava kuntoutusraha. Siten osakuntoutusrahan sisältyvät samat myöntämisen ja maksamisen edellytykset, kuin täydessä kuntoutusrahassa. Osakuntoutusrahaa voidaan maksaa sekä Kelan että muun tahon järjestämän kuntoutuksen ajalta.

Osakuntoutusrahalla maksaminen

Osakuntoutusrahaa voidaan maksaa, jos asiakkaan työaika on lyhennetty kuntoutuspäivänä kuntoutukseen osallistumisen vuoksi. Kuntoutuksen tulee estää asiakasta tekemästä ansiotyötä vähintään 40 prosenttia hänen päivittäisestä normaalityöajastaan. Lue lisää Työstä estyminen -sivuilta.

Kuntoutusrahaa **ei makseta osakuntoutusrahana**, jos asiakas saa

- nuoren kuntoutusrahaa
- ammatillisen koulutuksen ajalta maksettavaa kuntoutusrahaa
- oppisopimuskoulutuksen kuntoutusrahaa
- eläkkeensaajan kuntoutusrahaa.

1.4.6 Ylläpitokorvaus

[MyöntämisedellytyksetSection 1.4.6.2](#)

[Muiden etuuksien ja korvausten vaikutus ylläpitokorvaukseen](#)

[Ylläpitokorvaus ja eläkkeensaajan kuntoutusraha](#)

[Ylläpitokorvauksen maksaminen](#)

[Ylläpitokorvausta ei makseta](#)

Ylläpitokorvausta voidaan maksaa kuntoutuksesta aiheutuvien ylimääräisten kustannusten korvaamiseksi ja kuntoutukseen osallistumisen varmentamiseksi. (KKRL 566 /2005 31 §)

Ylläpitokorvaus on harkinnanvarainen, veroton kuntoutusrahaetus ja sitä maksetaan Kelan järjestämän ammatillisen ja lääkinnällisen kuntoutuksen ajalta tai muun tahon järjestämän kuntoutuksen ajalta.

Ylläpitokorvaus on 9 euroa päivässä.

Myöntämisedellytykset

- Asiakkaalla on oikeus kuntoutusrahaan.
- Kuntoutusrahan määrä on enintään kuntoutusrahan vähimmäismäärän suuruinen (31,99e/pv vuonna 2024)
 - Jos asiakkaalle maksetaan osakuntoutusrahaa, sen perusteena oleva **täysi** kuntoutusrahan määrä ei saa ylittää vähimmäismäärää.
 - Jos kuntoutusrahaa vähentää yhteensovitettava tulo tai korvaus, sen perusteena oleva **täysi** kuntoutusrahan määrä ei saa ylittää vähimmäismäärää.
- Jos kuntoutus on alkanut ennen 1.1.2024, voidaan ylläpitokorvaus maksaa, jos kuntoutusrahan määrä on enintään 36,91 e/pv.
 - Jos asiakkaalle maksetaan osakuntoutusrahaa, sen perusteena oleva **täysi** kuntoutusrahan määrä ei saa ylittää vähimmäismäärää.
 - Jos kuntoutusrahaa vähentää yhteensovitettava tulo tai korvaus, sen perusteena oleva **täysi** kuntoutusrahan määrä ei saa ylittää 36,91e päivässä.
- Asiakkaalle aiheutuu kuntoutukseen osallistumisen vuoksi ylimääräisiä kustannuksia, esimerkiksi
 - matkakustannuksia (asiakas voi hakea lisäksi matkakorvauksen)
 - vaatteiden ja jalkineiden hankintakustannuksia
 - ylimääräisiä ravinto- ja asumiskustannuksia.

Katso myös Ylläpitokorvauksen hylkääminen (tekninen ohje).

Huomautus

Jos asiakas ilmoittaa ylläpitokorvauksen perusteeksi ylimääräisiä ravintokustannuksia Kelan järjestämän kuntoutuksen ajalta, selvitä asiaa. Osa Kelan kuntoutuspalveluista sisältää myös ruokailun.

Nuotti-valmennukseen osallistumisesta ei aiheudu ylimääräisiä ravintokustannuksia.

Muiden etuuskien ja korvausten vaikutus ylläpitokorvaukseen

Vaikka asiakas saisi vähimmäismääräistä kuntoutusrahaa, ylläpitokorvausta ei kuitenkaan makseta, jos asiakas saa lisäksi muuta korvausta. Näitä korvauksia ovat palkkatulo, YEL/MYEL-työtulo ja kuntoutusrahaa vähentävät **ansiomenetyskorvaukset**. Yhdessä vähimmäismääräisen kuntoutusrahan kanssa korvaukset varmistavat kuntoutukseen osallistumisen ylimääräisistä kustannuksista huolimatta.

Esimerkkejä

<p>Huomioidaan yhteismäärässä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • samat palkka- ja yrittäjätulot, kuin vuositulossa • opintotuki • vanhempainpäiväraha. 	<p>Ei huomioida yhteismäärässä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kotihoidontuki • perhe-eläke • lapsikorotus • palkkatuki.
--	--

Ylläpitokorvaus ja eläkkeensaajan kuntoutusraha

Ylläpitokorvausta ei makseta, jos eläkkeen ja eläkkeensaajan kuntoutusrahan yhteismäärä ylittää päiväkohtaisen kuntoutusrahan vähimmäismäärän. Eläkkeen määrä kuukaudessa jaetaan 25:llä, kun selvitetään, mitä sen määrä on kuntoutusrahapäivää kohden.

Jos kuntoutus on alkanut ennen 1.1.2024 ylläpitokorvausta ei makseta, jos eläkkeen ja eläkkeensaajan kuntoutusrahan yhteismäärä ylittää 36,91 euroa päivässä

Eläkkeen ja eläkkeensaajan kuntoutusrahan yhteismäärä kattavat kuntoutuksesta aiheutuvat kustannukset ja varmistavat kuntoutukseen osallistumisen eikä ylläpitokorvauksen myöntäminen ole tarpeellista.

Ylläpitokorvausta ei makseta omavastuuajaltakaan, joka eläkkeensaajalla on 30 päivää.

Ylläpitokorvauksen maksaminen

Ylläpitokorvaus voidaan maksaa jo omavastuuajalta.

Ylläpitokorvaus myönnetään kokonaisharkinnan perusteella kuntoutusrahapäätöksen ajalle, mukaan lukien palvelukuvauksen mahdollistama jousto Kelan järjestämässä kuntoutuksessa. Ylimääräisten kustannusten ei tarvitse kattaa koko kuntoutusaikaa.

Jos myönnetään ylläpitokorvauksen nuoren ammatillisen kuntoutuksen palveluun, lisää tarvittaessa asiakkaan päätökseen fraasi KRY16. Näin ohjaat asiakasta toimittamaan osallistumistodistuksen Kelaan ylläpitokorvauksen maksamiseksi.

Jos kuntoutusraha lakkautetaan kuntoutuksen keskeytymisen vuoksi, lakkautetaan ylläpitokorvaus samasta ajankohdasta lukien.

Ylläpitokorvausta ei makseta

- kuntoutuksen tilapäisen keskeytymisen ajalta
 - Käsittelyjärjestelmä ei salli ylläpitokorvauksen maksamista.
- ammatillisen kuntoutuksen [odotus- ja väliajalta](#)
 - Käsittelyjärjestelmä ei salli ylläpitokorvauksen maksamista.
- nuoren kuntoutusrahan ajalta
 - Käsittelyjärjestelmä ei salli ylläpitokorvauksen maksamista
- ammatillisen koulutukseen tai oppisopimukseen osallistumisen ajalta.
 - Hylkää ylläpitokorvaus hylkäyssyyllä 05, jolloin päätökseen muodostuu fraasi KRC48.

1.4.7 Kuntoutusavustus

Harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen tavoitteena on tukea asiakkaan työllistymistä kuntoutuksen jälkeen (KKRL 566/2005 3 luku 30 § 1 mom.).

Myöntämisedellytykset

Harkinnanvarainen kuntoutusavustus on harkintaan perustuva etuus, jota voidaan myöntää Kelan kuntoutusrahaa saaneelle asiakkaalle kuntoutusrahan päättymisen jälkeen. Kuntoutusavustuksen myöntäminen tulee harkittavaksi lähinnä Kelan ammatillisena kuntoutuksena myönnetyn koulutuksen, työllistymistä edistävän ammatillisen kuntoutuksen tai nuoren kuntoutusrahan jälkeen.

Kuntoutusavustuksen tarve ja tarkoituksenmukaisuus harkitaan yksilöllisesti. Se saattaa tulla kysymykseen esimerkiksi silloin, kun asiakas on kuntoutuksen jälkeen sijoittunut aikaisempaa ansiotasoaan tuntuvasti heikommin palkattuun työhön tai työharjoitteluun. Tällöin avustuksella voidaan kompensoida tulotasojen eroavuutta työsuhteen alkuvaiheen aikana ja näin tukea asiakkaan työllistymistä heikommin palkattuun työhön. Kuntoutusavustus voidaan myöntää myös omaa yritystä aloittavalle asiakkaalle.

Kuntoutusavustusta ei myönnetä, jos asiakkaalla

- on oikeus työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatukeen
- on päätös TE-palvelun maksamasta starttirahasta
- on edeltävästi ollut oikeus työeläkekuntoutukseen.

Työssäoloajalle

Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta myönnetään työssäoloajalle. Avustus voidaan myöntää ehdollisena edellyttäen esimerkiksi, että asiakkaan työsuhte jatkuu sen ajan, jolle avustus kohdistetaan.

Lue lisää harkinnanvarainen kuntoutusavustuksen määrästä.

1.4.8 Aika, jolta kuntoutusrahaa voi saada

[Koulutuksen](#) ja [oppisopimuskoulutuksen](#) aikaisen kuntoutusrahan sekä [nuoren kuntoutusrahan](#) myöntöajoista on omat ohjesivunsa.

Kuntoutusaika

Kuntoutusrahaa maksetaan omavastuuajan jälkeen kuntoutukseen osallistumisen (KKRL 566/2005 3 luku 23 §) ajalta jokaiselta arkipäivältä eli enintään kuudelta päivältä viikossa. Sitä ei makseta sunnuntailta eikä arkipyhäpäiviltä. Huomaa, että ensimmäinen omavastuupäivä voi olla sunnuntai tai arkipyhä.

Kuntoutusraha maksetaan lauantapäivältä, vaikka se ei olisi kuntoutuspäivä, jos

- eri kuntoutusjaksojen välissä on viikonloppu
- kuntoutusjaksoon sisältyy lauantai.

Esimerkkejä

Kun kuntoutusjaksojen välissä on viikonloppu	Kun kuntoutusjaksoon sisältyy lauantai
Työkokeilun selvitysjakso toteutuu keskiviikosta perjantaihin. Työn	Ammatillinen kuntoutus selvityksen jatkovaihe-jakso toteutuu keskiviikosta

<p>kokeiluvaihe alkaa seuraavana maanantaina. Kuntoutusraha maksetaan eri kuntoutusjaksojen väliin jäävän lauantain ajalta.</p>	<p>seuraavan viikon perjantaihin. Jaksoon sisältyy lauantapäivä, mutta kuntoutusta ei järjestetä palvelukuvauksen mukaisesti lauantaina. Kuntoutusraha maksetaan lauantapäivältä, koska se sisältyy kuntoutusjaksoon.</p>
<p>Ammatillisen kurssin avomuotoinen jakso toteutuu maanantaista perjantaihin. Työharjoittelujakso alkaa seuraavana maanantaina. Kuntoutusraha maksetaan eri kuntoutusjaksojen väliin jäävän lauantain ajalta.</p>	<p>-</p>

Kuntoutusraha maksetaan koko kuntoutusjakson ajalta, kun siihen sisältyy perusteltu jousto

Työllistymistä edistävän ammatillisen kuntoutuksen (TEAK) ja ammatillisen Taito-kuntoutuksen palvelukuvauksiin on määritelty mahdollisuus ns. joustopäiville, jolloin kuntoutusta ei toteuteta viitenä päivänä viikossa. Kuntoutusjakson aikana kuntoutuspäivien määrä viikossa tai kuntoutuspäivän kesto voivat joustaa siten kuin palvelukuvauksissa kuvataan.

Joustopäivien ajalta kuntoutusrahaa voidaan maksaa TEAK-kuntoutuksessa koko kuntoutuksen ajalta ja Taito-kuntoutuksessa työharjoittelun aikana toteutuvien joustopäivien ajalta, kun kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:

- kuntoutuspäiviä on vähintään 3 viikossa
- asiakas on joustopäivänä kokonaan estynyt tekemästä työtä (ei voi työskennellä sivutoimisestikaan)
- ammatillisen kuntoutuksen palvelussa on määritelty mahdollisuus joustopäiville
- jouston tarve perustuu asiakkaan
 - työ- ja opiskelukyvyn olennaiseen heikentymiseen (KKRL 6 §)
 - toimintakyvyn olennaiseen heikentymiseen (KKRL 7 a §).

Jos asiakas ei osallistu kuntoutukseen työssä käynnin tai opiskelun vuoksi, kyse ei ole sellaisesta joustopäivästä, jolta kuntoutusrahaa voitaisiin maksaa. Joustopäivien ajalta ei makseta myöskään väliajan kuntoutusrahaa.

Taito-kuntoutuksen aloitusjaksoon sisältyvä ryhmäjakso on toteutettava 4 vrk + 4 vrk + 4 vrk-jaksoissa eikä kuntoutusjaksojen välisessä ajassa ole kyse joustopäivistä, mutta väliajan kuntoutusrahan maksaminen on mahdollista myöntämisedellytysten täyttyessä.

Kuntoutusrahapäätöksen aika nuoren ammatillisessa kuntoutuksessa

Kun asiakkaan kuntoutus perustuu nuoren ammatillisen kuntoutuksen päätökseen (KKRL 7a§), kuntoutusrahapäätös tehdään kuntoutuspalvelun arvioidun keston ajalle (tarkista laskennallinen aika järjestelmästä).

Jos kuntoutusrahaan haetaan jatkoa, koska myönnetty kuntoutus on kesken, selvitä ennen jatkopäätöksen antamista, onko kuntoutus toteutunut palvelukuvauksen mukaisesti. Tee tarvittaessa yhteistyötä kuntoutusratkaisijan kanssa.

Huomautus

Jos kuntoutuspäätös on tehty 25.9.2021 tai sen jälkeen, **väliajan kuntoutusrahaa ei enää makseta kuntoutuspalvelun Seuranta-vaiheeseen saakka**. Asiakas voi edelleen saada kuntoutusrahan seurantapäivältä tai –käynniltä.

Seuranta-vaihe sisältyy seuraaviin ammatillisen kuntoutuksen palveluihin: ammatillinen kuntoutusselvitys (AKSE) ja työllistymistä edistävän ammatillinen kuntoutus (TEAK).

Lue myös:

- [Työstä estyminen](#)
- [Kuntoutusrahan odotus- ja väliaika](#)

1.4.8.1 Kuntoutusrahan odotus- ja väliaika

[Odotus- ja väliajan kuntoutusrahan hakeminen](#)

[Odotus- ja väliajan kuntoutusrahan edellytykset](#)

[Selvitä ja arvioi](#)

[Toimeentulon riittävyyden arvioiminen](#)

[Odotus- ja väliajan maksamiselle on enimmäisajat](#)

[Nuoren ammatillinen kuntoutus \(KKRL 7a §\) ja väliajan kuntoutusraha](#)

Odotus- ja väliajan kuntoutusrahaa maksetaan vain **Kelan ammatillisen kuntoutuksen** ajalta

- ennen kuntoutuspalvelun alkamista
- kun kuntoutuspalvelu toteutuu jaksoissa
- kun kuntoutuspalvelut muodostavat kuntoutuskokonaisuuden.

[Odotus- ja väliajalta kuntoutusraha määräytyy](#) 20 prosentilla alennettuna. Kun myönnetään väliajan kuntoutusraha ja asiakkaan kuntoutusraha on vähimmäismäärää suurempi, lisää päätökseen fraasi KRY17.

Odotus- ja väliaika

Odotusaika tarkoittaa kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen välistä aikaa.	Väliaika tarkoittaa kuntoutusjaksojen tai peräkkäin toteutuvien kuntoutuspalvelujen välistä aikaa.
--	---

	Katso myös väliajan kuntoutusraha ja kuntoutuskokonaisuus.
<p>Esimerkki</p> <p>Kuntoutuspäätös työhönvalmennuksesta on tehty 15.5. ja kuntoutus alkaa 29.5. Odotusaika on 16.5 – 28.5.</p>	<p>Esimerkki</p> <p>Työkokeilu toteutuu 2.–4.8., 20.8.# 20.9. ja 2.10.–15.10. Väliaikaa ovat 5.8. – 19.8. ja 21.9. – 1.10.</p> <p>Työkokeilu päättyy 31.8. ja työhönvalmennus alkaa 15.9. Väliaikaa on 1.9. – 14.9.</p>

Odotus- ja väliajan kuntoutusrahan hakeminen

Kuntoutusrahahakemuksella voi hakea myös odotus- ja väliajan kuntoutusrahaa. Odotusajan kuntoutusrahan ratkaisua varten tarvitaan tieto, milloin kuntoutus alkaa. Väliajan kuntoutusraha voidaan ratkaista, kun kuntoutusjaksoja on tiedossa.

Asiakas voi valita kuntoutusrahan odotus- ja väliajalle muun etuuden sijaan eikä asiakkaan tarvitse hakea odotus- ja väliajalle muuta toimeentuloa turvaavaa etuutta. Esimerkiksi työtön asiakas voi valita odotus- ja väliajan kuntoutusrahan työttömyysetuuden sijaan.

Odotus- ja väliajan kuntoutusrahan edellytykset

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa odotus- ja väliajalta, kun se on tarpeellista **sekä** ammatillisen kuntoutuksen etenemisen **että** toimeentulon turvaamisen kannalta (KKRL 566/2005 24 § 1 mom.). Maksaminen on harkinnanvaraista ja molempien seikkojen tulee täytyä. Odotus- ja väliajan kuntoutusrahaa maksetaan, jos asiakkaan toimeentulo vaarantuu eli hän ei saa riittävää toimeentuloa esimerkiksi työstään tai muusta etuudesta.

Väliajan kuntoutusrahaa voidaan maksaa, jos kuntoutukseen tulee tauko, johon asiakas **ei voi itse vaikuttaa**. Tällainen tilanne on esimerkiksi silloin, kun

- palveluntuottaja ei toteuta palvelua jostain syystä (syy selvitettävä)
- työnantajasta johtuvasta syystä työkokeilun aloitus viivästyy tai työnantajalla on ns. kesäsulku (viivästyksen syy selvitettävä).

Väliajan kuntoutusrahan maksaminen ei ole tarpeellista ammatillisen kuntoutumisen varmistamiseksi ja toimeentulon turvaamiseksi, jos asiakas **omaehtoisesti tauottaa** kuntoutustaan esimerkiksi

- lomamatkan vuoksi
- lastenhoidon järjestämiseksi
- erilaisille kursseille tai leireille osallistumisen vuoksi, jotka eivät liity kuntoutukseen.

Arvioi onko odotus- ja väliajan kuntoutusrahan maksaminen edelleen tarpeellista ammatillisen kuntoutuksen etenemisen turvaamiseksi, jos asiakas siirtää ilman pakottavaa ja välttämätöntä syytä kuntoutustaan.

Tee tarvittaessa yhteistyötä kuntoutusratkaisijan kanssa.

Selvitä ja arvioi

- Onko kuntoutuspalvelu alkanut tai jaksotettu Kelan kuntoutuksessa palvelukuvauksen mukaisesti?
- Onko asiakas itse siirtänyt kuntoutusjaksoa ilman pakottavaa ja välttämätöntä syytä?
- Onko asiakkaalla työtä tai saako hän palkkaa tai loma-ajan palkkaa?
- Onko asiakas **jo saanut** toimeentulotukea odotus- tai väliajalta?
 - Jos **saatavasuunnitelma on tehty kuntoutusrahan**, voit myöntää kuntoutusrahan odotus- tai väliajalle.
 - Jos **saatavasuunnitelmaa ei ole tehty kuntoutusrahan**, arvioi oliko asiakkaan toimeentulo turvattu toimeentulotuella (huomioi maksettu perusosa ja muut perusmenot).

Vaikka kuntoutusraha on ensisijainen etuus suhteessa toimeentulotukeen, toimeentulotuki huomioidaan asiakkaan tulona, kun sitä on jo maksettu.

Huomautus

- Sairastumisen vuoksi ei makseta odotus- ja väliajan kuntoutusrahaa, vaan arvioidaan oikeus kuntoutusrahan tilapäisen keskeytymisen ajalta.
- Odotus- tai väliaikana ansaittuja **työtuloja ei yhteensoviteta**, vaan arvioidaan turvaavatko ne toimeentulon.
- Nuoren kuntoutusrahaa saavalle odotus- ja väliajan kuntoutusrahaa maksetaan ilman tarveharkintaa.
- Takautuvasti samalle ajalle myönnetty etuus, ei vaikuta odotus-tai väliajan kuntoutusrahoikeuteen. Jos etuus on kuntoutusrahasta vähennettävä, tehdään vähennykset ja mahdolliset kuittaukset toisesta etuudesta normaalisti.

Toimeentulon riittävyyden arvioiminen

Odotus- tai väliajan kuntoutusraha myönnetään ajalle, jonka aikana ansaittu työtulo tai muu etuus ei turvaa asiakkaan toimeentuloa riittävästi maksetun kuntoutusrahan kanssa.

Toimeentulon riittävyyden arvioinnissa käytetään samaa tulo rajaa (v. 2023 800e/kk), jota käytetään koulutuksen aikaisten työtulojen yhteensovituksessa. Huomioi, että toimeentulon riittävyyden arvioinnissa tulo rajan määrä on ohjeellinen ja arvioinnissa tulee huomioida myös asiakkaan yksilölliset olosuhteet, kuten esimerkiksi elatusvelvollisuus.

Kun arvioit, onko toimeentulo turvattuna, huomioi vain asiakkaalle itselleen maksussa olevat ja asiakkaalla tosiasiallisesti käytettävissä olevat palkat, yritystoiminnan tulot sekä ansionmenetystä turvaavat etuudet. Tulojen huomioiminen ei siis rajoitu vain vuositulossa huomioitaviin tuloihin. Jos asiakas on jo saanut toimeentuloa turvaavaa etuutta ajalta, jolta hän hakee odotus- tai väliajan kuntoutusrahaa, etuuden katsotaan jo turvanneen asiakkaan toimeentulon. Tämän vuoksi esimerkiksi työttömyysetuutta ei vaihdeta odotus- tai väliajan kuntoutusrahaksi takautuvalta ajalta. Odotus- ja väliajan kuntoutusraha ei ole ensisijainen etuus mihinkään muuhun kuin toimeentulotukeen nähden.

Katso lisää Etuuksien ja muiden tulojen huomioiminen odotus- ja väliajan kuntoutusrahan arvioinnissa– taulukosta.

Huomioi, että taulukko ei ole tyhjentävä tai poissulkeva.

Virtuaalivaluuttaa koskevissa asioissa ja muissa epäselvissä tilanteissa voit kysyä neuvoa Osaamiskeskuksen työkykyryhmästä.

Jos asiakkaan toimeentulo on turvattu vain osalta odotus- tai väliaikaa, harkitse, onko kuntoutusrahan maksaminen perusteltua muulle ajalle. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi opiskelijalla, joka saa kuntoutusrahaa opintojensa ajalta ja työllistyy vain osalta koulutuksen loma-aikaa.

Katso myös esimerkit.

Huomautus

Jos käsittelyjärjestelmään tulee ilmoitus palvelussuhteista **odotus- tai väliajan päätyttyä**, tarkista asiakkaan palkkatulot tulorekisteristä.

Odotus- ja väliajan maksamiselle on enimmäisajat

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa odotus- ja väliajoilta enintään 3 kuukauden ajalta kalenterivuotta kohden kummankin syyn perusteella erikseen laskettuina.

Enimmäisajan voi ylittää, jos se on erityisestä syystä perusteltua ammatillisen kuntoutuksen etenemisen ja toimeentulon turvaamisen kannalta. Jos asiakkaan olosuhteet jatkuvat samana eikä erityisiä syitä ole, ei odotus- ja väliajan kuntoutusrahaa voida maksaa yli 3 kuukauden ajalta. Odotus- ja väliajan kuntoutusrahaa ei voida maksaa pelkästään toimeentulon turvaamiseksi, vaan sen tulee turvata myös ammatillisen kuntoutuksen etenemistä.

Odotus- ja väliajan kuntoutusrahan 3 kuukauden enimmäisajan ylittämiseksi ei ole erityistä syytä, jos asiakas esimerkiksi

- valitsee palveluntuottajan, jolla kuntoutuksen aloittamisessa kestää yli 3 kuukautta ja kuntoutus voitaisiin aloittaa toisella palveluntuottajalla nopeammin.
- omalla toiminnallaan aiheuttaa 3 kuukauden enimmäisajan ylittymisen.

Huomautus

Jos myöntämisedellytykset täyttyvät, anna päätös odotus- tai väliajalle enintään 3 kuukauden ajalle. Enimmäisajan jälkeen arvioi uudelleen kuntoutuspalvelun toteutumista ja selvitä tarvittaessa asiakkaan tilannetta. Harkitse, onko erityisiä syitä myöntää odotus- ja väliajan kuntoutusrahaa edelleen.

Nuoren ammatillinen kuntoutus (KKRL 7a §) ja väliajan kuntoutusraha

Jos kuntoutuspäätös on tehty nuoren ammatillisen kuntoutuksen järjestämistä koskevan lain (KKRL 7a§) perusteella, väliajan kuntoutusraha myönnetään kuntoutuspalvelun

arvioidun keston ajalle (tarkista laskennallinen aika järjestelmästä). Väliajan kuntoutusrahan maksamiselle ei ole enimmäisaikaa.

Toimeentulon riittävyys arvioidaan nuoren ammatillisen kuntoutuksen ajalta vastaavasti kuin muussakin ammatillisessa kuntoutuksessa, kts. [Toimeentulon riittävyyden arviointi](#).

Jos nuoren täysimääräisen kuntoutusrahan määrä on vähimmäismäärää suurempi, lisää väliajan kuntoutusrahana annettuun päätökseen fraasi KRY17. Näin nuori saa tiedon, että väliajan kuntoutusraha voidaan tarkistaa täysimääräiseksi kuntoutusrahaksi kuntoutuspäivien ajalta, kun hän toimittaa osallistumistodistuksen Kelaan.

Katso myös [Aika, jolta kuntoutusrahaa voi saada](#).

Lisää tietoa löydät Nuoren ammatillisen kuntoutuksen prosessi 7a§ 2023.

1.4.8.2 Väliajan kuntoutusraha ja kuntoutuskokonaisuus

Kuntoutuskokonaisuudessa voi olla eri kuntoutustoimenpiteitä. Niiden välissä olevalle ajalle voidaan maksaa väliajan kuntoutusrahaa, kun se on tarpeellista asiakkaan ammatillisen kuntoutuksen etenemisen ja toimeentulon turvaamiseksi.

Kun asiakkaalla on peräkkäisiä kuntoutustoimenpiteitä, ne katsotaan kuntoutusrahassa samaksi kuntoutuskokonaisuudeksi, jos ne

- perustuvat kuntoutussuunnitelmaan
- edistävät työelämätavoitetta
- seuraavat toisiaan lyhyehkön, noin 3 kuukauden ajan kuluessa.

1.4.8.3 Tilapäinen keskeytys

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa, jos kuntoutus keskeytyy tilapäisesti ja poissaolon syy on hyväksyttävä (KKRL 566/2005 3 luku 29 §). Tämä koskee sekä Kelan että muun tahon järjestämää kuntoutusta.

Lue lisää, miten Kelan palveluntuottajat on [ohjeistettu](#) laatimaan osallistumistodistus ja ilmoittamaan poissaoloista Kelaan.

Mikä on hyväksyttävä poissaolon syy

Asiakas voi olla poissa kuntoutuksesta tai keskeyttää sen vain erityisen painavista syistä. Tällaisia syitä ovat esimerkiksi oma tai lähiomaisen äkillinen sairastuminen, työhön tai lastenhoitoon liittyvät äkilliset syyt tai muut vastaavat ennalta arvaamattomat ja pakottavat syyt.

Maksaminen tilapäisen keskeytyksen ajalta

Kuntoutusrahan maksaminen edellyttää aina, että

- keskeytyminen on ilmeisen tilapäistä
- kuntoutuksen jatkuminen poissaolon tai keskeytyksen jälkeen on todennäköistä.

Kuntoutusrahan maksaminen poissaolon tai tilapäisen keskeytymisen ajalta harkitaan edellä esitettyjen erityisen painavien syiden pohjalta. Kuntoutusrahan maksamista voidaan jatkaa yhdenjakoisesti

- enintään 25 arkipäivältä
- erityisestä syystä pidemmältäkin ajalta, kuitenkin enintään 3 kuukautta.

Kuntoutusrahapäätös tarkistetaan ja Jaksot-näytölle viedään tilapäistä keskeytymistä koskeva aika. Näin asiakas saa päätöksessä vastauksen ilmoitukseensa ja tietoa tilapäisen keskeytymisen vaikutuksesta kuntoutusrahan maksamiseen.

Ohjaa asiakas hakemaan sairauspäivärahaa, kun sairastuminen vaikuttaa pitkäaikaiselta. Sairauden ennusteesta voi pyytää arvioita asiantuntijalääkäriltä.

Kelan kuntoutus: asiakkaan oma ilmoitus sairastumisesta

Kuntoutusraha voidaan maksaa asiakkaan oman sairausilmoituksen perusteella enintään 3 päivän ajalta. Tämän jälkeen asiakkaan tulee esittää todistus terveydentilasta tai muu luotettava selvitys poissaolosta. Sairastumisesta tulee ilmoittaa samana päivänä Kelaan ja kuntoutuslaitokseen tai ainakin toiseen niistä.

Kuntoutusrahaan ei tehdä enintään 3 päivän sairauden vuoksi tarkistusratkaisua, jos kuntoutusraha on jo maksettu.

Huomioi, että Kelan kuntoutuksessa palveluntuottaja voi standardin puitteissa ohjeistaa asiakasta poissaolojen ilmoittamisesta ja todistuksen toimittamisesta kuntoutuslaitokselle tiukemmin.

Lue lisää kuntoutusrahan seurannasta.

1.4.8.4 Poissaolo kuntoutuksesta

Kuntoutusrahaa maksetaan kuntoutukseen osallistumisen ajalta. Kuntoutuksen tuloksellisuuden varmistamiseksi on tärkeää, että asiakas sitoutuu noudattamaan kuntoutuksen aikaista suunnitelmaa.

Pääsääntöisesti yksittäisen poissaolopäivän syytä ei jälkikäteen selvitetä eikä kuntoutusrahaa tarkisteta, ellei ratkaisija katso sitä perustelluksi. Tämä koskee sekä Kelan että muun tahon järjestämää kuntoutusta.

Milloin kuntoutusrahaa ei makseta

Kuntoutusrahaa ei makseta

- luvattomien poissaolojen ajalta (yli 3 päivää)
- kun asiakas ei ole estynyt tekemästä työtään kuntoutuspäivän aikana (kts. [työstä estyminen](#)).

Asiakkaalla on velvollisuus ilmoittaa etukäteen poissaolosta ja sen syystä Kelalle (KKRL566/2005 5 luku 43 §).

Esimerkki

Asiakas ilmoittaa Kelalle, että on sairaana eikä voi osallistua kuntoutukseen kahtena päivänä. Kuntoutusrahaa ei tarkisteta. Asiakasta ohjataan toimittamaan todistus terveydentilasta, jos sairaus jatkuu yli kolme päivää. Asiakasta pyydetään ilmoittamaan poissaolosta kuntoutuslaitokseen.

Poissaolojen selvittäminen: Kelan kuntoutus

Jos asiakas on poissa kuntoutusjakson aikana enemmän kuin 3 päivää tai saman kuntoutustoimenpiteen aikana asiakkaalla on toistuvasti yksittäisiä poissaolopäiviä (yli 3 kpl), selvitetään poissaolojen syyt ja arvioidaan oikeus kuntoutusrahaan niiden ajalta. Selvitä poissaolo ensisijaisesti asiakkaalta. Voit olla yhteydessä myös palveluntuottajaan.

Kuntoutusrahaoikeuden selvittämisessä huomioitavaa:

- Onko asiakas ilmoittanut poissaolosta Kelaan tai palveluntuottajalle viimeistään poissaolopäivänä?
- Mikä on poissaolon syy?
- Onko poissaololla vaikutusta kuntoutuksen tavoitteeseen?

Esimerkki

Palveluntuottaja ilmoittaa, että asiakkaalla on 4 yksittäistä poissaoloa eikä hän ole ilmoittanut niistä etukäteen. Asiakas haastatellaan ja selviää, että poissaoloa ei voida pitää tilapäisenä keskeytyksenä. Kuntoutusraha tarkistetaan ja poissaolopäivät viedään järjestelmään (MV) Muu väliaika.

Esimerkki

Selosteesta selviää, että asiakas ei ole osallistunut kuntoutukseen 3 päivänä eikä ole ilmoittanut siitä Kelalle tai palveluntuottajalle etukäteen. Kuntoutusrahaa ei tarkisteta, ellei ole syytä epäillä asiakkaan työstä estymistä.

Poissaolojen selvittäminen: muu kuin Kelan kuntoutus

Muun tahon järjestämässä kuntoutuksessa kuntoutuksen toteutumisen seurannasta vastaa kuntoutuspäätöksen tekijä. Kuntoutusraha maksetaan osallistumistodistuksen perusteella.

Lue lisää:

- Maksun estäminen
- Seuranta
- Tilapäinen keskeytys

1.4.9 Kv-säännökset

Kelan etuuksien saaminen edellyttää Suomen sosiaaliturvaan kuulumista. Yleensä kaikki Suomessa vakituisesti asuvat henkilöt kuuluvat Suomen sosiaaliturvaan. Jos henkilö muuttaa ulkomaille tilapäisesti eli alle 6 kuukaudeksi, hänellä on pääsääntöisesti oikeus Suomen sosiaaliturvaan ja Kelan etuuksiin. EU- tai ETA-maihin ja Sveitsiin töihin muuttavien kohdalla kuitenkin lyhytkin työskentely riittää yleensä siirtämään henkilön työskentelymaahan sosiaaliturvan piiriin.

1.4.9.1 EY-lainsäädäntöä soveltavien valtioiden välillä liikkuvien henkilöiden rahaetuudet

Asetusta 883/2004 ja sen täytäntöönpanoasetusta 987/2009 sovelletaan 1.5.2010 lukien EU-jäsenvaltioiden välillä liikkuviin EU-kansalaisiin. ETA-maat Norja, Islanti ja Liechtenstein soveltavat asetusta 1.6.2012 lukien ja Sveitsi 1.4.2012 alkaen. Asetusta sovelletaan eräin poikkeuksin lisäksi muiden maiden kansalaisiin, jotka liikkuvat EU:n jäsenmaiden välillä. Edellytyksenä jäsenmaiden välillä liikkumisen lisäksi on, että kolmannen maan kansalainen on asunut laillisesti jossain jäsenvaltiossa ennen liikkumistaan.

EY:n sosiaaliturva-asetusta 1408/71 sovelletaan 1.5.2010 jälkeenkin toistaiseksi tilanteissa, joissa asetus 883/2004 ei sovellu EU/ETA-alueella (ml. Sveitsi) liikkuvaan henkilöön.

Lue lisää asetuksista 883/2004 ja 1408/71.

Asetuksissa tarkoitettuja rahaetuuksia Suomen etuuksista ovat sairausvakuutuslain mukaiset sairauspäiväraha, osasairauspäiväraha, äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainraha, luovutuspäiväraha ja erityishoitoraha sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukainen kuntoutusraha.

Asetuksissa säädetään, miten rahaetuus annetaan ja mikä EY-lainsäädäntöä soveltava valtio vastaa kustannuksista, kun asetusten piiriin kuuluva henkilö siirtyy maasta toiseen tai kun hän oleskelee tai asuu muussa kuin toimivaltaisessa jäsenvaltiossa.

Rahaetuuksia koskevat tiedot välitetään maasta toiseen E 100 -sarjan lomakkeilla. Sovellettaessa asetusta 883/2004 E-lomakkeeseen liitetään kansilehti, joka on tulostettavissa Windowsin tehtäväpalkin Käynnistä-valikosta kohdasta Etuuskäsittely > E-lomakkeiden täyttäminen ja tulostaminen (KiTu).

1.4.9.1.1 Vastuu etuuksista ja oikeus etuuksiin

[Työntekijät ja itsenäiset ammatinharjoittajat](#)

[Eläkkeensaajat](#)

[Työttömät](#)

[Opiskelijat](#)

[Perheenjäsenet](#)

[Virkamiehet](#)

[Rajatyöntekijät](#)

Pääsääntö

Rahaetuuksista vastaa aina toimivaltainen valtio tai seuraavassa esitettyjen sääntöjen perusteella määräytyvä vastuussa oleva valtio (eläkkeensaajat, työttömät). Rahaetuuksia voidaan maksaa myös muussa kuin toimivaltaisessa jäsenvaltiossa asuville tai oleskeleville (eksportointiperiaate).

Asetusten 883/2004 ja 1408/71 lainvalintamääräyksillä määrätään, minkä EY-lainsäädäntöä soveltavan maan lainsäädännön piiriin asetuksen tarkoittama henkilö kuuluu. Valtio, jonka piiriin henkilö kuuluu, on henkilön toimivaltainen valtio.

Lue lisää asetuksista 883/2004 ja 1408/71.

Työntekijät ja itsenäiset ammatinharjoittajat

Asetusten lainvalintamääräyksissä määrätään, minkä EY-lainsäädäntöä soveltavan maan lainsäädäntöä työntekijään on sovellettava. Jäsenmaa, jonka lainsäädäntöä työntekijään sovelletaan, on työntekijän toimivaltainen valtio. Työntekijän rahaetuudet maksetaan toimivaltaisesta maasta myös silloin, kun henkilö oleskelee tai asuu muussa EY-lainsäädäntöä soveltavassa maassa.

Eläkkeensaajat

Sovellettaessa asetusta 883/2004 ja eläkkeensaaja on oikeutettu sairauspäivärahaan tai kuntoutusrahaan, hänen rahaetuuksistaan vastaa työskentelyvaltio. Jos eläkkeensaaja ei työskentele, hänen kuntoutusrahaetuuksistaan vastaa kuitenkin luontoisetuuksien kustannuksista vastuussa oleva valtio.

Asetusta 1408/71 sovellettaessa eläkkeensaajien ja heidän perheenjäsentensä osalta, vastuu kuuluu jollekin heidän aikaisemmasta työskentelymaastaan.

1. Jos eläkkeensaajalla on oikeus asuinmaan kansallisen lainsäädännön mukaan sairaus- ja äitiysetuuksiin ja

- eläkkeensaaja saa eläkettä asuinmaasta: Asuinmaa vastaa etuuksista (27 art.)
- eläkkeensaaja ei saa eläkettä asuinmaastaan: Etuuksista vastaa kohdassa 2 selostetun järjestyksen mukaan määräytyvä maa. Jos vastuussa olevaa maata ei näin löydy, jää vastuu etuuksista asuinmaalle. (28 a art.)

2. Eläkkeensaajalla ei ole oikeutta asuinmaan kansallisen lainsäädännön mukaan sairaus- ja äitiysetuuksiin (28 art.) ja

- eläkkeensaaja saa eläkettä jäsenmaasta, jossa hänellä olisi oikeus etuuksiin, jos hän asuisi siellä: Tämä maa vastaa etuuksista.
- jos edellisessä kohdassa mainittuja maita on useampia, vastaa etuuksista se maa, jonka vakuutuskaudet ovat pitemmät.
- jos em. tapauksessa vakuutuskaudet ovat yhtä pitkät, vastaa etuuksista se näistä maista, jossa hän on ollut viimeksi vakuutettu.
- jos ei löydy eläkettä maksavaa maata, jossa eläkeläinen olisi oikeutettu etuuksiin, jos asuisi siellä, hän ei saa etuuksia mistään.

Asetusta 1408/71 sovellettaessa Suomi vastaa myös muussa jäsenmaassa asuvan vastuullaan olevan eläkeläisen rahaetuuksista riippumatta siitä, pidetäänkö eläkeläistä Suomessa vakuutettuna. Kysymykseen voi tulla käytännössä kuntoutusraha ja vanhempainpäivärahat.

Työttömät

Työttömien ja heidän perheenjäseniensä etuuksista vastaa työttömyysturvaa maksava maa. Työttömän hakiessa työtä toisesta jäsenmaasta, rahaetuuksista vastaa se maa, joka vastaa työttömyysetuuden kustannuksista (lähtömaa) siltä ajalta, jolta etuuksia maksetaan.

Lue lisää työttömyysturvan säilyttämisestä haettaessa työtä EY-lainsäädäntöä soveltavasta maasta.

Opiskelijat

Opiskelijoiden etuuksista vastaa asuinvaltio. Opiskeluvaltio vastaa etuuksista, jos opiskelija täyttää opiskeluvaltion kansallisessa lainsäädännössä asetetut vakuuttamisen edellytykset.

Lue lisää asetuksista 883/2004 ja 1408/71.

Perheenjäsenet

Pelkkä perheenjäsenyys Suomessa vakuutettuun työntekijään, opiskelijaan, eläkeläiseen tai työttömään ei tuo oikeutta sairausvakuutuslain perusteella maksettaviin rahaetuuksiin Suomesta, vaan aina edellytetään henkilön joko asumisen (soveltamisalalaki) tai työskentelyn (asetukset) perusteella olevan henkilökohtaisesti vakuutettu Suomessa.

Lue lisää asetuksista 883/2004 ja 1408/71.

Virkamiehet

Virkamiehiin ja heidän perheenjäseniinsä sovelletaan asetuksia ja vastuu heille annetuista etuuksista kuuluu jäsenmaalle, jonka palveluksessa he ovat tai ovat olleet.

Rajatyöntekijä

Suomessa työskentelevä rajatyöntekijä saa rahaetuudet Suomesta. Suomessa asuva, mutta muussa EY-lainsäädäntöä soveltavassa maassa työskentelevä rajatyöntekijä, saa rahaetuudet työskentelymaasta.

Lue lisää rajan yli työskentelystä.

1.4.9.1.2 Vuositulo (Työtulot)

Vuositulo

Vuosituloon otetaan huomioon tulot ajalta, jona asiakas on ollut sairausvakuutuslain mukaisesti Suomessa vakuutettu. Jos asiakkaalle on määritetty vakuutuspalkka, ei ulkomaantuloa oteta huomioon vuositulossa.

Asiakas voi poikkeuksellisesti esittää palkkatulon ajalta, jolloin hän ei ollut Suomessa vakuutettuna, jos hän on ollut aikaisemmin Suomessa vakuutettuna ja ansainnut tulon työskennellessään toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai valtiossa, jossa sovelletaan Euroopan unionin lainsäädäntöä, ja on tullut uudelleen Suomessa vakuutetuksi. Edellytyksenä on myös, että asiakkaalla ei ole Suomesta lainkaan vuosituloa.

Lue lisää [ulkomaantulosta](#).

Työtulo (Vuonna 2019 alkaneissa päivärahaetuuksissa)

Rahaetuuden perusteena olevina työtuloina otetaan huomioon vain Suomessa vakuutettuna olon ajalta ansaitut tulot (883/2004, 21 artikla ja 1408/71, 23 artikla).

Vakuutuspalkka ja ulkomaan työtulot eivät välttämättä näy verotiedoissa. Ota yhteyttä Maksujenhallintaryhmään / Työtulo- ja verotustiedot -työjonon kautta, jos henkilö on ollut vakuutettuna Suomessa.

Jos henkilö muuttaa ulkomailta Suomeen ja tulee samalla Suomessa vakuutetuksi, etuuden perusteena voidaan käyttää SVL 11 luvun 4 §:n 4 momentin perusteella arvioituja Suomessa ansaittuja työtuloja. Ulkomailta muuttoa ja Suomen vakuutukseen siirtymistä voidaan pitää ammatinvaihtumista vastaavana muuna syynä.

Päivärahaetuus voi poikkeuksellisesti määräytyä ulkomaan työtulon perusteella edellyttäen, että kysymyksessä on henkilö,

- joka on aiemmin ollut Suomessa vakuutettu ja palaa takaisin Suomen vakuutukseen ja
- on ollut palkkatyössä ja ansainnut tulot työskennellessään EU:n jäsenvaltiossa tai valtiossa, jossa sovelletaan EU:n lainsäädäntöä ja
- jolla ei ole Suomessa verotuksessa todettua työtuloa eikä Suomessa ansaittua 6 kuukauden työtuloa.

Jos etuuden saajan palkka maksetaan muuna valuuttana kuin euroina ja etuuden perusteena käytetään kuuden kuukauden työtuloja, työtulot muunnetaan euroiksi käyttäen kuuden kuukauden ajanjakson viimeisenä päivänä julkaistua muuntokurssia (hallintotoimikunnan päätös H3, 15.10.2009). Valuuttakurssien muuntamisessa käytetään Euroopan Keskuspankin päivittäin julkaisemia muuntokursseja. Valuutan muuntaminen voidaan suorittaa [EKP:n internetsivuilla](#).

1.4.9.1.3 Päivärahaetuuksien maksaminen muutettaessa ja muuton jälkeen

Työntekijälle, itsenäiselle ammatinharjoittajalle, opiskelijalle ja heidän perheenjäsenilleen maksetaan rahaetuudet lähtömaasta sairaus- ja vanhempainpäivärahakauden loppuun, myös heidän muuttaessaan toiseen jäsenmaahan.

Suomesta

Sairauspäivärahakaudella muuttavalle maksetaan päivärahaa niin pitkään kuin työkyvyttömyys jatkuu yhdenjaksoisena, korkeintaan sairauspäivärahakauden enimmäisaika.

Kuntoutusrahaa maksetaan niin kauan kuin päätöksessä on mainittu, edellyttäen, että kuntoutus jatkuu kuntoutuspäätöksen tai -suunnitelman mukaisesti toisessa EY-lainsäädäntöä soveltavassa maassa.

Erityishoitorahaa asiakkaalle maksetaan niin kauan kuin erityishoitorahan myöntämisedellytykset täyttyvät (vanhemman läsnäolo välttämätön, vaikea sairaus, painavat lääketieteelliset syyt).

Jos muu jäsenvaltio alkaa maksaa vastaavaa päivärahaetuutta omien säännöstensä mukaan, tämä etuus voidaan vähentää Suomen etuudesta (SVL 12 luku 10 §, KKRL 36 §).

1.1.2020 alkaen

Suomesta muuhun EU-lainsäädäntöä soveltavaan valtioon kesken päivärahan maksukauden muuttava päivärahaetuuden saaja pidetään Suomessa vakuutettuna päivärahan maksukauden ajan, jos hän on työskennellyt tai saanut ansionmenetystä korvaavaa päivärahaa välittömästi ennen päivärahaetuuden alkamista (enintään 1 kuukauden katkos voidaan hyväksyä).

Henkilön päivärahan perusteena olevalla vuosituloilla tai päivärahan määrällä ei ole merkitystä vakuuttamisen kannalta. Tällainen päivärahan saaja rinnastetaan työntekijään asetusten 883/2004 ja 1408/71 lainvalintamääräyksiä sovellettaessa (A883 art 11.2).

Jos henkilö ei ole työskennellyt eikä saanut ansionmenetystä korvaavaa päivärahaa välittömästi ennen päivärahaetuuden alkamista, ei hän pysy muuttotilanteessa vakuutettuna, mutta päiväraha maksetaan kuitenkin päivärahan maksukauden loppuun saakka.

Kansainvälisten asioiden keskuksen asiantuntijat ratkaisevat Suomen sairausvakuutukseen kuulumisen.

31.12.2019 asti

Muuttajalle maksetaan sairausvakuutuslakiin sekä Kelan kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annettuun lakiin perustuvia päivärahaetuuksia Suomesta riippumatta siitä, perustuuko etuuden määrä edeltäviin työtuloihin, vai onko kyseessä vähimmäismääräisenä maksettava päiväraha.

Suomesta muuhun EY-lainsäädäntöä soveltavaan valtioon muuttava päivärahaetuuden saaja pidetään Suomessa vakuutettuna päivärahan maksukauden ajan, kun etuuden määrä perustuu edeltäviin työtuloihin. Tällainen päivärahan saaja rinnastetaan työntekijään asetusten 883/2004 ja 1408/71 lainvalintamääräyksiä sovellettaessa.

Lue lisää Suomesta muutosta.

Suomeen

Edellisen toimivaltaisen valtion tulee maksaa etuuskausi loppuun työntekijälle, itsenäiselle ammatinharjoittajalle, opiskelijalle ja heidän perheenjäsenelleen heidän muuttaessaan Suomeen.

Jos on epäselvää, minkä jäsenvaltion vastuulle asetuksen 883/2004 mukaan etuuden maksaminen kuuluu, ota yhteyttä Kansainvälisten asioiden osaamiskeskukseen (sähköpostiosoite KV-ASIAT).

Päivärahaetuuden maksamista voidaan jatkaa Suomesta, jos henkilö palaa Suomeen toisesta jäsenmaasta sen jälkeen, kun päivärahaetuuden maksaminen toimivaltaisen valtion lainsäädännön mukaan on päättynyt. Edellytyksenä on, että päivärahakautta Suomen lainsäädännön mukaan on jäljellä ja että päivärahaetuuden saamisen edellytykset muutoin täyttyvät.

1.4.9.1.4 Päivärahaetuuksien hakeminen

Päivärahaetuutta voi hakea suoraan toimivaltaisesta laitoksesta tai asuin- tai oleskelumaan laitos voi välittää hakemuksen toimivaltaiselle laitokselle.

Lue lisää E-lomakkeiden käytöstä (E 115–E 119 täyttöohjeet)

Muussa jäsenvaltiossa asuva vakuutettu

Käsittele toisessa jäsenmaassa asuvan Suomessa vakuutetun rahaetuushakemus samalla tavoin kuin myöntäessäsi päivärahaetuutta Suomessa asuvalle. Hanki puuttuvat tiedot vakuutetulle lähetettävällä hakemuslomakkeella. Jos asuin- tai oleskelupaikan laitos on toimittanut lomakkeen E 115, lomake katsotaan hakemukseksi. Ilmoita tekemästäsi etuuspäätöksestä asuinpaikan laitokselle lomakkeella E 117 ja hylkäävästä etuuspäätöksestä lisäksi lomakkeella E 118. Jos työkyvyttömyysaika on lomakkeella E 115 tai sen liitteenä olevassa lääkärintodistuksessa alle sairauspäivärahan omavastuuajan, voit tehdä hylkäävän päätöksen ilman, että pyydät vakuutettua täyttämään kansallisen hakemuslomakkeen.

Muussa jäsenvaltiossa vakuutettu Suomessa

Jos muussa EU-maassa vakuutettu, mutta Suomessa asuva tai oleskeleva hakee täällä rahaetuuksia, toimita toimivaltaiselle laitokselle lomake E 115.

1.4.9.1.5 Menettelyt työkyvyttömyyteen liittyvissä rahaetuuksissa

Asetuksen 987/2009 artiklassa 27 säädetään menettelyistä, joita vakuutetun, asuinjäsenvaltion laitoksen ja toimivaltaisen laitoksen on noudatettava silloin, kun työhön kykenemättömyyteen liittyviä rahaetuuksia haettaessa oleskelu- tai asuinjäsenvaltio on muu kuin toimivaltainen jäsenvaltio. Menettelyjä sovelletaan tarvittavin muutoksin, jos vakuutettu oleskelee muussa kuin toimivaltaisessa jäsenvaltiossa.

Kun Suomi on toimivaltainen valtio ja etuuden hakija asuu muussa jäsenmaassa, pyydä sairauspäiväraha- ja kuntoutusraahahakemuksissa tarvittavat lääketieteelliset lisäselvitykset pääsääntöisesti etuuden hakijalta. Huomaa, että lisäselvitysten pyytäminen suoraan asuin- tai oleskelupaikan laitokselta oikeuttaa laitoksen perimään lääkärinlausuntojen ja tutkimusten kustannukset.

Menettely, jota vakuutetun on noudatettava

Jos toimivaltaisen jäsenvaltion lainsäädäntö edellyttää lääkärintodistuksen esittämistä rahaetuuden saamiseksi, vakuutetun on pyydettävä asuinjäsenvaltion lääkäriä, joka määritteli hänen terveydentilansa, todistamaan työkyvyttömyyden ja sen keston. Vakuutetun on lähetettävä todistus toimivaltaiselle laitokselle toimivaltaisen jäsenvaltion lainsäädännössä säädetyn ajan kuluessa.

Jos asuinjäsenvaltiossa hoitoa antavat lääkärit eivät anna työkyvyttömyydestä todistuksia ja niitä vaaditaan toimivaltaisen jäsenvaltion lainsäädännössä, asianomaisen henkilön on käännyttävä asuinpaikan laitoksen puoleen. Asuinpaikan laitoksen on

heti järjestettävä henkilön työkyvyttömyyden lääketieteellinen arviointi ja todistuksen laatiminen. Todistus toimitetaan toimivaltaiselle laitokselle viipymättä.

Työkyvyttömyystodistuksen toimittaminen ei vapauta vakuutettua täyttämästä kaikkia sovellettavassa lainsäädännössä säädettyjä velvoitteita, erityisesti työnantajaansa nähden. Työnantaja ja/tai toimivaltainen laitos voi tarvittaessa kehottaa työntekijää osallistumaan toimintaan, jonka tarkoituksena on edistää ja tukea hänen paluutaan työelämään. (Asetus 987/2009, 27 artikla kohta A)

Menettely, jota asuinjäsenvaltion on noudatettava

Jos toimivaltainen laitos pyytää, asuinpaikan laitos suorittaa tarpeelliset asianomaisen henkilön hallinnolliset tarkastukset tai lääkärintarkastukset soveltamansa lainsäädännön mukaisesti.

Asuinpaikan laitos toimittaa tarkastuksen tehneen lääkärin lausunnon erityisesti työhön kykenemättömyyden todennäköisestä kestosta viipymättä toimivaltaiselle laitokselle. (Asetus 987/2009, 27 artikla kohta B)

Menettely, jota toimivaltaisen valtion on noudatettava

Toimivaltaisella laitoksella säilyy oikeus teettää valitsemallaan lääkäriillä vakuutetun lääkärintarkastus.

Toimivaltainen laitos maksaa rahaetuudet suoraan asianomaiselle henkilölle ja ilmoittaa tästä tarvittaessa asuinpaikan laitokselle. Jos toimivaltainen laitos epäää rahaetuudet, sen on ilmoitettava päätöksestään vakuutetulle ja samanaikaisesti myös asuinpaikan laitokselle.

Tarkastuksen tehneen lääkärin tai laitoksen lääketieteellisten havaintojen perusteella toisessa jäsenvaltiossa laaditussa vakuutetun työkyvyttömyyttä koskevassa todistuksessa olevat merkinnät ovat oikeudellisesti yhtä päteviä kuin toimivaltaisessa jäsenvaltiossa laadittu todistus. (Asetus 987/2009, 27 artikla kohta C)

Vastuu kustannuksista

Jos toimivaltainen laitos pyytää asuin- tai oleskelupaikan laitosta toimittamaan rahaetuuden ratkaisemisessa tarvittavat vakuutetun lääkärintutkimukset, asuin- tai oleskelupaikan laitos voi laskuttaa lääkärinlausunnosta ja tutkimuksista aiheutuneet kustannukset toimivaltaiselta laitokselta.

Jos toisessa jäsenvaltiossa asuva tai oleskeleva vakuutettu pyydetään tutkimuksiin toimivaltaiseen jäsenvaltioon, edellytyksenä on, ettei matkustaminen vaaranna vakuutetun terveyttä. Toimivaltainen valtio vastaa vakuutetun matka- ja asumiskustannuksista. (Asetus 987/2009, 87 artikla)

1.4.9.2 Sosiaaliturvasopimukset

Suomella on voimassa olevat sosiaaliturvasopimukset Chilen, Israelin, Kanadan (Quebec), Saksan, USA:n, Viron ja Australian kanssa. Lisäksi Pohjoismaiden kesken on solmittu sosiaaliturvasopimus.

Suhde EY-asetuksiin 883/2004 ja 1408/71

Jos kahden tai useamman EY-lainsäädäntöä soveltavan maan välillä solmittu sosiaaliturvasopimus koskee samoja henkilöitä ja samoja etuuksia kuin asetukset 883/2004 ja 1408/71, asetuksen määräykset syrjäyttävät sopimuksen määräykset. Tämän vuoksi Saksan ja Pohjoismaiden kanssa solmitut sopimukset ovat merkitykseltään hyvin rajoitettuja.

Lue lisää Suomen solmimista sosiaaliturvasopimuksista.

1.4.9.3 Ammatillinen kuntoutus Pohjoismaissa

Pohjoismainen sosiaaliturvasopimus velvoittaa Pohjoismaita tekemään yhteistyötä rajat ylittävissä ammatillisessa kuntoutuksessa. Pohjoismaat ovat tehneet kahdenvälisiä hallinnollisia sopimuksia kuntoutuksen järjestämisestä ja käytännön toimintatavoista, joissa henkilö työskentelee toisessa Pohjoismaassa ja asuu toisessa. Sopimusten tarkoituksena on helpottaa kuntoutusasioiden hoitamista tilanteissa, joissa henkilöt ovat käyttäneet oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen.

Kuntoutuksen hakijan voi olla vaikeaa täyttää kuntoutuksen rahaetuuden (esim. kuntoutusrahan) ja kuntoutustoimenpiteiden saamisedellytyksiä, jos sekä työskentelymaa että asuinmaa soveltavat tiukasti kansallista lainsäädäntöään. Näin ollen Pohjoismaat ovat tehneet kahdenvälisiä sopimuksia, jotta oikeus kuntoutuksen rahaetuuteen ja kuntoutustoimenpiteisiin toteutuisivat tarkoituksenmukaisella tavalla.

Kahdenvälisiä kuntoutussopimuksia sovelletaan tilanteissa, joissa:

- henkilö työskentelee yhdessä Pohjoismaassa
- henkilö asuu jossakin muussa Pohjoismaassa kuin työskentelymaassa
- kuntoutuksen toimenpiteet tapahtuvat asuinmaassa
- rahaetus maksetaan työskentelymaasta.

Kela järjestää ammatillisen kuntoutuksen, kun kuntoutus järjestetään Suomessa eikä sen järjestäminen ole työeläkelaitoksen vastuulla.

Pohjoismaiset kuntoutussopimukset perustuvat EU-asetuksiin 883/2004 ja 987/2009 ja pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen rajat ylittäviä kuntoutusasioita koskeviin kohtiin.

Lue lisää:

- Pohjoismainen yhteistyömenettely ammatillisessa kuntoutuksessa
- [Kahdenväliset hallinnolliset sopimukset](#)

1.5 Kuntoutus perusteena

Kuntoutusrahaa voi saada, kun kuntoutuspäätös on tehty

- Kelan kuntoutuslain 2 luvun
- terveydenhuoltolain 29 §:n
- työterveyshuoltolain 12 tai 14 §
- sopeutumisvalmennukseen vammaispalvelulain 8 §:n 1 mom:n
- päihteisiin tai riippuvuuksiin liittyvään perhe- tai yksilökuntoutukseen sosiaalihuoltolain tai terveydenhuoltolain

- perhekuntoutukseen lastensuojelulain tai kehitysvammaisten erityishuoltolain perusteella.

Huomaa, että Ahvenanmaan maakunnan kunnat voivat edelleen järjestää yksilö- ja perhemuotoista päihde- tai riippuvuuskuntoutusta päihdehuoltolain perusteella.

Lisäksi kuntoutusrahan maksaminen voi perustua

- hyvinvointialueen laatimaan henkilökohtaiseen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelmaan
- oppisopimukseen.

Kuntoutustoiminta

Jotta kuntoutuksen ajalta voitaisiin myöntää kuntoutusrahaa, kuntoutuksen tulee täyttää kuntoutustoiminnalle yleisesti asetetut vaatimukset:

- kuntoutusta antavat sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilöt
- palvelua annetaan asianmukaisissa tiloissa
- palveluntuottajalla on tarpeelliset luvat toiminnan harjoittamiseen.

Kuntoutustoiminnalle yleisesti asetettuja vaatimuksia eivät täytä esimerkiksi työkykyä ylläpitävä toiminta (ns. tyky-toiminta) tai loma- ja virkistystoiminta.

1.5.1 Kelan kuntoutus

Asiakkaan kuntoutus voi perustua

- ammatillisen kuntoutuksen (KKRL 6 - 8§)
- nuoren ammatillisen kuntoutuksen (KKRL 7a§)
- harkinnanvaraisen kuntoutuksen (KKRL 12 §)
- kuntoutuspsykoterapian (KKRL 11a ja 11b)
- vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen (KKRL 9 -10 §)

kuntoutuspäätökseen.

Kun kuntoutus on alkanut ennen 1.1.2024 ja kuntoutustoimenpide on

- ammatillinen kuntoutus selvitys
- ammatillinen kurssi (Taito)
- apuvälineen käytönopetus
- KIILA- kuntoutus (TYK-kuntoutus)
- koulutus
- koulutuskokeilu
- NUOTTI-valmennus
- tutkimuslausunto
- työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus (TEAK)

asiakkaalle maksettava kuntoutusraha määräytyy ammatillisen kuntoutuksen määrän suuruisena.

- Ammatillisen kuntoutuksen kuntoutusraha on päivää kohden 75 % vuosityötulon 300-osasta tai ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettava vähimmäismäärä.

Hakemuksen liitteet

- Ei pääsääntöisesti tarvita (ks. [mahdolliset selvitykset](#))

Kuntoutusrahan **maksaminen** edellyttää selvitystä kuntoutukseen osallistumisesta. Laita maksuedellytys, jos osallistumistodistus puuttuu (voi löytyä esim. kuntoutuksen ja sairaanhoitokorvausten asiakirjoista). Lue lisää [maksuedellytyksestä](#).

1.5.1.1 Koulutus ammatillisena kuntoutuksena

Kela järjestää ammatillisena kuntoutuksena perus-, uudelleen- ja jatkokoulutusta. Kuntoutusrahaa maksetaan koulutusta koskevan päätöksen ja koulutukseen osallistumisen ajalta, kun kuntoutusrahan myöntöedellytykset täyttyvät.

Kuntoutusrahapäätös koulutuksen ajalle

Valmistele koulutukseen perustuva ratkaisu koko kuntoutuspäätöksen ajalle, mutta rekisteröi kuntoutusrahajaksot lukuvuosittain, esim. 1.9. – 31.5. (kuntoutusraha myönnetään enintään 12 kuukautta kerrallaan).

Kuntoutusrahan jatkopäätökset

Opiskelijoille lähetetään keväisin ohjelmallisesti eräajokirje (KRI03). Kirjeessä kerrotaan, mitä tietoja asiakkaan tulee toimittaa Kelaan kesäajasta ja opiskelun jatkumisesta. Kirjeessä opiskelijaa ohjataan täyttämään lomake [KU 150 "Ilmoitus opiskelusta kesällä ja opintojen jatkamisesta"](#).

Arvioi oikeus väliajan kuntoutusrahaan loma-ajalta, kun asiakkaan selvitys kesäajasta on saatu ja tee samalla tarkistuspäätös seuraavan lukuvuoden ajalle.

Katso myös

- Tekninen ohje, Jaksot ja Maksuedellytys valmistelussa
- [Koulutuksen loma-aika](#)
- [Seuranta opiskelun aikana](#)
- Seuranta koulutuksen aikana ammatillisessa kuntoutuksessa

1.5.1.1.1 Työstä estyminen koulutuksessa

Kuntoutusrahaa maksetaan

- ammatillisena kuntoutuksena myönnetyn koulutuksen
- oppisopimuskoulutuksen
- nuoren kuntoutusrahan
- nuoren ammatillisen kuntoutuksen (KKRL 7a§)

ajalta, kun asiakas on estynyt tekemästä *päätoimeen rinnastettavaa muuta kuin kuntoutukseen sisältyvää työtä* (KKRL 566/2005 23 § 2 mom.). Kuntoutuksen päivittäistä kesto ei selvitetä.

Jos Kela saa tiedon työskentelystä esimerkiksi asiakkaalta, toisesta etuudesta tai seurannan yhteydessä, selvitetään työskentelyn vaikutus kuntoutusrahaan.

Jos asiakas työskentelee sivutoimisesti opiskelunsa ohella, hän voi saada samanaikaisesti kuntoutusrahaa. Sivutoimisesta työstä ansaittu tulo yhteensovitetaan kuntoutusrahan kanssa. Lue lisää, miten tulot vaikuttavat koulutuksen aikana.

Päätoimeen rinnastettava työskentely

Jos asiakas tekee opiskelunsa ohella päätoimeen rinnastettavaa työtä, hän ei voi saada kuntoutusrahaa (KKRL 566/2005 23 § 2 mom.). Asiakkaan työskentely on päätoimeen rinnastettavaa, kun

- asiakas tekee kokoaikatyötä tai lähes kokoaikatyötä
- asiakkaan työskentely muutoin vastaa päätoimista työskentelyä.

Asiakkaan työskentelyä tarkastellaan kuukausitasolla. Lyhyttä, alle kuukauden mittaista työskentelyjaksoa ei pidetä päätoimeen rinnastettavana työskentelynä. Toistuvat lyhyetkin työskentelyjaksot voivat olla kokonaisuutena päätoimeen rinnastettavaa työskentelyä, jos ne seuraavat toisiaan lyhyen ajan sisällä.

Huomaa, että työskentelyn päätoimisuutta ei voi päätellä ainoastaan palkan määrästä.

Selvitettäviä asioita, kun asiakas työskentelee

- Mikä on asiakkaan työaika?
- Minkä verran aikaa asiakas käyttää opiskeluun ja minkä verran työskentelyyn?
- Mille ajalle työsopimus on tehty? Pyydä tarvittaessa asiakkaalta kopio työsopimuksesta.

Epäselvissä tilanteissa, ota yhteyttä Osaamiskeskuksen työkykyryhmään.

Koulutukseen sisältyvä työskentely

Kuntoutukseen sisältyvää työskentelyä on

- oppisopimuskoulutus
- koulutussopimus.

Koulutukseen sisältyvää työskentelyä ei oteta huomioon, kun arvioidaan työstä estymistä.

Kuntoutusraha voidaan maksaa työnantajalle, jos se maksaa palkkaa kuntoutukseen sisältyvän työskentelyn ajalta.

Kuntoutukseen sisältyvää työskentelyä ei ole opiskelua edeltävä tai opiskelun ohella tehtävä työ, jossa hankitun osaamisen oppilaitos hyväksyy osaksi tutkintoa.

Huomautus

Korkeakouluopintoihin sisältyvä työharjoittelu ei vaikuta päätoimisesta työstä estymisen arviointiin, koska työharjoittelu on kuntoutusta. Kun työharjoittelu on palkallista, siitä saatu tulo yhteensovitetään kuntoutusrahan kanssa eikä etuutta makseta työnantajalle.

1.5.1.1.2 Koulutuksen loma-aika

Ammatillisessa koulutuksessa kuntoutusjaksojen väliseksi ajaksi katsotaan lukuvuosien välinen opetussuunnitelmaan sisältyvä loma-aika. Jos asiakkaalla ei ole koulutuksen loma-ajalla palkkatuloja tai niitä on vain vähän, eikä hän suorita opintoja, väliajan kuntoutusrahaa voidaan maksaa seuraavan lukuvuoden alkuun asti.

Ammatillisessa koulutuksessa oleville kuntoutusrahan saajille lähetetään keväisin ohjelmallisesti eräajokirje KRI03. Kirjeessä kerrotaan, mitä tietoja asiakkaan tulee ilmoittaa, jotta kuntoutusrahan maksaminen kesän ajalta voidaan selvittää. Kirjeessä opiskelijaa ohjataan toimittamaan Kelaan lomake [KU 150 "Ilmoitus opiskelusta kesällä ja opintojen jatkamisesta"](#).

Huomautus

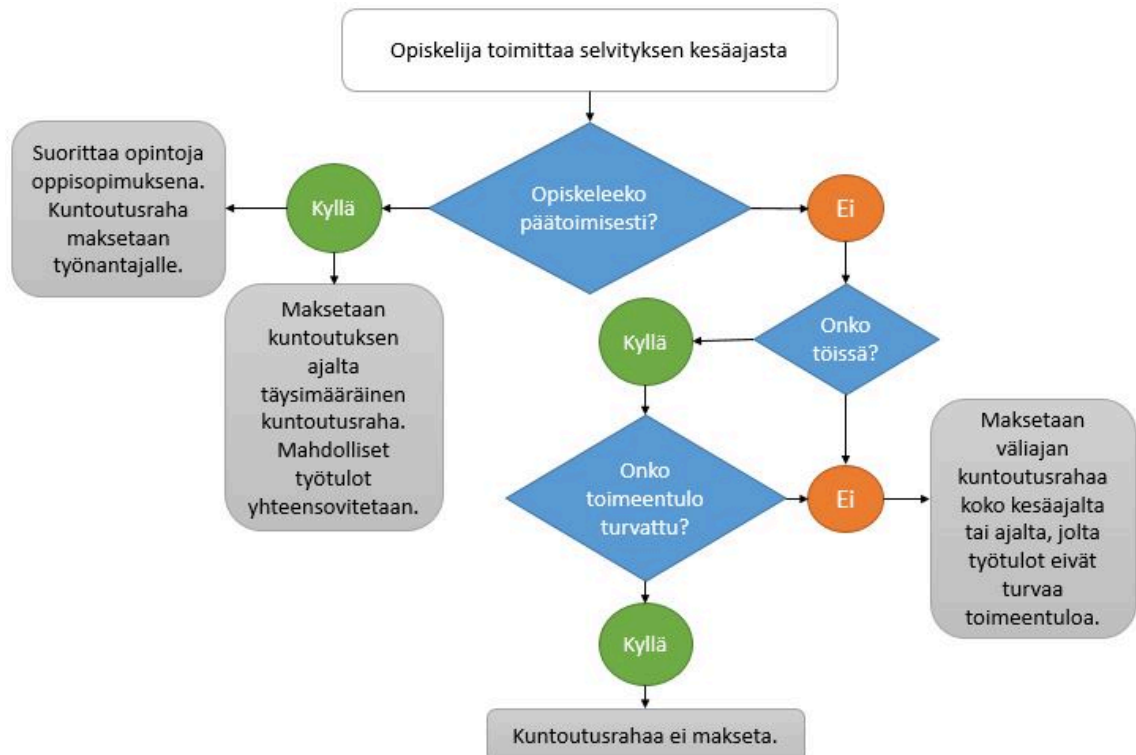
Jos asiakas ilmoittaa opiskelevansa kesäajalla, opintojen päätoimisuutta ei tarvitse arvioida, kun kuntoutusraha on vähimmäismääräinen. Opiskelu ei tällöin vaikuta kuntoutusrahan määrään.

Nuoren kuntoutusrahan saajalla on oikeus väliajan kuntoutusrahan ilman tarveharkintaa eikä mahdollisia kesätyön tuloja tarvitse ilmoittaa Kelalle.

Lue lisää: [Odotus- ja väliaika nuoren kuntoutusrahassa](#)

Miten väliajan kuntoutusrahan maksaminen selvitetään

Kaavio havainnollistaa, miten selvität kuntoutusrahan maksamisen koulutuksen loma-ajalta.

- Jos asiakas opiskelee opetussuunnitelman mukaisena loma-aikana, myönnä päätoimisen opiskelun ajalle täysimääräinen kuntoutusraha. Yleensä asiakkaan oma selvitys loman ajalla suoritettavista opinnoista riittää eikä koulun selvitystä tarvita. Arvioi suoritettavien opintojen määrän riittävyttä suhteessa oppilaitoksen

opintosuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Arvioi opintojen päätoimisuutta [Työstä estyminen koulutuksessa](#) –ohjeen mukaisesti.

- Jos asiakas on loman aikana opintoihin kuuluvassa työharjoittelussa ja saa siitä palkkaa, kuntoutusraha myönnetään kesän ajalle ja tulot yhteen sovitetaan kuntoutusrahan kanssa.

Lue lisää: [Työtulot kuntoututuksen aikana](#) ja tekninen ohjeen Tulot-sivu.

- Jos asiakas ei ole työssä tai kesätyön tulo ei turvaa asiakkaan toimeentuloa, myönnä väliajan kuntoutusraha.
Lue lisää: Odotus- ja väliaika (ja kappale Miten tulojen riittävyys arvioidaan)
- Jos asiakas on työssä ja toimeentulo on turvattu, eikä hän suorita opintoja, väliajan kuntoutusrahaa ei makseta. Loma-ajalta ansaittuja työtuloja ei yhteensoviteta kuntoutusrahan kanssa.

Voit myöntää kuntoutusrahan loma-ajalle, vaikka asiakas ei olisi vielä toimittanut selvitystä lukukauden tai lukuvuoden aikana suorittamistaan opinnoista. Selvitys pitää toimittaa viimeistään seuraavan lukuvuoden alkaessa.

Lue lisää:

- [Seuranta opintojen aikana](#)
- [Tarkistaminen](#)

1.5.1.1.3 Tulot koulutuksen aikana

[Mikä on yhteensovitettavaa tuloa?](#)

[Miten tulot vaikuttavat?](#)

[Tulojen käsitteleminen](#)

[Tulorekisterin käyttö](#)

[Tarkistaminen vai oikaisu?](#)

[Opinnot kesäajalla](#)

Tulot vähentävät ammatillisena kuntoutuksena järjestetyn koulutuksen tai siihen liittyvän harjoittelun ajalta maksettavaa kuntoutusrahaa siltä osin kuin työtulojen yhteismäärä ylittää lukukauden ajalta laskettuna noin 800 euroa kuukaudessa (vuonna 2023) .

- **Peruskoulussa ja toisen asteen oppilaitoksissa** lukukauden alku- ja loppuajankohdan määrittää koulutuksen järjestäjä
- **Korkeakouluissa** lukukauden määrittely voidaan tehdä periodien tai opiskelijan oman ilmoituksen perusteella (esim. lukukauden viimeisen tentin ajankohta).

Koulutuksen aikaisia työtuloja ei vähennetä

- nuoren kuntoutusrahasta
- eläkkeensaajan kuntoutusrahasta
- työnantajalle maksettavasta kuntoutusrahasta
- odotus- tai väliajan kuntoutusrahasta.

Huomautus

Kuntoutusraha maksetaan oppisopimuskoulutuksen ajalta yleensä työnantajalle ja siksi oppisopimuksen aikaisia työtuloja ei vähennetä kuntoutusrahasta.

Jos työnantaja ilmoittaa, ettei se hae kuntoutusrahaa itselleen, myös oppisopimuksen aikainen työtulo yhteensovitetaan lukukauden ajalle.

Mikä on yhteensovitettavaa tuloa?

Yhteensovitettavat tulot ovat

- palkkatulot
- YEL/MYEL-työtulot.

Yhteensovitettava tulona otetaan huomioon samat [palkka-](#) ja [yrittäjätulot](#), kuin vuositulossa. Omaishoidon ja perhehoidon hoitopalkkio ei kuitenkaan ole yhteensovitettavaa tuloa.

Palkkatulot kohdistetaan lukukaudelle **maksupäivän** perusteella (1.1.2020 alkaen). YEL/MYEL- työtulosta huomioidaan se osuus, joka kohdistuu lukukaudelle. (KKRL 4 luku 37 §).

Katso, miten viet yhteensovitettavat tulot ratkaisuun.

Miten tulot vaikuttavat?

Opintojen aikaiset tulot sovitetaan yhteen kuntoutusrahan kanssa aina, jos niiden määrä ylittää lukukausikohtaisen tulorajan. Kuntoutusrahaa ei lakkauteta eikä jätetä maksamatta, vaikka asiakas pyytäisi sitä tulojen vuoksi. Asiakas ei myöskään voi perua kuntoutusrahaa eikä palauttaa etuutta vapaaehtoisesti, kuten opintotuessa.

Kuntoutusrahapäätös voidaan lakkauttaa työtulojen vuoksi asiakkaan pyynnöstä vain, jos ammatillisen kuntoutuksen päätös lakkautetaan ensin. Lue lisää ammatillisen kuntoutuksen etuusohjeesta kohdasta Olosuhteiden muutos.

Laskutapa

Yhteensovituksessa noudatetaan seuraavaa laskutapaa:

1. Tulo / lukukauden kuukausimäärä = keskimääräinen kuukausiansio
2. Keskimääräinen kuukausiansio – tuloraja 800 e / kk (vuonna 2023) = kuntoutusrahasta vähennettävä työtulo

Peruseriaate on, että tulorajan ylityksen jälkeen jokainen asiakkaan ansaitsema euro vähentää maksettavan kuntoutusrahan määrää eurolla. Lue miten järjestelmä laskee vähennyksen.

Esimerkki

Kuntoutusraha on myönnetty lukuvuoden ajalle 1.9.2019 – 31.5.2020. Koulutusta koskeva päätös on voimassa 31.5.2021 saakka.

Asiakas pyytää, ettei kuntoutusrahaa makseta opintoihin liittyvän työharjoittelun ajalta 1.1. - 31.5. tai että etuus lakkautetaan määräajaksi. Asiakas arvioi saavansa palkkaa kevätlukukauden aikana 1400-1800 e/kk.

Etuuskesittelijä kertoo, ettei kuntoutusrahaa voi lakkauttaa yhteensovituksen välttämiseksi ja kuntoutusrahassa opiskelun aikaiset työtulot yhteensovitetaan. Sen sijaa liikamaksu on mahdollista välttää, kun lukukauden työtulo arvioidaan korkeimman työtulon (1800 e /kk) mukaan.

Asiakkaan tilanteessa kuntoutusrahaa ei jää maksettavaksi, kun kuntoutusrahapäätös tarkistetaan kevätlukukaudelta arvioitujen työtulojen perusteella. Työharjoittelun päätyttyä kuntoutusraha tarkistetaan toteutuneiden työtulojen mukaisesti.

Tulojen käsittelyminen

Kela saa tiedot toteutuneista palkoista tulorekisteristä ja YEL- ja MYEL-tuloista yrittäjien vakuutuslaitoksista.

Asiakasta pyydetään ilmoittamaan tuloja seuraavasti:

- **lukukauden alussa** arvio tulevan lukukauden tuloista. Kuntoutusraha ja tulojen yhteensovitus -taulukon avulla asiakkaalle voi antaa arvion työtulojen vaikutuksesta kuntoutusrahan määrään.
- **lukukauden aikana**, jos tulojen määrässä tapahtuu muutoksia.

Tulojen seuranta tehdään, jos

- asiakas ilmoittaa itse työskentelystään tai
- valmisteluun tulee ohjelmallisesti tieto asiakkaan palvelussuhteista kuluvalta tai edeltävältä lukukaudelta.

Jos **arvioidut työtulot** ovat

- niin **suuret**, että ne vähentävät kuntoutusrahan määrää, tee oikaisu- tai tarkistuspäätös
 - Luo Seuranta-työ, valitse tarkenne "Muu" ja kirjaa tarkenteen lisätiedoksi "Tulot/lukukausi, vuosi". Aseta työ odottamaan lukukauden loppuun asti ja valitse odottamisen syyksi "Odottaa seurannan toteuttamista".
 - Selvitä toteutuneet työtulot, kun työ palaa odottamasta.
- **vähäisiä**, eikä tuloaraja ylity, ilmoita asiakkaalle kirjallisesti tuloarajasta.
 - Kirjaa ilmoitukseen (viesti tai lähetä kirje)
 - asiakkaan ilmoittama tulo
 - milloin tulo vaikuttaa kuntoutusrahaan (lukukauden tuloaraja)
 - Tulojen seuranta toteutetaan Oiwassa.
 - Luo Seuranta-työ, valitse tarkenne "Muu" ja kirjaa tarkenteen lisätiedoksi "Tulot/lukukausi, vuosi". Aseta työ odottamaan lukukauden loppuun asti ja valitse odottamisen syyksi "Odottaa seurannan toteuttamista".
 - Selvitä toteutuneet työtulot, kun työ palaa odottamasta.

Kuntoutusrahapäätös oikaistaan tai tarkistetaan viimeistään silloin, kun koko lukukauden tulotiedot ovat Kelan tiedossa. Lue lisää tulojen käsittelystä teknisestä ohjeesta.

Esimerkki

Kuntoutusraha on myönnetty lukuvuoden ajalle 1.9.20XX – 31.5.20XY. Koulutusta koskeva päätös on voimassa 31.5.20XY saakka.

Asiakas ilmoittaa helmikuussa, että hän on saanut tammikuussa 900 euroa palkkaa ja helmi-toukokuussa palkkatuloja on noin 450 e/kk. Tarkista laskurilla tulojen vaikutus kuntoutusrahaan. Kuntoutusrahapäätöstä ei tarvitse tarkistaa ilmoituksen perusteella, koska asiakkaan arvion mukaan työtulot eivät ylitä tuloarajaa. Luo Oiwaan Seuranta-työ. Valitse tarkenne "Muu" ja kirjaa tarkenteen lisätiedoksi "Tulot / kevät 20XY".

Lähetä asiakkaalle viesti:

Olet arvioinut, että saat lukukaudella 1.1.20XY – 31.5.20XY työtuloja yhteensä 2 700 euroa.

Voit ansaista lukukauden aikana yhteensä noin 3 450 euroa (brutto) ennen kuin tuloillasi on vaikutusta kuntoutusrahan määrään.

Jos saat palkkaa enemmän kuin olet arvioinut, ilmoita siitä heti Kelaan, jotta kuntoutusrahaa ei makseta liikaa. Tulorajan ylittävät työtulot vähentävät maksettavan kuntoutusrahan määrää.

Tarkistamme lukukauden lopussa tulosi tulorekisteristä.

Liitä viesti Seuranta-työhön ja aseta työ odottamaan lukukauden loppuun asti tai ajankohtaan, jolloin arvioit tulorekisterin sisältävän tiedon lukukauden viimeisestä palkasta.

Tulorajan ylittyminen ja jatkuva kuittaus

Kun asiakas ilmoittaa etukäteen arvion **lyhyen, määräaikaisen työn** tuloista lukukauden aikana tehdystä työstä ja tulot ylittävät tulorajan, tee kuntoutusrahan tarkistusratkaisu. Tällainen tilanne voi esimerkiksi olla, kun asiakas ilmoittaa keväällä tiedon palkallisesta korkeakouluharjoittelusta kesän aikana ja antaa arvion tulevista palkkatuloista.

Tee tarkistusratkaisu asiakkaan ilmoittaman arvioidun työtulon perusteella. Ole yhteydessä asiakkaaseen ja kerro syntyvän liikamaksun määrä ja erilaisista perintätavoista. Tarkistusratkaisun myötä asiakkaalle syntyneen liikamaksun periminen on mahdollista asiakkaan luvalla **jatkuvana kuittauksena** kuntoutusrahan tulevista, maksamattomista eristä. Mikäli sovit asiakkaan kanssa liikamaksun perimisestä ensisijaisesti tulevista eristä, toimi takaisinperintä- ohjeen mukaisesti ja käsittele liikamaksu heti.

Lue lisää takaisinperintämenettelyistä:

- perintätapa
- kertamaksu ja jatkuva kuittaus

Tulorekisterin käyttö

Palkansaajana työskentelevien opiskelijoiden toteutuneiden työtulojen tiedot haetaan tulorekisteristä.

Tulorekisterin hyödyntäminen:

- Työtulot haetaan käyttötarkoituksella SV-vuositulo
- Tulot huomioidaan maksupäivän mukaan

Kun käytät ratkaisussa tulorekisteritietoja, lisää päätökseen fraasi KRX05.

Tarkistaminen vai oikaisu?

Kuntoutusraha tulee tarkistaa tai oikaista lukukauden alkamisesta lukien, jos asiakkaalla on lukukauden aikana tuloja, jotka vaikuttavat kuntoutusrahaan.

Kuntoutusrahapäätös **tarkistetaan**, jos päätös jää voimaan osalta aikaa.

Kuntoutusrahapäätös on virheellinen ja se on **oikaistava**, jos tulot ulottavat vaikutuksensa kuntoutusrahapäätöksen alkamisajankohtaan tai sen antamispäivää

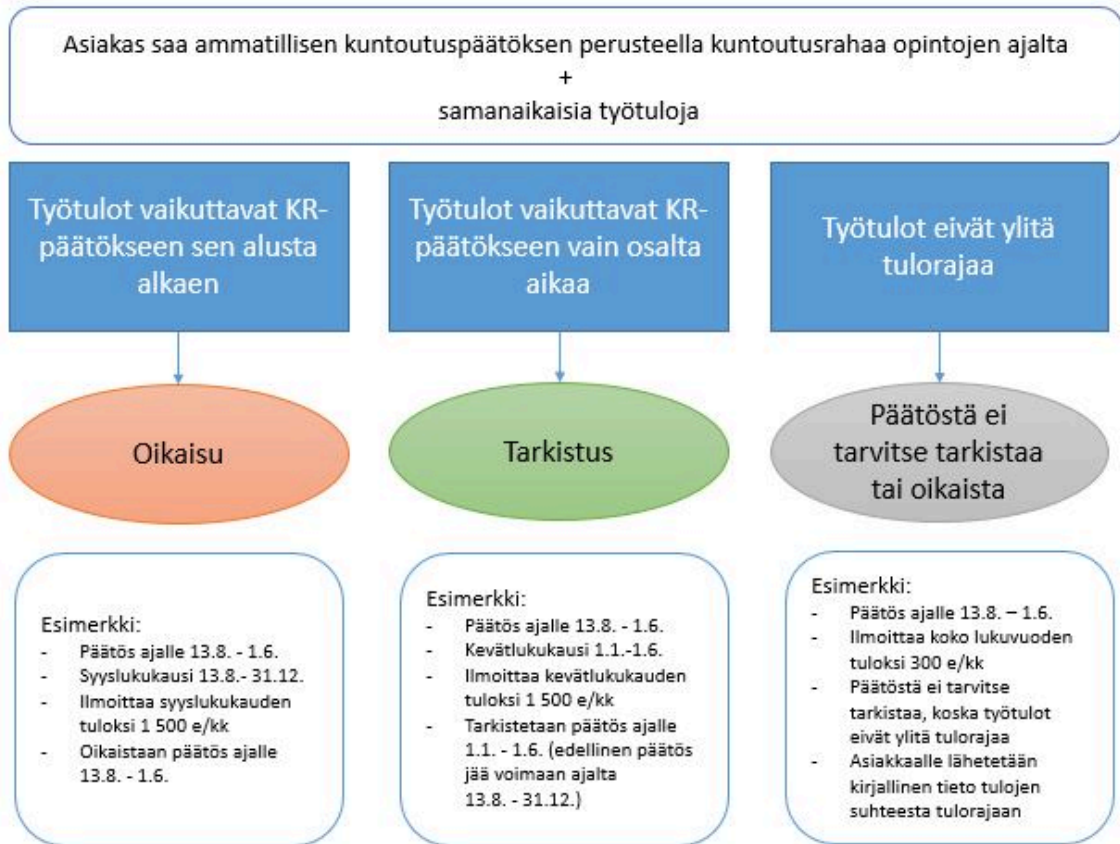
edeltävälle ajalle. **Asiakkaalta ei poikkeuksellisesti tarvita suostumusta päätöksen oikaisuun, kuuleminen riittää (KKRL 4 luku 37 § 3 mom.).** Käytä valmistelussa oikaisun syykoodia 19.

Tarkistaminen

Tapahtuma	Aika
Kuntoutusrahapäätös (28.8.2018)	28.8.2018 – 31.5.2019
Opintojen ohessa työskentely ja tulorajan ylittävät työtulot	1.2.2019 – 31.5.2019
Työtulojen kohdentuminen lukukaudelle	1.1.2019 – 31.5.2019
Päätös muuttuu	1.1.2019 – 31.5.2019
Päätös jää voimaan	28.8.2018 – 31.12.2019

Oikaisu

Tapahtuma	Aika
Kuntoutusrahapäätös (28.8.2018)	28.8.2018 – 1.6.2019
Opintojen ohessa työskentely ja tulorajan ylittävät työtulot	1.9.2018 – 28.12.2018
Työtulojen kohdentuminen lukukaudelle	28.8.2018 – 31.12.2018
Päätös muuttuu	28.8.2018 – 31.12.2018

Opinnot kesäajalla

Kun asiakas opiskelee tai on siihen liittyvässä työharjoittelussa kesällä, kesä katsotaan osaksi kevät- tai syyslukukautta. Jos asiakas saa samanaikaisesti työtuloja, ne yhteensovitetään jatkettulle kevään tai syksyn lukukaudelle. (Ks. tekninen ohje, miten lukukaudet saadaan yhdenjaksoisen opiskelun tilanteessa erotettua toisistaan: Valmistelu > Tulot).

Esimerkki

Opiskelija Olgalle on myönnetty kuntoutusraha 13.8.20XX annetulla päätöksellä ajalle 1.9.20XX – 31.5.20XY. Hän ilmoittaa suorittavansa opiskeluun liittyvää työharjoittelua 1.6.–27.7.20XY ja saavansa palkkaa tältä ajalta noin 900 e/kk. Olga aikoo pitää kesälomaa 28.7.–2.9.20XY ja haluaa hakea väliajan kuntoutusrahaa tälle ajalle, koska loman ajalta ei ole tuloja. Olga ei voi antaa tarkkoja palkkatietoja, koska työ on 2-vuorotyötä ja sisältää erilaisia lisiä.

Ratkaisu: Kuntoutusrahaan tehdään tarkistus ajalle 1.1.–27.7.20XY (harjoittelu-aika liitetään kevätlukukauteen). Olgan antama arvio kuukausipalkasta viedään Tulot-näytölle. Työtulot ovat niin vähäiset, etteivät ne vaikuta kuntoutusrahan määrään. Olgalle annetaan **tarkistuspäätös** (fraasi KRC26), jossa todetaan, ettei työtuloilla ole vaikutusta. Kela saa tiedot harjoittelun toteutuneista työtuloista tulorekisteristä.

Olgalle myönnetään väliajan kuntoutusraha ajalle 28.7.–2.9.20XY ja kuntoutusraha seuraavan lukuvuoden ajalle erillisellä päätöksellä.

Esimerkki

Opiskelija Olaville on myönnetty kuntoutusraha 10.8.20XX annetulla päätöksellä ajalle 1.9.20XX – 31.5.20XY. Olavi on vastannut kesäaika koskevaan kirjeeseen (KRI03) seuraavasti: kesätöitä ei ole, mutta opiskeluun liittyvä palkallinen työharjoittelu toteutuu 1.8 - 30.9.20XY ja syyslukukausi alkaa 1.9.20XY. Työharjoittelusta Olavi kertoo saavansa yhteensä 1500 e.

Ratkaisu: Kuntoutusrahaa jatketaan **tarkistus päätöksellä** ajalle 1.6.20XY - 31.5.20YY. Olaville maksetaan väliajan kuntoutusrahaa 1.6 – 31.7.20XY. Syyslukukauteen liitetään työharjoittelu-aika ja Jaksot-näytöllä kuntoutusraha-aikaa on 1.8.20XY – 31.5.20YY. Olavin antamat tiedot palkallisesta työharjoittelusta (1500 e) viedään Tulot-näytölle ajalle 1.8 - 31.12.20XY. Ellei Olavi saa muita tuloja loppuvuoden aikana, tulot eivät vaikuta syyslukukauden kuntoutusrahaan.

Esimerkki

Saimalle on myönnetty kuntoutusrahaa 1.9.20XY – 31.5.20XX. Hän ilmoittaa viestissä suorittavansa opiskeluun liittyvää työharjoittelua 1.6.–2.9.20XX ja saavansa palkkaa tältä ajalla 1000 e/kk. Saima kertoo, että koulu alkaa 3.9.20XX eikä hän aio pitää kesälomaa.

Ratkaisu: Kuntoutusrahaan tehdään **tarkistus** 1.1.20XX alkaen. Työharjoittelu-aika yhdistetään kevätlukukauteen ja Saiman ilmoittama palkka viedään Tulot-näytölle.

1.5.1.1.4 Seuranta opintojen aikana

[Miksi opintojen etenemistä seurataan](#)

[Miten toteutat seurannan](#)

[Jos opinnot eivät etene](#)

[Jos opinnot keskeytyvät kokonaan](#)

[Kun asiakas valmistuu opinnoista](#)

Kelan tehtävänä on seurata opintojen etenemistä, kun asiakkaalle on myönnetty koulutus Kelan ammatillisena kuntoutuksena tai nuoren kuntoutusraha opintojen ajalle. Seurannan tavoitteena on varmistaa, että asiakas suorittaa opintonsa suunnitellussa aikataulussa.

Huomautus

Opiskelun seuranta on kuntoutus- ja kuntoutusrahaetuuksien välistä yhteistyötä.

Miksi opintojen etenemistä seurataan

Opintoja seuraamalla varmistat asiakkaan kuntoutumista, tuet hänen työelämävalmiuksia ja opiskelukykyä sekä turvaat asiakkaan toimeentulon. Tutki seurantaan tehdessäsi asiakkaan läsnäolotiedot sekä opintosuoritukset ja arvioi niiden perusteella etenevätkö asiakkaan opinnot tavoitteellisesti ja valmistuuko hän suunnitellusti (KKRL 566/2005 46§).

Seurannalla myös varmistat, että asiakkaan tilanteessa tulee huomioitua:

- tarve muille Kelan kuntoutuspalveluille
- tarve muuhun opiskelukykyä tukevaan palveluun, esimerkiksi
 - oppilaitoksen tarjoama tuki ja opiskelijaterveydenhuolto
 - kunnan [sosiaali-](#) ja terveyspalvelut
- toimeentulo kuntoutuksen aikana ja kustannusten korvaaminen
 - kuntoutusraha (ml. nuoren kuntoutusraha)
 - koulutarvikemääräraha ja muut opiskeluun liittyvät kustannukset
 - opiskeluun liittyvät matkakustannukset
 - ohjaa tarvittaessa asiakasta ohjataan hakemaan muita etuuksia,
- liikamaksutilanteiden ennaltaehkäisy.

Miten toteutat seurannan

Kun asiakkaalle on myönnetty koulutus ammatillisena kuntoutuksena tai nuoren kuntoutusraha, seuraa, että opiskelu etenee suunnitellun aikataulun tai KHOPS:n mukaisesti. Huomioi asiakkaan opintojen aikataulussa koulutusaste, jota asiakas suorittaa.

Huomioi seurannassa asiakkaan

- työ- ja opiskelukyvyn heikentyminen sekä kokonaistilanne
- yksilöllinen tarve seurannalle

Hyödynnä seurannassa VIRTAtietovarantoa ja KOSKI-palvelua ja seuraa opintojen etenemistä em. tietojärjestelmien avulla. Arvioi seurannassa niiden opintojen edistymistä, johon ammatillinen kuntoutus tai nuoren kuntoutusraha on myönnetty.

Seurannan ajankohdat eri koulutusasteilla

<p>Perusopetus</p> <p>Syyslukukauden alussa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Läsnäolo • Opintosuoritukset (pl. nuoren kuntoutusraha) 	<p>Kevätlukukauden lopussa</p> <ul style="list-style-type: none"> • KU 150 (pl. nuoren kuntoutusraha) 	
<p>Lukio</p> <p>Syyslukukauden alussa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Läsnäolo • Opintosuoritukset 	<p>Kevätlukukauden alussa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Läsnäolo • Opintosuoritukset <p>Ensimmäisen opiskeluvuoden kevätlukukauden alussa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Läsnäolo 	<p>Kevätlukukauden lopussa</p> <ul style="list-style-type: none"> • KU 150 (pl. nuoren kuntoutusraha)
<p>Toisen asteen ammatillinen koulutus</p> <p>Syyslukukauden alussa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Läsnäolo 	<p>Kevätlukukauden alussa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Läsnäolo • Opintosuoritukset 	<p>Kevätlukukauden lopussa</p> <ul style="list-style-type: none"> • KU 150 (pl. nuoren kuntoutusraha)

<ul style="list-style-type: none"> • Opintasuoritukset 	Ensimmäisen opiskeluvuoden kevätlukukauden alussa <ul style="list-style-type: none"> • Läsnäolo
Korkeakoulut (AMK ja yliopistot) Syyslukukauden alussa <ul style="list-style-type: none"> • Läsnäolo • Opintasuoritukset • Opiskelusuunnitelma (jossa on eritelty kyseiseen tutkintoon liittyvät opinnot ja muut opinnot) 	Kevätlukukauden lopussa <ul style="list-style-type: none"> • KU 150 (pl. nuoren kuntoutusraha)

Katso myös:

- Seuranta koulutuksen aikana ammatillisessa kuntoutuksessa
- Seuranta koulutuksen aikana nuoren kuntoutusrahaa

Jos opinnot eivät etene

Jos opinnot eivät etene suunnitellusti, ole yhteydessä asiakkaaseen ja selvitä, miksi opintojen eteneminen on hidastunut. Pohdi asiakkaan kokonaistilannetta ja selvitä, onko siellä tapahtunut jotain, joka estää opintojen edistymisen. Kannusta asiakasta ja suunnittele yhdessä asiakkaan kanssa, miten opinnot voisivat edetä hankaluuksista huolimatta. Tavoitteena on, että Kela voi jatkaa opintojen tukemista.

Asiakkaan tilanteesta riippuen pyydä tarkempi selvitys tilanteesta, esimerkiksi päivitetty opintosuunnitelma, HOKS tai nuoren kuntoutusrahaa KHOPS. Jos opintojen viivästyminen johtuu muutoksesta asiakkaan terveydentilassa, harkitse, onko tarpeellista pyytää asiakasta toimittamaan lääkärinlausunto tai muu ajantasainen terveydentilaselvitys.

Tilanteita, jolloin Kela voi opintojen hidastumisesta huolimatta jatkaa niiden tukemista, ovat esimerkiksi:

- asiakkaan terveydentilan heikentyminen tilapäisesti
- vaikea elämäntilanne tai haasteet elämänhallinnassa (esim. parisuhteen päättyminen, lähiomaisen sairastuminen)

Kun asiakkaan opinnot eivät ole edenneet suunnitellusti, seuraa opintojen etenemistä tiiviimmin tarpeellinen aika ja varmista, että opinnot lähtevät etenemään uuden suunnitelman mukaisesti. Jatka tarvittaessa kuntoutuspäätöksen voimassaoloaikaa.

Toimi näin

- arvioi asiakkaan palvelutarvetta ja ohjaa tarvittaessa muiden palvelujen hakemisessa
- sovi asiakkaan kanssa seurannan tiivistämisestä ja yhteydenpidosta
- varmista, että asiakas ymmärtää seuraavat asiat:
 - jos opinnot etenevät, kuntoutusetuuksien maksaminen voi jatkua
 - jos opinnot eivät etene, kuntoutusetuudet lakkautetaan

Jos opinnot keskeytyvät kokonaan

Harkitse kuntoutus- ja kuntoutusrahapäätösten lakkauttamista, jos

- asiakkaan opinnot ovat keskeytyneet kokonaan tai etenevät niin hitaasti, että opintoja ei voida pitää enää tavoitteellisena kuntoutuksena eli
 - ammatillisen kuntoutuksen järjestäminen ei ole enää tarkoituksenmukaista
 - nuoren kuntoutusrahan tarkoitus, ammatillisen kuntoutumisen varmistaminen ja työllistymisen edistäminen, ei enää täyty

Kun päätöksen lakkauttaminen näyttää todennäköiseltä ja lähetät asiakkaalle kuulemisen sitä koskien, voit keskeyttää kuntoutusrahan maksamisen maksusteellä asiakkaalle aiheutuvan liikamaksun estämiseksi (KKRL566/2005 49 §). Kuule asiakasta ennen kuntoutus- ja kuntoutusrahapäätösten lakkauttamista (viestillä tai asiakaskirjeellä KUS03) ja arvioi jatko-ohjauksen tarve.

Lue lisää

- [Maksun estäminen](#)
- Kuntoutuspäätöksen lakkauttaminen
- Kuntoutusrahan lakkauttaminen
- Nuoren kuntoutus keskeytyy (nuoren kuntoutusraha).

Kun asiakas valmistuu opinnoista

Selvitä:

- onko asiakas saanut työpaikan tai ilmoittautunut työhakijaksi
- onko asiakkaalla tuen tarvetta työelämään siirtymiseen

Kartoita asiakkaan kokonaistilannetta ja palvelutarvetta. Ohjaa asiakasta tarvittaessa muiden palveluiden tai etuuksien hakemisessa.

1.5.2 Hyvinvointialueen järjestämä lääkinällinen kuntoutus

Hyvinvointialueet järjestävät lääkinällistä kuntoutusta. Kuntoutus voi olla esimerkiksi

- sopeutumisvalmennusta
- päihde- tai riippuvuuskuntoutusta
- toiminta- ja työkyvyn sekä kuntoutustarpeen arviointia
- kuntoutusohjausta
- kuntoutustutkimus, jonka avulla selvitetään kuntoutusmahdollisuuksia
- apuvälinepalvelua (sisältyy tarpeen arviointi, sovitus, käytön ohjaus, käytön seuranta ja huolto)
- kuntoutusjakso, joka toteutuu avomuotoisena tai laitoksessa.

Läkinällisen kuntoutuksen tarve, tavoitteet ja sisältö määritellään kirjallisessa yksilöllisessä kuntoutussuunnitelmassa (Terveystieteiden tutkimuskeskuslaki 1326/2010 3 luku 29 §).

Tarkista, että

- kuntoutusrahan myöntämisedellytykset täyttyvät
- kuntoutus täyttää kuntoutustoiminnalle yleisesti asetetut vaatimukset.

Hakemuksen liitteet

- Kuntoutuspäätös: Ilmoitus kuntoutuspäätöksestä (KU 114) tai vastaavat tiedot
- Kuntoutussuunnitelma, jos hakemusasiakirjoissa on ristiriitaisia tai puutteellisia tietoja kuntoutuksen järjestämisestä tai antamisperusteesta

Kuntoutusrahan maksaminen edellyttää selvitystä kuntoutukseen osallistumisesta. Aseta maksuedellytys, jos osallistumistodistus puuttuu (voi löytyä esim. kuntoutuksen ja sairaanhoitokorvausten asiakirjoista). Lue lisää maksuedellytyksestä.

1.5.3 Työterveyshuoltolain mukainen kuntoutus

Työterveyshuoltolain mukainen kuntoutus voi olla esimerkiksi

- kuntoremonttikurssi
- [työkokeilu omalla työpaikalla](#)
- kuntoutustutkimus tai muu vastaava kuntoutustarpeen arviointijakso
- päihdekuntoutusjakso
- lääkinnällisen kuntoutuksen jakso.

Kuntoutusrahaa voi saada työterveyshuoltolakiin perustuvan kuntoutuspäätöksen ajalta, kun työnantaja osallistuu kuntoutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin joko maksamalla kuntoutuspalvelun kokonaan tai merkittävän osan sen kustannuksista (KKRL 566/2005 18 § 2. mom.). Työnantajan osallistumista on arvioitava tapauskohtaisesti, koska sille ei ole määritetty minimirajaa. Jos työnantajan maksama osuus kuntoutuksen kustannuksista on nimellinen, ei laissa tarkoitettu vaatimus täyty. Pelkkä työnantajan palkanmaksu ei riitä täyttämään työnantajan osallistumista kuntoutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin, kun kyseessä on kuntoremonttikurssi, kuntoutustutkimus tai muu vastaava kuntoutustarpeen arviointijakso, päihdekuntoutusjakso tai lääkinnällisen kuntoutuksen jakso.

Jos työeläkelaitos osallistuu kuntoutuksen kustannuksiin, Kela ei maksa kuntoutusrahaa lainkaan.

Hakemuksen liitteet

- Kuntoutuspäätös: Ilmoitus kuntoutuspäätöksestä (KU 114) tai vastaavat tiedot
- Kuntoutuskurssin ohjelma, jos kysymyksessä on kuntoremonttikurssi tai vastaava

Kuntoutusrahan maksaminen edellyttää selvitystä kuntoutukseen osallistumisesta. Aseta maksuedellytys, jos osallistumistodistus puuttuu (voi löytyä esim. kuntoutuksen ja sairaanhoitokorvausten asiakirjoista). Lue lisää maksuedellytyksestä.

Huomioitavaa

Tarkista, että

- kuntoutusrahan myöntämisedellytykset täyttyvät
- kuntoutusta annetaan työterveyshuollossa havaittujen työ- tai ansiokykyongelmien perusteella
- työnantaja tai yrittäjä osallistuu kuntoutuksesta aiheutuviin kustannuksiin.

Kuntoremonttikurssi

Kuntoremonttikurssi on työnantajan ja työterveyshuollon suunnittelemaa ja järjestämää varhaiskuntoutusta. Usein sen toteuttaa kuntoutuspalveluntuottaja tai työpaikan oma työterveyshuolto. Usein kurssi kestää noin 5-7 päivää (+ mahdolliset seurantapäivät) ja se toteutuu noin vuoden kuluessa. Se voidaan toteuttaa useissa jaksoissa.

Kela ei osallistu kuntoremontin järjestämiseen eikä korvaa sen kustannuksia (matkoja, omavastuuosuuksia tai työterveyshuollon kuluja) asiakkaalle, työnantajalle tai yrittäjälle työterveyshuollon tai sairaanhoidon kustannuksina.

1.5.3.1 Työterveyshuollon järjestämä työkokeilu

Kuntoutusrahaa maksetaan työterveyshuoltolain mukaisen työkokeilun ajalta, kun

- kuntoutusrahan [yleiset myöntämisedellytykset](#) täyttyvät
- kuntoutusta annetaan työterveyshuollossa havaittujen työ- tai ansiokykyongelmien perusteella
- kyse on varhaisen vaiheen ammatillisesta kuntoutuksesta
 - Jos asiakkaalla on tunnistettavissa työkyvyn menettämisen ja työkyvyttömyyseläkkeelle joutumisen uhka, työterveyshuollon tulisi ohjata asiakasta hakemaan työkokeilu työeläkelaitoksesta.
- työtehtävät muuttuvat
- työnantaja osallistuu kuntoutuksen kustannuksiin
- asiakkaalla ei ole oikeutta ammatilliseen kuntoutukseen työeläkelakien perusteella.

Työterveyshuolto vastaa työkokeilun toteutuksesta ja seurannasta yhdessä työnantajan kanssa.

Työtehtävät muuttuvat

Kuntoutusraha voidaan myöntää, kun työkokeilu toteutuu

- uusissa työtehtävissä
- entisissä työtehtävissä erityisjärjestelyiden avulla (esimerkiksi henkilökohtaiset työnapuvälineet, työnopastajan tuki tai yksilölliset työaikajoustot) tai
- olennaisilta osin muutetuissa entisissä työtehtävissä (esimerkiksi kuormitustekijöiden vähentäminen tai työtehtävien muokkaaminen).

Kuntoutusrahaa ei voida myöntää, kun työkokeilu toteutuu

- entisissä työtehtävissä eikä niitä ole olennaisilta osin muutettu
- entisissä työtehtävissä, niin, että vain työaika on lyhennetty tai
- työnantajan toisessa työpisteessä, mutta työtehtäviä ei ole muutettu.

Työnantaja osallistuu kuntoutuksen kustannuksiin

Kuntoutusrahassa edellytetään, että työnantaja maksaa työkokeilun ajalta palkkaa.

Jos kuntoutusrahan myöntämisedellytykset täyttyvät, mutta työnantaja ei voi etukäteen ilmoittaa tarkkaa palkanmäärää, voit antaa päätöksen kuntoutusrahasta seuraavasti:

- Ohjaa työnantajaa tekemään Ilmoitus palkanmaksusta kuntoutuksen ajalta ([Y17](#)) asiointipalvelun kautta ja kertomaan, että tiedot palkanmaksusta ilmoitetaan myöhemmin.

- Katso, miten kuntoutusrahapäätöksen saa annettua myös työnantajalle.
- Asiakas ja työnantaja saavat päätöksen oikeudesta kuntoutusrahaan.
- Palkkailmoitus toimii myös osallistumistodistuksena työkokeiluun osallistumisesta.

Lue myös Työnantajan oikeus.

Kuntoutusrahan maksaminen ja enimmäisaika

Kuntoutusrahaa maksetaan niiltä kuntoutuspäiviltä, joina asiakas osallistuu työkokeiluun. Jos työkokeilu toteutuu 1-4 päivänä viikossa, kuntoutusrahaa maksetaan vain kyseisiltä päiviltä. Työterveyshuoltolakiin perustuvan työkokeilun ajalta ei makseta väliajan kuntoutusrahaa.

Kuntoutusraha voidaan maksaa myös lauantapäivältä, vaikka se ei olisi työkokeilupäivä, kun se sisältyy kuntoutusjaksoon.

Jos työkokeilu alkaa

- **ennen 1.1.2023**, päätös kuntoutusrahasta voidaan antaa enintään 60 **työkokeilupäivän** ajalle
- **1.1.2023 tai sen jälkeen**, päätös kuntoutusrahasta voidaan antaa enintään 45 **arkipäivän** ajalle.

Työeläkekuntoutuksen ensisijaisuuden selvittäminen

Jos asiakkaalle on myönnetty lähivuosina

- pitkiä tai toistuvia sairauspäivä- tai osasairauspäivärahaa
- työeläkekuntoutusta
- osatyökyvyttömyyseläkettä tai kuntoutustukea

työeläkekuntoutuksen ensisijaisuutta on selvitettävä.

Selvitä työeläkekuntoutuksen ensisijaisuutta myös, jos työeläkelaitos on hylännyt kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen, mutta se ei ole antanut kuntoutuslupausta.

Selvitä asiaa Kelassa olevien tietojen perusteella ja voit kysyä tarkennusta myös työterveyshuollosta, joka on tehnyt kuntoutuspäätöksen työkokeilusta. Asiakkaalta ei kuitenkaan pyydetä selvityksiä terveydentilasta eikä asiaan pyydetä asiantuntijalääkärin arviota.

Kuntoutusrahaa ei myönnetä työterveyshuoltolain mukaisen työkokeilun ajalta, jos

- työeläkelaitoksen järjestämään ammatillisen kuntoutuksen ensisijaisuus on ilmeinen
- asiakas on saanut oikeudestaan työeläkekuntoutukseen ennakkopäätöksen, joka kuntoutusrahaa haettaessa on voimassa.

Katso myös Kelan ja työeläkelaitosten ammatillisen kuntoutuksen yhteistyö.

1.5.4 Muu työterveyshuoltolain mukaista kuntoutusta vastaava kuntoutus

Kuntoutusrahaa voi saada yrittäjä tai muu omaa työtään tekevä, joka on järjestänyt itselleen työterveyshuoltolaissa tarkoitetun työterveyshuollon ja maksaa osittain tai kokonaan kuntoutuksesta aiheutuneet kustannukset.

Tarkista, että

- asiakkaan kuntoutustarpeen on arvioinut työterveyshuollossa toimiva lääkäri tai muu asiakkaan työpaikan olosuhteisiin perehtynyt erikoislääkäri
- kuntoutuksen kustannuksista voi saada sairausvakuutuslain mukaisen korvauksen
 - Kysy tarvittaessa sairaanhoitokustannusten etuukäsittelijältä.
- kuntoutus vastaa sisällöltään työterveyshuoltolain mukaista kuntoutusta ja se täyttää [kuntoutus toiminnalle yleisesti asetetut vaatimukset](#).

Työpaikan olosuhteisiin perehtyminen tarkoittaa, että lääkäri arvioi asiakkaan terveydentilaa suhteessa työn kuormitustekijöihin ja sen erityisvaatimuksiin.

Hakemuksen liitteet

- Kuntoutuspäätös: Ilmoitus kuntoutuspäätöksestä (KU 114) tai vastaavat tiedot
- Kuntoutuskurssin ohjelma, jos kysymyksessä on kuntoremonttikurssi tai vastaava

Kuntoutusrahan maksaminen edellyttää selvitystä kuntoutukseen osallistumisesta. Aseta maksuedellytys, jos osallistumistodistus puuttuu (voi löytyä esim. kuntoutuksen ja sairaanhoitokorvausten asiakirjoista). Lue lisää maksuedellytyksestä.

1.5.5 Vammaispalvelulain mukainen sopeutumisvalmennus

Kunta voi myöntää sopeutumisvalmennusta vammaispalvelulain 8§:n perusteella. Sopeutumisvalmennuksen sisällöstä säädetään vammaispalveluasetuksen 15 §:ssä.

Sopeutumisvalmennuksen sisältöä ei vammaispalvelulainsäädännössä ole tarkemmin yksilöity. Sen tavoitteena on asiakkaan sosiaalisen toimintakyvyn edistäminen.

Lue lisää [vammaispalvelujen käsikirjasta](#).

Tarkista, että

- [kuntoutusrahan myöntämisedellytykset](#) täyttyvät
- sopeutumisvalmennus edistää [työelämätaavoitetta](#).

Vammaispalvelulain mukaisessa sopeutumisvalmennuksessa ei kuitenkaan edellytetä, että kuntoutusta olisi antamassa sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilöitä. Riittää, että kuntoutuja on hoitosuhteessa terveydenhuoltoon vammansa vuoksi ja kuntoutusta annetaan vamman perusteell

Hakemuksen liitteet

- Kuntoutuspäätös: Ilmoitus kuntoutuspäätöksestä (KU 114) tai vastaavat tiedot
- Selvitys kuntoutuksen sisällöstä, jos hakemusasiakirjoissa on ristiriitaisia tai puutteellisia selvityksiä kuntoutuksen järjestämisestä tai antamisperusteesta

Kuntoutusrahan maksaminen edellyttää selvitystä kuntoutukseen osallistumisesta. Aseta maksuedelytys, jos osallistumistodistus puuttuu (voi löytyä esim. kuntoutuksen ja sairaanhoitokorvausten asiakirjoista). Lue lisää maksuedellytyksestä.

1.5.6 Lastensuojelulain mukainen perhekuntoutus

Hyvinvointialue voi järjestää lapselle ja hänen perheelleen avohuollon tukitoimena lastensuojelulain mukaista perhekuntoutusta. Perhekuntoutukseen, joka toteutuu laitoksessa joko ympärivuorokautisena tai päivämuotoisena kuntoutuksena, voidaan myöntää kuntoutusrahaa. Myös kuntoutuskokonaisuuteen kuuluville lyhyitä kotiharjoittelujaksoilta (1-2 päivää) kuntoutusraha voidaan maksaa.

Lapsen huoltajan hakiessa kuntoutusrahaa [omavastuuaikaa ei ole](#).

Kuntoutusrahaa ei makseta

- kuntouttaviin asumispalveluihin
- asiakkaan kotona toteutuvan perhetyön ajalta.

Tarkista, että

- kuntoutusrahan myöntämisedellytykset täyttyvät
- perhekuntoutus täyttää kuntoutustoiminnalle yleisesti asetetut vaatimukset.

Hakemuksen liitteet

- Kuntoutuspäätös: Ilmoitus kuntoutuspäätöksestä (KU 114) tai vastaavat tiedot
- Selvitys kuntoutuksen sisällöstä, esimerkiksi viikko-ohjelma, jos hakemusasiakirjoissa on ristiriitaisia tai puutteellisia selvityksiä kuntoutuksen järjestämisestä tai antamisperusteesta

Kuntoutusrahan maksaminen edellyttää selvitystä kuntoutukseen osallistumisesta. Aseta maksuedellytys, jos osallistumistodistus puuttuu (voi löytyä esim. kuntoutuksen, sairaanhoitokorvausten tai toimeentulotuen asiakirjoista). Lue lisää maksuedellytyksestä.

Lue lisää perhekuntoutuksesta [lastensuojelun käsikirjasta](#).

1.5.7 Kehitysvammalain mukainen perhekuntoutus

Kuntoutusrahaa maksetaan kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain perusteella järjestetyn perhekuntoutuksen ajalta. Tällöin edellytetään, että kuntoutuja ja perheenjäsen osallistuvat kuntoutukseen samanaikaisesti.

Tarkista, että

- kuntoutusrahan [myöntämisedellytykset](#) täyttyvät
- perhekuntoutus täyttää [kuntoutustoiminnalle](#) yleisesti asetetut vaatimukset.

Hakemuksen liitteet

- Kuntoutuspäätös: Ilmoitus kuntoutuspäätöksestä (KU 114) tai vastaavat tiedot

Kuntoutusrahan maksaminen edellyttää selvitystä kuntoutukseen osallistumisesta. Aseta maksuedellytys, jos osallistumistodistus puuttuu (voi löytyä esim. kuntoutuksen ja sairaanhoitokorvausten asiakirjoista). Lue lisää maksuedellytyksestä.

1.5.8 Päihdekuntoutus

Tällä sivulla kerrotaan päihdekuntoutuksesta ja kuntoutusrahasta sekä missä tilanteissa kuntoutusrahaa voidaan maksaa katkaisu- tai vieroitushoidon ajalta. Huomioi, että luet myös jokaisen lakiperustaa koskevan sivun, jotka täydentävät tätä sivua.

Kuntoutuksen järjestäminen

Kela ei järjestä päihde- tai riippuvuuskuntoutusta, mutta voi maksaa sen ajalta kuntoutusrahaa kuntoutujan toimeentulon turvaamiseksi.

Hyvinvointialue vastaa ja järjestää päihde- tai riippuvuussairauksien hoidon ja kuntoutuksen seuraavien lakien perusteella:

- terveydenhuoltolaki
- sosiaalihuoltolaki.

Ahvenanmaan maakunnassa voidaan järjestää päihde- ja riippuvuussairauksien kuntoutusta päihdehuoltolain perusteella.

Huomautus

Kunta voi järjestää päihdesairauksien kuntoutuksen päihdehuoltolain (perhe- tai yksilökuntoutus) perusteella 31.12.2022 saakka.

Hyvinvointialueen järjestämä lastensuojelutyö ja päihdetyö ovat usein toisiinsa sidoksissa ja palvelevat ainakin välillisesti samaa tarkoitusta. Voit myöntää kuntoutusrahan lastensuojelulain mukaisen perhekuntoutuksen ajalle, vaikka kuntoutuksen sisältö olisi päihde- tai riippuvuuskuntoutusta.

Työnantaja tai yrittäjä voivat järjestää päihdekuntoutusta työterveyshuoltolain mukaisena toimintana.

Taulukossa on kuvattu kuntoutusrahan ratkaisemisen kannalta olennaiset asiat ryhmiteltynä lakiperusteiden mukaisesti. Jokaista lakiperustaa koskien on oma ratkaisutyön ohjesivunsa.

Kuntoutusrahan myöntöedellytysten selvittäminen päihdekuntoutuksessa

Kuntoutusraha päihdekuntoutuksen ajalta

Päihdekuntoutuksen lakiperusta	Sosiaalihuoltolaki tai terveydenhuoltolaki perhekuntoutus Ahvenanmaan maakunnassa päihdehuoltolaki	Sosiaalihuoltolaki tai terveydenhuoltolaki yksilökuntoutus Ahvenanmaan maakunnassa päihdehuoltolaki	Työterveyshuoltolaki	Lastensuojelulaki
Kuntoutustoiminnan yleiset vaatimukset ks. Kuntoutus perusteena	X	X	X	X

Päihdekuntoutuslakiperusta	Sosiaalihuoltola tai terveydenhuolto perhekuntoutus Ahvenanmaan maakunnassa päihdehuoltola	Sosiaalihuoltola tai terveydenhuolto yksilökuntoutus Ahvenanmaan maakunnassa päihdehuoltola	Työterveyshuolto	Lastensuojelulaki
Kuntoutusrahan yleiset edellytykset ks. Myöntämisedellytykset	X	X	X	X
Asiakas- tai kuntoutussuunnitelma	-	X	-	-
Huomioitavaa	Kuntoutuja ja perhe osallistuvat kuntoutukseen pääosin samanaikaisesti. Voi olla avo- tai laitospuotoista	Kuntoutus toteutuu Kelan hyväksymässä päihdekuntoutuslaitoksessa. Kuntoutus on laitospuotoista. Kuntoutusraha enintään 75 arkipäiväksi, jonka jälkeen jatko edellyttää uutta asiakas- tai kuntoutussuunnitelmaa	Työnantaja osallistuu työntekijänsä kuntoutuksen kustannuksiin. Yrittäjä järjestää päihdekuntoutuksen itselleen työterveyslääkärin tai työolosuhteet tuntevan erikoislääkärin ohjaamana. Voi olla avo- tai laitospuotoista	Kuntoutuja ja perhe osallistuvat kuntoutukseen pääosin samanaikaisesti. Voi olla avo- tai laitospuotoista

Kuntoutusraha katkaisu- tai vierotushoidon aikana

Kuntoutusraha voidaan maksaa myös kuntoutusta edeltävän lyhyehkön katkaisu- tai vieroitushoidon ajalta. Arvioi asiakkaan kokonaistilanne yhdessä sairauspäiväraharatkaisijan kanssa.

Selvitä ja arvioi

- onko katkaisu- tai vieroitushoito osa asiakkaan kuntoutuskokonaisuutta eli seuraako hoitovaihetta välittömästi kuntoutusjakso
- täytyvätkö kuntoutusrahan yleiset myöntöedellytykset
- täytyvätkö päihdekuntoutukseen erityiset edellytykset
- hakeeko asiakas sairauspäivärahaa katkaisu- tai vieroitushoidon ajalle – tee yhteistä harkintaa sairauspäiväraharatkaisijan kanssa

Lue myös sairauspäivärahan etuusohjeesta kappale Päihteiden käyttö ja työkyvyttömyys.

1.5.8.1 Perhekuntoutus

Kuntoutusrahaa myönnetään, jos asiakas ja perheenjäsen osallistuvat sosiaalihuoltolakiin tai terveydenhuoltolakiin perustuvaan perhekuntoutuksena toteutuvaan päihde- tai riippuvuuskuntoutukseen samanaikaisesti. Perustellusta syystä kuntoutusrahaa voi saada, vaikka asiakas osallistuisi osan aikaa perhekuntoutukseen yksin. Syynä voi olla esimerkiksi asiakkaan vaikea päihderiippuvuus, jonka vuoksi perheenjäsenen osallistuminen kuntoutuksen alussa ei ole tarkoituksenmukaista. Kuntoutusrahan maksaminen edellyttää kuitenkin, että pääosin kuntoutus toteutuu perhekuntoutuksena.

Tarkista, että

- kuntoutusrahan myöntämisedellytykset täyttyvät
- perhekuntoutus täyttää kuntoutustoiminnalle yleisesti asetetut vaatimukset.

Hakemuksen liitteet

- Kuntoutuspäätös: Ilmoitus kuntoutuspäätöksestä (KU 114) tai vastaavat tiedot
- Selvitys kuntoutuksen sisällöstä, esimerkiksi viikko-ohjelma, jos hakemusasiakirjoissa on ristiriitaisia tai puutteellisia selvityksiä kuntoutuksen järjestämisestä tai antamisperusteesta

Kuntoutusrahan maksaminen edellyttää selvitystä kuntoutukseen osallistumisesta. Aseta maksuedellytys, jos osallistumistodistus puuttuu (voi löytyä esim. kuntoutuksen ja sairaanhoitokorvausten asiakirjoista). Lue lisää maksuedellytyksestä.

1.5.8.2 Sosiaalihuoltolain tai terveydenhuoltolain mukainen yksilökuntoutus

Tarkista että,

- kuntoutusrahan myöntämisedellytykset täyttyvät
- päihdekuntoutus toteutuu [Kelan hyväksymässä laitoksessa](#) ja **ympärivuorokautisena laituskuntoutuksena**
 - HUOM! Kuntoutusrahaa ei makseta, jos päihde- tai riippuvuuskuntoutus toteutuu kuntouttavana asumispalveluna.
- kuntoutus perustuu sosiaalihuoltolain mukaiseen asiakassuunnitelmaan tai terveydenhuoltolain mukaiseen kuntoutussuunnitelmaan
 - KU 114 lomakkeessa annettu tieto tai tieto löytyy kuntoutuspäätöksestä.

Ahvenanmaan maakunnassa voidaan järjestää päihde- ja riippuvuussairauksien yksilökohtaista kuntoutusta päihdehuoltolain perusteella.

Hakemuksen liitteet

- Kuntoutuspäätös: Ilmoitus kuntoutuspäätöksestä (KU 114) tai vastaavat tiedot

Sosiaalihuoltolain tai terveydenhuoltolain mukainen kuntoutusrahapäätös voidaan tehdä **enintään 75 arkipäivän ajaksi** (Päihdekuntoutusrahan aika –laskenta). Pidemmältä ajalta kuntoutusrahaa voidaan myöntää vain uuden asiakas- tai

kuntoutussuunnitelman perusteella. Arvioi, onko jatkokuntoutus tarkoituksenmukaista kuntoutujan työelämässä pysymiseksi tai sinne pääsemiseksi. Pyydä tarvittaessa lisäselvitystä työelämätavoitteesta.

Kuntoutusrahan maksaminen edellyttää selvitystä kuntoutukseen osallistumisesta. Aseta maksuedellytys, jos osallistumistodistus puuttuu (voi löytyä esim. kuntoutuksen, sairaanhoitokorvausten tai toimeentulotuen asiakirjoista).

Lue lisää

- [maksuedellytyksestä](#)
- [paihdekuntoutuslaitosten hyväksymismenettelystä](#)

1.5.9 Oppisopimuskoulutus

Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa kaikki **palkallinen**, työpaikalla tapahtuva koulutus, on aina oppisopimuskoulutusta.

Kela voi maksaa kuntoutusrahaa oppisopimuksen ajalta seuraavilla perusteilla:

- koulutusta koskeva ammatillisen kuntoutuksen päätös
- nuoren kuntoutusraha
- oppisopimus (KKRL 566/2005 19 § 2 mom.).

Kuntoutusraha maksetaan palkkaa vastaavalta osalta työnantajalle.

Kuntoutusraha oppisopimuskoulutuksessa

Jos asiakas hakee kuntoutusrahaa suoraan oppisopimuksen ajalle, **selvitä ensin** ammatillisen kuntoutuksen myöntämisedellytykset. Jos ne eivät täyty, hylkää kuntoutusraha oppisopimuskoulutuksen ajalta.

Jos ammatillisen kuntoutuksen myöntöedellytykset täyttyvät,

- pyydä asiakkaalta kuntoutushakemus ja tee koulutusta koskeva päätös
- tee kuntoutusrahapäätös kuntoutuspäätöksen perusteella.

Jos asiakas ei ohjauksesta huolimatta hae kuntoutusta, anna päätös kuntoutusrahasta oppisopimuksen (KKRL 566/2005 19 § 2 mom.) perusteella. Tarkista KOSKI-palvelusta oppisopimuksen tiedot.

Hakemuksen liitteet

- B lääkärintlausunto
- kopiot koulu- ja työtodistuksista

Huomautus

Kela ei maksa kuntoutusrahaa oppisopimuskoulutukseen, jos asiakkaalla on oikeus ammatilliseen kuntoutukseen työeläkelakien tai erityisopetusta koskevien säännösten perusteella (KKRL 566/2005 19 § 2 mom.).

Lue lisää

- Ammatillinen koulutus
- Työnantajan oikeus
- Seuranta opintojen aikana

Kuntoutusrahan maksaminen ja päätöksen valmistelu oppisopimuksen ajalta

Kuntoutusraha maksetaan oppisopimuskoulutuksen ajalta työnantajalle tämän maksamaa palkkaa vastaavalta osalta, kun siitä on sovittu. Maksamista varten tarvitaan työnantajan ilmoitus palkanmaksusta. Lähiopetuksen ajalta kuntoutusraha maksetaan asiakkaalla, jos työnantaja ei maksa palkkaa. Palkallisen vuosiloman ajalta kuntoutusrahaa ei makseta työnantajalle eikä työntekijälle.

Valmistele kuntoutusraharatkaisu koko oppisopimuksen ajalle, mutta rekisteröi kuntoutusrahajakso enintään 12 kuukauden ajalle. Seuraavista jaksoista ja mahdollisista väliajoista tehdään tarkistusratkaisu.

Huomaa, että

- [väliajan kuntoutusrahaa](#) ei makseta loman ajalta, jos asiakas saa vuosiloma-ajan palkkaa ja se turvaa asiakkaan toimeentulon.
- ns. kesäajan kirjettä ei lähetetä, jos kuntoutusrahan maksun perusteena on oppisopimuskoulutus.

Seuranta

Seuraa opintojen etenemistä vastaavasti kuin koulutuspäätöksen perusteella myös silloin, kun kuntoutusrahan perusteena on oppisopimuskoulutus.

1.5.10 Omaisen kuntoutusraha

Omaisen kuntoutusrahaa voidaan maksaa kuntoutujan omaiselle tai läheiselle, joka osallistuu kuntoutukseen ja kuntoutuspäätös koskee kuntoutujan lisäksi omaista tai läheistä. Etuutta voidaan myöntää samanaikaisesti useammalle läheiselle tai omaiselle.

Omaisen kuntoutusrahaa koskevat kuntoutusrahan [yleiset myöntöedellytykset](#). Kun omaisen osallistuu läheisen kuntoutukseen, omavastuu-aika määräytyy läheisen kuntoutustoimenpiteen perusteella.

Hakemuksen liitteet

- Kuntoutuspäätös: Ilmoitus kuntoutuspäätöksestä (KU 114) tai vastaavat tiedot
- Kuntoutuspäätöksen lakiperusteesta riippuen etuusohjeessa mainitut selvitykset

Kuntoutusrahan maksaminen edellyttää selvitystä kuntoutukseen osallistumisesta. Aseta maksuedellytys, jos osallistumistodistus puuttuu (voi löytyä esim. kuntoutuksen ja sairaanhoitokorvausten asiakirjoista). Lue lisää maksuedellytyksestä.

Vanhemman osallistuminen lapsensa kuntoutukseen

Kun vanhempi osallistuu lapsensa kuntoutukseen, kuntoutusrahassa ei ole omavastuu-aikaa. Lapsen iällä ei ole merkitystä omavastuuajan kannalta. (KKRL 27 § 1 mom.)

Huomaa, että lapsen kuntoutuksen ajalta vanhemmalla voi olla oikeus myös erityishoitorahaan. Alla olevassa taulukossa on koottuna kuntoutusrahan ja erityishoitorahan ominaisuuksia. Ohjaa kuntoutukseen osallistuva vanhempi tarvittaessa hakemaan erityishoitorahaa.

Kuntoutusrahan ja erityishoitorahan vertailu

-	Kuntoutusraha	Erityishoitoraha
Lapsen ikä	Ei määritelty	0-15 vuotta
Enimmäisaika	Ei enimmäisaikaa	Max. 60 päivää <i>Laskennassa huomioidaan kuntoutuspäivien lisäksi myös mahdolliset sairaalapäivät</i>
Omavastuu-aika	0 päivää	0 päivää
Määrä	Laskuriin	Laskuriin Vuosituloon perustuva erityishoitoraha voi olla hieman suurempi kuin kuntoutusraha.
Hakemuksen liitteeksi tarvitaan	Ilmoitus kuntoutuspäätöksestä (KU 114) tai vastaavat tiedot.	<ul style="list-style-type: none"> Lääkärintodistus D tai muu#lääkärintodistus, #josta käy ilmi vastaavat tiedot. Todistus palkattomuudesta.
Myöntäminen ja maksaminen	Vanhemmalle tai muulle omaiselle ja/tai työnantajalle.	<ul style="list-style-type: none"> Vanhemmalle tai vanhemman tavoin lasta tosiasiallisesti hoitavalle henkilölle, joka ei saa palkkaa kuntoutuksen ajalta. Ei voida maksaa työnantajalle.
Millaisen kuntoutuksen ajalta	Kun kuntoutus perustuu johonkin seuraavista: <ul style="list-style-type: none"> Kelan kuntoutuslaki terveydenhuoltolaki vammaispalvelulaki sosiaalihuoltolaki lastensuojelulaki kehitysvammaisten erityishuoltolaki päihdehuoltolaki (vain Ahvenmaan maakunnassa) 	<ul style="list-style-type: none"> Sairaalajakson aikana toteutettava lääkinnällinen kuntoutus Lakiin perustuva kuntoutus- tai sopeutumisvalmennuskurssi Muu lakiin perustuvan kuntoutus, joka on terveydenhuollon ammattihenkilön toteuttamaa ja sisällöltään terveydenhuoltoa, esim. kuntoutusarvion tai –suunnitelman tekeminen, proteesin tai

		apuvälineen hankinta, sovitus tai huoltokäynti.
Muuta huomioitavaa	Voidaan myöntää myös muille kuntoutukseen osallistuville omaisille kuin lapsen vanhemmille.	<ul style="list-style-type: none"> • Maatalousyrittäjän tulee hakea erityishoitorahaa lapsen kuntoutuksen ajalta, jos yrittäjä tarvitsee samalle ajalle maatalousyrittäjän lomituspalvelulain mukaisen sijaisavun. • Jos sopeutumisvalmennus- tai kuntoutuskurssi on tarkoitettu molemmille vanhemmille (ns. perhekurssi), etuutta voidaan myöntää molemmille.

1.5.11 Nuoren kuntoutusraha

Nuoren kuntoutusrahan tarkoituksena on varmistaa 16–19-vuotiaan nuoren ammatillisen kuntoutumisen käynnistyminen ja toteutuminen, parantaa hänen työllistymisedellytyksiään sekä turvata hänen toimeentuloaan kuntoutuksen aikana.

Myöntämisedellytykset

- Ikäedellytys 16-19-vuotta
- Työ- tai opiskelukyky tai mahdollisuudet valita ammatti tai työ ovat olennaisesti heikentyneet sairauden, vian tai vamman vuoksi KKRL 6§:ssä tarkoitettulla tavalla
- Perusteltu tarve tehostetulle kuntoutukselle eli tarve erityisille tukitoimille
- Hyvinvointialueen laatima Henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma (KHOPS)
- KHOPS varmistaa ammatillista kuntoutumista ja edistää työllistymistä.

KKRL 566/2005 20§ 1-4 mom.

Hakemuksen liitteet

- Hyvinvointialueella laadittu henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma KHOPS ([KU 110](#))
- Lääkärintlausunto B

Lue lisää hakemisesta, jos

- alle 18-vuotias hakee itsenäisesti nuoren kuntoutusrahaa
- [hyvinvointialue](#) on ottanut alle 18-vuotiaan hakijan huostaansa.

Koulutusta koskevan ammatillisen kuntoutuksen päätös

Kelan on selvítettävä nuoren kuntoutusrahaa hakevan tai saavan asiakkaan oikeus koulutukseen ammatillisena kuntoutuksena (KKRL 566/2005 20 § 5 mom.). Oikeus selvitetään, kun nuoren kuntoutusraha-asia on selvítettävänä tai vireillä Kelassa.

Nuoren kuntoutusraha hakemuksella voi hakea myös koulutusta ammatillisena kuntoutuksena.

Asiakas voi saada

- nuoren kuntoutusrahaa ja koulutuksen ammatillisena kuntoutuksena
- nuoren kuntoutusrahaa ilman ammatillisen kuntoutuksen päätöstä, kun
 - koulutus ei ole ammatillisen kuntoutuksen edellyttämällä tavalla tarkoituksenmukainen
 - kuntoutus on muuta toimintaa kuin koulutusta
- koulutuksen ammatillisena kuntoutuksena ja sen perusteella maksettavan kuntoutusrahan, muttei nuoren kuntoutusrahaan
 - nuorella ei ole tarvetta erityisille tukitoimille tai KHOPS:lle.

Päätöksen antaminen

Päätöksen perusteluissa huomioidaan asiakkaan hakemuksessa ja muissa asiakirjoissa esittämät vaatimukset (Hallintolaki 434/2003 45 §, Laki Kansaneläkelaitoksesta 731/2001 22a§).

Esimerkiksi seuraavissa tilanteissa päätös perustellaan yksilöllisesti:

- Hakemus hylätään.
- Hakemus hylätään osittain, koska etuutta ei myönnetä koko KHOPS:n ajalle (fraasi KRD19).
- Kun asiakasta on tarve ohjata hakemaan muuta etuutta tai palvelua.

Lue lisää

- Päätöksen muoto ja sisältö
- Päätöksen perusteleva
- [Päätöksen antaminen](#)

Työstä estyminen KHOPS:n mukaisen kuntoutuksen aikana

Nuoren kuntoutusrahaa maksetaan kuntoutukseen osallistumisen ajalta, kun asiakas on estynyt tekemästä päätoimeen rinnastettavaa **muuta kuin** kuntoutukseen sisältyvää työtä (KKRL 566/2005 23 § 2 mom). Nuoren kuntoutusrahaa maksetaan kuntoutuksen väliajoilta ilman tarveharkintaa.

Jos Kela saa tiedon työskentelystä esimerkiksi asiakkaalta, toisesta etuudesta tai seurannan yhteydessä, selvitetään työskentelyn vaikutus nuoren kuntoutusrahaan.

Asiakas voi saada nuoren kuntoutusrahaa, kun hän työskentelee

- sivutoimeen rinnastettavassa työssä KHOPS:n mukaisen kuntoutuksensa aikana
- päätoimeen rinnastettavassa työssä KHOPS:n mukaisen kuntoutuksen **väliaikana** (esimerkiksi koulun kesälomien aikana).

Päätoimeen rinnastettava työ

Jos asiakas tekee kuntoutuksen ohella päätoimeen rinnastettavaa työtä, hän ei voi saada nuoren kuntoutusrahaa. Työskentely on päätoimeen rinnastettavaa, kun

- asiakas tekee kokoaikatyötä tai lähes kokoaikatyötä
- asiakkaan työskentely muutoin vastaa päätoimista työskentelyä.

Asiakkaan työskentelyä tarkastellaan kuukausitasolla. Lyhyttä, alle kuukauden mittaista työskentelyjaksoa ei pidetä päätoimeen rinnastettavana työskentelynä. Toistuvat

lyhyetkin työskentelyjaksot voivat olla kokonaisuutena päätoimeen rinnastettavaa työskentelyä, jos ne seuraavat toisiaan lyhyen ajan sisällä.

Huomaa, että työskentelyn päätoimisuutta ei voi päätellä ainoastaan palkan määrästä.

Epäselvissä tilanteissa, ota yhteyttä Osaamiskeskuksen työkykyryhmään.

Selvitettäviä asioita, kun asiakas työskentelee

Jos asiakas työskentelee KHOPS:n mukaisen kuntoutukseen osallistumisen aikana ja työskentely on muuta kuin kuntoutukseen sisältyvää työtä, selvitä seuraavia asioita:

- Mikä on asiakkaan työaika?
- Minkä verran aikaa asiakas käyttää opiskeluun ja minkä verran työskentelyyn?
- Mille ajalle työsopimus on tehty? Pyydä tarvittaessa asiakkaalta kopio työsopimuksesta.

Kun asiakkaan työskentely kuuluu osaksi kuntoutusta, työskentely ei vaikuta työstä estymisen arviointiin.

Kuntoutukseen sisältyvää työskentelyä on

- oppisopimuskoulutus
- koulutussopimus
- korkeakouluopintoihin kuuluva työharjoittelu.

Kuntoutusraha voidaan maksaa työnantajalle, jos se maksaa palkkaa kuntoutukseen sisältyvän työskentelyn ajalta.

Kuntoutukseen sisältyvää työskentelyä ei ole opiskelun ohella tehtävä työ, vaikka oppilaitos hyväksyisi työssä hankitun osaamisen osaksi tutkintoa.

Nuoren kuntoutusrahan maksaminen työnantajalle

Nuoren kuntoutusraha maksetaan oppisopimuskoulutuksen ajalta työnantajalle tämän maksamaa palkkaa vastaavalta osalta.

Lue lisää

- [Työnantajan oikeus](#)
- [Odotus- ja väliajan kuntoutusraha nuoren kuntoutusrahassa](#)

1.5.11.1 Työ- tai opiskelukyvyn olennainen heikentyminen

Ammatillisessa kuntoutuksessa ja nuoren kuntoutusrahassa henkilön työ- tai opiskelukyvyn ja ansiomahdollisuuksien olennaista heikentymistä arvioidaan samoilla kriteereillä:

- Henkilöllä on asianmukaisesti todettu sairaus tai vamma.
- Sairauden tai vamman toteaminen perustuu hyvän hoitokäytännön mukaisiin ja ajantasaisiin selvityksiin henkilön terveydentilasta.
- Henkilölle on järjestetty sairauden tai vamman tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen hoito sekä kuntoutus.
- Henkilön todetulla sairaudella tai vammalla on yhteys työ- tai opiskelukyvyn olennaiseen heikentymiseen
- Sairauden tai vamman lisäksi otetaan huomioon henkilön [kokonaistilanne](#).

Huomautus

Kokonaistilanteen arviointi tehdään aina, mutta erityisesti silloin, jos henkilön sairaus tai vamma ei aiheuta työ- tai opiskelukyvyn olennaista heikentymistä.

Olennaista heikentymistä arvioidaan suhteessa sekä nykyhetkeen että lähivuosiin. Olennaista heikentymistä tarkastellaan henkilön yksilöllisen tilanteen kannalta eikä lähivuosille aseteta aikarajaa. **Etenevässä** sairaudessa huomioidaan sairauden ennuste sekä vaikutus työ- ja opiskelukyvyyden varhaisessa vaiheessa, vaikka hoito ja kuntoutus ovat vasta käynnistyneet. Asiantuntijalääkäri arvioi vaikuttaako etenevä sairaus olennaisesti työkykyyn lähivuosina.

Työ- ja opiskelukyvyn olennaista heikentymistä arvioitaessa on keskeistä ottaa huomioon, tarvitseeko henkilö ammatillisen kuntoutuksen tai nuoren kuntoutusrahan tukea työelämään palaamiseen, siellä pysymiseen tai työelämään pääsemiseen tai opintojen suorittamiseen, niiden loppuunsaattamiseen tai opintoihin pääsemiseen. Kuntoutustarpeen arvioinnissa sairaudella, vammalla tai kokonaistilanteella ei ole tiettyä osuutta tai painoarvoa.

Työkyvyn olennainen heikentyminen

Työkyvyllä tarkoitetaan henkilön fyysisen, psyykkisen, kognitiivisen ja sosiaalisen toimintakyvyn ja ammattitaidon muodostamaa kokonaisuutta suhteessa työn vaatimuksiin.

Henkilön työkyky ja ansiomahdollisuudet ovat olennaisesti heikentyneet, jos hänellä on ilmeisiä vaikeuksia tai rajoituksia työssä ja ammatissa suoriutumisessa, työllistymisessä tai ammatinvalinnassa sairauden, vamman tai henkilön kokonaistilanteen vuoksi. Työkyvyn arvioinnilla tarkoitetaan henkilön toimintakyvyn arviointia suhteessa hänen työhönsä.

Työelämässä olevien osalta arvioinnissa painotetaan työpaikan, työterveyshuollon ja terveydenhuollon havaitsemia työssä suoriutumisen vaikeuksia. Henkilöllä, jolla ei ole ammattia eikä hän ole ollut työelämässä, arvioinnissa painotetaan, miten laajalti sairaus tai vamma rajaa henkilön ammatinvalintamahdollisuuksia.

Lue lisää, asiantuntijalääkäriin arviosta:

- ammatillinen kuntoutus
- nuoren kuntoutusraha
- oppisopimuskoulutus (sama kuin ammatillisessa kuntoutuksessa).

Opiskelukyvyn olennainen heikentyminen

Opiskelukyky on opiskelijan työkykyä ja se muodostuu seuraavista osa-alueista:

- opiskelijan terveys ja muut voimavarat
 - terveydentila, persoonallisuus, elämäntilanne, sosiaaliset suhteet tai terveyteen liittyvät käyttäytymistottumukset
- opiskelutaidot
 - tekniset opiskelutaidot, ongelmanratkaisukyky, oppimistyyli, ajankäytön- ja opiskelun suunnittelu, sosiaaliset taidot
- opiskelijan ympäristö
 - fyysinen ympäristö, opiskeluyhteisöt, vuorovaikutus oppilaitoksessa
- opetus- ja ohjaustoiminta
 - opetuksen ja ohjauksen pätevyys oppilaitoksessa

Lisäksi opiskelukykyyn vaikuttavat yleiset sosioekonomiset, kulttuuriset ja ympäristön olosuhteet sekä asenteet.

Arvioitaessa sairauden, vamman tai kokonaistilanteen vaikutusta opiskelukykyyn otetaan huomioon opiskeluvuoden osa-alueet. Henkilön opiskelukyky ja ansiomahdollisuudet ovat olennaisesti heikentyneet, jos hänellä on ilmeisiä vaikeuksia opintoihin hakeutumisessa tai opinnoissa suoriutumisessa sairauden, vamman tai kokonaistilanteen vuoksi. Jos henkilö ei ole vielä ollut työelämässä, koulutusta harkittaessa riittää, että henkilön kokonaisvaltainen tilanne aiheuttaa olennaisia rajoituksia ammatin tai työn valinnassa.

Vähäinen opintojen viivästyminen tai opiskeluaajan pidentäminen ei vielä tarkoita, että opiskelukyky olisi olennaisesti heikentynyt.

KKRL 566/2005 6§ ja 20§

1.5.11.2 Kokonaistilanteen arviointi

Työ- ja opiskeluvuoden olennaisen heikentymisen arvioinnissa otetaan huomioon henkilön kokonaistilanne sairauden ja vamman lisäksi. Tämä tarkoittaa henkilön fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn, elämäntilanteen, taloudellisten ja sosiaalisten seikkojen, asumisolosuhteiden, koulutuksen, ammatin, aikaisemman toiminnan ja iän sekä muiden vastaavien tekijöiden vaikutusten arviointia sairauden tai vamman lisäksi. Henkilön tilannetta tarkastellaan kokonaisvaltaisesti, jolloin sairaus tai vamma on osa kokonaisuutta.

Osalla henkilöistä sairaus tai vamma ei yksinään aiheuta työ- tai opiskeluvuoden olennaista heikentymistä, mutta yhdessä kokonaistilanteen kanssa olennainen heikentyminen voi täytyä. Kokonaistilanteen arviointi tehdään aina, mutta erityisesti, jos henkilön sairaus tai vamma ei aiheuta työ- tai opiskeluvuoden olennaista heikentymistä.

Toimintakyky

Kokonaistilanteen arvioinnissa otetaan huomioon henkilön valmius suorittaa elämäntilanteeseensa ja sen vaatimusten kannalta tarpeellisia toimintoja. Kokonaistilannetta tarkastellaan toimintakyvyn ulottuvuuksien avulla (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen), jotka kytkeytyvät monin tavoin niin toisiinsa kuin ympäristön tarjoamiin edellytyksiin ja vaatimuksiin sekä yksilön terveyteen ja muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Fyysinen toimintakyky

Fyysisellä toimintakyvyllä tarkoitetaan ihmisen fyysisiä edellytyksiä selviytyä niistä tehtävistä, jotka hänen arjessaan ovat tärkeitä.

Arvioinnissa otetaan huomioon muun muassa henkilön fyysiset edellytykset

- suoriutua päivittäisistä perustoiminnoista, kuten nukkuminen, pukeutuminen, peseytyminen ja liikkuminen
- hoitaa omaa arkea, kuten kotiaskareet ja asiointi kodin ulkopuolella
- osallistua hänelle tärkeisiin asioihin
- tehdä työtä tai opiskella.

Psyykkinen toimintakyky

Psyykkinen toimintakyky ilmenee esimerkiksi henkilön mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin, sosiaalisen ympäristön haasteisiin sekä tuntemiseen ja ajatteluun liittyvissä toiminnoissa.

Arvioinnissa otetaan huomioon muun muassa henkilön ikätason mukaisesti

- tunteiden tunnistamisen kyky sekä tunteiden käsittely ja hallinta
- kyky kokea ja muodostaa käsityksiä omasta itsestä sekä ympäröivästä maailmasta
- henkiset voimavarat ja kyky suunnitella elämäänsä sekä tehdä sitä koskevia ratkaisuja ja valintoja
- kognitiivinen toimintakyky eli oppimiskyky, muistitoiminnot, kyky käsitellä ja käyttää tietoa
- persoonallisuuteen liittyvät tekijät (voivat olla vahvuuksia tai lisähaasteita tuovia).

Sosiaalinen toimintakyky

Sosiaalinen toimintakyky sisältää kaksi ulottuvuutta: henkilö vuorovaikutussuhteissaan sekä henkilö aktiivisena toimijana, osallistujana yhteisössä ja yhteiskunnassa.

Arvioinnissa otetaan huomioon muun muassa henkilön

- verkostot tai eristyneisyys
- sosiaalinen yhteisyys tai yksinäisyys
- sosiaalinen aktiivisuus ja osallistuminen tai sosiaalinen passiivisuus ja vetäytyminen
- sosiaaliset taidot: sosiaalinen joustavuus ja vuorovaikutustilanteet.

Muut kokonaistilanteeseen vaikuttavat asiat

Sairauden tai vamman sekä fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn lisäksi henkilön kokonaistilanteeseen voivat vaikuttaa myös muut tekijät kuten koulutuksen ulkopuolelle jääminen, velkakierre, avioero, pitkittynyt asunnottomuus, pitkittynyt työttömyys, päihdetausta, syrjäytymisvaara, työpaikalla havaitut työkykyyn liittyvät ongelmat tai muut vastaavat tekijät.

Muut tekijät lisäävät henkilön syrjäytymisvaaraa eli yhteisön tai yhteiskunnan ulkopuolelle jäämistä. Syrjäytyminen on taloudellisten resurssien puutteen, yhteiskunnasta eristymisen/eristämisen sekä sosiaali- ja kansalaisoikeuksien rajallisuuden yhdistelmä. Syrjäytymistä voivat edistää monenlaiset ongelmat, jotka liittyvät henkilön työntekoon, opetukseen ja elintasaan, terveyteen tai kansallisuuteen.

1.5.11.3 Tehostettu työkyvyn arviointi ja kuntoutus sekä tukitoimet

Tehostetun työkyvynarvioinnin perusteella tarve tehostetulle kuntoutukselle tarkoittaa, että asiakas tarvitsee erityisiä tukitoimia ammatillisen kuntoutumisen aikana. Erityisten tukitoimien tarve voi liittyä suoraan tai välillisesti asiakkaan olennaisesti heikentyneeseen työ- ja opiskelukykyyn sekä kokonaistilanteeseen tai KHOPS:n mukaiseen kuntoutukseen.

Erityisiä tukitoimia ovat erilaiset julkisen, kolmannen sektorin tai oppilaitosten palvelut. Palvelut ja niiden sisällöt vaihtelevat asiakkaan tarpeen mukaisesti. Palveluiden järjestämistavat voivat vaihdella hyvointialueilla.

Selvitä suunnitellut erityiset tukitoimet B-lääkärintlausunnosta, KHOPS:sta ja muista hakemusasiakirjoista. Arvioi tukitoimien tarvetta kokonaisuutena.

Asiakkaalla **ei ole tarvetta** tehostetulle kuntoutukselle eli erityisille tukitoimille, kun hänen ammatillisen kuntoutumisen tueksi riittää

- tarvittaessa järjestettävä erityinen tuki
- huoltajien ja läheisten antama tuki ja huolenpito.

Tukitoiminen selvittäminen

Jos arvioit, että asiakkaalla on **tarve** erityisille tukitoimille, mutta niiden järjestäminen on epäselvää, selvitä asiaa asiakkaalta, huoltajalta, hoitavalta taholta tai KHOPS:n yhteyshenkilöltä.

Katso myös

- Moniammatillinen palvelu
- Hyvinvointialueelle ohjaaminen

1.5.11.4 KHOPS - Henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma

Hyvinvointialueen on laadittava asiakkaalle henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma (KHOPS).

Opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelman laatimisesta vastaavat hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon tai opiskeluhuollon (esimerkiksi koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ammattihenkilö, psykologi tai kuraattori) asiantuntijat yhteistyössä nuoren ja hänen huoltajiansa tai muun laillisen edustajan kanssa. Suunnitelman laatimiseen voi osallistua myös esimerkiksi opetuksen asiantuntijoita. Lisäksi hyvinvointialueen tulee tarkistaa KHOPS:a, jos asiakkaan kuntoutus ei toteudu sen mukaisesti tai jos kuntoutus ei muutoin edisty tarkoituksenmukaisella tavalla. (VNa 646/2005 3 § 3 mom.).

Selvitä tarvittaessa huoltajan tai muun laillisen edustajan osallistuminen suunnitelman tekemiseen, jos se ei selviä asiakirjoista.

Katso myös:

- [KU 110 Henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma nuoren kuntoutusrahaa varten](#)
- [KHOPS:n seuranta](#)

Henkilökohtaisen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelman sisältö

Suunnitelman tulee pohjautua lääketieteelliseen arvioon ja sisältää seuraavat asiat (VNa 646/2005 4§):

- arvio sairauden, vian tai vamman vaikutuksista ammatillisen kuntoutumisen mahdollisuuksiin
- arvio ammatillisen kuntoutumisen tavoitteista
- suunnitelma opiskelun järjestämisestä ja toteuttamisesta sekä tarvittavista tukitoimista ammatillisen kuntoutumisen edistämiseksi
- tieto laatimiseen osallistuneista henkilöistä ja tahoista.

Nuoren kuntoutusrahaa maksetaan kuntoutukseen osallistumisen ajalta, joka tavallisesti on opiskelua. Sitä voidaan maksaa **myös muun toiminnan ajalta**, kun se edistää ammatillista kuntoutumista ja edistää työelämään pääsyä. Muu toiminta voi olla esimerkiksi työpajatoimintaa, työhönvalmennusta tai muuta vastaavaa, kun tarkoituksena on jatkaa tutkintoon johtavaan koulutukseen.

Työstä estymistä ja kuntoutuspäivän vähimmäiskesto ei selvitetä päiväkohtaisesti, mutta myös nuoren kuntoutusrahalla turvataan toimeentuloa **kuntoutukseen osallistumisen** ajalta. Jos KHOPS:ssa suunniteltu kuntoutukseen osallistuminen on vähäistä (alle 3 pvä/vk) eikä tarkoituksena ole osallistumisen lisääminen kuntoutuksen edetessä, nuoren kuntoutusrahan tarkoitus ei täyty.

Muut asiakas- tai opiskelusuunnitelmat

Hakemuksen liitteenä voi olla muu hyvinvointialueella laadittu asiakas- tai palvelusuunnitelma tai oppilaitoksessa laadittu opiskelusuunnitelma. **Keskeistä on arvioida** sisältävätkö asiakirjat kokonaisuutena (lääkärintlausunto, hakemus ja muu asiakas-, palvelu- tai opiskelusuunnitelma) asetuksen mukaiset tiedot.

Puutteellisen KHOPS:n tarkentaminen

Jos asiakirjoista ei selviä KHOPS:n sisältö, pyydä puuttuvat tiedot yhteyshenkilöltä. Arvioi, voiko puuttuvan tiedon vastaanottaa puhelimesta. Kelan pyytämistä ja etuuden hylkäämiseen johtavista lisäselvityksistä kolmansilta osapuolilta on kuultava asianomaista.

1.5.11.5 Ammatillisen kuntoutumisen varmistaminen ja työllistymisen edistäminen

Nuoren kuntoutusrahan tarkoituksena on

- varmistaa asiakkaan ammatillista kuntoutumista **ja**
- edistää hänen työelämään pääsyä.

Tavoitteena on, että asiakas saa mahdollisuuden osallistua työelämään omilla vahvuuksilla ja toimintakyvyn edellytyksillä ammatillisen kuntoutuksen avulla. Vähimmäistavoite on, että asiakas voi hankkia joitakin toimeentulon kannalta merkityksellisiä lisäansioita mahdollisen työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi.

Pääsääntöisesti nuoren kuntoutusraha myönnetään, jos asiakas on vielä perusopetuksessa ja ammatillisen kuntoutumisen mahdollisuuksia on vaikea ennakoida sairauden tai vamman vuoksi.

Huomautus

Lisäansioita koskeva tavoite on matalampi kuin ammatillisessa kuntoutuksessa, eikä tarkoituksenmukaisuutta arvioida samalla tavalla.

Jos KHOPS ei varmista ammatillista kuntoutumista eikä edistä työllistymistä

Jos KHOPS:ssa tai lääkärinlausunnossa suunniteltu koulutusala tai muu toiminta **ei varmista nuoren ammatillista kuntoutumista eikä edistä jatkossa hänen työllistymistään**, nuoren kuntoutusrahaa ei voida myöntää.

Harkitse, onko tarpeen pyytää lisäselvitystä, siitä miten koulutuksen ja tulevan ammatin soveltuvuus on arvioitu. Neuvottele tarvittaessa asiantuntijalääkärin kanssa. Pyydä asiakasta toimittamaan lisäselvitys hoitavalta lääkäriltä tai KHOPS:n yhteyshenkilöltä. Jos pyydät lisäselvityksen kolmannelta osapuolelta, kerro siitä asiakkaalle. Tietojen saamisesta pyynnöstä säädetään KKRL 566/2005 59§:ssä.

Esimerkki

Nuorella on reumasairaus, johon hän on sairastunut 6-vuotiaana. Lääkehoidoista huolimatta sairaus on pysynyt aktiivisena ja aiheuttanut pysyviä muutoksia useisiin niveliin (mm. polvi- ja olkanivelet). Nuori opiskelee rakennusalan perustutkintoa ja tavoitteena on valmistua talonrakentajaksi.

Nuoren kuntoutusrahan tarkoitus täyttyy. Koulutuksen avulla nuorella on mahdollisuus saada vähäisessä määrin lisäansioita, esimerkiksi suunnittelu- ja materiaalinhankinta tehtävissä.

Koulutuksen järjestäminen ammatillisena kuntoutuksena ei ole tarkoituksenmukaista. Suunniteltu ammatti kuormittaa fyysisesti tuki- ja liikuntaelimiä ja erityisesti niitä niveliä, joissa nuorella on jo ennestään sairauden aiheuttamia muutoksia. Sen sijaan nuoren on mahdollista, sairaudestaan huolimatta, työskennellä kokoaikaisesti sairauden kannalta soveltuvassa, fyysisesti kevyessä työssä.

Esimerkki

Nuorella on ollut yläkoulun alusta alkaen nuoruusiän psyykkiseen kehitykseen liittyviä, todettuja sairauksia, masennus, ahdistushäiriö ja traumaoireita. Hän on saanut hyvän hoitokäytännön mukaista hoitoa ja kuntoutusta terveydenhuollon järjestämänä useiden vuosien ajan. Siitä huolimatta nuori on tarvinnut toistuvasti osastohoitoa. Nuori on aloittanut kaksoistutkinnon lähihoitajaksi ja sen jälkeen hänen psyykinen vointi on huonontunut.

Nuoren kuntoutusrahan tarkoitus ei täyty eikä koulutuksen järjestäminen ammatillisena kuntoutuksena ole tarkoituksenmukaista. Koulutus ei johda terveydentilalle soveltuvaan ammattiin tai työhön.

Jos ammatillisen kuntoutumisen mahdollisuuksia ei ole

Nuoren kuntoutusrahan tarkoitus ei täyty, jos

- ammatillisen kuntoutumisen tavoitteena on harjaannuttaa asiakasta selviytymään jokapäiväisistä toiminnoista.
- asiakkaan sairaudesta, vammasta tai niiden hoidosta johtuen alustaviakaan työelämään tähtäviä tavoitteita ja suunnitelmia ei pystytä tekemään.
- tavoitteena ei ole saada koko- tai osa-aikaista työtä tai saada tuloja avoimilta työmarkkinoilta.

- Tavoitteena on kehitysvammalain tai sosiaalihuoltolain mukaiseen työ- tai päivätoimintaan osallistuminen .

Toimi Yhteistyö: nuoren kuntoutusraha ja työkyvyttömyyseläke-ohjeen mukaisesti.

Suhde työkyvyttömyyseläkkeeseen

Jos alle 20-vuotias hakee työkyvyttömyyseläkettä, Kelan on ensin selvitettävä oikeus nuoren kuntoutusrahan (KEL 568/2007 16§). Jos sekä nuoren kuntoutusrahan että työkyvyttömyyseläkkeen myöntöedellytykset täyttyvät, asiakas ei voi tehdä valintaa etuuksien välillä. Poikkeuksena tästä on KEL 12§ 4 momentin mukainen työkyvyttömyyseläke (pysyvästi sokea, liikuntakyvytön tai avuton). Sitä voi saada samanaikaisesti nuoren kuntoutusrahan kanssa.

Työkyvyttömyyseläke voi alkaa aikaisintaan nuoren kuntoutusrahan päättymistä seuraavan kuukauden alusta.

Huomautus

Jos nuoren työkyvyttömyys ei ole alkanut ennen 15 vuoden ikää, työkyvyttömyyseläkkeen alkamista tulee edeltää enimmäisaika tai sitä vastaava ns. laskennallinen aika sairauspäivärahaa.

1.5.11.5.1 Yhteistyö: nuoren kuntoutusraha ja työkyvyttömyyseläke

Kela arvioi alle 20-vuotiaan ammatillisen kuntoutumisen mahdollisuuksia, kun asiakas hakee nuoren kuntoutusrahaa tai työkyvyttömyyseläkettä (ml. kuntoutustuki).

Jos sekä nuoren kuntoutusrahan että työkyvyttömyyseläkkeen myöntöedellytykset täyttyvät, asiakas ei voi tehdä valintaa etuuksien välillä. Nuoren kuntoutusraha on ensisijainen etuus suhteessa työkyvyttömyyseläkkeeseen.

Nuoren kuntoutusraha

Selvitä työkyvyttömyyseläkeasia yhteistyössä työkyvyttömyyseläkkeen etuuskäsittelijän kanssa ennen nuoren kuntoutusrahan ratkaisua, jos

- nuoren kuntoutusrahan tarkoitus (ammatillisen kuntoutumisen varmistaminen ja työllistymisen edistäminen) ei täyty vaikean sairauden tai vamman vuoksi
- KHOPS:n mukainen kuntoutus päättyy tai keskeytyy ja sairauden tai vamman vuoksi on ilmeistä, ettei nuori voi jatkossa työllistyä ja saada toimeentuloa vapailla työmarkkinoilla.

Toimi näin

- Ole tarvittaessa yhteydessä työkyvyttömyyseläkkeen etuuskäsittelijään asiakkaan kokonaistilanteen selvittämiseksi. Yhteystiedot löydät työvälaineistä.
- Soita tarvittaessa asiakkaalle ja kerro ennakoivasti kokonaistilanteesta ja hakemuskäsittelyn etenemisestä.
- Tee arviopyyntö asiantuntijalääkärille

- Ohjaa arviopyyntö työjonoon Asiantuntijalääkäriyksikkö/Lääkäri/
Eläkekonsultaatio 32010 (tarkenne: Nuori, lisätarkenne TK-eläke?)

Jos nuoren kuntoutusraha hylätään ja työkyvyttömyyseläke olisi myönnettävissä:

- Konsultoi työkyvyttömyyseläkkeen etuuskäsittelijää ja sovi työkyvyttömyyseläkeasian etenemisestä.
 - Työkyvyttömyyseläkkeen etuuskäsittelijä tekee Oiwaan hakemuspyyntö -työn ja kirjaa työhön hakemuskäsittelyn kannalta olennaiset asiat.
- Soita asiakkaalle ja selitä kokonaistilanne. Ohjaa asiakasta työkyvyttömyyseläkkeen hakemiseen.
- Tee kirjaukset Onnin asiakasmuistioon.
- Ilmoita ratkaisusta tarvittaessa KHOPS:n yhteyshenkilölle.

Jos kummankaan etuuden, nuoren kuntoutusrahan tai työkyvyttömyyseläkkeen, myöntäminen ei ole mahdollista, arvioi, voitko ohjata asiakasta hakemaan muuta etuutta, kuten opintoetuutta, sairauspäivärahaa tai toimeentulotukea.

Jos sinulle herää huoli asiakkaan tilanteesta, muista nämä:

- Hyvinvointialueelle tehtävät ilmoitukset
- Moniammatillinen palvelu

Työkyvyttömyyseläke

Selvitä nuoren kuntoutusraha-asia ja nuoren mahdollisuudet kuntoutua ammatillisesti, jos alle 20-vuotias hakee työkyvyttömyyseläkettä.

Toimi näin

- Ole tarvittaessa yhteydessä nuoren kuntoutusrahan etuuskäsittelijään asiakkaan kokonaistilanteen selvittämiseksi. Yhteystiedot löydät työvälaineistä.
- Soita tarvittaessa asiakkaalle ja kerro ennakoivasti kokonaistilanteesta ja hakemuskäsittelyn etenemisestä.
- Tee arviopyyntö asiantuntijalääkärille.
 - Ohjaa arviopyyntö työjonoon Asiantuntijalääkäriyksikkö/Lääkäri/
Eläkekonsultaatio 32010 (tarkenne: Nuori, lisätarkenne: nukura?)

Jos työkyvyttömyyseläke hylätään ja nuoren kuntoutusraha olisi myönnettävissä:

- Konsultoi nuoren kuntoutusrahan etuuskäsittelijää ja sovi nuoren kuntoutusrahaetuusasian etenemisessä.
 - Nuoren kuntoutusrahan etuuskäsittelijä tekee Oiwaan hakemustyön ja kirjaa työhön hakemuskäsittelyn kannalta oleelliset asiat.
- Soita asiakkaalle ja selitä kokonaistilanne. Ohjaa asiakasta nuoren kuntoutusrahan hakemiseen.
- Tee kirjaukset Onnin asiakasmuistioon.

Jos kummankaan etuuden, nuoren kuntoutusrahan tai työkyvyttömyyseläkkeen, myöntäminen ei ole mahdollista, arvioi, voitko ohjata nuorta hakemaan muuta etuutta, kuten opintoetuutta, sairauspäivärahaa tai toimeentulotukea.

Jos sinulle herää huoli asiakkaan tilanteesta, muista nämä:

- Hyvinvointialueelle tehtävät ilmoitukset
- Moniammatillinen palvelu.

1.5.11.6 Koulutuspäätöksen selvittäminen

Kelan on selvittävä nuoren kuntoutusrahaa hakevan tai saavan asiakkaan oikeus koulutukseen ammatillisena kuntoutuksena (KKRL 566/2005 20 § 5 mom.). Oikeus selvitetään aina, kun nuoren kuntoutusrahasta annetaan päätös. Nuori voi hakea molempia etuuksia nuoren kuntoutusraha hakemuksella.

Tee molemmista etuuksista omat päätöksensä etuusohjeiden ja prosessien mukaisesti. Tavoitteena on, että sama etuuskäsittelijä valmistelee ja ratkaisee molemmat etuudet. Jos se ei ole mahdollista, ohjaa kuntoutushakemuksen käsittely kuntoutuksen työjonoon.

Hakemus ammatillisesta kuntoutuksesta

Rekisteröi kuntoutushakemus vireille. Selvitä oikeus koulutukseen kuntoutuksen ohjeiden ja prosessin mukaisesti. Kuntoutusrahapäätökseen kirjautuu fraasi KRH18, kun teet päätöksen nuoren kuntoutusrahasta.

Ei hakemusta ammatillisesta kuntoutuksesta

Selvitä oikeus koulutukseen kuntoutuksen ohjeiden ja prosessin mukaisesti. Jos koulutus voidaan myöntää, selvitä nuoren hakemistahto prosessin mukaisesti (lisäselvityksen pyytäminen). Nuoren kuntoutusrahapäätökseen ei tule fraasia. Jos koulutusta ei voi myöntää, kirjaa asia työkyvynarvioinnin muistiinpanoihin.

1.5.11.7 Nuoren kuntoutusrahapäätöksen aika

Nuoren kuntoutusraha myönnetään ajalle, minkä aikana kaikki myöntöedellytykset täyttyvät ja asiakas osallistuu KHOPS:n mukaiseen toimintaan. Tee päätös nuoren kuntoutusrahasta aina kalenterikuukauden loppuun.

Nuoren kuntoutusrahaa voi saada

- aikaisintaan 16 ikävuoden täyttämistä seuraavasta päivästä lukien
- omavastuuajan, 1+9 päivää, jälkeen
 - Omavastuuajan laskenta alkaa, 16 ikävuoden täyttämistä seuraavasta päivästä lukien.
 - Omavastuu aika voi kulua odotusaikana.
- odotus- ja väliajalta ilman tarveharkintaa
- kuntoutuksen keskeytyessä tilapäisesti
- enintään meneillään olevan opiskelun tai muun kuntoutuksen ajalta, johon nuori on hyväksytty ennen 20 vuoden täyttämistä
 - Tällä tarkoitetaan koko sen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelman mukaisen tutkinnon suorittamista, johon asiakas on hyväksytty ennen kuin hän on täyttänyt 20 vuotta.
 - Nuoren on täytynyt olla 20 vuotta täyttäessään KHOPS:n mukaisessa kuntoutuksessa.
- 6 kuukauden takautuvalta ajalta
 - Huomioi, vaikuttaako takautuva myöntö muihin etuuksiin ja ole tarvittaessa yhteydessä asiakkaaseen.

Jos nuoren kuntoutusraha määräytyy vähimmäismääräisenä, lukukausien väliaikoja ei tarvitse viedä ratkaisuun. Koulun loma-ajat erotellaan omiksi jaksoikseen, jos nuoren

kuntoutusraha määräytyy vähimmäismääräistä suurempana. Nuoren kuntoutusraha myönnetään valmistumiskuukauden loppuun saakka.

Nuoren kuntoutusraha maksetaan oppisopimuskoulutuksen ajalta työnantajalle tämän maksamaa palkkaa vastaavalta osalta.

Lue lisää Työnantajan oikeus.

Valmistumisen jälkeinen väliaika peruskoulun, lukion tai valmentavan koulutuksen jälkeen

Nuoren kuntoutusraha voidaan myöntää valmistumisen jälkeiselle väliajalle heinäkuun loppuun asti, kun seuraavat seikat ovat todettavissa:

- Työ- tai opiskelukyvyn olennainen heikentyminen voidaan todeta ilman uutta selvitystä terveydentilasta.
- KHOPS:n mukaan asiakkaalla on suunnitelmassa jatkaa opiskelua valmistumisen jälkeen.
- Voidaan arvioida, että tukitoimien tarve ja niiden järjestäminen jatkuvat edelleen myös seuraavan koulutuksen aikana.
- Asiakas on hakenut tai hakemassa opiskelupaikkaa.

Nuoren kuntoutusraha voidaan myöntää takautuvasti valmistumisen jälkeiselle väliajalle, jos uusien selvitysten perusteella nuoren kuntoutusrahan myöntämisedellytykset ovat todettavissa jälkikäteen.

Lue lisää [Odotus- ja väliaika nuoren kuntoutusrahassa](#)

Ennen 20.4.2023 annetuissa päätöksissä ratkaisu on tehty seuraavasti:

Nuoren kuntoutusrahan maksamista jatketaan peruskoulun, lukion tai valmentavan koulutuksen päättymisen jälkeen elokuun loppuun saakka, jos asiakas KHOPS:n mukaan hakee ammatilliseen koulutukseen. Jos asiakas ei saa opiskelupaikkaa, nuoren kuntoutusrahan jatkuminen ratkaistaan, kun Kelaan on toimitettu päivitetty KHOPS tai sitä vastaavat tiedot.

1.5.11.7.1 Odotus- ja väliaika nuoren kuntoutusrahassa

Nuoren kuntoutusrahaa saavalle asiakkaalle maksetaan odotus- ja väliajan kuntoutusrahaa **ilman tarveharkintaa** enintään 3 kuukaudelta kalenterivuodessa kummankin syyn perusteella.

- Nuoren kuntoutusrahan saajille ei lähetetä keväällä ohjelmallisesti kirjettä KRI03, kuten ammatillisen koulutuksen kuntoutusrahan saajille.
- Nuoren kuntoutusrahan saajan ei tarvitse esittää selvitystä toimeentulosta tai opiskelusta kesän aikana.
- Jos asiakas saa KEL 12 § 4 mom. mukaista työkyvyttömyyseläkettä, hän voi saada lisäksi saada nuoren kuntoutusrahan odotus- ja väliajalta.
- Jos asiakas opiskelee oppisopimuksella, palkallisen vuosiloman ajalta nuoren kuntoutusraha maksetaan väliajalta asiakkaalle itselleen.

Nuoren kuntoutusrahaa ei kuitenkaan makseta odotus- ja väliajalta, jos asiakas

- ilman hyväksyttävää syytä jättää hakematta suunniteltuun koulutukseen

- ei ota opiskelupaikkaa vastaan
- ei aloita koulussa tai muussa kuntoutustoimenpiteessä, johon hänet on hyväksytty
- keskeyttää aloittamansa opiskelun tai muun kuntoutustoimenpiteen.

Huomautus

Sairastumisen vuoksi ei makseta odotus- ja väliajan kuntoutusrahaa, vaan arvioidaan oikeus nuoren kuntoutusrahaan tilapäisen keskeytymisen ajalta.

Enimmäisaika

Kuntoutusrahan odotus- ja väliajoissa on enimmäisajat, jotka koskevat myös nuoren kuntoutusrahan maksamista.

Jos odotus- tai väliaika on yli 3 kuukautta, tee nuoren kuntoutusrahapäätös enintään 3 kuukaudelle. Varmista, että päätös on perusteltu ja asiakas saa tiedon

- enimmäisajasta
- mitä nuoren kuntoutusrahan jatkuminen edellyttää
- jos nuoren kuntoutusrahan myöntämisedellytykset arvioidaan uudelleen lisäselvitysten perusteella.

Lue lisää kuntoutusrahan odotus- ja väliajan enimmäismääristä.

1.5.11.7.2 KHOPS:n seuranta

Jos asiakkaan kuntoutus ei etene KHOPS:n mukaisesti, selvitä asiaa asiakkaan kanssa. Voitte sopia, että Kela on yhteydessä KHOPS:n yhteyshenkilöön. Hyvinvointialueen tulee tarkistaa KHOPS:a, jos asiakkaan kuntoutus ei toteudu sen mukaisesti tai jos kuntoutus ei muutoin edisty tarkoituksenmukaisella tavalla (VNa 646/2005 3 § 3 mom.).

Kun asiakkaan kuntoutus on opiskelua, KHOPS:n seuranta toteutetaan seuraavien ohjeiden mukaan:

- [Seuranta opintojen aikana](#)
- Seuranta koulutuksen aikana nuoren kuntoutusrahassa

Jos asiakkaan **kuntoutus on muuta** kuin opiskelua, suunnittele tarpeenmukainen seuranta. Voit esimerkiksi pyytää asiakasta toimittamaan selvityksen työpajatoimintaan osallistumisesta. Käytä seurannassa Oiwan Edistymisen seuranta –työtä tarkenteella Nuoren kuntoutusraha. Tee kirjaukset työn kommenttiin ja aseta Edistymisen seuranta –työ odottamaan. Kun käsittelet Edistymisen seuranta –työtä arvioi nuoren kuntoutusrahan edellytyksiä.

Siirtymä tilanteiden seuranta

Seurannalla varmistetaan siirtymätilanteita, kun

- opiskelu tai muu kuntoutus päättyy eikä asiakkaan jatkokuntoutus tai opiskelu ole selvillä
- arvioit, että asiakas tarvitsee tukea nuoren kuntoutusrahan päättyessä Kelan etuuksien tai muun tahon palveluiden hakemisessa.

Arvioi, milloin on tarpeellista selvittää asiakkaan kokonaistilannetta. Käytä myös siirtymätilanteissa samaa Edistymisen seuranta –työtä, tee tarvittavat kirjaukset kommenttiin ja aseta työ odottamaan.

1.5.11.7.3 Nuoren kuntoutus keskeytyy

Nuoren kuntoutusrahan maksaminen voi jatkua, jos asiakkaan kuntoutus keskeytyy tilapäisesti ja poissaolon syy on hyväksyttävä (KKRL 566/2005 3 luku 29 §).

Jos KHOPS:n mukainen kuntoutus keskeytyy, arvioi

- voiko maksaminen jatkua tilapäinen keskeytymisen perustella
- lakkautetaanko nuoren kuntoutusraha keskeytymispäivästä lukien
- ohjaatko asiakasta hakemaan muuta Kelan etuutta tai palvelua tai muun tahon palvelua.

Jos sairastuminen estää kuntoutukseen osallistumisen pitkäaikaisesti, selvitä sairauspäiväraha-asiaa asiantuntijaryhmän kanssa (sairauspäiväraharatkaisija ja asiantuntijalääkäri). Tee yhteistyötä sairauspäivärahan etuuskäsittelijän kanssa, ettei toimeentulossa tulisi katkosta.

Työkyvyttömyyseläke

Jos asiakkaan KHOPS:n mukainen kuntoutus keskeytyy sairauden tai vamman vuoksi, **eikä ammatillisen kuntoutumisen mahdollisuuksia enää ole**, nuoren kuntoutusrahaa maksetaan keskeytymiskuukauden loppuun saakka.

Selvitä työkyvyttömyyseläkkeen myöntöedellytyksiä. Ks. [Yhteistyö: nuoren kuntoutusraha ja työkyvyttömyyseläke](#)

1.5.12 Ulkomailla annettava kuntoutus

Kuntoutusrahaa voi saada ulkomailla toteutuvan kuntoutuksen ajalta. Selvitä ensin ratkaistaanko hakemus KV-asioiden osaamiskeskuksessa vai vakuutuspiirissä. Kuntoutusrahan myöntäminen edellyttää aina, että asiakas työskentelee tai asuu Suomessa asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetussa laissa tarkoitetulla tavalla (KKRL 566/2005 2 § 1 mom., AspSotuL 16/2019). Kuntoutusrahan myöntämisedellytykset ja kuntoutukseen osallistuminen selvitetään samoilla perusteilla kuin jos kuntoutus toteutuisi Suomessa.

Jos kyseessä on muu kuin EU-jäsenvaltio, ammatilliseen kuntoutukseen (muu kuin nuoren kuntoutusraha) myönnetään kuntoutusrahaa vain, jos kuntoutusta ei ole voitu antaa Suomessa tai sen antamiseen ulkomailla on muu erityinen syy.

Ulkomailla toteutuvan kuntoutuksen ajalta maksettavaa kuntoutusrahaa koskevan hakemuksen liitteeksi tarvitaan vastaavat liitteet, kuin jos kuntoutus toteutuisi Suomessa.

Nuoren kuntoutusraha

Nuoren kuntoutusrahaa voidaan myöntää AspSotuL:n mukaisen Suomessa asumisen perusteella myös silloin, kun henkilökohtaisen opiskelu- ja kuntoutussuunnitelman

mukainen opiskelu tai muu toiminta tapahtuu ulkomailla. Nuoren kuntoutusrahan myöntämisedellytyksiä arvioidaan niin kuin opiskelu tai muu toiminta järjestettäisiin Suomessa. Esimerkiksi tukitoimien tarve ja niiden järjestäminen on selvitettävä vastaavasti kuin Suomessa. Opiskelu- ja kuntoutussuunnitelman laatimisesta vastaa nuoren hyvinvointialue Suomessa, vaikka asiakas olisi muuttanut ulkomaille.

Kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen koulutuspäätöksen ajalta

Kuntoutusrahaa voi saada, jos ulkomailla annettu opiskelu täyttää ulkomailla annettavaa ammatillista kuntoutusta koskevat myöntämisedellytykset eli ulkomailla toteutuviin opintoihin on Kelan antama kuntoutuspäätös.

Sosiaalihuoltolain tai terveydenhuoltolain mukainen päihde- tai riippuvuuskuntoutus (yksilökuntoutus)

Jos hyvinvointialue järjestää sosiaalihuoltolain tai terveydenhuoltolain mukaisen yksilökuntoutuksen ulkomailla Kelan hyväksyntää kuntoutuslaitokselle ei edellytetä. Ennen ratkaisua on selvitettävä kuntoutuspäätöksen tekijältä, toteutuuko kuntoutus kuntoutuslaitoksessa, jolla on

- viranomaisen lupa tuottaa ympärivuorokautista laitospuotoista päihde- tai riippuvuuskuntoutusta
- asianmukaiset tilat
- päihde- tai riippuvuussairauksien kuntoutukseen perehtynyt sosiaali- ja terveydenhuoltoalan henkilöstö

Ahvenanmaan maakunnassa voidaan järjestää päihde- ja riippuvuussairauksien yksilökohtaista kuntoutusta päihdehuoltolain perusteella.

1.6 Suhde muihin etuuksiin

Asiakkaan muut etuudet ja korvaukset voivat

- **estää** kokonaan kuntoutusrahan maksamisen (esim. täydet liikennevakuutus-, tapaturmavakuutus- ja sotilastapaturmalainsäädännön mukaiset ansionmenetykskorvaukset)
- **vähentää** maksettavan kuntoutusrahan määrää (esim. osatyökyvyttömyyseläke, osittainen ansionmenetykskorvaus)
- **muuttaa** kuntoutusrahan määräytymisperustetta (esim. työeläkelakin mukaiset työkyvyttömyyseläkkeet)
- **olla maksussa samanaikaisesti** kuntoutusrahan kanssa (esim. KEL 12 § 4 mom. mukainen työkyvyttömyyseläke, vanhempainpäiväraha).

Kuntoutusraha voi myös olla **ensisijainen** muuhun etuuteen nähden. Silloin kuntoutusraha joko vähentää (esim. takautuva työkyvyttömyyseläke) tai estää (esim. sairauspäiväraha tai työttömyyspäiväraha) muun etuuden. Ulkomailta maksettavat etuudet tai korvaukset voivat vaikuttaa kuntoutusrahaan samoin periaattein, kuin Suomesta maksettavat.

Jos kuntoutusrahan kanssa samalle ajalle myönnetään siihen vaikuttava toinen etuus, kuntoutusrahapäätös pitää tarkistaa tai oikaista. Lue lisää menettelystä, kun estävä tai vähentävä etuus on myönnetty takautuvasti.

1.6.1 Eläkkeet

Kuntoutusrahassa eläkkeet ja niiden eri lajit voivat vaikuttaa

- vähentävästi
- estävästi
- kuntoutusrahan määräytymiseen

tai eläkkeillä ei ole lainkaan vaikutusta kuntoutusrahan. Selvitä asiakkaan eläkelaji työeläkekyselyllä tai kansaeläketiedoista. Alasivuilla kerrotaan tarkemmin eri eläkkeiden vaikutuksesta.

Lue lisää eläkkeensaajan kuntoutusrahan määräytymisestä.

1.6.1.1 Työeläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke ja työuraeläke

Työeläkelaitos voi myöntää työkyvyttömyyseläkkeen (ml. kuntoutustuki ja [osatökyvyttömyyseläke](#)) tai työuraeläkkeen takatutuvasti samalle ajalle, jolta on maksettu kuntoutusrahaa. Työeläkelaitos vähentää kuntoutusrahan eläkkeestä ja maksaa asiakkaalle ylijäävän osan (TyEL 395/2006 32 §, TyEL 395/2006 43 §).

Työeläkelait luetellaan työntekijän eläkelain 3 §:ssä ([TyEL 395/2006 3 §](#)).

Takautuva eläkepäätös työeläkelaitoksesta

Työeläkepäätösilmoituksista muodostuu Oiwaan Tarkistettava asia –työ. Selvitä, onko kuntoutusrahaa maksettu takautuvalta ajalta.

Takautuva aika = eläkkeen myöntämisaikajohdan ja eläkkeen maksun alkamisajankohdan välinen aika.

- Jos kuntoutusrahaa **on maksettu** takautuvalta ajalta, ilmoita maksetut kuntoutusrahat työeläkelaitokselle suojatulla viestillä (käytä kuntoutusrahan viestimallia, numero 25).
 - Jos myös Kelan työkyvyttömyyseläkettä on haettu, ohjaa työeläkelaitosta ilmoittamaan Kelalle, minkä verran se vähentää kuntoutusrahaa eläkkeestä.
- Jos kuntoutusrahaa **ei ole maksettu**, ilmoita siitä työeläkelaitokselle suojatulla viestillä (käytä kuntoutusrahan viestimallia, numero 24).

Huomautus

Jos asiakas on saanut **ylläpitokorvausta**, siitä ei ilmoiteta työeläkelaitokselle. Takautuvat eläkkeet eivät vaikuta oikeuteen saada ylläpitokorvausta.

Anna uusi kuntoutusrahapäätös, **jos asiakkaan kuntoutus jatkuu**. Asiakasta ei kuulla eikä häneltä pyydetä suostumusta, kun kuntoutusraha käsitellään uudelleen tai oikaistaan takautuvan eläkepäätöksen vuoksi (KKRL 566/2005 57a§). Arvioi ylläpitokorvauksen myöntämisedellytykset uudestaan, jos kuntoutusrahan maksaminen jatkuu.

Toimi näin**Kuntoutusrahapäätös**

Kuntoutusrahaa on maksettu takautuvalta ajalta ja sen maksaminen ei jatku.	Kuntoutusrahaa on maksettu takautuvalta ajalta ja sen maksaminen jatkuu
<ul style="list-style-type: none"> • Ilmoita maksetut kuntoutusrahat työeläkelaitokselle. <ul style="list-style-type: none"> – Kuntoutusrahapäätös jää voimaan. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ilmoita maksetut kuntoutusrahat työeläkelaitokselle. • Oikaise tai tarkista kuntoutusrahapäätös ja muuta määräytymään eläkkeensaajan kuntoutusrahana tulevalta kuntoutusajalta (=aika, jolta kuntoutusrahaa ei ole vielä maksettu).

Takautuva eläkepäättös työeläkelaitoksesta ja Kelasta

Jos työeläkelaitoksen **lisäksi** myös Kela on myöntänyt työkyvyttömyyseläkkeen takautuvasti samalle ajalle, kuntoutusraha peritään takautuvasta Kelan eläkkeestä (ml. takuueläke) regressiperintänä. (KEL 568/2007 70 § 1 mom., TKL 703/2010 19 §, KKRL 566/2005 39§).

Kelan eläkekäsittelijä selvittää eläkepäättöksen yhteydessä, minkä verran kuntoutusraha vähensi työeläkkeen takautuvaa määrää ja minkä verran kuntoutusrahaa jää vähennettäväksi Kelan eläkkeestä (ja takuueläkkeestä).

- Jos työeläkkeestä on vähennetty koko maksettu kuntoutusraha, Kelan eläkkeestä ei jää kuntoutusrahaa vähennettäväksi, eikä maksuvaatimusta viedä kuntoutusrahaan. Asiakas saa tällöin Kelan eläkkeen täytenä eikä kuntoutusrahapäätöstä tarvitse oikaista tai tarkistaa takautuvalta ajalta.
- Jos työeläkkeestä ei vähennetty kuntoutusrahaa kokonaan, eläkepäättökseen viedään kuntoutusrahan regressiä koskeva tieto.
- Kelan eläkepäättös muodostaa kuntoutusrahaan Tarkistettava asia –työn. Anna tarvittaessa **uusi kuntoutusrahapäätös**.

Toimi näin**Kuntoutusrahapäätös**

Kuntoutusrahaa on maksettu takautuvalta ajalta ja sen maksaminen ei jatku.	Kuntoutusrahaa on maksettu takautuvalta ajalta ja sen maksaminen jatkuu
<ul style="list-style-type: none"> • Ilmoita takautuvalla ajalla maksetut kuntoutusrahat työeläkelaitokselle. Pyydä työeläkelaitosta ilmoittamaan Kelalle, minkä verran se vähentää kuntoutusrahaa eläkkeestä. • Odota tieto eläkepäättöksistä. • Oikaise tai tarkista kuntoutusrahapäätös, jos Kelan eläkkeestä jää vähennettävää työeläkelaitoksen vähennyksen jälkeen. Poista työeläkkeen vaikutus valmistelussa ja tarkista, että Kelan 	<ul style="list-style-type: none"> • Ilmoita maksetut kuntoutusrahat työeläkelaitokselle ja pyydä ilmoittamaan Kelalle, minkä verran se vähentää kuntoutusrahaa eläkkeestä. • Odota tieto eläkepäättöksistä. • Oikaise tai tarkista kuntoutusrahapäätös. • Valmistelussa <ul style="list-style-type: none"> – poista takautuvalta ajalta työeläkkeen vaikutus – tarkista, että Kelan eläkkeen (ml. takuueläke) vaikutus on

<p>eläkkeen (ml. takuueläke) vaikutus on vähentävä (VÄH).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jos kuntoutusrahaan jää liikamaksua tai Kelan eläkepäätyksestä (ml. takuueläke) puuttuu maksuvaatimus, selvitä asia regressiperintä-ohjeen mukaisesti. 	<p>takautuvalta ajalta vähentävä (VÄH), jos Kelan eläkkeestä jää vähennettävää työeläkelaitoksen vähennyksen jälkeen</p> <ul style="list-style-type: none"> – muuta sekä Kelan että työeläkelaitoksen eläkkeiden vaikutus määräytymisen perusteeksi (PER = eläkkeensaajan kuntoutusraha) tulevalta ajalta, jolta kuntoutusrahaa ei ole vielä maksettu. • Jos kuntoutusrahaan jää liikamaksua tai Kelan eläkepäätyksestä (ml. takuueläke) puuttuu maksuvaatimus, selvitä asia regressiperintä-ohjeen mukaisesti.
--	---

1.6.1.2 Osatyökyvyttömyyseläke

Työeläkelakien mukaan työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää osatyökyvyttömyyseläkkeenä, jos työkyky on alentunut mutta se ei ole heikentynyt vähintään kolmella viidesosalla. Osatyökyvyttömyyseläke joko vähennetään kuntoutusrahasta tai sillä ei ole vaikutusta kuntoutusrahaan.

Osatyökyvyttömyyseläkkeen vaikutus 1.1.2020 alkaen

Osatyökyvyttömyyseläke vähennetään kuntoutusrahasta, jos asiakas ei ole saanut sitä vuositulon tarkastelujaksolla.

Jos osatyökyvyttömyyseläke alkaa tarkastelujaksolla ja sen maksaminen jatkuu kuntoutusrahan kanssa päällekkäin, osatyökyvyttömyyseläkettä ei huomioida vuosituloon eikä sitä vähennetä maksettavasta kuntoutusrahasta (KKRL 4 luku 38 § 3 mom.).

Katso myös Etuusperusteinen tulo - [Osatyökyvyttömyyseläke tarkastelujaksolla](#).

Takautuva osatyökyvyttömyyseläke

Kelan kuntoutusraha ei estä osatyökyvyttömyyseläkkeen maksamisen alkamista, jos se myönnetään takautuvasti samalle ajalle vuodesta 2017 alkaen. Kelalla ei ole regressioikeutta takautuvaan osatyökyvyttömyyseläkkeeseen. Työeläkelaitos tiedustelee (Oiwassa Tarkistettava asia -työ) Kelan maksaman kuntoutusrahan ajan ja määrän. Jos osatyökyvyttömyyseläke on suurempi kuin kuntoutusraha, työeläkelaitos maksaa asiakkaalle ylimenevän osan.

Menettely

Työeläkelaitoksen päätös muodostaa Oiwaan Tarkistettava asia -työn. Selvitä osatyökyvyttömyyseläkkeen alkamispäivä ja eläkkeen maksun alkamispäivä Työeläkkeet ja korvaukset -kyselyllä. Ilmoita eläkelaitokselle suojatulla viestillä, jos kuntoutusrahaa on maksettu osatyökyvyttömyyseläkkeen alkamispäivän ja

eläkkeen maksun alkamisajankohdan välisenä aikana (kuntoutusrahan viestimallit, Kuntoutusraha: ilmoitus maksetusta määrästä).

Osatyökyvyttömyyseläke vähennetään (kuntoutus alkanut ennen 1.1.2020)

Osatyökyvyttömyyseläke vähennetään seuraavissa tilanteissa:

- Kuntoutusraha määräytyy edeltävän etuuden mukaan.
- Kuntoutusrahan määrä on vähimmäismääräinen.
- Kuntoutusraha määräytyy verotuksessa todettujen työtulojen perusteella ja osatyökyvyttömyyseläke (tai sitä välittömästi edeltänyt täysi työkyvyttömyyseläke) on alkanut ko. verotyötuloisuuden aikana tai sen jälkeen.
- Kuntoutusraha määräytyy esitettyjen työtulojen perusteella ja osa esitetyistä työtuloista koskee aikaa, jolloin asiakas ei vielä ollut osatyökyvyttömyyseläkkeellä (tai sitä välittömästi edeltäneellä täydellä työkyvyttömyyseläkkeellä).

Esimerkki

Asiakkaan osatyökyvyttömyyseläke on alkanut 1.1.2015 ja hän hakee kuntoutusrahaa 2.3.2017 alkavaan kuntoutukseen. Ennen kuntoutuksen alkamista asiakas on saanut eläkkeen lisäksi soviteltua työttömyyspäivärahaa. Kuntoutusraha määräytyy täyden työttömyyspäivärahan perusteella ja osatyökyvyttömyyseläke vähennetään kuntoutusrahasta.

Esimerkki

Asiakkaan osatyökyvyttömyyseläke on alkanut 1.1.2016 ja hän hakee kuntoutusrahaa 2.6.2017 alkavaan kuntoutukseen. Osatyökyvyttömyyseläke vähennetään kuntoutusrahasta, koska eläke on alkanut sen kalenterivuoden (2015) jälkeen, jota koskeva työtulo on kuntoutusrahan perusteena.

Esimerkki

Asiakkaan osatyökyvyttömyyseläke on alkanut 1.11.2016 ja hän hakee kuntoutusrahaa 2.3.2017 alkavaan kuntoutukseen. Kuntoutusrahan perusteena käytetään asiakkaan esittämiä työtuloja ajalta 1.9.2016 - 1.3.2017. Koska osa esitetyistä työtuloista on ajalta, jolloin asiakas ei vielä ollut eläkkeellä (1.9. – 31.10.2016), osatyökyvyttömyyseläke vähennetään kuntoutusrahasta.

Osatyökyvyttömyyseläkkeellä ei ole vaikutusta kuntoutusrahan (kuntoutus alkanut ennen 1.1.2020)

Osatyökyvyttömyyseläkettä ei vähennetä seuraavissa tilanteissa:

- Kuntoutusraha määräytyy verotyötulojen perusteella ja osatyökyvyttömyyseläke tai sitä välittömästi edeltänyt täysi työkyvyttömyyseläke on alkanut ennen verotyötuloisuuden vuotta. Eli verotyötuloisuuden tulot on ansaittu eläkkeen aikana.
- Kuntoutusraha määräytyy esitettyjen työtulojen perusteella, jotka kohdistuvat kokonaisuudessaan eläkkeellä olo aikaan. Jos osatyökyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti samalta ajalta kuntoutusrahan kanssa.

Esimerkki

Asiakkaan osatyökyvyttömyyseläke on alkanut 1.1.2014 ja hän hakee kuntoutusrahaa 2.3.2017 alkavaan kuntoutukseen. Osatyökyvyttömyyseläkettä ei vähennetä kuntoutusrahasta, koska eläke on alkanut ennen sen kalenterivuoden (2015) alkua, jota koskeva työtulo on kuntoutusrahan perustana.

Esimerkki

Asiakkaan osatyökyvyttömyyseläke on alkanut 1.1.2015 ja hän hakee kuntoutusrahaa 2.3.2017 alkavaan kuntoutukseen. Kuntoutusrahan perusteena käytetään asiakkaan esittämiä työtuloja ajalta 1.9.2016–1.3.2017. Osatyökyvyttömyyseläkettä ei vähennetä kuntoutusrahasta, koska esitetyt työtulot kohdistuvat kokonaisuudessaan eläkkeelläoloaikaan.

1.6.1.3 Osa-aikaeläke

Osa-aikaeläkettä ei vähennetä kuntoutusrahasta (KKRL 566/2005 38 §).

Uusia osa-aikaeläkkeitä ei ole myönnetty enää 1.1.2017 jälkeen. Osa-aikaeläkkeitä voi olla maksussa vielä vuoden 2023 ajan.

1.6.1.4 Kelan työkyvyttömyyseläke

Kela voi myöntää työkyvyttömyyseläkkeen (ml. kuntoutustuki ja takuueläke) takautuvasti samalle ajalle, jolta on maksettu kuntoutusrahaa. Samalta ajalta maksettu kuntoutusraha peritään regressiperintänä takautuvasti myönnettävistä eläkkeistä (KEL 568/2007 70 § 1 mom., TKL 703/2010 19 §, KKRL 566/2005 39§). Eläkepäättöksiin viedään kuntoutusrahaa koskevat maksuvaatimukset.

Takautuva aika = eläke myönnetään samalle aikaa kuin kuntoutusrahaa on jo maksettu.

Huomautus

Jos asiakas on saanut **ylläpitokorvausta**, sitä ei kuitenkaan peritä regressinä. Takautuvat eläkkeet eivät vaikuta oikeuteen saada ylläpitokorvausta.

Kelan eläkepääätös muodostaa kuntoutusrahaan Tarkistettava asia –työn. Anna uusi kuntoutusrahapäätös. Asiakasta ei kuulla eikä häneltä pyydetä suostumusta, kun kuntoutusraha käsitellään uudelleen tai oikaistaan takautuvan eläkepääätöksen vuoksi (KKRL 566/2005 57a§). Arvioi ylläpitokorvauksen myöntämisedellytykset uudestaan, jos kuntoutusrahan maksaminen jatkuu.

Katso myös

- [lapsikorotuksen](#) vaikutus kuntoutusrahaan
- kuntoutusrahan vaikutus Kelan työkyvyttömyyseläkkeeseen.

Toimi näin**Kuntoutusrahapäätös**

Kuntoutusrahaa on maksettu takautuvalta ajalta ja sen maksaminen ei jatku	Kuntoutusrahaa on maksettu takautuvalta ajalta ja sen maksaminen jatkuu
<ul style="list-style-type: none"> • Oikaise tai tarkista kuntoutusrahapäätös. • Tarkista, että Kelan eläkkeen (ml. takuueläke) vaikutus on vähentävä (VÄH). • Jos kuntoutusrahaan jää liikamaksua tai Kelan eläkepäättöksestä (ml. takuueläke) puuttuu maksuvaatimus, selvitä asia regressiperintä-ohjeen mukaisesti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Oikaise tai tarkista kuntoutusrahapäätös. • Valmistelussa <ul style="list-style-type: none"> – tarkista, että Kelan eläkkeen (ml. takuueläke) vaikutus on maksetulta ajalta vähentävä (VÄH) – muuta Kelan eläkkeiden vaikutus määräytymisen perusteeksi (PER = eläkkeensaajan kuntoutusraha) tulevalta ajalta, jolta kuntoutusrahaa ei ole vielä maksettu. <p>Jos kuntoutusrahaan jää liikamaksua tai Kelan eläkepäättöksestä (ml. takuueläke) puuttuu maksuvaatimus, selvitä asia regressiperintä-ohjeen mukaisesti.</p>

Takautuva eläkepäättös Kelasta ja työeläkelaitoksesta

Jos Kelan **lisäksi** myös työeläkelaitos on myöntänyt työkyvyttömyyseläkkeen takautuvasti samalle ajalle, Kela ilmoittaa takautuvalta ajalta maksetun kuntoutusrahan työeläkelaitokselle.

Toimi [Takautuva eläkepäättös työeläkelaitoksesta ja Kelasta](#) –ohjeen mukaan.

1.6.1.5 Takuueläke

Takuueläke on vähimmäiseläke, jonka tarkoituksena on turvata pientä eläkettä saavien henkilöiden toimeentuloa.

Vaikutus kuntoutusrahan määräytymiseen

Takuueläke vaikuttaa eläkkeensaajan kuntoutusrahan määräytymiseen, jos takuueläke on myönnetty

- kansaneläkelain
- työeläkelakien mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen perustella tai
- maahanmuuttajalle (1.3.2011 alkaen) työkyvyttömyyden

perustella.

Takautuva päätös

Takuueläke voidaan myöntää takautuvasti samalle ajalle, jolle on maksettu kuntoutusrahaa. Tällöin samalta ajalta maksettu kuntoutusraha peritään regressinä

takautuvasti myönnettävästä takuueläkkeestä. Lue lisää menettelystä [Kelän työkyvyttömyyseläkettä](#) ja [regressiperintää](#) koskevista ohjeista.

Takuueläke ja KEL 12 § 4 mom. eläke

Takuueläkkeellä ei ole vaikutusta kuntoutusrahaan, jos asiakkaan työkyvyttömyyseläke on myönnetty KEL 12 § 4 mom. mukaan (pysyvä sokeus, liikuntakyvyttömyys tai avuttomuus). Poista takuueläkkeen vaikutus.

Lue lisää:

- eläkkeensaajan kuntoutusrahan määrästä
- [KEL 12 § 4 mom. mukaisesta eläkkeestä](#).

1.6.1.6 KEL 12 § 4 mom. (sokea, liikuntakyvytön, avuton)

Pysyvästi sokealle, liikuntakyvyttömälle tai avuttomalle henkilölle maksettava työkyvyttömyyseläke (KEL 12 § 4 mom.) ei vaikuta kuntoutusrahan maksamiseen eikä kuntoutusrahaa makseta eläkkeensaajan kuntoutusrahana. Asiakas voi saada lisäksi takuueläkettä. Asiakkaan kuntoutusraha määräytyy [vuositulon](#) perustella tai vähimmäismäärän mukaisesti. Selvitä eläkelaji asiakkaan kansaneläketiedoista.

Huomaa, että nuoren kuntoutusrahaa, KEL 12 §:n 4 mom. mukaista työkyvyttömyyseläkettä sekä takuueläkettä voi saada samanaikaisesti.

Työeläkelakien mukaista työkyvyttömyyseläkettä ja KEL 12 §:n 4 momentin mukaista eläkettä samanaikaisesti saavan kuntoutusraha määräytyy eläkkeensaajan kuntoutusrahana, jossa KEL 12 §:n 4 momentin mukaista eläkettä ei oteta huomioon.

1.6.1.7 Lapsikorotus

Kela maksaa eläkkeensaajille lapsikorotusta alle 16-vuotiaista lapsista. Se on verotonta ja sitä tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksillä.

Lapsikorotuksen voi saada seuraaviin eläkkeisiin:

- kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke, kuntoutustuki, vanhuuseläke tai varhennettu vanhuuseläke tai kansaneläkelain voimaannpanosta annetun lain mukainen työttömyyseläke
- työ- tai virkasuhteeseen perustuva työkyvyttömyyseläke, osatyökyvyttömyyseläke, työttömyyseläke, vanhuuseläke tai varhennettu vanhuuseläke
- työkyvyttömyyden perusteella myönnetty lakisääteinen tapaturma-, liikennevakuutus- tai sotilasvammaeläke, elinkorko, työkyvyttömyyseläke tai ansionmenetyksen korvaus, jota maksetaan, kun liikennevahingon sattumisesta on kulunut vuosi.

Lapsikorotuksen vaikutus kuntoutusrahaan riippuu, mihin eläkkeeseen sen maksaminen perustuu.

Lapsikorotus vaikuttaa kuntoutusrahan määrään

Lapsikorotus huomioidaan eläkkeiden kokonaismäärässä ja se vaikuttaa eläkkeensaajan kuntoutusrahaan, kun asiakkaalle on myönnetty

- Kelan maksama työkyvyttömyyseläke tai kuntoutustuki
- työeläkelakien mukaan maksettu työkyvyttömyyseläke tai kuntoutustuki
- työttömyyseläke.

Takautuvasti myönnettyä lapsikorotusta ei regressoida, jos sitä maksetaan samalle aikaa, jolta on maksettu kuntoutusrahaa.

Ei vaikutusta

Jos asiakkaalle maksetaan lapsikorotusta työeläkelain mukainen osatyökyvyttömyyseläkkeen tai osakuntoutustuen perustella, korotuksella ei ole vaikutusta kuntoutusrahaan. Lapsikorotusta ei vähennetä kuntoutusrahasta, koska se ei ole luonteeltaan ansionmenetykskorvausta.

1.6.1.8 Perhe-eläkkeet

Suomessa on kaksi toisiaan täydentävää lakisääteistä perhe-eläkejärjestelmää Kelan hoitama perhe-eläke ja työeläkejärjestelmän perhe-eläke, joka perustuu edunjättäjän ansaitsemaan työ- tai yrittäjäeläkkeeseen.

Kelan perhe-eläkkeet

Kelan maksamia perhe-eläkkeitä ovat lapseneläke ja leskeneläke. Lapseneläkkeeseen kuuluu perusmäärä ja täydennysmäärä. Leskeneläkkeeseen kuuluu alkueläke ja sen jälkeen mahdollisesti jatkoeläke.

Näillä eläkkeillä ei ole vaikutusta kuntoutusrahaan eikä sen määräytymiseen, sillä ne eivät ole ansionmenetykskorvauksia.

Työeläkelakien mukaiset perhe-eläkkeet

Työeläkelaitosten maksamia perhe-eläkkeitä ovat lapseneläke ja lesken eläke. Näillä eläkkeillä ei ole vaikutusta kuntoutusrahaan eikä sen määräytymiseen, sillä ne eivät ole ansionmenetykskorvauksia.

1.6.1.9 Vanhuuseläke ja varhennetut vanhuuseläkkeet

Varhennettu vanhuuseläke ja vanhuuseläke

Kansaneläkelain tai työeläkelakien perusteella maksettava

- varhennettu vanhuuseläke
- vanhuuseläke
- 65-vuotiaalle maahanmuuttajalle myönnettävä takuueläke

estävät kuntoutusrahan maksamisen.

Kuntoutusrahan saajan siirtyessä vanhuuseläkkeelle tai varhennetulle vanhuuseläkkeelle kuntoutusrahoikeus päättyy eläkkeen maksamisen alkamiseen.

Osittain varhennettu vanhuuseläke

Työeläkelakien mukainen osa-aikaeläke on korvattu osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä (OVE). Eläkettä voi saada 61-vuotta täyttänyt henkilö joko 25 % tai 50 % karttuneen työeläkkeen määrästä. Asiakas voi jatkaa kokopäivätyössä tai vähentää työskentelyään. Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä koskevat säännökset tulevat voimaan 1.1.2017.

Osittain varhennettu vanhuuseläke ei estä kuntoutusrahan saamista eikä sitä vähennetä siitä.

Vapaaehtoinen vanhuuseläke tai lisäeläke

Yksilölliset eläkevakuutukset, kuten vapaaehtoinen vanhuuseläke tai lisäeläke, täydentävät lakisääteistä eläketurvaa. Ne eivät ole työeläkelain mukaisia eläkkeitä eivätkä siten vaikuta kuntoutusrahan määräytymiseen tai sen maksamiseen vähentävästi tai estävästi

Takautuva päätös työeläkelaitoksesta

Työeläkelaitoksen päätös muodostaa Oiwaan Tarkistettava asia –työn. Selvitä vanhuuseläkkeen alkamispäivä ja eläkkeen maksun alkamispäivä Työeläkkeet ja korvaukset –kyselyllä (HEKY).

Vanhuuseläke tai varhennettu vanhuuseläke peritään regressinä, jos eläkettä on maksettu samalta ajalta kuin kuntoutusrahaa. Takautumisoikeus koskee työeläkelakien ja kansaneläkelakien mukaisia vanhuuseläkkeitä ja varhennettuja vanhuuseläkkeitä. Työeläkelaitokselle maksettu kuntoutusraha ilmoitetaan ja peritään kirjeellä KRG74.

Takautuva päätös Kelalta

Jos Kela myöntää varhennetun vanhuuseläkkeen ja samalta aikaa on maksettu kuntoutusrahaa, maksettu kuntoutusraha peritään maksuvaatimuksen perusteella Kelalle.

1.6.1.10 Eläketuki ikääntyvälle pitkäaikaistyöttömälle

Eläketukilaki tuli voimaan 1.6.2017. Täysi eläketuki on täyden takuueläkkeen suuruinen. Eläketuen toimeenpanosta vastaa Kela.

Lue lisää eläketuen etuusohjeesta.

Kuntoutusrahan myöntäminen eläketuen saajalle

Eläketuen saaja voi saada eläkkeensaajan kuntoutusrahaa, jonka määrä on kahdeskymmenesviidesosa asiakkaalle maksettavien eläkkeiden (eläketuki mukaan lukien) yhteismäärän kymmenesosasta. Lue lisää eläkkeensaajan kuntoutusrahasta.

Eläketuen myöntäminen kuntoutusrahan saajalle

Työtulojen, edeltävän etuuden tai vähimmäismäärän perusteella määräytyvä kuntoutusraha estää eläketuen myöntämisen. Sen sijaan eläkkeensaajan kuntoutusrahana määräytyvä kuntoutusraha ei estä eläketuen myöntämistä.

Jos eläketukea ollaan myöntämässä henkilölle, jolle on jo myönnetty estävä kuntoutusraha, eläketuen käsittelijä ottaa yhteyttä asiakkaaseen ja selvittää haluaako asiakas, että kuntoutusraha muutetaan hänen suostumuksellaan eläkkeensaajan kuntoutusrahaksi, jolloin hänelle voidaan myöntää eläketuki. Kuntoutusraha voidaan muuttaa eläkkeensaajan kuntoutusrahaksi kuntoutusrahan edellisestä maksupäivästä lukien. Takautuvalle ajalle, jolta kuntoutusraha on jo maksettu, ei eläketukea myönnetä.

Tämän jälkeen eläketuen käsittelijä tekee Oiwaan kuntoutusrahan työjonoon toimeksiantotyön eläkkeensaajan kuntoutusrahan myöntämiseksi. Toimeksiantotyössä kerrotaan, mistä lukien eläketuki tulisi myönnettäväksi ja mikä sen määrä on. Tietojen perusteella kuntoutusrahan käsittelijä tarkistaa kuntoutusrahan eläkkeensaajan kuntoutusrahaksi siitä lukien, kun kuntoutusrahaa ei ole vielä maksettu. Tämän jälkeen eläketuen käsittelijä voi myöntää asiakkaalle eläketuen.

1.6.1.11 Urheilijan tapaturma- ja eläketurva

Urheilijan tapaturma- ja eläketurva

Pääasiallisen toimeentulonsa urheilusta saavat kuuluvat pakollisen eläke- ja tapaturmavakuutuksen piiriin. Vakuutuksen ottaa ja vakuutusmaksut maksaa se urheiluseura tai liikuntajärjestö, joka on tehnyt sopimuksen urheilijan kanssa. Lisäksi yksilöurheilija voi ottaa lainmukaisen vakuutuksen. Lakisääteinen vakuutus kattaa lisäksi vanhuuden turvan.

Laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta 276/2009

Suhde kuntoutusrahaan

Urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain mukaisia korvauksia ovat tapaturmaeläke ja vanhuuseläke. Täytenä maksettavat korvaukset estävät kuntoutusrahan myöntämisen. Osittaiset korvaukset vähennetään kuntoutusrahasta.

Kuntoutusrahaan ei vaikuta urheilijavakuutuksen perusteella maksettava:

- sairaanhoidon tai lääkinnällisen kuntoutuksen korvaus
- haittaraha
- haitta- ja vaatelisä
- kodinhoitokustannusten korvaus
- korvaus opaskoiran ylläpidosta
- perhe-eläke ja hautausapu

Ylimääräisestä urheilijaeläkkeestä katso [Suhde muihin etuuksiin > Eläkkeet > Muut eläkkeet](#).

1.6.1.12 Muut eläkkeet

Ylimääräinen urheilijaeläke

Ylimääräinen urheilijaeläke ei ole luonteeltaan ansionmenetyskorvausta eikä sillä ole vaikutusta kuntoutusrahan myöntämiseen tai maksamiseen.

Ylimääräinen urheilijaeläke voidaan myöntää urheilijalle, joka asuu tai on asunut pysyvästi Suomessa, tunnustukseksi hänen Olympiakisoissa saamastaan kultamitalista. Erityisestä syystä eläke voidaan myöntää myös merkittävästä kansainvälisestä urheilu-urasta. Eläkettä ei ilman erityistä syytä myönnetä henkilölle, joka ei ole täyttänyt 60 vuotta. Ylimääräistä urheilijaeläkettä voidaan maksaa täytenä tai osaeläkkeenä.

Ylimääräinen urheilijaeläke on 1 319,06 euroa kuukaudessa. Osaeläke on puolet täyden eläkkeen määrästä. Eläkettä ei myönnetä, jos hakijan verotuksessa vahvistetut eläke- ja muut pysyvät tulot kansaneläketuloa lukuun ottamatta ylittävät täyden ylimääräisen urheilijaeläkkeen suuruuden kerrottuna kahdella.

Lue lisää:

- Laki ylimääräisistä urheilijaeläkkeistä (1419/2014)
- [Urheilijan tapaturma- ja eläketurvan suhteesta kuntoutusrahaan](#)

Ylimääräinen taiteilijaeläke

Ylimääräinen taiteilijaeläke ei ole luonteeltaan ansionmenetyskorvausta eikä sillä ole vaikutusta kuntoutusrahan myöntämiseen tai maksamiseen.

Ylimääräinen taiteilijaeläke voidaan myöntää taiteilijalle, joka asuu tai on asunut pysyvästi Suomessa, tunnustukseksi hänen ansiokkaasta toiminnastaan luovana tai esittäjänä taiteilijana. Eläkettä ei ilman erityistä syytä saa myöntää henkilölle, joka ei ole täyttänyt 60 vuotta. Ylimääräinen taiteilijaeläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä.

Ylimääräinen taiteilijaeläke on 1 328,69 euroa kuukaudessa. Osaeläke on puolet täyden eläkkeen määrästä. Eläkettä ei myönnetä, jos hakijan verotuksessa vahvistetut eläke- ja muut pysyvät tulot kansaneläketuloa lukuun ottamatta ylittävät ylimääräisen taiteilijaeläkkeen määrän kerrottuna kahdella.

Lue lisää: Laki ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä (194/2016)

1.6.2 Työeläkekuntoutus ja sen korvaukset

Työeläkekuntoutuksella tarkoitetaan työeläkelaitosten järjestämää ja kustantamaa ammatillista kuntoutusta. Työeläkelaitos maksaa asiakkaalle kuntoutuksen ajalta kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa, harkinnanvaraista kuntoutusavustusta tai kuntoutuskorotusta kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen saajalle.

Työeläkelaitoksen maksama kuntoutusraha, osakuntoutusraha (esim. TyEL 28 §) ja harkinnanvarainen kuntoutusavustus (esim. TyEL 31 §) vähennetään Kelan maksamasta kuntoutusrahasta.

Työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutustuen lisänä maksettavaa kuntoutuskorotusta (esim. TyEL 30 §), ei vähennetä Kelan maksamasta kuntoutusrahasta.

Takautuva työeläkelakien mukainen kuntoutusraha ajalle, jolta maksettu Kelan kuntoutusrahaa

Työeläkelaitos ei lähtökohtaisesti maksa kuntoutusrahaa ajalta, jolta Kela on maksanut kuntoutusrahaa (TyEL 34 § ja 43 §:n 2 momentti).

Jos työeläkekuntoutus myönnetään takautuvasti samalle ajalle, jolle Kela on myöntänyt ammatillisen kuntoutuksen, toimi seuraavasti: ole yhteydessä osaamiskeskukseen ja pyydä lausuntoa vaikutuksesta Kelan ammatillisen kuntoutuksen päätökseen.

- Jos asiakkaalle myönnetään työeläkelaitoksen kuntoutusrahaa ja asiakkaan Kelan ammatillisen kuntoutuksen päätös hylätään samalta ajalta takautuvasti (oikaisu vahingoksi), kuntoutusrahapäätös on oikaistava vastaavasti. Oikaisusta kuntoutusrahan syntyvä liikamaksu voidaan periä työeläkelaitoksen myöntämästä kuntoutusrahasta regressimenettelyä käyttäen (KKRL 39 § 4 mom.).
- Jos asiakkaalle myönnetään työeläkelaitoksen kuntoutusrahaa ja asiakkaan Kelan ammatillisen kuntoutuksen päätös jää voimaan sellaisenaan, työeläkelaitoksen kuntoutusraha vähennetään Kelan kuntoutusrahasta. Kuntoutusrahan liikamaksua ei ole mahdollista periä regressimenettelyä käyttäen, liikamaksu peritään asiakkaalta itseltään (KKRL 36 § ja KKRL 57 a §)

Lue lisää:

- Regressiperintä
- Päätöksen oikaisu ja poistaminen > Oikaisu vahingoksi
- Takaisinperintä

Takautuva Kelan kuntoutusraha ajalle, jolta maksettu työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa

Jos asiakkaalle on myönnetty työeläkekuntoutusta ja muutoksenhakuelin toteaa asiakkaan valituksen perusteella, että Kelan olisi tullut myöntää ammatillinen kuntoutus, toimi seuraavasti: ole yhteydessä osaamiskeskukseen ja pyydä lausuntoa vaikutuksesta Kelan ammatillisen kuntoutuksen päätökseen.

1.6.3 Erityishoitoraha

Erityishoitoraha vähennetään kuntoutusrahasta.

Etuuksia ei ole tarkoituksenmukaista myöntää samanaikaisesti saman kuntoutuksen ajalta. Tutustu etuuksien eroihin ja yhtäläisyyksiin etuusohjeen kohdasta [Omaisien kuntoutusraha](#).

1.6.4 Opintoetuedet

Opintotukea ja kuntoutusrahaa voi saada samanaikaisesti, jos asiakkaan kuntoutus on muuta kuin opiskelua ammatillisen kuntoutuksen koulutuspäätöksellä. Kuntoutusraha huomioidaan tulona opintotuen tulovalvonnassa, jos asiakas saa saman kalenterivuoden aikana opintotukea ja kuntoutusrahaa.

Nuoren kuntoutusraha ja kuntoutusraha koulutusta koskevan ammatillisen kuntoutuksen päätöksen perusteella estävät opintotuen myöntämisen. Samanaikaisesti voi kuitenkin saada seuraavia:

- koulumatkatuki
- ateriatuki
- korkoavustus
- opintolainahyvitys
- opintolainavähennys.

Opintotuki on myönnetty, asiakas hakee kuntoutusrahaa

Jos asiakas saa opintotukea ja olet myöntämässä kuntoutusrahaa (ml. nuoren kuntoutusraha) koulutuksen ajalle, käsittelyjärjestelmä ohjaa selvittämään asiaa.

Toimi seuraavasti:

- Ota yhteyttä opintotuen etuuskäsittelijään tai tee toimeksiantotyö opintotuen työjonolle ja kirjaa kommenttiin kuntoutusrahan omavastuu-aika ja mistä alkaen kuntoutusraha olisi maksussa.
 - Opintotuen etuuskäsittelijä selvittää, mistä alkaen opintotuki lakkautetaan ja tekee opintorahasta bruttovaatimuksen kuntoutusrahaan (asumislisästä nettovaatimus).
- Jatka kuntoutusrahan valmistelua (huomio tarvittaessa molemmat maksuvaatimukset), kun opintotuki on lakkautettu. Opintotuen regressivaatimus (opintoraha ja mahdollinen asumislisä) näkyy Laskelma- ja Maksunsaajat-näytöillä.

Kuntoutusraha myönnetty, asiakas haluaa opintotuen

Kuntoutusrahaa tai nuoren kuntoutusrahaa ei voida lakkauttaa asiakkaan pyynnöstä sillä perusteella, että asiakas haluaa hakea koulutuksen ajalta opintorahaa ja opintolainaa.

Kuntoutusrahan lakkauttaminen asiakkaan pyynnöstä edellyttää sitä, että asiakas muutoin menettäisi toisen hänelle edullisemman etuuden taikka estyisi osallistumasta palveluun. Opintorahaa ja opintolainaa ei pidetä asiakkaalle edullisempaan etuutena, sillä opintoraha on tasoltaan kuntoutusrahaa matalampi ja opintolainan osuuden asiakas joutuu lähtökohtaisesti maksamaan kokonaan takaisin.

Aikuiskoulutustuki

Työllisyysrahasto myöntää aikuiskoulutustukea omaehtoiseen koulutukseen osallistuvalla aikuisopiskelijalla, joka on työ- tai virkasuhteessa tai toimii yrittäjänä.

Kuntoutusraha saman koulutuksen ajalta on estävä aikuiskoulutustuessa. Työllisyysrahasto voi hylätä aikuiskoulutustuen myös muun kuntoutuksen ajalta, jos asiakas saa kuntoutusrahaa. Asiakas voi selvittää asiaa Työllisyysrahastosta.

Aikuiskoulutustuki vähennetään samalta ajalta maksettavasta kuntoutusrahasta.

1.6.5 Sairauspäiväraha (ml. osasairauspäiväraha)

Kuntoutuksen ajalta kuntoutusraha on ensisijainen sairauspäivärahaan (ml. jatkossa osasairauspäiväraha) nähden. Sairauspäivärahaan ei ole oikeutta samalta ajalta jolle kuntoutusraha on myönnetty. Kuntoutukseen osallistuminen ei sinällään kuitenkaan estä sairauspäivärahan myöntämistä. Esimerkiksi sairaalan kuntoutusosastolla tapahtuva kuntoutus voi oikeuttaa kuntoutusrahaan tai vaihtoehtoisesti sairauspäivärahaan. Oikea etuus pitää tutkia kuntoutuspäätöksen ja/tai lääkärinlausunnon perusteella

Jos asiakas on sairauspäivärahakaudella lyhytaikaisessa enintään viikon kestävässä kuntoutuksessa, voidaan sairauspäivärahan maksua jatkaa tältä ajalta. Lyhytaikainen kuntoutus voi olla esimerkiksi Kelan järjestämä ammatillinen kuntoutuspalvelu. Jos asiakas on hakenut kuntoutusrahaa kuntoutuksen ajalta, hän voi peruuttaa kuntoutusrahahakemuksen ja sairauspäivärahaa voidaan myöntää kuntoutuksen ajalta. Peruuttaminen on mahdollista siihen saakka, kunnes kuntoutusrahapäätös on lainvoimainen.

Lue lisää sairauspäivän maksamisesta lyhytaikaisen kuntoutuksen ajalta.

Kuntoutusraha sairauspäivärahan ajalle

Jos kuntoutusrahaa on myönnetty takautuvasti samalle ajalle, jolta on maksettu sairauspäivärahaa, takautuvasti maksettava kuntoutusraha peritään regressinä Kelalle liikaa maksetun sairauspäivärahan määrään saakka (KKRL 566/2005 39 § 2 mom.). Työnantajalle maksettua sairauspäivärahaa ei voi periä regressinä kuntoutusrahasta, perintä on tehtävä normaalina takaisinperintänä.

Tee toimeksiantotyö sairauspäivärahan työjonoon ja kirjaa kommenttiin, mistä alkaen kuntoutusraha ollaan myöntämässä. Ratkaise kuntoutusraha, kun sairauspäiväraha on lakkautettu.

Sairauspäiväraha kuntoutusrahan ajalle

Jos asiakkaan kuntoutus on keskeytynyt sairastumisen vuoksi ja asiakas on sairausvakuutuslain mukaan työkyvytön, voidaan päätös sairauspäivärahasta antaa vasta kun kuntoutusrahan maksaminen on lakkautettu. Jos sairauspäiväraha myönnetään takautuvasti samalle ajalle, jolta on maksettu kuntoutusrahaa, takautuvasti maksettava sairauspäiväraha peritään regressinä Kelalle liikaa maksetun kuntoutusrahan määrään saakka (KKRL 566/2005 39 § 1 mom.).

- Kuule asiakasta ennen kuntoutusrahan lakkauttamista, jos työnantaja on hakenut sairauspäivärahan ja on syytä varmistaa, että asiakas on tietoinen toisen etuuden hakemisesta.
- Lakkauta kuntoutusraha sairauspäiväraha myönnön alusta lukien.
- Tallenna kuntoutusrahan Liikamaksu-näytölle perintätavaksi regressikuittaus sairauspäivärahasta (PR).
- Kun kuntoutusraha ratkaisu on tallennettu, takaisinperintäjärjestelmään muodostuu ohjelmallisesti tekninen ratkaisu regressiperinnästä.

Sairauspäivärahan Hakemustyö Oiwassa odottaa kuntoutusrahan lakkauttamista. Tee yhteistyötä sairauspäiväraha käsittelijän kanssa. Ilmoita kun kuntoutusraha on lakkautettu esimerkiksi kirjaamalla asiasta Hakemustyön kommenttiin.

Työnantajalle maksettua kuntoutusrahaa ei voi periä regressinä sairauspäivärahasta. Perintä on tehtävä normaalina takaisinperintänä.

Lue lisää [kuntoutusrahan liikamaksun kuittamisesta](#).

1.6.6 Toimeentulotuki

Toimeentulotuki koostuu Kelan myöntämästä perustoimeentulotuesta sekä hyvinvointialueen myöntämästä täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta. Kuntoutusraha on ensisijainen etuus toimeentulotukeen nähden. Toimeentulotuen saaminen ei estä kuntoutusrahan tai odotus- ja väliajan kuntoutusrahan myöntämistä. Toimeentulotuki ei myöskään vähennä kuntoutusrahan määrää.

Kuntoutusraha toimeentulotuen saajalle

Sekä Kela että hyvinvointialue voivat periä ja nostaa asiakkaalle maksettavan kuntoutusrahan ajalta, jolta ne ovat maksaneet toimeentulotukea ennakkona odotettavissa olevaa kuntoutusrahaetuutta vastaan. Jos etuuteen kohdistuu sekä Kelan että hyvinvointialueen maksuvaatimukset, maksetaan kuntoutusraha ensin Kelalle ja sen jälkeen hyvinvointialueelle.

1.6.7 Työttömyysetuudet

Työttömyysturvaa maksetaan joko työttömyyskassasta tai Kelasta työttömyyden tai työllistymistä edistävän palvelun, kuten aikuiskoulutuksen ja omaehtoisen opiskelun ajalta.

Työttömyysetuuteen oikeutettu henkilö voi saada myös liikkuvuusavustusta Kelasta tai työttömyyskassasta.

Kelan työttömyysetuudet

Kuntoutusraha estää työmarkkinatuen, peruspäivärahan ja liikkuvuusavustuksen maksamisen.

Kun olet myöntämässä kuntoutusrahaa, ilmoita työttömyysturvaan, mille ajalle kuntoutusraha myönnetään. Työttömyysturvan käsittelijä lakkauttaa työttömyysetuuden tai liikkuvuusavustuksen ja tekee työttömyysetuudesta maksuvaatimuksen kuntoutusrahaan.

Työttömyyskassojen työttömyysetuudet

Asiakkaalla on ilmoitusvelvollisuus työttömyyskassalle, jos hän on hakemassa tai hänelle on maksettu kuntoutusrahaa samalle aikaa.

Jos asiakas on saanut ansiopäivärahaa tai liikkuvuusavustusta samalla aikaa, kun hänellä on oikeus kuntoutusrahaan, maksetaan kuntoutusraha etuuden määrään saakka työttömyyskassalle.

Kun olet myöntämässä kuntoutusrahaa ja huomaat asiakkaan saaneen samalle ajalle ansiopäivärahaa työttömyyskassasta, lähetä kassalle tiedustelu työttömyysetuuden maksusta (KRV03). Voit jatkaa kuntoutusrahan käsittelyä, kun työttömyyskassa on vastannut Kelan tiedusteluun.

Vuorottelukorvaus

Kuntoutusraha estää vuorotteluvapaalain mukaisen vuorottelukorvauksen maksamisen. Takautuvaa kuntoutusrahaa ei voida maksaa työttömyyskassalle eikä pidättää Kelalle maksettua vuorottelukorvausta vastaan.

Palkkatuki

Työ- ja elinkeinotoimisto voi maksaa harkinnanvaraista palkkatukea työnantajalle, joka palkkaa töihin työttömän työnhakijan, joka ei ole onnistunut löytämään työtä omin neuvoin.

Palkkatuella ei ole vaikutusta oikeuteen saada Kelan maksamaa kuntoutusrahaa eikä sillä ole vaikutusta kuntoutusrahan määrään. Tämä tarkoittaa, että kuntoutusrahaoikeutta arvioitaessa ei Kelassa tarkastella sitä, saako työnantaja samalta ajalta palkkatukea.

1.7.2023 alkaen antamissaan palkkatukea koskevissa päätöksissä TE-toimiston on huomioitava, ettei työnantaja voi saada sekä palkkatukea että Kelan kuntoutusrahaa samalta ajalta. Tiedon työnantajalle maksetusta kuntoutusrahasta TE-toimisto saa esimerkiksi tulorekisteristä.

Lue lisää palkkatuesta TE-palveluiden verkkosivuilta [Palkkatuki-TE-palvelut](#).

1.6.8 Vanhempainpäivärahat

Oikeus vanhempainpäivärahaan alkaa 1.8.2022 tai sen jälkeen

Vanhempainpäivärahoja ovat raskausraha ja erityisraskausraha sekä vanhempainraha ja vanhempainraha osittaisena.

Vanhempainpäiväraha ei vaikuta kuntoutusrahan määrään eikä sen maksamiseen. Kuntoutusraha puolestaan vähennetään aina samalta ajalta maksettavasta vanhempainpäivärahasta.

Vanhempainpäivärahat 31.7.2022 asti

Vanhempainpäivärahoja ovat äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainraha. Ne vähennetään kuntoutusrahasta, jos vanhempainpäivärahoja maksetaan samalta aikaa.

Vähimmäismääräistä vanhempainpäivärahaa ei vähennetä kuntoutusrahasta 1.1.2020 alkaen.

Vanhempainpäiväraha määräytyy vähimmäismääräisenä, kun asiakas saa samalta ajalta kuntoutusrahaa. Vanhempainpäiväraha voidaan alentaa vähimmäismääräiseksi vasta sitten, kun kuntoutusraha on myönnetty.

Vanhempainpäiväraha on vähimmäismääräistä suurempi

Kuntoutusrahaa myönnettäessä vähimmäismääräistä suurempi vanhempainpäiväraha vähennetään kuntoutusrahasta. Vanhempainpäivärahapäätöstä on tämän jälkeen tarkistettava, koska kuntoutusrahan ajalta vanhempainpäiväraha maksetaan vähimmäismääräisenä. Kun vanhempainpäiväraha on tarkistettu, kuntoutusrahassa

annetaan myös tarkistuspäätös ja vanhempainpäiväraha (vähimmäismääräinen) ei enää vähennä kuntoutusrahaa.

1.6.9 Kotihoidontuki

Kotihoidon tukena ja yksityisen hoidon tukena maksetaan hoitorahaa, hoitolisää ja kuntalisää. Hoitolisä on tulosidonnainen.

Kotihoidontuki ei vaikuta kuntoutusrahan maksamiseen, mutta kuntoutusraha voi vaikuttaa tulosidonnaiseen hoitolisään ja osittaiseen hoitorahaan.

1.6.10 Omaishoidon ja perhehoidon hoitopalkkiot

Omaishoidon hoitopalkkiota maksetaan omaishoitajalle. Maksaja on yleensä hoidettavan hyvinvointialue.

Perhehoidon hoitopalkkiota maksetaan perhehoitajalle, joka on tehnyt hyvinvointialueen tai sen lukuun toimivan perhehoidon tuottajan kanssa toimeksiantosopimuksen.

Omaishoidon tai perhehoidon hoitopalkkioilla ei ole vaikutusta samalle ajalle maksettavaan kuntoutusrahaan.

[Lue täältä](#), milloin ja miten hoitopalkkiot huomioidaan vuosituloon.

1.6.11 Luopumistuki

Maatalousyrittäjä tai poronhoitaja, joka pysyvästi lopettaa maataloustuotannon tai porotalouden harjoittamisen ennen varsinaista eläkeikää voi saada Melasta luopumistukea. Luopumistuki turvaa maatalousyrittäjän ja poronhoitajan toimeentuloa ennen vanhuuseläkeikää silloin, kun yrittäjä toteuttaa sukupolvenvaihdon.

Luopumistukeen ovat oikeutettuja maatalousyrittäjät ja poronhoitajat, jotka pysyvästi lopettavat maataloustuotannon tai porotalouden harjoittamisen ennen varsinaista eläkeikää. Luopumistuki nykymuotoisena on voimassa vuosina 2011–2018. Luopumistukien maksaminen jatkuu vielä vuoden 2018 jälkeen.

Luopumistuella oleva voi tehdä rajoitetusti palkkatöitä tai harjoittaa pienimuotoista yrittäjätoimintaa.

Mela maksaa korvauksia myös vanhoista luopumisjärjestelmistä, kuten luopumiseläkkeistä. Luopumiseläke on elinikäinen etuus ja saajat ovat vähintään 67-vuotiaita. Sukupolvenvaihdoseläkkeistä ja luopumiskorvauksista ei enää ole maksussa.

Vaikutus kuntoutusrahaan

Luopumistuki vähennetään kuntoutusrahasta.

1.6.12 Ensisijaiset ansionmenetykskorvaukset

Liikennevakuutus-, tapaturmavakuutus- ja sotilastapaturmalainsäädännön mukaiset ansionmenetykskorvaukset ovat kuntoutusrahan nähden ensisijaisia. Vaikutus kuntoutusrahan riippuu siitä, onko korvaus myönnetty täysimääräisenä vai osittaisena. Osittainen ansiomenetykskorvaus vähennetään kuntoutusrahasta ja täysimääräinen korvaus estää kuntoutusrahasta maksamisen.

Ansionmenetykskorvaukset huomioidaan myös asiakkaan vuositulossa ja osittaisen ansionmenetykskorvauksen vähentämiseen vaikuttaa korvauksen alkamishetki.

- Katso myös [osittainen ansionmenetykskorvaus tarkastelujaksolla](#)

Jos tiedoissa on selvitettävää

Esimerkiksi seuraavissa tilanteissa korvaustietoja on ensin selvitettävä:

- asiakkaan korvaustiedot puuttuvat Kelasta
- asiakkaan korvauspäätös on Oiwassa, mutta tiedot eivät näy HEKYllä
- korvaustiedoissa on virhe
- tieto korvausprosentista puuttuu (osittainen vai täysimääräinen korvaus)
- Kela-etuuden tarvitsema rahamäärä puuttuu
- korvauksen rekisteröinti tietokantaan on kesken (Kesken-tila).

Tee Toimeksianto-työ ja ohjaa se Maksujenhallintaryhmän työjonoon. Löydät tarkemmat ohjeet Oiwa-työn tekemiseen ja työjonoihin ohjaamiseen Maksujenhallintaryhmän Oiwa-työjono -ohjeesta. Kun tiedot on korjattu, voit jatkaa asiakkaan asian käsittelyä.

Kun olet tehnyt kuntoutusrahapäätöksen ja samalle ajalle myönnetty ansiomenetykskorvaus on vähentänyt kuntoutusrahasta määrää tai estänyt kuntoutusrahasta myöntämisen, lähetä oikea perintäkirje (KRG73 - vähentävä ansiomenetykskorvaus, KRG72 - estävä ansiomenetykskorvaus). Valitse perintäkirje vireillä olevasta takaisinperintä-asiasta.

Lue lisää korvauksista:

- [Työtapaturma- ja ammattitauti](#)
- [Liikennevahinko](#)
- [Sotilastapaturma](#)
- [Urheilijan tapaturma- ja eläketurva.](#)

1.6.12.1 Muun korvauksen viivästyminen

Kuntoutusraha voidaan myöntää, kun ensisijaisen korvauksen saaminen viivästyy asiakkaasta riippumattomasta syystä. Jos asiakas on hakenut muuta korvausta ja kuntoutusrahahakemuksesta tai tapaturmaselvityksestä ilmenee, missä vakuutusyhtiössä asia on vireillä, pyydä vakuutusyhtiöltä korvauspäätös tai viivästymistodistus. Tällöin asiakkaan oikeus korvaukseen siirtyy maksettua kuntoutusrahaa vastaavalta osalta Kelalle (KKRL 22 § 4 mom).

Jos asiakas ei ole hakenut muun lain mukaista etuutta, mutta hänellä saattaisi olla siihen oikeus, ohjaa asiakasta tekemään hakemus ja pyydä ilmoittamaan sen vireillepanosta Kelaan. Jos on ilmeistä, että asiakkaalla on oikeus muun lain mukaiseen etuuteen, mutta hän ei hae sitä, hylkää kuntoutusrahahakemus.

Kuntoutusrahan myöntäminen viivästymistodistuksen perusteella.

Kun kuntoutusraha myönnetään viivästymisen perusteella, tulee vakuutusyhtiölle lähettää ilmoitus myönnetystä kuntoutusrahasta. Käytä ilmoituksen pohjana asiakaskirjettä KRV05 (Ilmoitus kuntoutusrahasta), poista kirjeestä eläkettä koskevat tiedot ja muokkaa sisältöä seuraavasti:

Antamanne viivästymistodistuksen (*lisää vahinkonumero*) perusteella ilmoitamme, että kuntoutusrahaa on myönnetty seuraavasti: (*lisää tiedot maksetusta kuntoutusrahasta*). Pyydämme ilmoittamaan Kelalle korvauspäätöksestänne. Tiedon saatuaamme lähetämme teille perimisilmoituksen korvauksen maksamiseksi Kelalle.

Asiakkaalle kerrotaan päätöksessä kuntoutusrahan maksamisesta muun korvauksen viivästymisestä huolimatta, ja Kelan oikeudesta periä samalta ajalta myöhemmin myönnettävä muun lain mukainen korvaus maksettua kuntoutusrahaa vastaavalta osalta.

Kun tieto muun korvauksen myöntämisestä tulee Kelaan, oikaise etuuspäätös. Lähetä vakuutusyhtiölle takaisinperintäjärjestelmän kautta perintäkirje, jossa ilmoitat maksetun päivärahan kokonaismäärän. Vakuutusyhtiö maksaa myöntämänsä korvauksen Kelalle Kelan maksaman kuntoutusrahan määrään saakka.

Jos viivästymistodistustusta ei ole toimitettu ja vakuutusyhtiö pyytää perimisilmoitusta ennen kuin antavat oman päätöksen, lue toimintaohje [Regressiperintä](#)-sivulta

Ulkomailta maksettava korvaus

Ulkomailta maksettaviin etuuksiin ja korvauksiin ei sovelleta viivästymistodistusmenettelyä. Voit myöntää kuntoutusrahan ilman viivästymistodistusta. Lisää päätökseen huomautus siitä, että asiakkaan on itse ilmoitettava Kelalle, jos hän myöhemmin saa ulkomaan laitoksesta etuutta tai korvausta samalle ajalle, jolle kuntoutusraha myönnetään.

Ulkomaan lainsäädännön mukaan voi olla myös niin, että ulkomainen laitos vähentää Suomesta maksettavan kuntoutusrahan maksamastaan korvauksesta. Tällöin kuntoutusraha jää asiakkaan ensisijaiseksi ansionmenetykskorvaukseksi kuntoutuksen ajalta.

1.6.12.2 Työtapaturma ja ammattitauti

Työtapaturma- ja ammattitautilakien mukainen:

- täysimääräinen päiväraha, kuntoutusraha ja tapaturmaeläke estää kuntoutusrahan maksamisen.
- osakorvauksena maksettava päiväraha ja tapaturmaeläke vähennetään kuntoutusrahasta.

Muilla kuin edellä mainituilla työtapaturma- ja ammattitautilakien mukaisilla korvauksilla ei ole vaikutusta kuntoutusrahaan. Myöskään yrittäjän tai maatalousyrittäjän vapaaehtoiseen vapaa-ajan vakuutukseen perustuvilla korvauksilla ei ole vaikutusta kuntoutusrahaan 1.1.2015 lukien.

Yksityistapaturmavakuutukseen perustuvilla korvauksilla ei ole vaikutusta kuntoutusrahaan.

Työtapaturma- ja ammattitautilakeja ovat:

- työtapaturma- ja ammattitautilaki
- maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki
- laki opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta
- laki valtion henkilöstölle etätyöstä johtuvissa olosuhteissa sattuneiden tapaturmien korvaamisesta

Työtapaturma- ja ammattitautilaki

Työtapaturmia ja ammattitauteja korvataan työsuhteessa oleville sekä yrittäjille työtapaturma- ja ammattitautilain perusteella (TyTAL 459/2015). Työnantaja on lähtökohtaisesti velvollinen vakuuttamaan työntekijänsä työtapaturman ja ammattitaudin varalta. Myös työnantajan kanssa samassa taloudessa asuva perheenjäsen kuuluu vakuutukseen, jos hän tekee työtä työsuhteessa.

Pakollisen tapaturmavakuutuksen ulkopuolelle jäävät yrittäjät ja ammatinharjoittajat sekä yrityksen omistajaosakkaat ja yhtiömiehet voivat vakuuttaa itsensä työtapaturma- ja ammattitautilain 24 ja 25 luvun mukaisella yrittäjien vapaaehtoisella tapaturmavakuutuksella.

Työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista ansionmenetykskorvausta maksetaan päivärahana, kuntoutusrahana tai tapaturmaeläkkeenä. Päiväraha ja tapaturmaeläke voidaan maksaa joko täysimääräisenä tai osakorvauksena. Täysimääräinen päiväraha ja tapaturmaeläke maksetaan, kun vammasta tai sairaudesta aiheutuu täysi työkyvyn ja ansion alenema taikka hoito vielä jatkuu. Osakorvausta maksetaan, kun vahingoittunut kykenee jo uuteen tai entiseen työhön, mutta ansiot ovat vamman tai sairauden vuoksi alemmat kuin ennen tapaturmaa. Tapaturmavakuutuksen kuntoutusraha maksetaan aina täysimääräisenä.

Lue lisää: Työtapaturma- ja ammattitautilaki (459/2015)

Valtion henkilöstöä koskeva etätyötapaturmavakuutus

Etätyössä valtion virkamiehille ja työntekijöille työntekoon liittyvässä toiminnassa sattunut työtapaturma korvataan kuten muukin työtapaturmaksi luettava vahinkotapahtuma, ja korvaaminen perustuu 1.1.2023 voimaan tulleeseen valtion henkilöstölle etätyöstä johtuvissa olosuhteissa sattuneiden tapaturmien korvaamisesta annettuun lakiin. Vuoden 1.1.2023 voimaan tulleen lain mukaiseen päivärahaan, tapaturmaeläkkeeseen ja kuntoutusrahaan sovelletaan pitkälti työtapaturma- ja ammattitautilain säännöksiä. Korvattavuudessa on joitakin rajoituksia etätyön luonteesta ja ominaisuuksista johtuen.

Täysimääräinen valtion henkilöstöä koskevan lain mukainen päiväraha ja tapaturmaeläke estävät kuntoutusrahan myöntämisen. Osakorvauksena maksettava päiväraha ja tapaturmaeläke eivät estä kuntoutusrahan myöntämistä, mutta ne vähennetään kuntoutusrahasta.

Lue lisää: Laki valtion henkilöstölle etätyöstä johtuvissa olosuhteissa sattuneiden tapaturmien korvaamisesta (1012/2022)

Maatalousyrittäjän tapaturmavakuutus

MYEL-vakuuttamisvelvollisella maatalousyrittäjällä ja apurahansaajalla on velvollisuus vakuuttaa itsensä työtapaturman ja ammattitaudin varalta. Jos maatalousyrittäjä ei kuulu pakollisen vakuutuksen piiriin, hän voi ottaa vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen (maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki, MATAL 6 §).

Lue lisää: Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki (MATAL, 873/2015)

Opiskeluun liittyvä työ

Opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta on säädetty tätä koskevassa laissa (460/2015). Lain mukaan voidaan maksaa päivärahaa ja tapaturmaeläkettä ansionmenetykskorvauksena ammatillisessa perus- tai aikuiskoulutuksessa, ammattikorkeakoulussa, yliopistossa, lukiossa tai peruskoulun 7 – 9 vuosiluokissa sattuneen vahinkotapahtuman perusteella.

Täysimääräinen tapaturmalain mukainen päiväraha ja tapaturmaeläke estävät kuntoutusrahan myöntämisen. Osakorvauksena maksettava päiväraha ja tapaturmaeläke eivät estä kuntoutusrahan myöntämistä, mutta ne vähennetään.

Ennen 1.1.1982 sattunut työtapaturma

Jos työtapaturma on sattunut ennen 1.1.1982, maksetaan tapaturmavakuutuslain perusteella työkyvyn alenemasta ja lääketieteellisestä haitasta korvauksena elinkorkoa. Elinkorko koostuu lääketieteellisen haitta-asteen mukaan määräytyvästä peruskorosta ja työkyvyn aleneman mukaan määräytyvästä täydennyskorosta.

- Elinkorko estää kuntoutusrahan myöntämisen, jos täydennyskorkoa maksetaan täytenä.
- Elinkorko vähennetään kuntoutusrahasta, jos täydennyskorkoa maksetaan muutoin kuin täytenä.
- Elinkorolla ei ole vaikutusta kuntoutusrahaan, jos täydennyskorkoa ei makseta lainkaan.

1.6.12.3 Liikennevahinko

Liikennevakuutuslain perusteella maksettavia ansionmenetykskorvauksia ovat

- korvaus työansion menetyksestä
- työkyvyttömyyseläke
- työttömyyspäivärahaa vastaava ansionmenetykskorvaus, kun vakuutettu ollut työttömänä ennen liikennevahingon sattumista.

Yrittäjän ansionmenetykskorvauksena korvataan yleensä sijaisen palkka sosiaalikuluneen.

Korvausten vaikutus kuntoutusrahaan

Täytenä maksettava ansionmenetykskorvaus estää kuntoutusrahan myöntämisen. Muu kuin täysi korvaus ansionmenetyksestä vähennetään kuntoutusrahasta.

Kuntoutusrahan ei ole vaikutusta kivusta ja särystä tai pysyvistä haitasta maksettavalla korvauksella.

Yrittäjän ansionmenetykskorvauksena korvataan yleensä sijaisen palkka sosiaalikuluneen, joka vähennetään kuntoutusrahasta.

1.6.12.4 Sotilastapaturmat

Sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaaminen

Tapaturmat ja palvelussairaudet korvataan 1.1.2017 alkaen sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain sekä tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain perusteella.

Lakien mukaiset täydet ansionmenetykskorvaukset (päiväraha, tapaturmaeläke) estävät kuntoutusrahan myöntämisen. Osittaiset ansionmenetykskorvaukset vähennetään kuntoutusrahasta.

Muilla lakien mukaisilla korvauksilla (esim. haittaraha, hoitotuki) ei ole vaikutusta kuntoutusrahan.

Sotilastapaturmalaki

Sotilastapaturmalain (1211/90) nojalla korvataan tapaturmat ja palvelussairaudet, jotka ovat sattuneet ajalla 1.1.1991 - 31.12.2016. Palvelussairautena pidetään ammattitautilain mukaisen ammattitaudin lisäksi myös muuta sairautta, jonka palvelus on todennäköisesti aiheuttanut tai jota palvelus on olennaisesti pahentanut.

Sotilastapaturmalain mukaista ansionmenetykskorvausta maksetaan päivärahana tai tapaturmaeläkkeenä. Ne voidaan maksaa joko täysimääräisenä tai osakorvauksena. Täysimääräinen päiväraha ja tapaturmaeläke maksetaan, kun vammasta tai sairaudesta aiheutuu täysi työkyvyn ja ansion alenema taikka hoito vielä jatkuu. Osakorvausta maksetaan, kun vahingoittunut kykenee jo uuteen tai entiseen työhön, mutta ansiot ovat vamman tai sairauden vuoksi alemmat kuin ennen tapaturmaa.

Täysimääräinen päiväraha ja tapaturmaeläke estävät kuntoutusrahan myöntämisen. Osakorvaukset vähennetään kuntoutusrahasta.

Sotilasvammalaki

Ennen 1.1.1991 sattuneet sotilastapaturmat ja palvelussairaudet korvataan sotilasvammalain perusteella. Sotilasvammalain perusteella työkyvyn alenemasta ja lääketieteellisestä haitasta maksetaan korvauksena elinkorkoa. Elinkorko koostuu lääketieteellisen haitta-asteen mukaan määräytyvästä peruskorosta ja työkyvyn aleneman mukaan määräytyvästä täydennyskorosta.

- Elinkorko estää kuntoutusrahan myöntämisen, jos täydennyskorkoa maksetaan täytenä.
- Elinkorko vähennetään kuntoutusrahasta, jos täydennyskorkoa maksetaan muutoin kuin täytenä.
- Elinkorolla ei ole vaikutusta kuntoutusrahan, jos täydennyskorkoa ei makseta lainkaan.

1.6.13 Potilas- ja lääkevahinkokorvaus

Potilasvakuutuslain (ent. potilasvahinkolaki) perusteella maksettava ansionmenetykskorvaus ei vaikuta kuntoutusrahan (KKRL 38 §).

Potilasvakuutus korvaa potilasvakuutuslain mukaisesti potilaille terveydenhoidon yhteydessä aiheutuneita henkilövahinkoja. Potilasvakuutuskeskus huolehtii keskitetysti Suomessa sattuneiden potilasvahinkojen korvaamisesta.

Jos kuntoutusrahaa on myönnetty saman vahinkotapahtuman seurauksena, Potilasvakuutuskeskus voi esittää maksuvaatimuksen kuntoutusrahasta.

Lääkevahinkokorvaus

Lääkevahinkokorvauksella ei ole vaikutusta kuntoutusrahan.

Kela ilmoittaa pyynnöstä maksamansa etuudet Lääkevahinkovakuutukselle, joka vähentää ensisijaiset lakisääteiset etuudet maksamastaan korvauksesta.

Lääkevahinkovakuutus on toissijainen korvausjärjestelmä ja se täydentää lakisääteistä turvaa. Tästä syystä lääkevahinkovakuutuksesta maksettavista korvauksista vähennetään aina lakisääteisestä vakuutuksesta tai muuten julkisista varoista maksettavat tai saatavat etuudet. Nämä korvaukset ja etuudet haetaan asianomaisilta tahoilta (kuten Kela tms.), vaikka vahingosta haettaisiin korvausta myös Suomen Keskinäiseltä Lääkevahinkovakuutusyhtiöltä.

1.6.14 Ulkomailta maksettava etuus, korvaus tai etuutta korvaava palkka

Jos asiakas saa ulkomailta etuutta, korvausta tai hänen ulkomainen työnantaja tai kansainvälinen järjestö maksaa etuutta vastaavaa korvaavaa palkkaa, ne **vaikuttavat** yleensä vastaavasti kuin etuutta tai korvausta maksettaisiin Suomesta (KKRL 566/2005 36§ 2 mom.). Ulkomaantulo vaikuttaa kuntoutusrahalla määräytymiseen.

Ulkomaan eläke huomioidaan eläkkeensaajan kuntoutusrahalla määräytymisessä vain silloin, jos asiakas saa myös Suomesta työkyvyttömyyseläkettä.

Jos ulkomailta maksettavan eläkkeen määrä tai muu ansiomenetykskorvaus kuukaudessa on enintään sama kuin vähimmäismääräinen kuntoutusraha kuukaudessa, se **ei vaikuta** kuntoutusrahan määrään. Tämä koskee myös takautuen ulkomailta myönnettyä eläkettä, eli jos ulkomaan eläkkeen määrä jää alle ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavan vähimmäismäärän alle, ei ulkomaan eläkettä vähennetä kuntoutusrahasta.

Ulkomailta maksettaviin etuuksiin ja korvauksiin ei sovelleta viivästymistodistusmenettelyä ja kuntoutusrahalla voi myöntää ilman viivästymistodistusta.

Huomautus

Kirjaa tarvittaessa päätökseen huomautus ilmoittamisvelvollisuudesta, jos asiakas myöhemmin saa ulkomaan laitoksesta etuutta tai korvausta samalle ajalle.

Ulkomaan lainsäädännön mukaan voi olla myös niin, että ulkomainen laitos vähentää Suomesta maksettavan kuntoutusrahan maksamastaan korvauksesta. Tällöin kuntoutusraha jää asiakkaan ensisijaiseksi ansionmenetykskorvaukseksi kuntoutuksen ajalta.

Katso myös

- KV-asioiden käsittelypaikka
- Ulkomainen työnantaja

1.6.15 Vahingonkorvauslain mukaiset korvaukset

Vahingonkorvauslakiin perustuvia korvauksia (kuten vastuuvakuutuksesta maksetut korvaukset), ei vähennetä kuntoutusrahasta, eikä niiden saaminen vaikuta kuntoutusraha oikeuteen.

1.7 Määrä

Sairauspäivärahan, vanhempainpäivärahan ja erityishoitorahan, luovutuspäivärahan sekä kuntoutusrahan määrä lasketaan vuositulon perusteella.

Vuositulon määrää koskeva ohje on yhteinen kaikille edellä mainituille päivärahoille. Yhteisen ohjeen lisäksi jokaisella päivärahalla on omia, etuuskohtaisia ohjeita määräytymisestä. Ohjeita sovelletaan rinnakkain.

Etuuskohtaiset ohjeet:

- Sairauspäiväraha
- Vanhempainpäivärahat
- Vanhempainpäivärahat 1.8.2022 lainmuutos
- Erityishoitoraha
- Kuntoutusraha

Jos etuus oikeus tai työkyvyttömyys alkaa ennen vuotta 2020, noudatetaan vanhoja määräytymisen ohjeita. Vanhat määräytymisen ohjeet löytyvät Etuusohjearkistosta.

1.7.1 Vuositulo

Päiväraha määräytyy vuositulon perusteella. Vuositulo lasketaan [12 kalenterikuukauden tarkastelujaksolta](#), joka edeltää työkyvyttömyyden tai etuus oikeuden alkamista edeltävää kalenterikuukautta. Asiakkaan vuositulo voi muodostua yhdestä tai useasta eri tulosta (SVL 1224/2004 11. luku 2. § 1. mom.). Vuosituloon huomioidaan [laissa määräyty tarkastelujakson aikaiset tulot](#). [Erityistilanteessa](#) vuositulo voidaan laskea myös tarkastelujakson 3 viimeisen kalenterikuukauden tulojen perusteella (SVL 1224/2004 11. luku 2. § 3. mom.).

Tarkastelujakson ja etuuden alkamisajankohdan väliin jää 1 kalenterikuukausi, jonka aikana saatuja tuloja ei oteta huomioon.

Huomautus

Tammikuussa 2020 alkavissa päivärahoissa vuositulon tarkastelujakso on poikkeuksellisesti työkyvyttömyyttä tai etuusoikeutta välittömästi edeltävät 12 kalenterikuukautta (1.1. - 31.12.2019).

1.7.1.1 Vuositulon tarkastelujakso

Tarkastelujaksolla tarkoitetaan työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltävää kalenterikuukautta edeltävää 12 kalenterikuukauden aikaa. Työkyvyttömyyttä tai etuusoikeuden alkamista välittömästi edeltävä kalenterikuukausi ei siis kuulu vuositulon tarkastelujaksoon eikä sen aikaisia tuloja huomioida vuositulon laskennassa. Vuositulon tarkastelujakso on aina 12 kalenterikuukautta eikä sitä voi liu'uttaa, laventaa tai muuttaa. Päivärahaetuudelta toiselle siirryttäessä määritellään alkavalle etuudelle aina itsenäinen tarkastelujakso. Järjestelmä määrittelee tarkastelujakson automaattisesti.

Asiakkaan hakemuksesta vuositulo voidaan tietyissä laissa määrätyissä [erityistilanteissa](#) laskea myös tarkastelujakson kolmen viimeisen kalenterikuukauden tulojen perusteella.

Esimerkki

Asiakas on hakenut päivärahaa 4.10.2020-15.12.2020 väliselle ajalle. Vuositulon tarkastelujakso on 1.9.2019-31.8.2020. Etuusoikeuden alkamista edeltävä syyskuu ei kuulu vuositulon tarkastelujaksoon.

1.7.1.2 Erityistilanne tarkastelujaksolla

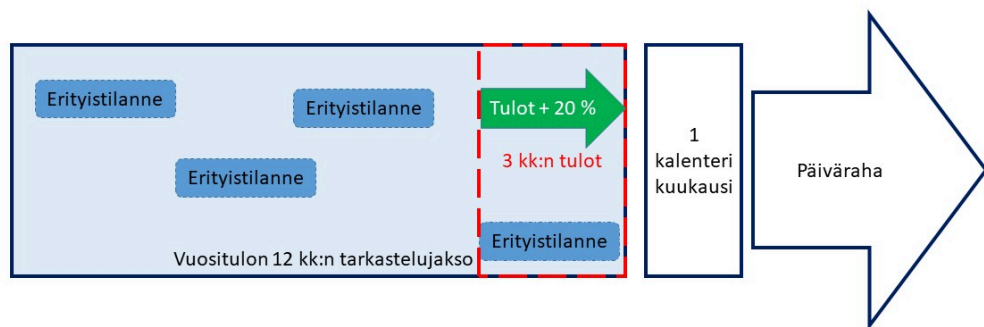
Vuositulon voi laskea myös 12 kalenterikuukauden tarkastelujakson 3 viimeisen kalenterikuukauden tulojen perusteella (SVL 1224/2004 11. luku 2. § 3. mom.), kun seuraavat ehdot täyttyvät:

1. asiakas **hakee** päivärahaa 3 kalenterikuukauden tuloilla,
2. **vähintään 1** alla kuvatuista **erityistilanteista on toteutunut 12** kalenterikuukauden tarkastelujakson aikana ja
3. tarkastelujakson **3** viimeisen kalenterikuukauden tulot ovat 4:llä kerrottuna ja vuosituloksi muutettuna vähintään **20 prosenttia suuremmat** kuin tarkastelujakson vuositulo.

Myös 3 kalenterikuukauden tulo voi koostua useista vuosituloon huomioitavista tulolajeista. Tuloa ei tarvitse olla koko 3 kalenterikuukauden ajalta.

Päivärahan määräytymistä 3 kalenterikuukauden tulojen perusteella tutkitaan vain, jos asiakas hakee päivärahaa näillä tuloilla. Hakemuksen käsittelyssä ei ole velvollisuutta tutkia, olisiko asiakkaalla vuositulon tarkastelujaksolla erityistilannetta.

Asiakas voi hakea oikaisua päivärahaansa määräytymiseen 3 kalenterikuukauden tuloilla ilman määräaikaa.

Erityistilanteet

Erityistilanteesta on kyse, jos asiakas on 12 kalenterikuukauden tarkastelujakson aikana

- valmistunut ammattiin ja suorittanut tutkinnon
- ollut ase- tai siviilipalveluksessa
- ollut vanhempainpäivärahakauden jälkeen osittain tai kokonaan poissa työelämästä alle 3-vuotiaan lapsensa kotihoidon vuoksi
- ollut vanhempainpäivärahakauden jälkeen osittain tai kokonaan poissa työelämästä adoptiolapsensa kotihoidon vuoksi

- ollut poissa työstä alle 16-vuotiaan sairaan tai vammaisen lapsensa sairaanhoitoon osallistumisen vuoksi
- muuttanut ulkomailta Suomeen, eikä ole ulkomailla ollessaan ollut Suomessa sairausvakuutettu.

Jos mikään yllä mainituista erityistilanteista ei ole toteutunut tarkastelujaksolla, ei päivärahan määrää voida laskea poikkeussäännön perusteella. Esimerkiksi työttömyys tai pitkä sairausloma eivät ole erityistilanteita. Myöskään asiakkaan tulojen nousu ilman erityistilannetta ei riitä perusteeksi käyttää poikkeussääntöä.

Selvitä erityistilanne ensisijaisesti Kelassa olevista tiedoista. Jos asia ei selviä Kelan tiedoista, selvitä se tarkemmin asiakkaalta. Silloin kun näet, että 3kk tulot eivät ole 20% suuremmat kuin 12kk vuositulo, sinun ei tarvitse selvittää erityistilannetta. Muista lisätä päätökseen perustelufraasi (KRCDE, ERCDE, PRCDE tai 1000006377). Kts. myös tekninen ohje.

Huomaa, että erityistilanne on voinut tapahtua milloin tahansa 12 kalenterikuukauden tarkastelujakson aikana. Jos erityistilanne ajoittuu vasta tarkastelujakson jälkeiselle kuukaudelle, ei sitä huomioida.

Esimerkki

Merin äitiysvapaa/työkyvyttömyys alkaa 2.4.2020. Merin vuositulon tarkastelujakso on siten 1.3.2019 – 29.2.2020. Meri on vuositulon tarkastelujakson aikana ollut suorittamassa asepalvelusta 1.- 20.3.2019 ja tämän jälkeen hän on ollut työttömänä ajan 21.3.2019 – 30.11.2019 ja aloittanut vakituisessa työssä 1.12.2019. Koska Merillä on ollut tarkastelujakson alussa erityistilanne, voi hän hakea päivärahan laskemista 3 kalenterikuukauden tulojen 1.12.2019 – 29.2.2020 mukaan. Pelkkä työllistyminen työttömyyden jälkeen ei olisi yksinään riittävä peruste laskea päivärahan määrää 3 kalenterikuukauden tulojen perusteella.

Esimerkki

Sinin työkyvyttömyys alkaa 15.12.2020. Sinin vuositulon tarkastelujakso on siten 1.11.2019 – 31.10.2020. Sini oli ollut kokoaikatyössä koko syksyn, koska opinnot olivat loppusuoralla. Opintorekisteriin ilmoitettu valmistuspäivä on 20.11.2020. Sinin kohdalla ei täyty edellytys laskea vuositulo poikkeuksellisesti 3 kalenterikuukauden tulojen perusteella, koska erityistilanne ei kohdistu vuositulon tarkastelujaksoon.

Erityistilanteen muutos

Erityistilanne voi poistua, jos vuositulon tarkastelujakso muuttuu. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi äitiysrahassa, jos lapsi syntyy ennenaikaisesti, tai kuntoutusrahassa, jos kuntoutuksen aloitus siirtyy seuraavalle kuukaudelle. Tutki tällöin päätöksen oikaisutarve.

1.7.1.2.1 Ammattiin valmistuminen ja tutkinnon suorittaminen

Ammattiin valmistumisesta on kysymys silloin, kun opiskelija on suorittanut opintoihin kuuluvan tutkinnon Suomessa tai ulkomailla (SVL 1224/2004 11. luku 2. § 4. mom.) Kyseessä voi olla esimerkiksi

- ammatillinen perustutkinto
- ammattitutkinto
- erikoisammattitutkinto
- alempi korkeakoulututkinto
- ylempi korkeakoulututkinto
- jatkotutkinto: lisensiaatin ja tohtorin tutkinto

Edellytyksenä on, että tutkinto on kokonaan suoritettu ja asiakas on saanut todistuksen suoritetusta tutkinnosta. Säännöstä ei voida soveltaa, jos opiskelija ei ole saanut tutkinnosta todistusta, vaikka tutkintoon liittyvät opintosuoritukset olisivat jo koossa. Tiedossa tulee olla tutkinnon suorituspäivä, mikä on merkittynä asiakkaan tutkintotodistukseen ja jonka oppilaitos ilmoittaa rekistereihin opiskelijan valmistumispäiväksi. Tämän valmistumispäivän tulee kohdistua vuositulon 12 kalenterikuukauden tarkastelujaksolle.

Säännöksen soveltamiseksi ei edellytetä, että opiskelija olisi tutkinnon suoritettuaan siirtynyt kokonaan työelämään.

Esimerkki

Isä hakee vanhempainpäivärahaa 1.9.2022 syntyneestä lapsesta 1.11.2022 alkaen. Vuositulon tarkastelujakso on siten 1.10.2021 - 30.9.2022. Isä on suorittanut oikeusnotaarin tutkinnon 15.5.2022 ja ollut asianajotoimistossa harjoittelijana 2.5.- 31.8.2022. Isä voi hakea vuositulon laskemista tarkastelujakson 3 viimeisimmän kalenterikuukauden eli 1.7.-30.9.2022 tulojen perusteella, vaikka tuloa ei olisi koko 3 kuukaudelta tai osa tuloista on muuta kuin palkkatuloa.

Tutkinnon suorittamisena ei pidetä

- ylioppilastutkintoa
- ammatilliseen perustutkintoon valmentavaa koulutusta (VALMA)
- työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus (TELMA)
- työpaikkakoulutusta
- vapaan sivistystyön koulutusta
- ammatillista lisä- tai täydennyskoulutusta
- korkeakoulututkinnon jo suorittaneille järjestettyä ammatilliseen tai virkakelpoisuuteen tähtäävää koulutusta (esim. opettajan pedagogiset opinnot, erikoistumisopinnot terveydenhoitoalalla)
- osatutkinnon suorittamista

Huomautus

Jos et ole aivan varma, onko koulutus ollut tutkinto-opiskelua vai ei, voit pyytää lisätietoa opintotuen neuvontaringistä (yhteystiedot koosteessa). Voit käyttää apunasi myös yksityiskohtaisempaa koostetta siitä, miten selvität ammattiin valmistumista ja tutkinnon suorittamista.

Korkeakoulututkinto

Korkeakouluopintojen valmistumistiedot näkyvät Kelassa aina järjestelmässä HEKY > Opintotukeen liittyvät tiedot. Valmistumistiedoista näkyy, onko kyseessä korkeakoulututkinto vai muu tutkintoon johtava koulutus. Korkeakouluissa järjestetään myös muita kuin tutkintoon tähtäviä koulutuksia. Jos olet epävarma, onko asiakkaan

kohdalla ollut kyse tutkintoon johtavasta koulutuksesta, voit pyytää lisätietoa opintotuen neuvontaringistä.

Toisen asteen opinnot

Toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta valmistumistiedot saadaan Kelaan vain, jos asiakkaalla on ollut maksussa opintotuki tai koulumatkatuki. Vaikka tuki olisi ollut maksussa, ei valmistumistietoa saada, jos koulutus on muun viranomaisen kuin opetusviranomaisen valvomaan ammatillista opetusta (ks. lista) tai muuta kuin julkisen valvonnan alaista koulutusta (ks. lista). Pyydä tutkintotodistus asiakkaalta, ellei tutkinto ilmene Kelan tiedoista.

Järjestelmän valmistumistiedoista ei aina voi myöskään päätellä, onko suoritettu koulutus ollut tutkintokoulutusta vai muuta koulutusta. Tutki tällöin opintotuen edellisen myönnön Valmistelutietojen kyselystä, mihin opintoihin opintotuki on ollut maksussa. Voit pyytää tarvittaessa apua opintotuen neuvontaringistä.

Ammatilliset opinnot yksityisessä oppilaitoksessa

Jos asiakas on suorittanut ammatilliset opinnot yksityisessä oppilaitoksessa, ei niitä lähtökohtaisesti pidetä ammatillisena koulutuksena, vaikka koulutus olisi nimeltään tutkintokoulutusta. Poikkeuksena on kuitenkin tilanne, jossa opiskelija on opintojen jälkeen suorittanut näyttötutkinnon ja saanut osaamisestaan virallisen tutkintotodistuksen.

Jos ammatilliset opinnot on suoritettu näyttötutkintona, tutkintotieto löytyy KOSKI-tietovarannosta. Jos sinulla ei ole omassa etuudessasi käyttöoikeuksia KOSKI-tietovarantoon tai et ole käytettävissä olevien tietojen perusteella varma, onko kyse ammatillisen tutkinnon suorittamisesta, voit pyytää lisätietoa opintotuen neuvontaringistä.

Muut viranomaisen valvomat tutkintokoulutukset

Tutkintokoulutusta järjestetään lisäksi oppilaitoksissa, jotka ovat oman alansa viranomaisen valvomia. Tällaisia oppilaitoksia ovat

- Rikosseuraamusalan koulutuskeskus
- Raja- ja merivartiokoulu
- Pelastusopisto
- Helsingin kaupungin pelastuskoulu
- Ålands Yrkesgymnasium

Pyydä näiden tutkintojen osalta tutkintotodistus opiskelijalta itseltään. Opintotuen edellisen myönnön Valmistelutietojen kyselystä saatat nähdä, onko opintotuki ollut maksussa tutkintokoulutukseen.

Vapaan sivistystyön koulutus

Vapaan sivistystyön koulutus ei ole milloinkaan ammatillista tutkintokoulutusta. Tällaista on esimerkiksi kansanopistoissa tai työväenopistoissa annettava koulutus.

Ulkomailla suoritettu tutkinto

Kun koko tutkinto on suoritettu ulkomailla ja opiskelija on saanut siihen opintotukea, häneltä pyydetään aina valmistumisen jälkeen tutkintotodistus ja tutkintotieto kirjataan Kelassa. Samoin tutkintotodistus pyydetään ja tutkinto kirjataan, jos opiskelija hakee opintotukea Suomessa suoritettaviin korkeakouluopintoihin ja hän ilmoittaa opintotukihakemuksessa, että hän on aiemmin suorittanut tutkinnon ulkomailla. Jos tietoja ei ole kirjattu rekisteriin ja asiakas toimittaa kopion tutkintotodistuksesta päivärahaa varten, ilmoita siitä myös opintotukeen tekemällä Toimeksianto-työ, jonka liitteenä on tutkintotodistus. Valitse etuudeksi Opintotuki ja työtyypiksi Maksuedellytysten selvittäminen. Ohjaa työ manuaalisesti käsiteltäväksi työjonoon Ot Ulkom.oppilaitos 31100.

Jos asiakas ei ole saanut opintotukea opintoihin ja kyseessä on ulkomailla suoritettu tutkinto, pyydä asiakasta toimittamaan kopio tutkintotodistuksesta. Ole yhteydessä opintotukiratkaisijaan neuvontaringin kautta sen arvioimiseksi, onko kyse ammattiin valmistumiseen liittyvästä tutkinnosta. Tällaisessa tilanteessa saattaa tulla erityisperusteena kyseeseen myös ulkomailta muutto Suomeen, jos asiakas ei ulkomailla opiskelunsa aikana ole ollut Suomessa sairausvakuutettu.

Muut opinnot ulkomailla

Opiskelija on voinut suorittaa ulkomailla myös muita kuin tutkinto-opintoja, kuten:

- Vapaata sivistystyötä vastaavia kansanopisto-opintoja
- Ammatillista lisäkoulutusta toisella asteella ja korkeakouluissa
- Korkeakoulututkintoja, jotka eivät ole suoraan verrattavissa suomalaiseen tutkintorakenteeseen

Näiden opintojen suorittamista ei katsota erityistilanteeksi tarkastelujaksolla.

1.7.1.2.2 Oman lapsen hoitaminen

Oman lapsen hoitamisella (SVL 1224/2004 11. luku 2. § 4. mom.) tarkoitetaan jotain seuraavista tarkastelujakson aikaisista tilanteista.

Alle 3-vuotiaan lapsen kotihoito vanhempainpäivärahakauden jälkeen

- työsuhteessa oleva vanhempi on vanhempainpäivärahakauden tai vanhempainrahajakson jälkeen jäänyt työstään hoitovapaalle tai osittaiselle hoitovapaalle alle 3-vuotiaan lapsen kotihoiton vuoksi
- vanhempi, joka ei ole työsuhteessa, hoitaa päätoimisesti lastaan eikä ole samanaikaisesti esimerkiksi työtön kokoaikatyönhakija tai päätoiminen opiskelija
- vanhempi, joka on osa-aikatyössä alle 3-vuotiaan lapsen kotihoiton vuoksi, eikä hän ole ollut samanaikaisesti esimerkiksi työtön kokoaikatyönhakija tai päätoiminen opiskelija
- yrittäjänä toimiva vanhempi, jos hän on ollut alle 3-vuotiaan lapsensa kotihoiton vuoksi kokonaan tai osittain pois yritystoimintaan liittyvästä työskentelystään.

Jotta erityistilanteena voi olla oman lapsen hoitaminen, tulee asiakkaan perhetiedoissa tai asukastiedoissa olla tarkastelujaksolla alle 3-vuotias lapsi. Jos lasta ei näy

asiakkaan tiedoissa, selvitä, onko asiakkaalla ulkomailla asuva lapsi. Ulkomailla asuvat lapset eivät näy Kelan tiedoissa.

Erityistilanteen voi todeta, jos asiakkaalle on tarkastelujakson aikana ollut myönnettynä lasten kotihoidon tuki, jossa hoitajatietona on Vanhempi. Voit tarkistaa tämän etuuden valmistelutietojen kautta. Valitse perhetiedot ja etuuteen vaikuttavista henkilöistä lapsen tiedot. Tieto näkyy lapsen hoitojaksoissa. Myös asiakkaalle myönnetty joustava hoitoraha kertoo erityistilanteesta.

Jos vanhempi on kuitenkin ollut lasten kotihoidon tuen tai joustavan hoitorahan kanssa koko ajan samanaikaisesti työttömänä kokoaikatyön hakijana tai päätoimisena opiskelijana, pidetään työstä poissaolon syynä ensisijaisesti työttömyyttä tai opiskelua, ei lapsen hoitamista.

Opiskelijan tilanteen arvioiminen voi olla hankalaa, koska opiskelun päätoimisuutta ei voida arvioida pelkän opintotukioikeuden perusteella. Jos opiskelija esim. kesäkuukausien aikana ei opiskele tai työskentele, voi työelämästä poissaolon syy olla tosiasiaa oman lapsen hoitaminen, eikä päätoiminen opiskelu. Jos opiskelija kuitenkin työskentelee myös opintojen ohella, voidaan lapsen hoidon vuoksi työskentelyn vähenemistä arvioida kuten muidenkin työskentelevien vanhempien kohdalla.

Jos asiakkaalla ei ole ollut maksussa lasten kotihoidon tukea tai joustavaa hoitorahaa, tarkista onko tulorekisterin palvelussuhdetiedoissa tieto työskentelyn vähentämisestä kotihoidon ajalla. Jos et saa tietoa tulorekisteristä, pyydä asiakkaalta selvitys työn vähentämisestä lapsen kotihoidon vuoksi tarkastelujaksolla.

Yrittäjällä riittää oma selvitys työstä poissaolosta tai työajan lyhentämisestä.

Adoptiolapsen kotihoito

Jotta erityistilanteena voi olla oman lapsen hoitaminen, tulee asiakkaan perhetiedoissa tai asukastiedoissa olla tarkastelujaksolla adoptiolapsi tai adoptiotarkoituksessa otettu lapsi. Adoptiolapsen iällä ei ole merkitystä, mutta yleensä adoptiovanhempi on oikeutettu hoitovapaaseen siihen saakka, kun lapseksi ottamisesta on kulunut 2 vuotta tai enintään siihen saakka, kun lapsi aloittaa koulun.

Adoptiolapsen kohdalla sovelletaan samaa mitä on edellä kirjoitettu alle 3-vuotiaan lapsen kotihoidosta.

Alle 16-vuotiaan sairaan tai vammaisen lapsen sairaanhoito (kotihoito tai sairaalahoito, johon vanhempi osallistuu)

- työsuhteessa oleva vanhempi on jäänyt työstään vapaalle alle 16-vuotiaan sairaan tai vammaisen lapsen hoidon vuoksi
- vanhempi, joka ei ole työsuhteessa, on estynyt työmarkkinoilta tai opinnoistaan sairaan tai vammaisen lapsensa hoidon vuoksi

Jotta erityistilanteena voi olla oman lapsen hoitaminen, tulee asiakkaan perhetiedoissa tai asukastiedoissa olla ollut tarkastelujaksolla alle 16-vuotias lapsi. Jos lasta ei näy asiakkaan tiedoissa, selvitä, onko asiakkaalla ulkomailla asuva lapsi. Ulkomailla asuvat lapset eivät näy Kelan tiedoissa.

Lapsen hoitamisesta on kyse silloin, kun työelämässä oleva vanhempi on joutunut jäämään pois työstään hoitaakseen alle 16-vuotiasta sairasta tai vammaista lastaan kotona tai sairaalassa. Työstä poissaolon pituutta ei ole määriteltä, kyseessä on voinut

olla esim. tilapäinen palkallinen poissaolo sairaan lapsen vuoksi. Yrittäjällä riittää oma selvitys työstä poissaolosta tai työajan lyhentämisestä.

Jos vanhempi on kuitenkin saanut koko ajan työttömyysetuutta, ei työelämästä poissaolon syy ole ollut sairaan tai vammaisen lapsen hoitaminen, vaan työttömyys.

Esimerkki

Asiakkaan vuositulon tarkastelujakso on 1.5.2019 – 30.4.2020. Tästä ajasta asiakas on saanut ansiosidonnaista työttömyysetuutta ajalla 1.5.2019 – 31.12.2019 ja aloittanut työssä 1.1.2020. Asiakkaan alakouluikäinen lapsi on tarkastelujaksolla ollut elokuussa sairaalahoidossa viikon ja asiakas on osallistunut lapsen hoitoon. Asiakkaan kohdalla ei täyty edellytys laskea vuosituloa 3 kalenterikuukauden tuloilla, koska asiakas on ollut poissa työstä työttömyyden vuoksi.

Jos lapsi olisi joutunut sairaalahoittoon helmikuussa ja asiakas olisi ollut pois työstään, voitaisiin vuositulo laskea 3 kalenterikuukauden tuloilla.

1.7.1.2.3 Ase- tai siviilipalveluksen suorittaminen

Ase- tai siviilipalveluksessa olosta on kyse, kun asiakkaalla on tarkoituksena suorittaa asevelvollisuus tai täyttää siviilipalvelusvelvollisuus. Asepalveluksessa oloon lasketaan mukaan myös naisten vapaaehtoinen asepalvelus (SVL 1224/2004 11. luku 2. § 5. mom.).

Säännöksen soveltaminen ei edellytä, että palvelus olisi suoritettu kokonaan. Palvelus on voitu keskeyttää tai se voi olla vielä kesken. Riittää, että asiakas on tarkastelujaksolla ollut palveluksessa.

Erityistilanteesta kertoo, jos tarkastelujaksolle on kohdistunut sotilasavustusta tai asiakkaan tiedoissa on nähtävissä asevelvollisen palvelutietoja. Myös asiakkaan puoliso on voinut saada sotilasavustusta. Ase- tai siviilipalveluksessa olosta voi näkyä tieto esimerkiksi työvoimapoliittisesta lausunnosta. Jos tietoa palveluksesta olosta ei ole nähtävissä Kelan tiedoista, pyydä asiakkaalta selvitys palveluksessa olosta. Jos palvelus on suoritettu kokonaan, asiakas voi toimittaa kopion sotilaspassin. Jos palvelus on keskeytynyt, ei asiakas ole välttämättä saanut palveluksen keskeyttämisestä päätöstä. Asiakkaan selvitykseksi käy myös kopio tiliotteesta, josta käy ilmi, että palveluksen ajalla on maksettu päivärahaa.

1.7.1.2.4 Suomeen muutto

Suomeen muutosta on kyse silloin, kun asiakas on tarkastelujakson aikana muuttanut Suomeen ja tullut Suomessa sairausvakuutetuksi (SVL 1224/2004 11. luku 2. § 6. mom.). Säännöksen soveltaminen edellyttää, että sekä muutto että sairausvakuutetuksi tuleminen ovat tapahtuneet tarkastelujakson aikana. Säännöstä ei voida soveltaa, jos asiakas on tullut sairausvakuutetuksi, mutta ei ole muuttanut Suomeen.

Jos asiakas on asunut Suomessa jo pidempään, mutta on tullut vasta tarkastelujaksolla sairausvakuutetuksi, erityistilanteen ehdot eivät täyty. Jos asiakas on tarkastelujaksolla tullut työskentelyn perusteella sairausvakuutetuksi Suomessa, mutta ei ole muuttanut tarkastelujaksolla Suomeen, säännöstä ei voida soveltaa. Erityistilanteen ehdot voivat kuitenkin täytyä myös työskentelyn perusteella vakuutetulla.

Suomeen muuton ei tarvitse olla vakinainen eikä asiakkaalla tarvitse olla kotikuntaa Suomessa.

Tarkista asiakkaan vakuuttamistiedoista, onko asiakas tullut Suomeen vakuutetuksi tarkastelujaksolla. Selvitä, onko asiakkaalle kirjattu osoite Suomeen tarkastelujakson aikana.

1.7.2 Vuosituloon huomioitavat tulot

Asiakkaan vuositulo voi muodostua yhdestä tai useasta eri tulosta (SVL 11. luku 2. § 1. mom.). Vuosituloon huomioidaan laissa määrätyt tarkastelujakson

- aikaiset [palkkatulot](#) maksupäivän mukaan
- aikaan kohdistuva [vakuutuspalkka](#)
- aikana voimassa ollut
 - [yrittäjän eläkevakuutuksen mukainen työtulo](#) (YEL)
 - [maatalousyrittäjän eläkevakuutuksen mukainen työtulo](#) (MYEL)
- ajalle myönnetty tietyt
 - [ansionmenetykskorvaukset](#)
 - [etuudet](#)

Järjestelmä hakee tulot automaattisesti eri rekistereistä vuositulon laskentaan. Selvitä tulot ja muokkaa vuosituloa vain poikkeustilanteissa, jotka on kerrottu tulokohtaisissa ohjeissa.

1.7.2.1 Palkkatulot

Vuositulossa huomioidaan asiakkaan saamat sairausvakuutuslain mukaiset palkkatulot, joiden **maksupäivä** on 12 kalenterikuukauden tarkastelujaksolla (SVL 1224/2004 11. luku 3. §). Vuositulon laskenta-tapahtuma huomioi tulorekisteristä palkkatuloksi vain sellaiset tulot, jotka on määriteltä sairausvakuutuslain mukaisiksi palkkatuloiksi. Jos palkkatuloja pitää poikkeuksellisesti poistaa tai lisätä vuosituloon, lue tulojen muokkaamisesta teknisestä ohjeesta.

SVL:n mukaisena palkkatulona pidetään

- **palkkaa**, joka on maksettu työ- tai virkasuhteen perusteella
- **vakuutuspalkkaa**, joka kohdistuu tarkastelujaksolle
- ennakonpidätyksenalaista **palkkaa, palkkiota tai korvausta** (Ennakkoperintälaki (1118/1996) 13. §)
- työpanokseen perustuvaa osinkoa
- urheilijan palkkiota
- palkkaa, joka on rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain (627/1978) 4. §:ssä tarkoitettua palkkaa
- esiintyvän taiteilijan sekä urheilijan henkilökohtaista korvausta (rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 3. §:ssä tarkoitettu palkka)
- tuloverolain 77. §:ssä tarkoitettua ulkomaantyöskentelystä saatua ennakkoperintälain 13. §:ssä tarkoitettua ennakonpidätyksen alaista palkkaa
- vakuutuskassalaissa (1164/1992) tarkoitettua sairauskassan maksamaa täydennyspäivärahaa
- työsuhteessa saatuja palvelurahoja
- palkkaa, joka maksettu virtuaalivaluuttana
 - jos tulo on saatu työsuhteessa

– jos tulo on ennakonpidätyksen alaista.

Vuositulon laskennassa hyödynnetään tulorekisteristä saatavia tulotietoja ja niiden tietosisältöjä. Vuositulossa SVL:n mukaiseksi palkaksi määritellyt tulorekisterin tulolajit löytyvät palkkatuloliitteestä. Liitteessä on maininta, jos kyseisen tulolajin palkkatuloksi huomioimiseen liittyy jokin erityisehto, jonka tulee täyttyä. Palkkatuloon huomioimisessa erityisehtona on joidenkin tulolajien kohdalla esim. mainittu se, että tulosta on maksettu työeläkevakuutusmaksut.

- Alle 17 -vuotiaalle asiakkaalle tarkastelujaksolla maksettu palkkatulo huomioidaan ilman työeläkevakuutusmaksua.

Huomaa, että Kelan vuosituloon huomioimat SVL:n mukaiset palkkatulot saattavat edellä mainitusta syystä poiketa kansallisessa tulorekisterissä asiakkaalle näkyvistä palkkatulotiedoista.

Voit tehdä etuuspäätöksen vuositulolaskelman mukaisilla palkkatulotiedoilla. Jos asiakkaan antamat tiedot ovat ristiriidassa vuositulolaskelmalle saatujen tulotietojen kanssa, niin selvitä asiaa ensin tulorekisteritiedoista. Sairausvakuutuslain mukaiset palkkatulotiedot saat näkyviin käyttötarkoituksella SV-Vuositulo. Jos palkkatuloja pitää poikkeuksellisesti poistaa tai lisätä vuosituloon, lue tulojen muokkaamisesta teknisestä ohjeesta.

Huomaa, että vuositulon laskenta -tapahtuma ei tutki, onko asiakas ollut tarkastelujakson aikana Suomessa sairausvakuutettuna. Tarkista tarvittaessa onko vuositulon laskennassa huomioitu tuloa ajalta, jolloin asiakas ei vielä ole ollut Suomessa vakuutettuna ja poista tulo tarpeen mukaan.

Jos asiakas ottaa yhteyttä etuuspäätöksen saatuaan ja ilmoittaa, että vuositulon määrässä ei ole huomioitu jotain hänelle maksettua palkkatuloa, niin tutustu ko. tapaukseen ja selvitä asiakkaan kanssa, mikä tulo hänen vuositulolaskelmastaan puuttuu. Tässä kohtaa kannattaa hyödyntää etuusohjeen palkkatuloliitettä vuosituloon huomioitavista tulolajeista. Jos tulorekisteristä puuttuu työnantajan tarkastelujaksolla maksamia palkkatulotietoja, niin pyydä asiakasta ottamaan yhteyttä työnantajaansa, jotta työnantaja korjaisi tai täydentäisi tulorekisterin palkkatulotietoja puuttuvien tietojen osalta. Jos työnantaja ei pyynnöistä huolimatta korjaa tai täydennä palkkatulotietoja tulorekisteriin, voit hyväksyä muun luotettavan selvityksen palkkatuloista.

Esimerkkejä vuosituloon huomioitavista palkkatulolajeista:

- aikapalkka (201) (esim. tunti- tai kuukausipalkka) ja siihen liittyvät lisät
- urakkapalkka (227)
- vakuutusmaksu (352)
- omaishoitajan palkkio (319)
- perhehoitajan palkkio (328)
- tulospalkkio (223)
- urheilijarahastosta maksettu palkka (351)

Esimerkkejä tuloista, jotka eivät ole palkkatuloksi huomioitavia:

- vahingonkorvaus työsuhteen päättämisen- ja lomautustilanteessa (229)
- ateriakorvaus (303)
- urheilijarahastoon siirretty palkka (350)
- veronalainen kustannusten korvaus (353)
- kaupanvahvistajan palkkio
- verovapaat palkkatulot

Listaus tulolajeista, jotka eivät ole palkkatuloa tai joiden huomioimiseen liittyy ehtoja.

Esimerkkejä tuloista, jotka voidaan huomioida palkkatulona, jos niistä on maksettu TyEL-maksut:

- Kokouspalkkio (210)
- Luentopalkkio (214)
- Luottamustoimipalkkio (215)
- Voittopalkkio (233)
- Hallintoelimen jäsenyydestä maksettu palkkio (308)
- Henkilöstölle annettu rahalahja (310)
- Osakepalkkio (319)

Kansainvälisten järjestöjen maksamia verovapaita palkkatuloja ei voida ottaa huomioon vuositulossa. Koska palkasta ei ole tehty ennakonpidätystä eikä maksettu sairausvakuutusmaksua, ei palkkaa voida pitää sairausvakuutuslain 11. luvun 3. §:n 2. momentin mukaisena palkkatulona. Kansainvälisiä järjestöjä, joiden maksama palkka voi olla verovapaata, ovat esimerkiksi:

- Itämeren suojelukomissio HELCOM
- Taloudellisen kehitystutkimuksen kansainvälinen instituutti (UNU-WIDER)
- Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö IOM
- Yhdistyneiden kansakuntien innovaatio- ja teknologialaboratorio (UNTIL)

Lisätietoa kansainvälisten järjestöjen maksamien palkkatulojen verotuksesta www.vero.fi – Ulkomaan edustustot ja kansainväliset järjestöt.

Vähennykset

Vuosituloon huomioidusta palkkatulosta ja vakuutuspalkasta tehdään vakuutusmaksuvähennys, jonka suuruus on sairausvakuutuksen päivärahamaksun, työntekijän työeläkevakuutusmaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun yhteismäärä 8,95% v. 2024 (10,01 v. 2023, 9,83% v. 2022). Vakuutusmaksuvähennys tehdään etuusoikeuden alkamisen tai työkyvyttömyyden alkamisajankohdan mukaisesti (SVL 1224/2004 11. luku 7. §).

Omaishoitajan tai perhehoitajan palkkio vuositulossa

Omaishoidon palkkio ja perhehoitajan palkkio ovat vakuutetun vuosituloissa huomioitavia palkkatuloja, jos niitä on maksettu asiakkaalle itselleen tarkastelujakson aikana. Kunnan, kuntayhtymän, hyvinvointialueen tai niiden hankkiman yksityisen perhehoidon tuottajan kanssa hoitosopimuksen tehnyt omaishoitaja tai toimeksiantosopimuksen tehnyt perhehoitaja kuuluvat kunnallisen eläketurvan piiriin, vaikka he eivät ole työsuhteessa ja maksettu palkkio on TyEL:n alaiseen palkkatuloon rinnastettavaa tuloa. Palkkatulona huomioidaan tarkastelujakson ajalle tulorekisteriin ilmoitetut omaishoidon - ja perhehoitajan palkkiot maksuajankohdan mukaisesti.

Jos asiakas on jo tarkastelujaksolla alkanut saada omaishoidon palkkiota tai perhehoitajan palkkiota ja sen maksaminen edelleen **jatkuu** päivärahaetuuden kanssa samanaikaisesti, ei kyseisen lain perusteella myönnettyä palkkiota huomioida asiakkaan vuositulossa (SVL 1224/2004 11. luku 3. § 6. mom.) . Maksamisen katsotaan jatkuneen päivärahaetuuden kanssa samanaikaisesti silloin, kun palkkion maksupäivä on päivärahajaksolla. Palkkio jätetään vuositulossa huomioimatta maksupäiväkuukaudelta sen määrästä ja ansainta-ajasta riippumatta. Jos asiakkaan palkkion maksaminen on kuukausittain säännöllistä, ei palkkiota huomioida vuosituloon lainkaan. Lue tekninen ohje – Asiakkaalla on omaishoidon tai perhehoitajan palkkiota .

Jos oikeus vuositulossa huomioimatta jätettyyn omaishoidon palkkioon tai perhehoitajan palkkioon **päätyy** päivärahaudella, päivärahaetuuden määrän perusteena oleva vuositulo tarkistetaan sen päättymisajankohdasta lukien ja myös kyseinen palkkio huomioidaan alkuperäisen tarkastelujakson ajalta laskettuun vuosituloon. Lue tekninen ohje – Asiakkaalla on omaishoidon tai perhehoitajan palkkiota.

Esimerkki

Asiakkaalle ollaan myöntämässä **kuntoutusrahaa ajalle 23.7.2021 – 31.7.2021**. Vuosituloon nousee palkkatulojen (pankkitoimihenkilö) lisäksi asiakkaan saamat omaishoitajan palkkiot. Asiakas toimii ajoittain isänsä omaishoitajana. Ratkaisun yhteydessä huomataan, että asiakkaalle on tulorekisterin mukaan maksettu **heinäkuussa 2021 omaishoitajan palkkiota yhteensä 550,76 € ajalta 1.7.2021 – 31.7.2021 tehdystä työstä. Palkkion maksupäivä on 15.7.2021**. Asiakas on toiminut isänsä varsinaisen omaishoitajan lomasijaisena. Asiakas ilmoittaa, että palkkion maksaminen jatkuu.

Maksupäivän mukaan ei ole jatkunut, mutta asiakkaan ilmoituksen mukaan on jatkunut. **Palkkio huomioidaan vuosituloon**. Maksupäivä ei ole myönnettävällä kuntoutusrahaudella.

Esimerkki

Asiakkaalle ollaan myöntämässä **kuntoutusrahaa ajalle 23.7.2021 – 31.7.2021**. Vuosituloon nousee palkkatulojen (pankkitoimihenkilö) lisäksi asiakkaan saamat omaishoitajan palkkiot. Asiakas on isänsä omaishoitaja. Ratkaisun yhteydessä huomataan, että asiakkaalle on tulorekisterin mukaan maksettu **heinäkuussa 2021 omaishoitajan palkkiota yhteensä 450,76 € ajalta 1.7.2021 – 22.7.2021 tehdystä työstä. Palkkion maksupäivä on 31.7.2021**.

Asiakas ilmoittaa, että palkkion maksaminen ei jatku kuntoutusrahan aikana, mutta se on maksettu 31.7. **Omaishoidon palkkiota ei huomioida vuosituloon**. Maksupäivä on myönnettävällä kuntoutusrahaudella ja sen vaikutus ulottuu koko kuntoutusrahauteen.

Esimerkki

Asiakkaalle on myönnetty **sairauspäivärahaa ajalle 23.5.2021 – 31.7.2021**. Vuosituloon on huomioitu palkkatulojen (pankkitoimihenkilö) lisäksi asiakkaan saamat omaishoidon palkkiot. Asiakas on ajoittain isänsä omaishoitajana. Jatkoratkaisun (ajalle 1.8.2021-31.8.2021) yhteydessä huomataan, että asiakkaalle on tulorekisterin mukaan maksettu **heinäkuussa 2021 omaishoitajan palkkiota yhteensä 550,76 € ajalta 1.7.2021 – 31.7.2021 tehdystä työstä. Palkkion maksupäivä on 15.8.2021**.

Jatkoratkaisussa ajalle 1.8.-31.8.2021 perhehoitajan palkkio jätetään huomioimatta vuositulosta.

Kunnaneläinlääkärin vuositulo

Kunnaneläinlääkärin tulona huomioidaan vuosituloon maksetun palkan lisäksi kunnan tai hyvinvointialueen eläinlääkärille vuosittain vahvistettu laskennallinen toimenpidepalkkion määrä (SVL 1224/2004 11. luku 3. § 5. mom.). Kunta tai hyvinvointialue ilmoittaa eläkelaitokselle laskennallisen toimenpidepalkkion määrän,

joka huomioidaan kunnaneläinlääkärin eläkkeen karttumisessa. Eläinlääkärille palkkaa maksava kunta määrittää laskennallisen toimenpidepalkkion määrän vuosittain ja ilmoittaa sen myös tulorekisteriin.

Huomaa, että jos kunnaneläinlääkäri toimii kunnaneläinlääkärin toimen ohella lisäksi myös yrittäjänä yksityisvastaanotolla, yrittäjätulot huomioidaan tästä työstä kuten muillakin yrittäjillä eli tarkastelujaksolla voimassa olleen yrittäjän eläkelain mukaan vahvistetun YEL-työtulon mukaan.

Järjestelmä hakee kunnaneläinlääkärin tulot tulorekisteristä automaattisesti.

Urheilijan palkka ja palkkio

Jos urheiluseuran ja urheilijan välillä on työsuhde, niin urheiluseuran maksama palkka ilmoitetaan tulorekisteriin. Urheilijalle maksettu palkka ilmoitetaan tulolajilla **Aikapalkka (201)**. Tämän lisäksi ilmoitetaan tulonsaajan lisätieto **Urheilija**. Urheilijoille maksetusta Aikapalkasta ei makseta TyEL-maksua, koska urheilijoiden eläketurva on järjestetty muulla tavalla.

Urheilijan urheilijarahastosta nostama palkka huomioidaan vuositulossa palkkatulona. Urheilijarahastosta nostettu palkka on usein joukkueurheilijalle pelaajasopimuksen perusteella maksettua rahastoon siirrettyä palkkaa. Vuositulossa huomioidaan myös urheilurahastosta nostettu palkkio, jos palkkio on ilmoitettu tulorekisteriin tulolajilla Työkorvaus ja tulonsaajasta on ilmoitettu lisätieto Urheilija.

Sijaismaksajan maksama palkka

Palkan tai muun suorituksen maksajana voi näkyä myös sijaismaksaja, joka hoitaa lain perusteella tai sopimuksesta tietojen ilmoittamisen tulorekisteriin työnantajan puolesta. Yleensä sijaismaksaja maksaa palkat ja toimittaa ennakonpidätyksen, mutta varsinainen työnantaja maksaa työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Sijaismaksajina toimivat yleensä ulosottolaitos, kunnat, hyvinvointialueet, kaupungit ja Kela sekä Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) ja konkurssipesät, jotka voivat maksaa sijaismaksajana asiakkaan palkkasaatavia palkkaturvana.

Vuositulon laskenta -tapahtuma huomauttaa, jos vuosituloon nousee sekä sijaismaksajan että varsinaisen työnantajan maksamaa palkkaa samalta ajalta. Huomioi tällöin palkkatulo vain yhden maksajan ilmoituksen perusteella. Joudut tällaisessa tilanteessa käyttämään poikkeuksellista vuosituloa. Kun molemman ilmoittajan palkkasummatiedot vastaavat toisiaan, voit poistaa vuositulosta toisen ilmoittajan (sijaismaksajan tai varsinaisen työnantajan) ilmoittamat palkat. Jos palkkasummat eroavat toisistaan, selvitä miksi ne eroavat toisistaan ja poista väärä summa.

Esimerkki

Käsittelet sairauspäiväraha hakemusta ja saat vuositulon laskentaruudulle huomautustekstin: Asiakkaalla on sijaismaksajan maksamaa palkkaa ja muuta palkkaa samalta ajalta. Tarkista tilanne ja laske tarvittaessa poikkeuksellinen vuositulo. Tulorekisteristä näet, että asiakas on saanut Kelan maksamaa yksityisen hoidon tukea (palkkaa) 634,72 € ajalla 1.12.2021 – 31.12.2021. Samalla ajalla 1.12.2021 – 31.12.2021 on myös varsinaisen työnantajan XX maksama palkka 634,72 €. Käytä poikkeuksellista vuosituloa ja poista vuositulosta varsinaisen työnantajan maksama palkka. Näin palkka ei tule asiakkaan vuosituloon kahteen kertaan.

Esimerkki

Käsittelet sairauspäiväraahakemusta ja saat vuositulon laskentaruudulle huomautustekstin: Asiakkaalla on sijaismaksajan maksamaa palkkaa ja muuta palkkaa samalta ajalta. Tarkista tilanne ja laske tarvittaessa poikkeuksellinen vuositulo. Tulorekisteristä näet, että asiakas on saanut Kelan maksamaa yksityisen hoidon tukea (palkkaa) 546,15 € ajalla 1.12.2021 – 31.12.2021. Samalla ajalla 1.12.2021 – 31.12.2021 on myös varsinaisen työnantajan XX maksama palkka 894,72 €, joka on suurempi kuin Kelan maksama yksityisen hoidon tuki. Varsinainen työnantaja maksaa siis enemmän palkkaa kuin mikä Kelan korvauksen suuruus on. Tämän esimerkin tilanteessa sovittu palkan määrän tulisi käydä ilmi lastenhoidon tuen asiakirjoista. Käytä poikkeuksellista vuosituloa ja poista vuositulosta sijaismaksajan eli Kelan palkka. Näin asiakkaan vuosituloon tulee huomioiduksi todellinen palkan määrä.

Ulkomaantulo

Vuosituloon otetaan huomioon tulot ajalta, jona asiakas on ollut sairausvakuutuslain mukaisesti Suomessa vakuutettu (SVL 1224/2004 11. luku 2. § 2. mom.). Jos asiakkaalle on määritetty [vakuutuspalkka](#), ei ulkomaantuloa oteta huomioon vuositulossa. Jos vakuutuspalkkaa ei ole määritetty, vuosituloon huomioidaan ulkomaan työskentelystä maksettu ennakonpidätyksenalainen palkka tai rajoitetusti verovelvolliselle maksettu palkka.

Kun asiakas on Suomessa vakuutettu, lähtökohtaisesti myös ulkomaan tulot saadaan tulorekisteristä. Tällöin järjestelmä hakee palkkatiedot tulorekisteristä automaattisesti.

Jos tulot eivät poikkeuksellisesti ole tulorekisteristä saatavissa, voidaan hyväksyä muu selvitys tulosta.

Asiakas voi poikkeuksellisesti esittää tarkastelujaksolla ulkomailta maksettua palkkatuloa ajalta, jolloin hän ei ole ollut Suomessa vakuutettuna, jos hän on ollut aikaisemmin Suomessa vakuutettuna ja ansainnut tulon työskennellessään toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai valtiossa, jossa sovelletaan Euroopan unionin lainsäädäntöä, ja on tullut uudelleen Suomessa vakuutetuksi. Edellytyksenä on myös, että asiakkaalla ei ole Suomesta lainkaan vuosituloa (= 0 e). Jos tällaisessa tilanteessa ulkomailla ansaitut palkkatulot ovat huomattavasti matalammat tai korkeammat kuin Suomessa vastaavassa työssä ansaittavat tulot, päivärahaetuuden perusteena käytettävät tulot voidaan arvioida vastaavasta työstä Suomessa ansaittavien palkkatulojen mukaan ottaen huomioon sellaisen henkilön tulot, joka työskentelee Suomessa vastaavissa tehtävissä ja jolla on vakuutettuun verrattava kokemus ja pätevyys (SVL 1224/2004 11. luku 3. § 7. mom.).

Jos palkka on maksettu muuna valuuttana kuin euroina, palkkatulo muunnetaan euroiksi käyttäen vuositulon tarkastelujakson viimeisenä päivänä julkaistua muuntokurssia (hallintotoimikunnan päätös H3, 15.10.2009). Valuuttakurssien muuntamisessa käytetään Euroopan Keskuspankin päivittäin julkaisemia muuntokursseja. Valuutan muuntaminen voidaan suorittaa [EKP:n internetsivuilla](#).

1.7.2.2 Vakuutuspalkka

Vakuutuspalkka on ulkomaan työkomennuksen ajalle määritelty laskennallinen palkka. Vakuutuspalkka vastaa palkkaa, joka olisi maksettava, jos ulkomailla tehtyä työtä

vastaava työ tehtäisiin Suomessa. Vakuutuspalkka huomioidaan vuosituloon siltä osin, kun ulkomailla työskentely on tapahtunut vuositulon tarkastelujakson aikana (SVL 1224/2004 11. luku 2. § 1. mom.).

Kela saa tiedot vakuutuspalkasta tulorekisteristä ja järjestelmä hakee tiedot laskentaan automaattisesti. Työnantaja ilmoittaa tulorekisteriin vakuutuspalkan määrän kalenterikuukautta kohden. Jos ulkomaan työskentely on alkanut tai päätynyt kesken kalenterikuukauden, työnantaja ilmoittaa tulorekisteriin kyseisen kalenterikuukauden vakuutuspalkan määräksi vajaalta kuukaudesta kertyneen vakuutuspalkan määrän.

Vuosituloon sisältyvästä vakuutuspalkasta tehdään vakuutusmaksuvähennys.

1.7.2.3 YEL- ja MYEL-työtulot

Yrittäjätulona vuosituloon huomioidaan tarkastelujaksolla voimassa olleen yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaan vahvistettu työtulo (SVL 1224/2004 11. luku 4. § 1. mom.). Vakuutuksen voimassaolo voi perustua joko pakolliseen tai vapaaehtoiseen vakuutukseen. Muita tuloja omasta yritystoiminnasta ei huomioida asiakkaan vuosituloon.

Jos asiakkaalle on YEL/MYEL-vakuutuksen voimassaolon aikana maksettu tarkastelujakson aikana työsuhteeseen perustuvaa palkkaa, myönnetty etuusperusteiseen tuloon huomioitavaa etuutta tai ansionmenetyskorvausta, kyseiset tarkastelujakson tulot huomioidaan YEL/MYEL-työtulon lisäksi asiakkaan vuosituloon.

YEL- ja MYEL-työtulo otetaan vuositulossa huomioon siltä ajalta, kun se on ollut tarkastelujakson aikana voimassa. Jos YEL/MYEL-vakuutuksen mukaista työtuloa on sen voimassaolon aikana muutettu, YEL/MYEL-työtulona huomioidaan tarkastelujakson aikainen keskimääräinen työtulo (SVL 1224/2004 11. luku 4. § 2. mom.).

Jos asiakkaalla on tarkastelujaksolla ollut samanaikaisesti voimassa sekä YEL- että MYEL-vakuutus, yrittäjätuloa huomioidaan molemmista vakuutuksista niiden voimassaolon mukaisesti.

Koska yrittäjätulojen osalta sairausvakuutuksen päivärahamaksun perusteena (SVL 1224/2004 18. luku 15. §) on 1.1.2020 lukien vahvistettu YEL- tai MYEL-vakuutuksen työtulo, ei yrittäjä tai esim. kevytyrittäjä, freelancer tai bloggaaja voi enää esittää päivärahan perusteeksi elinkeinotoiminnan ansiotuloa, omasta yrityksestä saatua palkkatuloa, työkorvausta tai virtuaalivaluuttana maksettua tuloa, vaikka hän ei ole YEL- tai MYEL-vakuuttamisvelvollinen. Myös apuraha huomioidaan vuosituloon vain asiakkaan MYEL-vakuutuksen mukaisen työtulon perusteella.

Esimerkiksi silloin, kun pienyrittäjä käyttää laskutuspalveluyrityksen palveluja solmimatta työsuhdetta, on pienyrittäjälle laskutuspalveluyrityksen tulorekisteriin ilmoittama työstä maksettu suoritus työkorvausta, eikä työkorvausta huomioida pienyrittäjän yrittäjätulona. Myöskään yrittäjän ja laskutuspalveluyrityksen kesken vain verotuksellisista syistä tehdyn työsuhteen perusteella maksettua palkkaa ei huomioida asiakkaan vuositulossa, jos maksetusta palkasta ei ole peritty Tyel-maksua.

Kela saa tiedot YEL- ja MYEL-työtuloista vakuutuslaitoksista. Jos asiakas ilmoittaa hakemuksessa tarkastelujaksolla voimassa olleesta YEL/MYEL-vakuutuksesta, varmista, että työtulojen tiedot näkyvät laskennassa. Hae tulot järjestelmään, jos ne puuttuvat.

Kela ei enää selvitä yrittäjän vakuuttamisvelvollisuutta. Vakuuttamisvelvollisuuden arviointi perustuu eläkevakuutusyhtiön ja yrittäjän yhdessä tekemään arvioon.

1.7.2.4 Ansiomenetyskorvaukset

Ansiomenetyskorvauksena vuosituloon huomioidaan vakuutetun työtapaturman tai ammattitaudin perusteella saama työtapaturmaa koskevien eri lakien mukainen ansiomenetyskorvaus, liikennevakuutuslakiin, potilasvakuutuslakiin tai sotilastapaturmaa koskeviin eri lakeihin perustuva ansiomenetyskorvaus sekä tartuntatautilain mukainen tartuntatautipäiväraha. Ansiomenetyskorvaus huomioidaan vuositulossa myöntöajankohdan mukaisesti. Maksupäivällä ei ole merkitystä (SVL 1224/2004 11. luku 5. § 1. mom.).

Koska myönnetty ansiomenetyskorvaus vastaa määrältään täysin tai suurelta osin asiakkaalle tapaturmasta tai vahingosta aiheutunutta täyttä tai osittaista ansiomenetystä, se huomioidaan vuositulossa myönnetyn suuruisena (täytenä tai osittaisena) palkkatulon tapaan. Järjestelmä hakee tiedot ansiomenetyskorvauksista laskentaan automaattisesti. Jos korvaustietoja pitää poikkeuksellisesti poistaa tai lisätä vuosituloon, muokkaa tietoja teknisen ohjeen mukaisesti.

Ansiomenetyskorvauksina vuosituloon huomioidaan tarkastelujakson ajalle myönnetty päiväraha, kuntoutusraha, elinkorko ja tapaturmaeläke, kun myönnetyn korvauksen perusteena on:

- työtapaturma- ja ammattitautilaki (liittyen työtapaturmaan tai ammattitautiin)
 - Huom. etätyössä tapahtuneen tapaturman perusteella myönnetty korvaus huomioidaan vuosituloon vain, jos korvaus on myönnetty työtapaturma- ja ammattitautilain tai valtion henkilöstölle etätyöstä johtuvissa olosuhteissa sattuneiden tapaturmien korvaamisesta annetun lain perusteella. Vakuutussopimukseen perustuvia etätyön perusteella maksettavia tapaturmakorvauksia ei huomioida vuosituloon.
- liikennevakuutuslaki
- potilasvahinkolaki
- maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki
- laki opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta
- laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta
- laki sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta
- laki tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä
- laki valtion henkilöstölle etätyöstä johtuvissa olosuhteissa sattuneiden tapaturmien korvaamisesta
- tartuntatautilaki.

Tarkastelujakson ajalle myönnetty täysi ansiomenetyskorvaus huomioidaan aina asiakkaan vuosituloon, jos se on maksettu hänelle itselleen (tai esim. edunvalvojalle, kunnalle, ulosottolaitokselle). Jos korvaus on asiakkaan sijaan maksettu hänen työnantajalleen tai palkkaturvan maksajalle, sitä ei huomioida asiakkaan vuositulossa. Kyseiseltä ajalta vuosituloon huomioidaan asiakkaalle maksettu palkkatulo. Jos asiakkaalla on tarkastelujaksolla maksettua palkkatuloa ja ansiomenetyskorvausta samalta ajalta, järjestelmä antaa asiasta huomautuksen. Selvitä maksunsaaja ohjeen mukaan ja muokkaa tarvittaessa vuosituloa teknisen ohjeen mukaisesti.

Jos asiakkaalle on tarkastelujaksolla myönnetty ansiomenetyskorvauksen kanssa samalle ajalle muuta vuosituloon huomioitavaa etuutta tai korvausta, johon nähden ansiomenetyskorvaus on ensisijainen, asiakkaan vuosituloon huomioidaan ensisijainen ansiomenetyskorvaus ja muusta etuudesta tai korvauksesta

ansionmenetykskorvauksen vähentämisen jälkeen jäljelle jäänyt etuuden määrä. Järjestelmä tekee tämän automaattisesti.

Osittainen ansiomenetykskorvaus tarkastelujaksolla

Jos asiakas on tarkastelujaksolla tai sitä ennen alkanut saamaan osittaista ansionmenetykskorvausta muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella ja sen maksaminen edelleen **jatkuu** päivärahaetuuden kanssa samanaikaisesti, ei kyseisen lain perusteella myönnettyä osittaista korvausta huomioida asiakkaan vuosituloon (SVL 1224/2004 11. luku 5. § 2. mom.). Osittainen ansionmenetykskorvaus jätetään huomioimatta vuosituloon tarkastelujakson aikaisesta korvaustasosta riippumatta. Lue tekninen ohje - Osittainen ansionmenetykskorvaus jatkuu päivärahan kanssa samanaikaisesti.

Jos oikeus vuositulossa huomioimatta jätettyyn osittaiseen ansionmenetykskorvaukseen **päättyy** päivärahaudella, päivärahaetuuden määrän perusteena oleva vuositulo tarkistetaan osittaisen ansionmenetykskorvauksen päättymisajankohdasta lukien ja myös kyseinen ansionmenetykskorvaus huomioidaan alkuperäisen tarkastelujakson ajalta laskettuun vuosituloon. Lue tekninen ohje - Osittainen ansionmenetykskorvaus päättyy päivärahaudella.

1.7.2.5 Etuusperusteinen tulo

[Etuusperusteisen tulon muodostuminen](#)

[Huomioitavat etuudet](#)

[Etuuden huomioiminen vuosituloon](#)

[Rajoitukset etuuksien huomioimisessa](#)

[Osatyökyvyttömyyseläke tarkastelujaksolla](#)

[Tietojen saaminen eri etuuksista](#)

[Muutokset vuositulossa](#)

Vuosituloon huomioidaan tiettyjen, laissa määrättyjen etuuksien perusteella laskettu etuusperusteinen tulo. Etuudet huomioidaan vuosituloon myöntöajan perusteella. Maksupäivällä ei ole merkitystä etuuden huomioimiseen.

Etuusperusteisen tulon on tarkoitus vastata asiakkaan tarkastelujakson aikaisten etuuksien keskimääräistä tulotasoa Kelan päivärähälle siirryttäessä. Asiakkaan vuositulossa huomioitu etuusperusteinen tulo on aina laskennallinen tulo, joka perustuu tarkastelujakson ajalle myönnettyjen etuuksien yhteismäärän ja päivärahopäivien lukumäärän perusteella laskettuun etuuksien keskimääräiseen päiväkohtaiseen määrään (Ks. etuusperusteisen tulon muodostuminen).

Tarkastelujakson ajalle myönnettyjen etuuksien yhteismäärä ja vuositulossa huomioitava etuusperusteinen tulo poikkeavat aina toisistaan. Asiakkaan vuositulossa huomioituun etuusperusteiseen tuloon vaikuttavat tarkastelujaksolta huomioitujen etuuksien yhteismäärä ja myöntöjaksoihin sisältyvien päivärahopäivien lukumäärä sekä näiden perusteella laskettu etuuksien keskimääräinen päiväkohtainen määrä. Asiakkaan etuuksista laskettu laskennallinen eli teoreettinen etuusperusteinen vuositulo määräytyy aina etuuksien keskimääräisen päiväkohtaisen määrän perusteella ja käsiteltävän etuuden tuloajat ja laskentakaava huomioiden.

Etuusperusteisen tulon muodostuminen

Koska tarkastelujakson ajalta huomioitavat etuudet voivat olla tulotasoiltaan vaihtelevia, edellyttää etuusperusteisen tulon määrittäminen alla lueteltujen asioiden laskemista. Huomaa, että etuusjaksot voivat olla osittain päällekkäisiä, peräkkäisiä tai toisistaan irrallisia jaksoja. Päällekkäisissä tilanteissa etuussummat lasketaan yhteen, mutta etuusjaksoon sisältyvät arkipäivät (sairausvakuutuslain mukaiset suorituspäivät) lasketaan myöntöjakson mukaan.

Etuusperusteinen tulo (SVL 1224/2004 11. luku 6. §) muodostuu seuraavasti:

1. tarkastelujakson ajalle myönnettyjen etuuksien yhteissumma (e/brutto).
2. tarkastelujakson aikaisten etuusjaksoihin sisältyvien sairausvakuutuslain mukaisten arkipäivien yhteismäärä
3. etuuksien keskimääräinen päiväkohtainen määrä, joka on tarkastelujaksolle myönnettyjen etuuksien yhteissumma (e/brutto) jaettuna etuuksien myöntöajalle sisältyvien arkipäivien lukumäärällä.
4. laskennallinen etuusperusteinen vuositulo, joka turvaa asiakkaalle yhtä suuren päivärahan kuin etuuksien perusteella laskettu keskimääräinen päiväkohtainen määrä (3).
5. lasketusta etuusperusteisesta vuositulosta (4) huomioidaan asiakkaan vuosituloon osuus, joka on sama kuin tarkastelujaksolla olevien sairausvakuutuslain mukaisten arkipäivien osuus koko vuoden arkipäivien (300 pv) määrästä. Saatu etuusperusteisen tulon rahamäärä pyöristetään lähimpään senttiin.

Esimerkki etuusperusteisen tulon laskennasta:

Asiakas hakee sairauspäivärahaa. Asiakkaalle on tarkastelujaksolle myönnetty kolmessa eri jaksossa ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa. Ansiopäivärahan määrä on 58,00 e/pv.

1. Tarkastelujakson ajalle myönnetyn työttömyysturvan yhteissumma on 9 396,00 e.
2. Kolmeen etuusjaksoon sisältyy yhteensä 187 sairausvakuutuslain mukaista arkipäivää.
3. Tarkastelujakson ajalle myönnettyjen etuuksien keskimääräinen päiväkohtainen määrä saadaan jakamalla etuuksien yhteissumma 9 396 e sairausvakuutuslain mukaisten arkipäivien lukumäärällä 187, jolloin keskimääräinen päiväkohtainen määrä on 50,25e/pv.
4. Keskimääräisen päiväkohtaisen määrän 50,25 e/pv perusteella lasketaan etuusperusteinen vuositulo. Päivärahan määräytymisperusteet ja tulorajat huomioiden etuusperusteisen vuositulon määräksi saadaan 21 535,71e (50,25e x 300:0,7). Vuotuisella 21 535,71 euron tulolla asiakas saa saman suuruisen sairauspäivärahan kuin mitä edellä laskettu keskimääräinen päiväkohtainen määrä on eli 50,25 e/pv.
5. Asiakkaalle laskettu etuusperusteinen vuositulo on 21 535,71 e. Etuusperusteista vuosituloa ei voida huomioida kokonaisuudessaan asiakkaan vuosituloon, koska kyse on laskennallisesta koko vuoden tulosta. Etuusperusteinen vuositulo huomioidaan asiakkaan vuositulossa asiakkaan saamien sairausvakuutuslain mukaisten arkipäivien lukumäärän suhteessa. Lasketusta etuusperusteisesta vuositulosta huomioidaan sen kolmassadasosa tarkastelujakson arkipäivillä kerrottuna eli $21\,535,71:300 \times 187 = 13\,429,93$ euroa.

Huomio! Koska päivärahojen laskukaavat poikkeavat toisistaan, myös laskennallinen etuusperusteinen tulo on poikkeava eri päivärahaetuuksilla. Näin on, vaikka etuuksien

keskimääräinen päiväkohtainen määrä on tarkastelujaksolta saman suuruinen. Laskukaavan vaikutus on esitetty esimerkin kohdassa 4.

Etuusperusteisen vuositulon laskukaava:

$$x = 300 \cdot y/a + (a-b)/b \cdot \max(300 \cdot y/a - x_1; 0) + (b-c)/c \cdot \max(300 \cdot y/a + (a-b)/b \cdot \max(300 \cdot y/a - x_1; 0) - x_2; 0)$$

Esimerkki

Pekan oikeus päivärahaan alkaa 14.2.2020. Tarkastelujakso on 1.1.–31.12.2019. Pekka on saanut tältä ajalta ansiosidonnaista työttömyyskorvausta noin 60 e/päivä, 5 päivänä viikossa. Pekka on saanut työttömyyskorvausta noin 1 290 e/kk.

Keskimääräisen ansiosidonnaisen työttömyyskorvauksen perusteella päivärahan määrä on n. 52 e/päivä. Kelan päivärahaa maksetaan 6 päivältä viikossa. Pekka saa Kelan päivärahaa noin 1 300 e/kk.

Esimerkki

Sirpan oikeus päivärahaan alkaa 20.1.2020, jolloin tarkastelujakso on 1.1.–31.12.2019. Sirpa on saanut koko tarkastelujakson ajan kuntoutusrahaa 87,63 e/pv, yhteensä 26 551,89 euroa. Vuositulossa huomioitavan etuusperusteisen tulon määrä nousee 52 982,08 euroon, jonka perusteella Sirpan päivärahan määrä on 87,98 e/pv. Sirpan tulotaso säilyy suurin piirtein samana kuin edeltävän vuoden aikana.

Järjestelmä on muodostanut etuusperusteisen tulon oikein, kun asiakkaalle myönnettyt etuudet ovat laskennassa oikealta ajalta ja oikean suuruisina. Tarkista päätösesitys ja vuositulolaskelma aina päätöstä tehdessäsi.

Vuositulon laskentaa varten tarvittavat etuusperusteisen tulon tiedot haetaan järjestelmästä automaattisesti. Katso poikkeukset kohdasta [Tietojen saaminen eri etuuksista](#).

Huomioitavat etuudet

Alle on lueteltu etuusperusteiseen tuloon huomioitavat etuudet sekä niiden korotukset (SVL 1224/2004 11. luku 6. § 1. mom.). Listan ulkopuolisia etuuksia tai etuuksien osia ei ole mahdollista huomioida vuosituloon edes poikkeustilanteissa.

Kelan etuudet

- peruspäiväraha ja työmarkkinatuki
 - lapsikorotus
 - korotusosa
- vuorottelukorvaus
- opintoraha
 - huoltajakorotus
 - oppimateriaalilisä
- vanhempainpäivärahat
 - erityisraskausraha
 - erityisäitiysraha
 - isyysraha
 - osittainen vanhempainraha
 - raskausraha
 - vanhempainraha

- äitiysraha
- erityishoitoraha
- kuntoutusraha, osakuntoutusraha
- kuntoutusavustus
- sairauspäiväraha
- osasairauspäiväraha
- YEL-päiväraha
- luovutuspäiväraha
- työkyvyttömyyseläke ja kuntoutustuki
- takuueläke, kun se on myönnetty täydentämään työkyvyttömyyseläkettä tai kuntoutustukea

Työttömyyskassojen etuudet

- ansiopäiväraha
 - lapsikorotus
 - perusosa, ansio-osa ja korotettu ansio-osa
- vuorottelukorvaus

Työeläkelaitosten etuudet

- Mela-sairauspäiväraha
- kuntoutusraha
- kuntoutuskorotus
- kuntoutusavustus
- työkyvyttömyyseläke, osatyökyvyttömyyseläke
- kansanedustajan sopeutumiseläke ja sopeutumisraha

Muiden laitosten etuudet

- aikuiskoulutustuki

Ahvenanmaan etuudet

- Peruspäiväraha
 - Peruspäivärahan korotusosa
 - Peruspäivärahan lapsikorotus
- Työmarkkinatuki
 - Työmarkkinatuen korotusosa
 - Työmarkkinatuen lapsikorotus
- Opintoraha
 - Opintorahan huoltajakorotus

Etuuden huomioiminen vuosituloon

Etuudet tai niiden osat huomioidaan etuusperusteisena tulona asiakkaan vuosituloon, jos:

- kysymyksessä on laissa määritelty etuus (SVL 1224/2004 11. luku 6. § 1. mom.)
- etuus on myönnetty tarkastelujaksolle
- etuus on maksettu asiakkaalle itselleen (tai esim. edunvalvojalle, kunnalle, ulosottolaitokselle)
 - ei työnantajalle tai palkkaturvan maksajalle

Etuusperusteiseen tuloon huomioidaan etuuden bruttomäärä. Esimerkiksi työttömyysturvaetus, johon on kohdistunut aktiivimallin mukainen vähennys tai se on maksettu soviteltuna, huomioidaan vähennetyn suuruisena.

Jos asiakkaalle on myönnetty samalle ajalle kahta etuusperusteiseen tuloon huomioitavaa etuutta, joista toinen on ensisijainen, vuositulossa huomioidaan ensisijainen etuus maksetun suuruisena. Toinen etuus huomioidaan vähennettynä ensisijaisella etuudella. Jos samalle ajalle myönnettyissä etuuksissa ei ole ensisijaisuusjärjestystä, vuosituloon huomioidaan molemmat etuudet. Vähimmäismääräisenä maksettu vanhempainpäiväraha huomioidaan aina etuusperusteiseen tuloon.

Järjestelmä huomioi mahdolliset vähennykset ja ensisijaiset etuudet automaattisesti.

Esimerkki

Sirpa on saanut vuositulon tarkastelujaksolla työttömyysetuutta, josta on vähennetty kotihoidontuki. Sirpan etuusperusteiseen tuloon huomioidaan työttömyysetuus vähennetyn suuruisena. Kotihoidontuki on etuus, jota ei huomioida etuusperusteisessa tulossa.

Esimerkki

Pekka on saanut vuositulon tarkastelujaksolla samanaikaisesti sekä kuntoutusrahaa että osatyökyvyttömyyseläkettä. Kuntoutusrahasta on tällöin vähennetty osatyökyvyttömyyseläke. Etuusperusteiseen tuloon huomioidaan tarkastelujaksolla päättynyt osatyökyvyttömyyseläke ja se osa kuntoutusrahasta, joka on jäänyt vähennyksen jälkeen maksettavaksi.

Esimerkki

Maija on saanut vuositulon tarkastelujaksolla samanaikaisesti opintorahaa ja vähimmäismääräistä vanhempainpäivärahaa. Molemmat etuudet huomioidaan Maijan etuusperusteiseen tuloon.

Rajoitukset etuuksien huomioimisessa

Asiakkaan etuusperusteiseen tuloon ei huomioida sitä osaa etuudesta, joka on maksettu työnantajalle tai palkkaturvan maksajalle. Jos asiakkaalle on palkan lisäksi maksettu osa etuudesta, niin asiakkaalle maksettu etuuden määrä huomioidaan etuusperusteisessa tulossa.

Etuuksiin liittyviä verottomia kulu- tai ylläpitokorvauksia ei huomioida etuusperusteiseen tuloon.

Jos takautuvasti myönnetystä eläkkeestä on vähennetty samalta ajalta maksettua päivärahaa, niin etuusperusteisessa tulossa huomioidaan vain asiakkaalle maksettu päivärahalla vähennetty eläkkeen määrä. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi takautuvan täyden kuntoutustuen ja sairauspäivärahan kohdalla. Etuusperusteisen tulon laskennassa huomioidaan tällöin vähennetyn eläkkeen määrä ja samalta ajalta maksettu sairauspäiväraha. Järjestelmä antaa huomautuksen, kun vuositulon tarkastelujaksolla on eläkkeen kanssa samalle ajalle toista etuutta.

Osatyökyvyttömyyseläke tarkastelujaksolla

Jos asiakkaalle on myönnetty työeläkelakien mukainen osatyökyvyttömyyseläke tarkastelujaksolle ja sen maksaminen edelleen **jatkuu** päivärahaetuuden kanssa samanaikaisesti, ei myönnettyä osatyökyvyttömyyseläkettä huomioida asiakkaan vuositulossa (SVL 1224/2004 11. luku 6. § 5. mom.). Lue tekninen ohje - Osatyökyvyttömyyseläke jatkuu päivärahan kanssa samalta ajalta.

Osatyökyvyttömyyseläke huomioidaan asiakkaan etuusperusteiseen tuloon, jos se on alkanut ennen tarkastelujakson alkamista tai tarkastelujaksolla ja sen saaminen on päättynyt ennen etuusosoikeuden alkamista. Jos oikeus vuositulossa huomioimatta jätettyyn osatyökyvyttömyyseläkkeeseen **päättyy** päivärahakaudella, päivärahaetuuden määrän perusteena oleva vuositulo muutetaan tai tarkistetaan sen päättymisajankohdasta lukien ja myös osatyökyvyttömyyseläke huomioidaan alkuperäisen tarkastelujakson ajalta laskettuun vuosituloon. Lue tekninen ohje - Osatyökyvyttömyyseläke päättyy päivärahakaudella.

Jos osatyökyvyttömyyseläkkeen maksaminen on osalta tarkastelujakson aikaa ollut työskentelyn johdosta tilapäisesti keskeytyksissä tai korottunut kuntoutuksen ajalta täydeksi, osatyökyvyttömyyseläkkeen ei katsota päättyneen tarkastelujaksolla. Eläkkeen maksaminen katsotaan näissä tilanteissa vain keskeytyneen tai korottuneen tilapäisesti eikä tarkastelujakson aikaista osatyökyvyttömyyseläkettä edelleenkään huomioida asiakkaan vuosituloon. Vuosituloon huomioidaan kuitenkin tarkastelujaksolla oleva kuntoutuksen ajalle täydeksi korottunut kuntoutustuki kuntoutuskorotuksineen ja eläkkeen aikaisen työskentelyn ajalta maksettu palkka maksupäivän mukaisesti.

Tietojen saaminen eri etuuksista

Etuusperusteiseen tuloon huomioitavat etuudet sekä niiden myöntöjaksot ja -määrät saadaan vuositulon laskentaa varten eri järjestelmistä. Päivärahojen käsittelyjärjestelmät hakevat etuustuloon hyväksyttävät tiedot laskelmalle automaattisesti. Etuustiedot on ilmoitettu tulorekisteriin vuodesta 2021 lukien. Jos käsittelet hakemusta, jossa vuositulon tarkastelujakso on tätä aiemmalla ajalla, voit joutua pyytämään asiakkaalta lisätietoja. Lue lisää vuositulon teknisestä ohjeesta.

Eläkelaitosten myöntämistä kuntoutusrahoista Kela saa tiedot järjestelmään, mutta maksunsaajatieto puuttuu. Selvitä eläkelaitoksesta, kenelle kuntoutusraha on maksettu. Jos maksunsaaja on työnantaja tai palkkaturvan maksaja, poista niille maksettu osuus eläkelaitoksen maksamasta kuntoutusrahasta vuositulon laskelmalta.

1.7.2.6 Muutokset vuositulossa

Päivärahaetus tulee oikaista pääsääntöisesti aina, kun myöhemmin käy ilmi, että tarkastelujakson aikaisissa, vuosituloon huomioitavissa tuloissa on tapahtunut päivärahan määrään vaikuttava muutos. Kun vuositulossa on tapahtunut muutos, jonka perusteella asiakkaan päiväraha korottuu, asian voi oikaista asiakasta kuulematta. Päivärahan vahingoksi oikaiseminen edellyttää sen sijaan aina asiakkaan suostumusta.

Tarkastelujaksolla tapahtuneista muutoksista ei muodosteta automaattisia ilmoituksia. Vuosituloon vaikuttava muutos voi tulla ilmi esim. asiakkaan aloitteesta, myöhemmässä etuusratkaisutyössä tai asiakaspalvelussa.

Kun asiakas itse ilmoittaa vuositulon määrään vaikuttavasta tulomuutoksesta, varmista, että asiakkaan esittämä muutostieto vastaa järjestelmän tietoja. Jos tiedoissa on ristiriitaa, selvitä asiaa vielä tarkemmin asiakkaalta tai tulon maksajalta.

Huomaa, että aina, kun asiakkaan päätöstä oikaistaan työkyvyttömyyden tai etuusosoikeuden alkamisesta lukien, Vuositulon laskenta -tapahtuma tunnistaa muuttuneet tulotiedot ja laskee vuositulon ajantasaisilla tiedoilla. Kun päätöstä joudutaan muun syyn johdosta oikaisemaan ja tarkastelujakson tuloissa on tapahtunut

myös päivärahan määrään vaikuttava muutos, joudutaan päätös vuositulonkin osalta oikaisemaan.

Esimerkkejä vuositulossa myöhemmin tapahtuneista muutoksista:

Palkkatulojen johdosta vuositulo muuttuu, jos esim. työnantaja korjaa aiemmin tulorekisteriin tekemänsä palkkailmoitusta tai asiakas tai työnantaja toimittaa selvityksen ulkomaantulosta. Vuosituloon huomioitavan palkkatulon määrä voi muuttua myös tilanteessa, jossa hoitopalkkion maksaminen jatkuu päivärahaudella, vaikka aiemmin sen on ilmoitettu päättyneen.

YEL/MYEL-työtulon johdosta vuositulo muuttuu, jos esim. asiakas myöhemmin lakkauttaa YEL- tai MYEL-vakuutuksensa takautuvasti. Lakkautus voi vaikuttaa päivärahaetuuden määrään, päivärahan jakamiseen työnantajan ja yrittäjän kesken tai YEL-päiväraha-oikeuteen.

Ansionmenetykskorvauksen johdosta vuositulo muuttuu, jos esim. uuden myöhemmin tehdyn päätöksen seurauksena vuositulossa huomioidun osittaisen ansionmenetykskorvauksen maksaminen jatkuukin päivärahaudelle.

Etuuden johdosta vuositulo muuttuu esim. erilaisissa muutoksenhakutilanteessa tai jonkin myöhemmin tarkastelujaksolle myönnetyn etuuden johdosta. Etuuden johdosta vuositulo voi muuttua myös silloin, kun asiakkaalle takautuvasti myönnetty muun lain mukainen korvaus vähentää aiemmin vuositulossa huomioidun etuuden määrää. Vuositulo voi myös muuttua, jos asiakkaan opintotukipäätöstä on vuositulovalvonnan seurauksena tarkistettu tai asiakas on vapaaehtoisesti palauttanut opintotukea, eikä opintotukioikeutta ole enää tietyiltä tarkastelujakson kuukausilta.

Esimerkki

Pekalla on ollut oikeus päivärahaan ajalla 14.2.-28.2.2020 ja tarkastelujakso on 1.1.-31.12.2019. Vuositulon laskennassa on tarkastelujaksolta huomioitu palkkaa ajalta 1.1.-31.5.2019 yhteensä 11 329,63 euroa (vakuutusmaksuvähennys huomioiden) ja Kelan työmarkkinatukea 32,40 e/pv, ajalla 1.6.-31.12.2019. Vuositulon määrä on ollut 18 365,71 euroa ja päiväraha 42,82 e/pv. Myöhemmin asiakkaan tarkastelujakson aikainen työmarkkinatuki evätään TE-toimiston lausunnon perusteella. Asiakas on katsottu yrittäjäksi, eikä oikeutta työmarkkinatukeen ole.

Kun työmarkkinatuki poistuu tarkastelujaksolta, jää asiakkaan vuosituloksi ainoastaan palkkatulo 11 329,63 euroa, josta päivärahan määräksi tulee 28,94 e/pv.

Kun Pekan päivärahapäätöstä joudutaan myöhemmin oikaisemaan muun syyn vuoksi, huomataan samalla, että päivärahan perusteena olleessa vuositulossa on tapahtunut muutos. Asiakkaalta pyydetään suostumus oikaisuun myös vuositulon osalta.

Ei muutosta vuositulossa

Huomaa, että tarkastelujakson aikaisesta tulomuutoksesta ei vielä ole kyse silloin, kun esim.

- tarkastelujakson aikaiseen etuuspäätökseen on vasta haettu poistoa Samusta,
- tarkastelujakson ajalle myönnettyä opintotukea saatetaan joutua palkkatulojen takia myöhemmin palauttamaan tai

- asiakkaalla on ansiosidonnaisen työttömyyskorvauksen ajalta myös palkkatuloa, jota ei kuitenkaan ole soviteltu työttömyyskassan maksaman työttömyyskorvauksen kanssa.

Edellä mainituissa tilanteissa etuustulot tulee huomioida vuosituloon myöntöajankohdan mukaisesti. Näin ollen vasta tarkastelujakson aikaisen etuustiedon tosiasiallisesti muututtua, voi vuositulon oikaista muuttuneita etuustietoja vastaavaksi. Näissä tilanteissa ratkaistu asia tulee asettaa seurantaan odottamaan mahdollista vuosituloon vaikuttavan etuuden muutosta.

Virhe vuositulossa

Jos vuositulon laskennassa on tapahtunut käsittely- tai tekninen virhe, jonka johdosta vuositulo on muodostunut asiakkaalle virheellisesti, kyseinen päätös tulee oikaista normaalimenettelyin joko asiakkaan suostumuksella tai hakemalla päätöksen poistamista. Kyseisen päätöksen jälkeen annettavasta suorasta jatkopäätöksestä tai esim. saman sairauden johdosta 30 päivän sisällä jatkuneesta työkyvyttömyydestä voidaan antaa itsenäinen päätös oikealla vuositulolla lopullisena heti sen jälkeen, kun edeltäneen päätöksen oikaisuun liittyvän suostumuspyynnön määräaika on kulunut.

Huomaa, että jos asiakas ei anna suostumusta edeltäneen päätöksen vuositulon oikaisemiselle, joudutaan jatkoa koskeva itsenäinen lopullinen päätös antamaan Onni-järjestelmässä käyttämällä poikkeuksellisen vuositulon vaihtoehtoa työkohtainen vuositulo, joka mahdollistaa näissä tilanteissa oikean vuositulon käytön.

Esimerkki

Saaralle on myönnetty päivärahaetus 8.2.-31.3.2020. Hänen vuosituloonsa on huomioitu palkkatulot ajalta 1.1.-31.12.2019. Vuositulon laskenta - tapahtumaan on noussut virheellisesti tieto myönnetystä ansiopäivärahasta ajalta 1.1.-31.12.2019. Todellisuudessa Saaralle ei ole palkan lisäksi maksettu ansiopäivärahaa ko. ajalta. Virhettä ei ole huomattu etuuden valmistelussa, vaan päivärahan vuositulossa on huomioitu sekä palkkatulo että ansiopäiväraha. Virhe on huomattu vasta myöhemmin ja etuus on ehditty jo maksaa. Jos Saara ei anna suostumustaan virheellisen etuuspäätöksen oikaisemiseen, on virheellinen päätös poistettava muutoksenhakuelimessä ennen uuden päätöksen antamista.

[

1.7.3 Kuntoutusrahan vähimmäismäärät ja laskukaava

Vähimmäismääräistä kuntoutusrahaa maksetaan, jos kuntoutujalla ei ole oikeutta suurempaan kuntoutusrahan vuositulon perusteella.

Kuntoutusrahan määrä päivää kohti lasketaan vuositulosta laskukaavan perusteella.

Kuntoutusrahan vähimmäismäärä

Vuonna 2024 vähimmäismäärä on 31,99 e/pv ja osakuntoutusraha 16 e/pv.

Vähimmäismäärä ennen 1.1.2024 alkaneessa ammatillisessa kuntoutuksessa ja nuoren kuntoutusrahassa

Vähimmäismäärä on 36,91 e/pv ja osakuntoutusraha 18,46 e/pv.

Ammatillista kuntoutusta ovat

- Kelan järjestämä ammatillinen kuntoutus (KKRL 566/2005 7 §) tai nuoren ammatillinen kuntoutus (KKRL 566/2005 7 a §).
- Kuntoutuksen kehittämishankkeena järjestetty kuntoutus, jonka sisältö on ammatillista kuntoutusta (KKRL 566/2005 12 §).
- oppisopimuskoulutus (ilman ammatillisen kuntoutuksen päätöstä)
- työterveyshuoltolain tai terveydenhuoltolain mukainen **ammatillinen kuntoutus**, esim. kuntoutustutkimus tai työkokeilu.

Vähimmäismäärää pienempi kuntoutusraha

Kuntoutusrahan määrä voi olla myös vähimmäismäärää pienempi:

- osakuntoutusraha
- kun muu etuus vähentää kuntoutusrahaa
- eläkkeensaajan kuntoutusraha
- tulot vähentävät koulutuksen ajalta maksettavaa kuntoutusrahan määrää.

Kuntoutusrahan laskukaavat

Kuntoutusraha korottuu vähimmäismääräistä suuremmaksi, jos asiakkaan vuositulo on vähintään 13 712 € (vuonna 2024).

Kuntoutusrahan laskukaava

Kuntoutusrahan laskukaava vuonna 2024	
Vuositulo, josta on tehty mahdolliset vähennykset (euroa / vuosi)	Kuntoutusrahan laskenta (euroa / arkipäivä)
enintään 1 679	ei kuntoutusrahaa työtulojen perusteella
1 680 - 35 769	0,7 x vuositulo: 300
yli 35 769	$0,7 \times (\text{vuositulo} / 300) - 0,5 \times ((\text{vuositulo} - 35\,769) / 300)$

Päivärahaetuuksien laskukaavat 2024

Kuntoutusrahan määrä päivää kohti lasketaan vähintään neljän desimaalin tarkkuudella laskutoimitusten ajan. Lopputulos muutetaan senteiksi siten, että 01/100–50/100 senttiä pyöristetään lähimpään alempaan senttiin ja 51/100–99/100 senttiä lähimpään ylempään senttiin.

Vuositulorajat ovat laissa vuoden 2010 tasolla ja ne tarkistetaan vuosittain maksuvuoden ja edellisen vuoden palkkakertoimen suhteessa. Jos tulorajat nousevat tarkistuksen yhteydessä yli täysien eurojen, jätetään yli menevä osa lukuun ottamatta. Taulukossa olevat euromäärät ovat vuoden 2024 tasossa. Ne on tarkistettu vuoden 2024 palkkakertoimella (1,637).

Ennen 1.1.2024 alkaneessa ammatillisessa kuntoutuksessa kuntoutusraha on päivää kohden 75 % vuosityötulon 300-osasta. Laskukaava on sama kaikissa tuloluokissa.

1.7.4 Määrä ja kuntoutuskokonaisuus

Kuntoutusraha määräytyy kuntoutuksen alkamishetken perusteella.

Määrä pysyy samana, kun asiakas

- siirtyy seuraavaan kuntoutuspalveluun ja peräkkäiset palvelut ovat samaa kuntoutuskokonaisuutta
- jatkaa keskeytyneenä ollutta kuntoutusta.

Kun asiakkaalla on peräkkäisiä kuntoutuspalveluita, ne katsotaan samaksi kuntoutuskokonaisuudeksi, jos ne

- perustuvat kuntoutussuunnitelmaan
- edistävät työelämätavoitetta
- seuraavat toisiaan lyhyehkön, noin 3 kuukauden kuluessa
- ovat ammatillista kuntoutusta (KKRL 6 § ja KKRL 7a§)
- ovat lääkinnällistä kuntoutusta.

Ammatillisen kuntoutuksen ja lääkinnällisen kuntoutuksen palvelut eivät voi kuulua samaan kuntoutuskokonaisuuteen. Kummastakin palvelusta annetaan siis oma päätös ja otetaan palvelun mukainen omavastuu aika.

Ammatillisena kuntoutuksena järjestetyn koulutuksen ajalle myönnettyä kuntoutusrahapäätöstä ja sen perusteita ei kuitenkaan muuteta kuntoutusraha-aikaan sisältyvän lääkinnällisen kuntoutuksen ajalta.

KKRL 566/2005 32 §

KKRL 566/2005 25 § 4 mom.

Esimerkki

Asiakkaalle on myönnetty Kelan järjestämä kuntoutuskurssi, jonka ensimmäinen jakso toteutuu ajalla 19.5.- 23.5. Asiakkaalle myönnetään kuntoutusraha ajalle 20.5.-23.5., palvelun perusteella omavastuu aika on 1 päivä.

Samalle asiakkaalle on myönnetty myös ammatillinen kuntoutusselvitys, jonka alkuvaihe toteutuu heti kuntoutuskurssin perään, ajalla 1.6.- 3.6. Asiakkaalle myönnetään kuntoutusraha ajalle 2.6.-3.6, palvelun perusteella omavastuu aika on 1 päivä. Uusi omavastuu aika otetaan, koska ammatillinen kuntoutusselvitys ei ole samaa kuntoutuskokonaisuutta kuntoutuskurssin kanssa.

Esimerkki

NUOTTI-valmennuksen (KKRL 7a §) kuluessa asiakkaalle myönnetään lisäksi ammatillinen kuntoutusselvitys (KKRL 6 §). NUOTTI-valmennus päättyy 31.5. ja ammatillinen kuntoutusselvitys alkaa 1.8. Kuntoutusrahaa ei määritellä uudestaan ammatillisen kuntoutusselvityksen alkaessa.

Valmistele kuntoutusraha ammatillisen kuntoutusselvityksen ajalta uutena asiakokonaisuutena, käytä tällöin valmistelussa Kuntoutuksen poikkeuksellista alkamisaikaa.

Kuntoutusrahan määrä muuttuu

Kuntoutusrahan määrä voi muuttua kuntoutuksen aikana esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

- kuntoutustuki päättyy ja asiakas ei ole enää eläkkeensaaja
- [vuositulossa huomioituun tuloon tulee muutoksia \(esim. hoitopalkkion maksaminen päättyy\)](#)
- kuntoutusrahaa vähentää muu ansionmenetystä korvaava etuus tai korvaus.

1.7.5 Muut kuntoutusrahan määrät

[Osakuntoutusraha](#) on puolet kuntoutusrahan määrästä.

Kuntoutusraha määräytyy eläkkeiden perusteella, jos sitä maksetaan [eläkkeensaajalle](#).

Ammatillisen kuntoutuksen [odotus- ja väliajalta](#) kuntoutusraha maksetaan 20 %lla vähennettynä, mutta vähintään vähimmäismäärän suuruisena.

Jos kuntoutus [keskeytyy tilapäisesti](#), kuntoutusrahan määrä ei muutu.

[Ylläpitokorvaus](#) on aina saman suuruinen.

[Kuntoutusavustus](#) perustuu sitä edeltävän kuntoutusrahan määrään.

1.7.5.1 Osakuntoutusrahan määrä

Osakuntoutusrahan määrä on puolet siitä täyden kuntoutusrahan määrästä, johon asiakkaalla olisi oikeus estyessään työstä kokopäiväisesti. Osakuntoutusrahan määrä on vähintään puolet kuntoutusrahan vähimmäismäärästä.

Vuonna 2024 osakuntoutusraha on vähintään 16 e/pv. Jos osakuntoutusrahan perusteena oleva ammatillinen kuntoutus on alkanut ennen 1.1.2024, osakuntoutusraha on kuitenkin vähintään 18,46 e/pv

1.7.5.2 Eläkkeensaajan kuntoutusrahan määrä

Tällä sivulla kerrotaan, milloin kuntoutusraha määräytyy eläkkeensaajan kuntoutusrahana, luetellaan määräytymiseen vaikuttavat eläkkeet ja miten ulkomailta maksettavat eläkkeet vaikuttavat.

Perusteena on eläke

Eläkkeensaajan kuntoutusrahaa (KKRL 566/2005 3 luku 34 § 1 mom.) maksetaan asiakkaalle, joka saa

- täyttä työkyvyttömyyseläkettä toistaiseksi tai määräaikaista kuntoutustukea työeläkelakien tai kansaeläkelain perusteella
- työraueläkettä

- sukupolvenvaihdoseläkettä maatalousyrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain nojalla.

Kuntoutusraha ei määräydy eläkkeensaajan kuntoutusrahana seuraavissa tilanteissa:

- Työkyvyttömyyseläke on myönnetty KEL 568/2007 12 § 4 mom. mukaan (pysyvä sokeus, liikuntakyvyttömyys tai avuttomuus).
- Työkyvyttömyyseläke on jätetty lepäämään.
- Työkyvyttömyyseläke on maksettu kertasuorituksena.

Määräytyminen

Eläkkeensaajan kuntoutusraha määräytyy asiakkaalle maksettavien eläkkeiden lakisääteisten bruttomäärien perusteella, mukaan lukien Kelan maksama takuueläke ja lapsikorotus. Kuntoutusrahan määrä päivää kohden on kahdeskymmenesviidesosa asiakkaalle kuukausittain maksettavien eläkkeiden yhteismäärän kymmenesosasta.

Ei vaikutusta määräytymiseen

Seuraavat asiat eivät vaikuta eläkkeensaajan kuntoutusrahan määräytymiseen:

- Eläkkeensaajan asumis- ja hoitotuki
- Eläke, joka on maksettu kertasuorituksena
- Työtulot, joita asiakas saa eläkkeen lisäksi.

Muutos eläkkeessä

Jos eläkkeen määrä muuttuu, se lakkaa tai sen maksaminen keskeytetään kesken kuntoutuksen, kuntoutusraha määritetään uudelleen eläkkeen muutoksesta tai lakkaamisesta lukien.

Eläkkeensaajalle ei makseta osakuntoutusrahaa

Eläkkeensaaja voi tehdä kuntoutuksen ohessa työtä samoilla säännöillä kuin kuntoutusrahassa muutenkin. Osakuntoutusrahan sijasta asiakkaalle maksetaan kuitenkin eläkkeensaajan kuntoutusrahaa.

Lue lisää työstä estymisestä.

1.7.5.3 Odotus- ja väliajan kuntoutusrahan määrä

Ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettava kuntoutusraha ja nuoren kuntoutusraha maksetaan 20 %:lla alennettuna kuntoutuksen odotus- ja väliajalta. Kuntoutusrahan määrä on kuitenkin vähintään vähimmäismäärän suuruinen.

Odotusajan kuntoutusraha määritetään odotusajan alkamisajankohdan perusteella. Odotusajan jälkeen kuntoutusraha määritetään uudelleen varsinaisen kuntoutuksen alkamishetken perusteella.

Lue lisää [odotus- ja väliajan myöntämisestä](#).

1.7.5.4 Määrä tilapäisen keskeytymisen ajalta

[Tilapäisen keskeytymisen](#) ajalta kuntoutusraha maksetaan täysimääräisenä.

1.7.5.5 Ylläpitokorvauksen määrä

[Ylläpitokorvauksen](#) määrä on 9,00 euroa päivältä. Siitä ei pidetä veroa.

1.7.5.6 Kuntoutusavustuksen määrä

Kuntoutusavustuksen määrän laskennassa käytetään asiakkaan viimeksi saaman kuntoutusrahan määrää. Järjestelmä laskee avustuksen enimmäismäärän seuraavasti: asiakkaalle lasketun kuuden kuukauden kuntoutusrahan määrä (6 x 25 x kuntoutusrahan päiväkohtainen määrä) jaetaan kuntoutusavustuksen haetun ajan arkipäivien määrällä.

Kuntoutusavustuksen maksaminen perustuu harkintaan, joten sen määrä arvioidaan tapauskohtaisesti. Järjestelmä laskee kuntoutusavustuksen päiväkohtaisen määrän aina maksimimääräiseksi, joka on siis yleensä huomattavasti suurempi kuin edeltävä kuntoutusraha. Lähtökohtana ratkaisussa voi pitää asiakkaan edeltävän kuntoutusrahan päiväkohtaista määrää. Tällöin edeltävän kuntoutusrahan määrä tulee viedä erikseen Erityisperusteet-näytölle.

Jos harkinnanvaraisella kuntoutusavustuksella kompensoidaan aiempaa ansiotasoa pienempää palkkaa, sen määrän arvioinnin lähtökohdaksi otetaan aiemman ja nykyisen ansiotason erotus.

Kuntoutusavustus määritellään kertasuorituksena, mutta se voidaan maksaa useammassa erässä kuntoutusrahan tavoin.

Esimerkki

Asiakkaalle on maksettu vuoden 2019 tasossa vähimmäismääräisen (31,39 e) suuruista kuntoutusrahaa ammatillisena kuntoutuksena myönnetyn koulutuksen ajalle 31.5. saakka. Asiakkaalle ollaan myöntämässä harkinnanvaraista kuntoutusavustusta palkattoman työharjoittelun 1.7. – 31.7. ajalle. Haettuun aikaan sisältyy 26 arkipäivää.

Järjestelmä laskee kuntoutusavustuksen päiväkohtaisen määrän $6 \text{ (kk)} \times 25 \text{ (pv)} \times 31,39 \text{ e} / 26 = 181,10 \text{ e/pv}$.

Harkinnanvarainen kuntoutusavustus myönnetään samansuuruisena kuin kuntoutusraha oli ammatillisen koulutuksen aikana eli vähimmäismääräisenä (31,39 e) ajalle 1.7. – 31.7. Erityisperusteet-näytölle poikkeukselliseksi määräksi viedään 31,39 e.

Esimerkki

Asiakkaalle on maksettu kuntoutusrahaa ammatillisen koulutuksen ajalle 35,15e/pv. Asiakkaalle ollaan myöntämässä harkinnanvarainen kuntoutusavustus yrityksen perustamiseen.

Järjestelmä laskee kuntoutusavustuksen päiväkohtaisen määrän 6 (kk) x 25 (pv) x 35,15e = 5272.50e, joka maksetaan asiakkaalle kertaeränä.

Harkinnanvarainen kuntoutusavustus voidaan myöntää enimmäismääräisenä alkavan yritystoiminnan tukemiseksi.

Esimerkki

Asiakas on ammatillisen koulutuksen jälkeen työllistynyt uuteen ammattiin. Palkka entisessä työssä on arvioitu verotuksen tietojen perusteella olleen jokseenkin parempi kuin nykyisessä ammatissa johon juuri valmistunut. Entisessä työssä palkka on ollut noin 2000 e/kk ja nyt uudessa ammatissa palkkatodistuksen mukaan noin 1400 e/kk.

Asiakkaalle voidaan myöntää kuntoutusavustus kuntoutusrahan jälkeiselle ajalle kompensoimaan uudelleen koulutusta edeltävää tulotasoa. Kuntoutusavustus on tarkoitettu työsuhteen alkuvaiheen tueksi. Tässä tapauksessa verotietojen perusteella asiakkaan ansiotaso on ollut ennen kuntoutusta noin 2000 e/kk ja tällä hetkellä noin 1400 e/kk = erotus 600 e. Valmistelussa Erytisperusteet-ruudulle viedään poikkeuksellinen määrä, tässä tapauksessa 25 e/pv, jolloin kuntoutusavustus olisi aiemmin laskettu 600 euron erotus (asiakkaan eduksi).

Lue lisää [harkinnanvaraisesta kuntoutusavustuksesta](#).

1.8 Ratkaiseminen

Kuntoutusrahaa, ylläpitokorvausta ja harkinnanvaraista kuntoutusavustusta koskevassa asiassa on annettava kirjallinen päätös. Päätöstä ei anneta, jos kysymyksessä on etuuden määrän tarkistaminen, joka johtuu yksinomaan indeksitarkistuksesta taikka muusta vastaavasta lain tai asetuksen nojalla määräytyvästä perusteesta. Hakijan pyynnöstä näissäkin tapauksissa annetaan päätös.

Ota päätöksessä kantaa kaikkiin hakemuksessa esitettyihin vaatimuksiin. Esimerkiksi:

- Perustele, jos kuntoutusrahaa ei voida myöntää hakijan esittämälle ajalle.

- Myönnä tai hylkää ylläpitokorvaus, jos sitä on haettu. Näin perustelut tulostuvat kuntoutusrahapäätökseen.

Myönnä kuntoutusraha koko kuntoutuspäätöksen mukaiselle haetulle ajalle, jos kuntoutusjaksot ovat tiedossa.

Huomioitavaa

- [Sosiaalihuoltolain tai terveydenhuoltolain mukainen yksilökuntoutus](#) päätös tehdään kerrallaan enintään 75 arkipäivän ajalle.
- Ammatillisen kuntoutuksen koulutuspäätöksen perusteella kuntoutusrahapäätös tehdään kerrallaan enintään yhdeksi lukuvuodeksi (enintään 12 kk) .
- Kun kuntoutuspäätös on tehty nuoren ammatillisen kuntoutuksen (KKRL 7a§) perusteella, ensimmäinen kuntoutusrahapäätös annetaan kuntoutuspalvelun arvioidun keston ajalle (laskennallinen aika).

Osallistumistodistus tarvitaan maksamiseen

Osallistumistodistus ei ole hakemusasiakirja, joten sitä ei tarvita ratkaisun tekemiseksi. Edellytysten täytyessä myönnä kuntoutusraha ja aseta maksuedellytyksiä.

Huomioitavaa

Kun kuntoutusrahan maksaminen perustuu nuoren ammatillisen kuntoutuksen (KKRL 7a§) kuntoutuspäätökseen, järjestelmään ei aseteta maksuedellytyksiä.

Lue lisää:

- [Maksaminen](#)
- Maksun estäminen
- Seuranta
- Koulutuksen seuranta

Ratkaisu odotus- tai väliajalle

Ratkaise väliajan kuntoutusraha tarkistuspäätöksenä , jos jos se liittyy aiemmin tehtyyn kuntoutusrahapäätökseen.

Odotusaika on oma asiakokonaisuutensa käsittelyjärjestelmässä, joten siitä annetaan oma päätös. Nuoren kuntoutusraha ja nuoren ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettava kuntoutusraha poikkeavat tästä ja voit antaa samassa päätöksessä ratkaisun odotusajasta että kuntoutusajasta. Lue lisää tästä teknisestä ohjeesta Hakeminen-näyttö-sivulta.

1.8.1 Esteellisyydestä

Etuuksille yhteinen Hallintolain soveltaminen ja asiointi toisen puolesta Kelassa - ohje, Esteellisyys.

1.8.2 Haastattelu

Nuoren kuntoutusraha

Harkitse nuoren / alle 18-v nuoren huoltajan haastattelemista esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

- Selvität alle 20-vuotiaan nuoren ammatillisia kuntoutumismahdollisuuksia.
- Tarvitset tietoa nuoren kokonaistilanteesta.
- KHOPS puuttuu kokonaan.
- KHOPS:n sisältö on ristiriidassa nuoren terveydentilan kanssa.
- Tukitoimet vaikuttavat riittämättömiltä nuoren terveydentila ja kokonaistilanne huomioiden.
- KHOPS:n mukainen kuntoutus ei etene suunnitelman mukaisesti.
- Seuranta-työn selvittämisessä.

Oppisopimuskoulutus

Harkitse asiakkaan haastattelemista esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

- Valittu ala/ammatti ei vaikuta tarkoituksenmukaiselta asiakkaan terveydentila huomioiden.
- Asiakkaan kuntoutuksen tarvetta ja tavoitteita sekä asiakkaan kuntoutukselle asettamia odotuksia on tarpeen selvittää ennen ratkaisua.

Lue lisää:

- Ratkaisutyön puhelinalvelu – Huolenpitoa asiakkaasta
- Haastattelu ammatillisen kuntoutuksen etuusohteessa.

1.8.3 Lisäselvitykset

Ratkaisuvaiheessa on pyydettävä kohdassa Hakeminen mainitut mahdollisesti vielä puuttuvat lisäselvitykset.

1.8.4 Arvion pyytäminen

Asiantuntijalääkäreiden ja valmistelijoiden käyttöön on laadittu yhteiset ohjeet etuusittain. Lue lisää asiantuntijalääkärin arvion pyytämisestä.

Pyydä asiantuntijalääkärin arvio, kun tarvitset lääketieteellistä asiantuntemusta nuoren kuntoutusrahan tai oppisopimuskoulutuksen ajalle maksettavan kuntoutusrahan myöntöedellytysten selvittämiseen.

Lue lisää:

- Asiantuntijalääkärin arviosta nuoren kuntoutusrahasa
- Asiantuntijalääkärin arviosta ammatillinen kuntoutuksessa (oppisopimuskoulutus)

1.8.5 Asiaksmuistio - Työ- ja toimintakyvyn arviointi

Asiakkaan työ-, opiskelu- ja toimintakykyyn liittyvät olennaiset tiedot kirjataan Työ- ja toimintakyvyn arvioinnin asiaksmuistioon (ASMU). Kirjaaminen sujuvoittaa asiakkaan kokonaistilanteeseen perehtymistä ja kuntoutustarpeen arviointia. Asiaksmuistiossa on selkeä rakenne ja otsikot, jotka ohjaavat sinua kirjaamisessa.

Kirjaa asiaksmuistioon ne asiat, joista voi olla hyötyä seuraavalle etuuskäsittelijälle tai palveluneuvojalle. Kullakin asiakkaalla on yksi Työ- ja toimintakykyarvioinnin asiaksmuistio, jonka aloitat, kun tarve kirjaamiselle ilmenee. Jos asiakkaalla on muistio jo valmiina, muokkaa tätä. Varmista, että asiakasmuistion tiedot ovat ajan tasalla.

Lue lisää teknisestä ohjeesta.

1.8.6 Kuuleminen

Etuuksille yhteinen Hallintolain soveltaminen ja asiointi toisen puolesta Kelassa - ohje, Kuuleminen.

1.8.7 Päätöksen antaminen

Etuuksille yhteinen Hallintolain soveltaminen ja asiointi toisen puolesta Kelassa - ohje, Päätöksen antaminen.

1.8.7.1 Päätöksensajaajat

Kuntoutusrahapäätös ja valitusosoitus annetaan seuraaville tahoille:

- asiakkaalle itselleen
- alle 18-vuotiaan asiakkaan huoltajalle/huoltajille
- edunvalvojalle, joka hoitaa asiakkaan taloudellisia asioita.
- edunvalvontavaltuutetulle, kun valtuutus kattaa taloudelliset asiat.
- työnantajalle, kun se ilmoittaa maksavansa kuntoutusajan palkkaa. (Työnantajan päätökseen ei tule tietoa ylläpitokorvauksesta.)
- Potilasvakuutuskeskukselle, jos se on hakenut kuntoutusrahaa.
- hyvinvointialueelle, sen hakiessa kuntoutusrahan maksua itselleen asiakkaan elämäntapojen perustella (KKRL 566/2005 48§).

Päätös tiedoksi huoltajille

Päätös annetaan tiedoksi ensisijaisesti sille huoltajalle, joka on allekirjoittanut asiakkaan hakemuksen tai avustanut sen laatimisessa. Jos tällä perusteella ei voida ratkaista päätöksen tiedoksi saajaa, valitaan päätöksensajaajaksi aakkosissa ensimmäisenä oleva huoltaja.

Jos alaikäisen asiakkaan huoltajat asuvat eri osoitteissa, annetaan päätös tiedoksi molemmille huoltajille. Lue lisää Alaikäisen edunvalvoja (huoltaja).

Kuntoutusrahapäätöstä ei anneta tiedoksi asiakkaan huoltajalle, jos on syy epäillä, että päätöksen tiedoksi antaminen olisi vastoin erittäin tärkeää yleistä etua taikka lapsen etua tai muuta erittäin tärkeää yksityistä etua. Tällainen tilanne voi olla kyseessä esimerkiksi silloin, kun asiakas on käyttänyt terveydenhuollossa potilaslain mukaista kielto-oikeuttaan tietojensa luovuttamiseen. Kyse on kokonaisharkinnasta, jossa on huomioitava alaikäisen itsemääräämisoikeus, yksityisyys ja huoltajan tiedonsaantioikeus.

Epäselvissä tilanteissa, ota yhteyttä Osaamiskeskukseen (RP_Työkyky).

Ohjeis- tai sijaishuoltaja

Vanhemmat voivat sopia tai tuomioistuin voi päättää, että lapsen huolto uskotaan vanhempien tai toisen vanhemman ohella muulle henkilölle eli oheishuoltajalle. Tuomioistuin voi määrätä vanhempien sijasta huoltajaksi sijaishuoltajan. Vanhemman ohella tai sijaan määrätty huoltajat ovat lakimääräisen huoltajan kanssa samassa asemassa. Päätös tulee siten lähettää myös oheis- tai sijaishuoltajalle. Lue lisää Alaikäisen edunvalvoja (huoltaja).

Päätös edunvalvojalle

Päätös annetaan tiedoksi asiakkaalle ja edunvalvojalle, joka hoitaa asiakkaan taloudellisia asioita.

Edunvalvojan maksuvaatimus rekisteröity järjestelmään vain tarkistuspäätöksen kautta, eikä maksuvaatimusta saa viedä järjestelmään ilman päätöksen antamista.

Lähiomainen tai muu henkilö

Jos Kelan hyväksymä lähiomainen tai muu henkilö (KKRL 566/2005 42 §) on hakenut etuutta etuudensaajan puolesta, päätös postitetaan etuudensaajalle itselleen hänen osoitteellaan. Pyyntöstä päätös voidaan postittaa myös puhevaltaa käyttäneelle henkilölle.

Lue lisää lähiomaisen tai muun päämiehestä huolehtineen henkilön puhevalta (ns. lähiomaistilanteet)

Ilmoitukset

Kela voi antaa päätöksen tiedoksi myös hyvinvointialueelle tai kuntoutuksen tai oppisopimuksen järjestäjälle, jos ne sitä erikseen pyytävät. Lisäksi päätös lähetetään ohjelmallisesti eläkelaitokselle, jos kuntoutusraha muuttuu kesken kuntoutusrahajakson eläkkeensaajan kuntoutusrahaksi.

Hyvinvointialue

Päätöstä ei anneta hyvinvointialueelle, vaikka hyvinvointialue on hakenut kuntoutusrahaa alaikäisen lapsen huostaanottotilanteessa. Huoltajan asema lapsen edunvalvojana ja huoltajana säilyy ennallaan, ellei tuomioistuin ole päättänyt toisin. Kuntoutusrahapäätös annetaan tällöin tiedoksi lapsen huoltajalle/huoltajille tai edunvalvojalle. Pyydettyessä päätös voidaan antaa tiedoksi hyvinvointialueelle asiakaskirjeellä ilman valitusosoitusta.

Hyvinvointialueelle ei myöskään anneta päätöstä, kun hyvinvointialue on hakenut kuntoutusrahan maksua toimeentulotuen ennakon tai asiakasmaksulain perustella (TOTUL 1412/1997 23 § ja AML 734/1992 14 §. Tällöin tieto kuntoutusrahan

maksamisesta välitetään viite- tai viestitietona tiliotteella. Pyydettyessä päätös voidaan antaa tiedoksi asiakaskirjeellä ilman valitusosoitusta.

Kuntoutuksen tai oppisopimuskoulutuksen järjestäjälle

Kuntoutusrahapäätöksen yhteydessä voidaan lähettää ohjelmallinen ilmoitus kuntoutusrahapäätöksestä kuntoutuksen tai oppisopimuskoulutuksen järjestäjälle. Ilmoitus lähetetään ohjelmallisesti, jos syötät järjestelmään Kuntoutuspäätös-näytölle kuntoutuksen järjestäjän tai oppisopimuskoulutuksen järjestäjän osoitetiedot. Lähetä ilmoitus vain silloin, jos

- järjestäjä on niin erikseen pyytänyt ja
- tiedon saaminen on välttämätöntä näiden maksaman palkan tai muun edun vahvistamista tai oikeellisuuden tarkistamista varten.

Ilmoitus lähtee vain kuntoutusrahan ensimmäisestä myöntöratkaisusta. Ilmoituksessa ei kerrota kuntoutusrahan määrää eikä muita arkaluontoisia tietoja eikä siitä ole valitusoikeutta. (KKRL 566/2005 63 §)

Eläkelaitokselle

Jos kuntoutusraha muuttuu kesken kuntoutusrahajakson eläkkeensaajan kuntoutusrahaksi, lähetetään ohjelmallisesti eläkelaitokselle ilmoitus myönnetystä kuntoutusrahasta ensimmäisen tarkistuspäätöksen yhteydessä.

1.9 Ilmoitusvelvollisuus

Asiakkaan on esitettävä hakemuksen ratkaisuun sekä kuntoutusrahan määrään ja maksamiseen liittyvistä asioista Kelaan (KKRL 566/2005 43 §).

Jos asiakas saa kuntoutusrahaa, hänen tulee ilmoittaa **esimerkiksi** seuraavista asioista:

- kuntoutus keskeytyy kokonaan tai tilapäisesti
- kuntoutusrahan vaikuttavien etuuksien määrä muuttuu
- ammatillisena kuntoutuksena myönnetyn koulutuksen aikaisissa tuloissa tapahtuu muutoksia
- asiakas aloittaa oppisopimuksen
- YEL/MYEL-vakuutuksen voimassaolo päättyy kuntoutusajan palkanmaksun aikana
- hänelle myönnetään eläke
- hänelle myönnetään lakiin perustuva ansionmenetykskorvaus
- muusta vastaavasta muutoksesta olosuhteissa, joista asiakkaan on tullut ilmoittaa etuutta hakiessaan
- vuositulon tarkastelujaksolla tapahtuu muutoksia.

Jos Kela on Kelan kuntoutuslain nojalla saanut tietoonsa sellaisen etuuden saajan olosuhteissa tapahtuneen muutoksen, joka vaikuttaa tai voi vaikuttaa asiakkaalle myönnettävään tai maksettavaan etuuteen, Kela voi määrätä asiakkaan esittämään olosuhteiden muutoksesta selvityksen.

1.10 Hakeminen

Kuntoutusrahaa voivat hakea asiakas ja hänen työnantajansa. Hakemuksen voi erikseen määritellyissä tilanteissa tehdä lisäksi edunvalvoja, edunvalvontavaltuutettu, lähiomainen, huostaan otetun alaikäisen hyvinvointialue, kuolinpesä sekä asiakkaan valtuuttama henkilö. Kuntoutusraha voidaan [maksaa](#) eri perusteilla myös muille kuin sitä hakeneille tahoille esimerkiksi maksuvaatimuksen perusteella.

Hakeminen

-	Lomake	Asiointipalvelu
Kuntoutusraha	KU 112	X
Ylläpitokorvaus	KU 112	X
Nuoren kuntoutusraha	KU 111	X
Kuntoutusavustus	KU 113	X
Työnantajan hakemus	Y 17	Työnantajan asiointipalvelu ja eSara (ilmoitin.fi) Jos työnantajan palkkajärjestelmään on rakennettu yhteys tulorekisteriin, hakemuksen voi toimittaa myös sen kautta.

Kuntoutusrahaa voi hakea myös suullisesti.

Jos alaikäisen lapsen huoltaja tai muu kuntoutujan läheinen hakee toisen puolesta kuntoutusrahaa oman asiointipalvelunsa kautta, **siirrä hakemus vireille** oikealle asiakkaalle. Ohjaa läheistä, ettei toisen puolesta asiointi asiointipalvelussa ole mahdollista.

Hakemus määräytymisestä erityistilanteen perusteella

Kuntoutusrahan määrän perusteena oleva vuositulo voidaan laskea määritellyissä erityistilanteissa tarkastelujakson 3 viimeisen kalenterikuukauden perusteella asiakkaan tai työnantajan hakemuksesta. Lue lisää [erityistilanteista](#).

Erytyistilanteesta ei koskaan pyydetä lisätietoja työnantajalta, eikä Kela anna siitä työnantajalle tietoja.

Vireilletulo

Kuntoutusraha-asia tulee **vireille**:

- lääkärinlausunnolla B (nuoren kuntoutusraha ja oppisopimuskoulutuksen kuntoutusraha)
- lomakkeella [KU 110](#) (Henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma nuoren kuntoutusrahaa varten)
- työnantajan ilmoituksella kuntoutusajan palkasta/palkattomuudesta (työnantajan hakemus)

- muulla asiakirjalla, josta ilmenee lähettäjän tiedot sekä se, että sillä haetaan kuntoutusrahaa.

Ohjaa asiakasta aina hakemaan kuntoutusrahaa, jos se on tullut vireille muulla asiakirjalla kuin asiakkaan tai työnantajan hakemuksella. Anna hylkäävä päätös kuntoutusrahasta, jos asiakas ei toimita hakemusta määräajassa. Jos asiakas myöhemmin toimittaa puuttuneen hakemuslomakkeen, käsittele asia uudelleen alkuperäisen vireilletuloajan mukaisesti.

Esimerkki

Nuoren kuntoutusraha on tullut vireille lääkärinlausunnolla, joka on saapunut Kelaan 1.6. Asiakas ei pyynnöstä huolimatta toimita hakemusta, joten kuntoutusraha hylätään 19.6. Asiakas toimittaa hakemuksen 1.11. Kuntoutusraha käsitellään 1.6. vireilletulon mukaisesti ja kuntoutusraha voidaan myöntää takautuvasti 1.2. alkaen, jos edellytykset täyttyvät.

Hakemuksen peruuttaminen ennen kuin päätös on annettu

Asiakas tai työnantaja voi peruuttaa hakemuksen ennen kuin päätös on annettu. Peruutuksen voi tehdä suullisesti tai kirjallisesti. Aina kun hakemisen yhteydessä on ilmoitettu asiakkaan saaneen kuntoutusajalta palkkaa, sekä kuntoutujan että työnantajan on suostuttava hakemuksen peruuttamiseen. Voit pyytää suostumuksen puhelimitse. Jos molemmat eivät suostu hakemuksen peruuttamiseen, hakemus on ratkaistava ja päätös annettava.

Lähetä asiakkaalle kirje jossa kerrot, että hakemus on pyynnöstä peruutettu. Voit käyttää kirjepohjaa Ilmoitus hakemuksen peruuttamisesta YHI39. Poista järjestelmästä vireilläolotieto.

Hakemuksen peruuttaminen päätöksen antamisen jälkeen

Asiakas tai hänen työnantajansa voi peruuttaa hakemuksen päätöksen antamisen jälkeen siihen saakka, kun päätös on tullut lainvoimaiseksi. Peruutus on tehtävä kirjallisesti.

Anna itseoikaisupäätös, jossa toteat ettei etuusoikeutta ole ja ilmoita perusteluksi hakemuksen peruuttaminen. Jos työnantaja on saanut päätöksen, pyydetään myös toiselta osapuolelta suostumus itseoikaisuun. Jos suostumusta ei saada, ei päätöstä voida itseoikaista vaan asia lähetetään valituksena Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan.

Lue lisää:

- Itseoikaisusta
- Valituksen lähettäminen muutoksenhakuelimelle

Huomaa! Hakemuksen peruuttamisesta ei ole kyse silloin, kun hakija ilmoittaa jonkin myöntämiseen tai maksamiseen liittyvän tiedon olevan virheellinen. Esimerkiksi työnantaja korjaa ilmoittamansa palkanmaksutietoja tai asiakas ilmoittaa menneensä töihin. Tällöin kyse on päätöksen tarkistamisesta tai oikaisusta

Sen jälkeen, kun päätös on tullut lainvoimaiseksi, ei hakemusta pääsääntöisesti enää voi peruuttaa.

1.10.1 Vireilletulo

Etuuksille yhteinen Hallintolain soveltaminen ja asiointi toisen puolesta Kelassa - ohje, Asian vireillepanotavat.

1.10.2 Kuka voi hakea etuutta?

Etuuksille yhteinen Hallintolain soveltaminen ja asiointi toisen puolesta Kelassa - ohje, Kuka voi hakea etuutta.

1.10.2.1 Hyvinvointialue

Jos lapsi on otettu hyvinvointialueen huostaan, sillä on oikeus hakea lapselle kuuluvaa etuutta.

Perhehoitaja tai muu lapsen sijaishuoltopaikan edustaja ei voi hakea etuutta. Jos perhehoitaja tai muu lapsen sijaishuoltopaikan edustaja on allekirjoittanut huostaan otetun lapsen kuntoutusrahahakemuksen, etuus tulee vireille, mutta lapsen asioista vastaavalta sosiaalityöntekijältä tulee pyytää suostumus kuntoutusrahan hakemiseen.

1.10.2.2 Työnantaja

Työnantaja voi hakea kuntoutusrahaa, kun se maksaa kuntoutujalle palkkaa kuntoutusajalta. Työnantaja voi hakea kuntoutusrahaa ilmoittamalla palkkatiedot:

- työnantajien asiointipalvelussa (www.kela.fi/tyonantajat)
- Ilmoitin.fi-palvelussa (www.ilmoitin.fi)
- Ilmoitus työnantajan maksamasta palkasta -lomakkeella (Y 17)
- tulorekisterin kautta, jos työnantajan käyttämä palkkaohjelma mahdollistaa hakemuksen tekemisen
 - osakuntoutusrahaa ei voi hakea tulorekisterin kautta

Ennen ratkaisua arvioi, tarvitaanko hakemuksen käsittelyyn lisätietoja asiakkaalta. Pyydä tarvittaessa asiakasta täyttämään hakemus. Lisätietojen pyytäminen ei edellytä työnantajan kuulemista ennen päätöksen tekemistä.

Jos asiakas ei pyynnöstä huolimatta toimita puuttuvia tietoja, anna kuntoutusrahasta hylkäävä päätös. Jos asiakas myöhemmin toimittaa hakemuksen tai puuttuvat tiedot, käsittele asia uudelleen alkuperäisen vireilletulon mukaisesti.

Esimerkki

Kuntoutusraha on tullut vireille työnantajan hakemuksella, joka on saapunut Kelaan 1.6. Asiakkaalta pyydetään ratkaisun tekemiseksi tarvittavat tiedot hakemuksella. Asiakas ei toimita hakemusta eikä muitakaan puuttuvia tietoja, joten kuntoutusraha hylätään 19.6. Asiakas toimittaa hakemuksen vasta toisen kuntoutusjakson jälkeen 1.11. Kuntoutusraha käsitellään uudelleen ja kuntoutusraha voidaan myöntää takautuvasti 1.12. alkaen, jos edellytykset täyttyvät.

Lue lisää [työnantajan oikeudesta](#) saada päivärahaetuutta.

1.10.3 Haku aika

Kuntoutusrahaa ja ylläpitokorvausta on haettava kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta alkaen etuutta halutaan saada eli yleensä kuntoutuksen tai sen odotusajan alkamisesta. (KKRL 566/2005 41 §)

Esimerkki

Kuntoutusrahaa haetaan 1.8. alkaneeseen koulutukseen. Hakemus saapuu 15.2. ja on myöhässä ajalta 1.-14.8. Kuntoutusrahaa ei makseta myöhästyneeltä ajalta, ellei sen epääminen tältä osin ole kohtuutonta (ks. jäljempänä). Kuntoutusrahan maksaminen voi alkaa 15.8. koska omavastuu (1+9) on kulunut myöhästyneellä ajalla.

Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta on haettava kuuden kuukauden kuluessa sitä edeltävän kuntoutusrahan maksamisen päättymisestä.

Kuntoutusrahahakemus tehdään yleensä siinä vaiheessa, kun varsinainen kuntoutuspäätös on tehty. Hakemus voidaan poikkeuksellisesti tehdä samanaikaisesti kuin varsinainen kuntoutushakemus, kun on kyse Kelan järjestämästä kuntoutuksesta. Jos kuntoutushakemukseen tehdään kielteinen päätös, hylätään sillä perusteella myös kuntoutusrahahakemus.

Kun määräpäivä tai määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä tai arkilauantai, kuntoutusrahaetuutta koskevan hakemuksen saa jättää ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen. Sama koskee itsenäisyyspäivää, vapunpäivää sekä joului- tai juhannusaattoja.

Esimerkki

Jos kuntoutusrahaoikeus on alkanut 7.1.2011, on kuntoutusrahahakemuksen saanut jättää vielä maanantaina 9.7.2011, sillä 7.7.2011 oli arkilauantai.

Myöntäminen myöhästyneen hakemuksen perusteella

Kuntoutusrahaetus tai osa siitä voidaan myöntää, vaikka sitä ei olisi haettu kuuden kuukauden määräajassa, jos sen epääminen hakemuksen myöhästymisen vuoksi olisi kohtuutonta. Pyydä selvitys myöhästymisen syystä, jos hakemus on jätetty myöhässä.

Kuntoutusrahan epääminen voisi olla kohtuutonta esimerkiksi silloin, kun myöhästymisen on johtunut hakijasta riippumattomasta syystä tai muusta pätevästä perusteesta. Jos kuntoutusrahahakemus on myöhästynyt, pyydä hakijalta selvitys myöhästymisen syystä. (Tarvittaessa kirjeet KRL01, KRL15).

Eriyisenä syynä etuuden myöntämiselle myöhästymisestä huolimatta ei pidetä tietämättömyyttä eikä edunvalvojan tai muun hakemiseen oikeutetun henkilön laiminlyöntiä etuuden hakemisessa.

Jaksoissa toteutettu kuntoutus

Jos kuntoutusrahaa haetaan vasta 2. tai 3. jaksolle ja ensimmäisestä jaksosta on alle 6 kuukautta, tiedustele hakijalta halutaanko kuntoutusrahaa hakea ensimmäiseltä jaksolta. Jos 1. jaksosta on hakemishetkellä kulunut yli 6 kuukautta, ei selvitystä myöhästymisestä aikaisempaa jaksoa koskien pyydetä. Kuntoutusraha kuitenkin määritetään aina kuntoutuksen alkamishetken eli 1. jakson alkamisen tilanteen mukaan.

Erityistilanne vuositulon perusteena - 3 kk tulot

Kuntoutusrahan määräytymistä 3 kalenterikuukauden tulojen perusteella tutkitaan vain, jos asiakas tai työnantaja hakee kuntoutusrahaa näillä tuloilla. Kuntoutusrahan määräytymistä erityistilanteen perusteella voi hakea ilman määräaika. Kuntoutusrahasta annetaan uusi päätös, vaikka määräytyminen ei muuttuisi.

1.10.4 Hakemuksen liitteet

Kuntoutusrahahakemuksen **ratkaisemiseksi** tarvitaan kuntoutustoimenpiteestä riippuen eri selvityksiä. [Maksaminen](#) edellyttää myös selvitystä kuntoutukseen osallistumisesta ja kuntoutuksen etenemisestä.

Kuntoutuspäätös

Jos kysymyksessä ei ole Kelan järjestämä kuntoutus, kuntoutusrahahakemukseen on liitettävä kopio kuntoutuspäätöksestä, maksusitoumuksesta tai [Ilmoitus kuntoutuspäätöksestä \(KU 114\)](#).

Selvityksestä on käytävä ilmi:

- mille ajalle kuntoutuspäätös on tehty
- kuntoutuspäätöksen perusteena oleva laki
- missä ja miten kuntoutus toteutetaan
- kuntoutuspäätöksen tekijä
- kuntoutuksen tarkoitus

Kuntoutuspäätöstä ei tarvita, jos asiakkaan kuntoutus on oppisopimuskoulutus tai hän hakee nuoren kuntoutusrahaa.

Ilmoitus työnantajan maksamasta palkasta

Pyydä työnantajalta hakemus, jos asiakas ilmoittaa saavansa palkkaa kuntoutusajalta.

Viivästymistodistus ansionmenetykskorvauksesta

Jos asiakas on hakenut kuntoutusrahan kanssa samalta ajalta ansionmenetykskorvausta vakuutuslaitoksesta ja asian käsittely on siellä kesken, tarvitaan kuntoutusrahaa varten viivästymistodistus (KKRL 566/2005 22 § 2 mom.). Kela pyytää selvityksen tai viivästymistodistuksen suoraan vakuutuslaitokselta.

Lääketieteelliset selvitykset

Nuoren kuntoutusrahan ja oppisopimuskoulusta koskevan hakemuksen liitteeksi tarvitaan ajantasainen, enintään vuoden vanha lääkärinlausunto B.

Omakannasta tulostetut tai kopioidut tiedot eivät korvaa lääkärinlausuntoa tai sen kopiota. Niitä voidaan kuitenkin tapauskohtaisesti käyttää lisäselvityksenä, jos tiedon aitoutta ei ole syytä epäillä.

Muut selvitykset

Kela voi tarvita myös muita selvityksiä kuntoutusraha hakemuksen ratkaisemiseksi. Tarkista tarvittavat selvitykset etuusohjeen kohdasta Kuntoutus perusteena:

- [Kelan kuntoutus](#)
- [Terveystieteiden tutkimuskeskuksen mukainen lääkinällinen kuntoutus](#)
- [Työterveyshuoltolain mukainen kuntoutus](#)
- [Vammaispalvelulain mukainen sopeutumisvalmennus](#)
- [Lastensuojelulain mukainen perhekuntoutus](#)
- [Kehitysvammalain mukainen perhekuntoutus](#)
- [Päihdekuntoutus](#)
- [Oppisopimuskoulutus](#)
- Veikkausvoittovaroin järjestetty kuntoutus
- [Omaisien kuntoutusraha](#)
- [Nuoren kuntoutusraha](#)
- [Ulkomailla annettava kuntoutus](#)

1.10.5 Lisäselvitysten pyytäminen

Etuuksille yhteinen Lisäselvitysten pyytäminen -ohje.

1.11 Maksaminen

Kuntoutusrahan **maksaminen** edellyttää selvitystä kuntoutukseen osallistumisesta asiakkaalta tai kuntoutuspalvelun tuottajalta (KKRL 566/2005 46§ 2 mom.). Kuntoutusraha hakemuksen liitteeksi ei tarvita selvitystä kuntoutukseen osallistumisesta.

Maksukaudet

Kuntoutusraha ja ylläpitokorvaus maksetaan maksukausittain jälkikäteen. Ensimmäinen maksukausi on 6 arkipäivää maksettavan ajan alusta ja seuraavat maksukaudet ovat 25 arkipäivän pituisia. Jos kuntoutus toteutuu lyhyemmissä jaksoissa tai jakson laji muuttuu (esimerkiksi KR muuttuu VÄ), kuntoutusrahan maksukausi on jakson mittainen. Maksupäivä on maksukauden viimeinen pankkipäivä.

Työnantajalle maksettavan kuntoutusrahan maksupäivä määräytyy asiakkaan päätöksen mukaisesti.

Jos kuntoutus on alkanut ennen 1.1.2024 ja kuukaudelta maksettava erä olisi pienempi kuin 36,91 euroa, kuntoutusrahaa ei makseta.

Katso myös [Maksun estäminen](#).

Maksuedellytykset

Käsittelyjärjestelmään voi asettaa maksuedellytykseksi osallistumistodistuksen (OSAL). Maksuedellytys estää kuntoutusrahan maksamisen siitä maksukaudesta lukien, johon päivämäärä sisältyy ja muodostaa Maksaminen estynyt –työn Oiwaan.

Kuntoutusraha maksetaan osallistumistodistuksen ajalta. Jos todistus ei kata koko maksukautta, kuntoutusraha maksetaan kuitenkin koko maksukaudelta. Tarvittaessa uusi maksuedellytys asetetaan seuraavan maksukauden alkuun.

Esimerkki

Päihdekuntoutus: Asiakkaalle on myönnetty kuntoutusraha päihdehuoltolain mukaisen yksilökohtaisen kuntoutuksen ajalle 1.7.–31.8. Kuntoutusrahaa on asetettu maksuedellytys 1.7. alkaen. Kelaan toimitetaan 16.7. palveluntuottajan laatima todistus kuntoutukseen osallistumisesta ajalla 1.7.–15.7. Todistuksen perusteella kuntoutusrahan voidaan sallia ensimmäisen 6 arkipäivän (1.7. - 8.7.) ja toisen 25 (9.7. - 7.8.) arkipäivän maksujakson ajalta. Seuraavan maksujakson alkuun asetetaan uusi maksuedellytys.

Kelan kuntoutus

Kuntoutusraha voidaan maksaa palveluntuottajan laatiman osallistumistodistuksen perusteella

- kun saadaan tieto, että kuntoutusjakso on alkanut
- kaikilta kuntoutusjaksoilta, joita osallistumistodistus koskee.

Katso myös, miten [Kelan kuntoutuspalveluntuottajat on ohjeistettu laatimaan osallistumistodistus kuntoutusrahaa varten.](#)

Esimerkki

Asiakkaalle on myönnetty kuntoutusjakson ajalle kuntoutusrahaa 5.3.–5.6. Kuntoutusrahaan on asetettu maksuedellytys 5.3. alkaen. Kelaan toimitetaan 15.3. palveluntuottajan todistus kuntoutusjakson aloittamisesta. Kuntoutusrahan maksaminen voidaan sallia koko jakson ajalle.

Esimerkki

Asiakas on toimittanut osallistumistodistuksen TEAK-kuntoutuksen ajalta. Palveluntuottajan laatimassa osallistumistodistuksessa on tiedot toteutuneista jaksoista ja tulevista jaksoista. Kuntoutusrahan maksaminen voidaan sallia toteutuneiden ja tulevien jaksojen osalta.

Koulutuksen ajalle maksettava kuntoutusraha tai nuoren kuntoutusraha

Kun asiakkaalle on myönnetty koulutus ammatillisena kuntoutuksena ja hänelle maksetaan kuntoutusrahaa, opiskelun edistymistä seurataan osana kuntoutusprosessia.

- Seuranta opintojen aikana ammatillisessa kuntoutuksessa

Kun asiakkaalle on myönnetty nuoren kuntoutusraha ja sitä maksetaan opiskelun ajalta, opiskelun edistymisen seuranta jatkuu edelleen kuntoutusrahaprosessissa.

- Seuranta opintojen aikana nuoren kuntoutusrahassa

Nuoren ammatillinen kuntoutus KKRL 7a§

Kun kuntoutusrahan maksaminen perustuu nuoren ammatillisen kuntoutuksen kuntoutuspäätökseen, asiakkaalta ei edellytetä osallistumistodistuksen toimittamista.

Ohjaa asiakas toimittamaan osallistumistodistus, jos

- asiakkaalle on myönnetty ylläpitokorvaus. Ylläpitokorvaus maksetaan vain kuntoutukseen osallistumisen ajalta.

- kuntoutusraha on vähimmäismäärää suurempi. Kuntoutusraha maksetaan eri suuruisena kuntoutuksen väliajoilta ja kuntoutuspäiviltä.

1.11.1 Maksuosoite

Etuus maksetaan etuuden saajan ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille.

Tilinumeromuutokset tehdään etuuden saajan ilmoituksen perusteella. Asiakas voi ilmoittaa tilinumeromuutoksen lomakkeella Y 121, verkkoasioinnissa tai tietyissä tilanteissa suullisesti. Tilinumeromuutoksia ei oteta vastaan sähköpostitse. Jos asiakas ilmoittaa tilinumerotietonsa ollessasi yhteydessä häneen etuusasiansa hoitamiseksi, ota tilinumerotieto vastaan tunnistettuasi asiakkaan. Tee tilinumeromuutos niihin etuusjärjestelmiin, joihin osaat. Jos asiakkaalla on etuuksia muissa järjestelmissä (esim. Onni, RAKE), tee Oiwaan Perustietojen muutos -työ, tarkenteella tilinumeromuutos.

Työnantajan tilinumero ja etuuden maksaminen työnantajalle

Etuus maksetaan työnantajan ilmoittamalle pankkitilille. Y-tunnuksellisen työnantajan tilinumeron voi ilmoittaa Työnantajan asiointipalvelussa tai paperilomakkeella Y122. Tilinumero on työnantajakohtainen ja sen ilmoittaa Y-tunnuksen nimenkirjoitusoikeudellinen henkilö. Henkilötyönantajan on ilmoitettava tilinumero aina paperilomakkeella.

Työnantajan asiointipalvelussa ilmoitettu kotimaan tilinumero tallentuu järjestelmään automaattisesti. Muulla tavoin tulleet työnantajan tilinumerotiedot sekä tilinumerotietojen muutokset tallennetaan Maksujenhallintaryhmässä 1-2 päivän kuluessa. Esimerkiksi ulkomaan tilinumerotiedot sekä paperilomakkeilla ilmoitetut tilinumerotiedot tallennetaan käsin. Tilinumeromuutokset tulee ohjata Maksujenhallintaryhmän Etuusmaksut 23410 työjonoon.

Jos työnantajan tilinumero puuttuu, pyydä sitä puhelimitse, sähköpostitse ryhmäpostilaatikosta tai kirjeitse (YHL02). Älä ota tilinumeroa vastaan puhelimesta vaan ohjaa sen ilmoittaminen edellä kuvatuilla vaihtoehdoilla. Käyttäessäsi sähköpostia, lähetä pyyntö ryhmäpostilaatikosta valmiilla viestipohjalla. Ohjeet ryhmäpostilaatikon käytöstä löydät täältä.

Etuuden maksaminen, kun asiakkaalla ei ole pankkitiliä tai tilinumeroa ei saada

Jos asiakkaalla ei ole pankkitiliä tai hän ei ilmoita tilinumeroa pyynnöstä huolimatta, päiväraha maksetaan prepaid-kortille.

Huomautus

Kuntoutusrahajärjestelmä ei vaadi asiakkaan tilinumeroa, jos maksuvaatimus näytölle on viety asiakasmaksulain mukainen maksuvaatimus ja kuntoutusraha maksetaan kokonaan hyvinvointialueelle. (AML 734/1992 14 §).

1.11.1.1 Ulkomaan maksuosoite

Jos etuuden saaja haluaa hänelle maksettavan etuuden ulkomaan maksuosoitteeseen, etuus maksetaan ulkomaille kansainvälisiä pankkiyhteystietoja käyttäen kirjoittamalla maksuosoitteeksi

- ulkomaan IBAN-tilinumero ja BIC-koodi tai
- ulkomaan BBAN-tilinumero ja BIC/SWIFT-koodi tai
- ulkomaan BBAN-tilinumero, pankin nimi ja maakoodi.

Etuus voidaan maksaa ulkomaille myös vakuutetun postiosoitteen perusteella edellyttäen, että hänellä on voimassa oleva ulkomaan osoite.

Lisätietoja etuuksien maksamisesta löydät teknisistä ohjeista.

1.11.2 Maksunsaajat

Kuntoutusraha voidaan maksaa

- vakuutetulle
- työnantajalle
- edunvalvojalle
- Potilasvakuutuskeskukselle
- hyvinvointialueelle (KKRL 566/2005 48 §, TOTUL 1412/1997 23 § tai AML 734/1992 14 §)
- työttömyyskassalle
- opintotuen vastuuyksikölle
- työpaikkakassalle
- Kelan toimistolle.

1.11.2.1 Vakuutettu

Kuntoutusraha maksetaan vakuutetulle eli asiakkaalle itselleen, jos hänen työnantajansa ei maksa palkkaa kuntoutusajalta eikä kuntoutusrahaa ole esitetty maksettavaksi edunvalvojalle tai viranomaiselle.

Työsuhteessa olevan asiakkaan kuntoutusraha maksetaan hänelle itselleen myös silloin, jos kuntoutus toteutuu palkallisen vuosiloman, ylityövapaan, sapatti- tai säästövapaan tai muun vastaavan palkallisen vapaan aikana. Kuntoutusraha maksetaan asiakkaalle myös esimerkiksi silloin, kun hän on vaihtanut lomarahansa vapaaksi ja osallistuu tänä aikana kuntoutukseen.

Jos kuntoutusrahan määrä ylittää kuntoutusajalta maksetun palkan tai korvauksen määrän, ylimenevä osa maksetaan asiakkaalle.

Lue lisää [työnantajan oikeudesta päivärahaan](#).

Siirtokielto

Kuntoutusrahaa ei saa siirtää maksettavaksi toiselle (ns. siirtokielto). Tällainen sopimus on mitätön. Maksuosoitteeksi tulee ilmoittaa etuudensaajan tai edunvalvojan tili (KKRL 566/2005 52§).

Kuntoutusrahaa ei voida maksaa hyvinvointialueen Virho-tilille eikä välitystilille, vaikka asiakas ja hyvinvointialue näin sopisivat tai asiakas näin pyytäisi.

Huomautus

Poikkeuksellisesti kuntoutusraha voidaan maksaa Virho- tai välitystilille, kun hyvinvointialue on hakenut kuntoutusrahan maksamista **lain edellyttämällä tavalla** maksuvaatimuksella (EV 241N). Virho- tai välitystilä ei voida käyttää ilman lain mukaista perustetta hyvinvointialueelle maksamiseen. Lue lisää hyvinvointialueelle maksamisesta.

Täysi-ikäisen kuntoutusraha maksetaan omalle tilille

Alaikäisen kuntoutusraha voidaan maksaa hänen omalle tililleen tai edunvalvojan ilmoittamalle tilille. Varmista, että kuntoutusraha maksetaan 18-vuotispäivästä alkaen asiakkaan omalle tilille.

Lue lisää [edunvalvojalle maksamisesta](#).

1.11.2.2 Työnantaja

Päivärahaetuus maksetaan työnantajalle, jos työnantaja maksaa työ- tai virkasuhteen perusteella palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta työstä poissaolon ajalta.

Työnantajana toimiva henkilö (henkilötyönantaja), joka on palkannut itselleen henkilökohtaisen avustajan, voi sopia hyvinvointialueen kanssa, että hyvinvointialue toimii ns. sijaismaksajana, jolloin se hoitaa henkilötyönantajan puolesta avustajan palkanmaksun sekä muut työnantajalle asiaan kuuluvat velvoitteet.

Hyvinvointialue voi myös ulkoistaa palkkahallinnon hoitamisen toiselle taholle, joka tällöin hoitaa palkanmaksuun liittyvät velvoitteet hyvinvointialueen puolesta ja voi näin hoitaa henkilötyönantajan edustajana avustajan sairauspäiväraha-asiaa.

Erillistä valtakirjaa ei tällaisessa sijaismaksajatilanteessa tarvita Kelalle. Katso ohjeet asian käsittelyyn teknisestä ohjeesta:

- sairauspäivärahan tekninen ohje
- kuntoutusrahan tekninen ohje

Lue lisää myös työnantajan oikeudesta päivärahaan erilaisissa tilanteissa kohdasta [Oikeus ja edellytykset > Työnantajan oikeus](#).

1.11.2.3 Palkkaturvan maksaja

Palkkaturvana maksettavat saatavat siirtyvät kaikkine oikeuksineen valtiolle palkkaturvapäätöksen antopäivänä (palkkaturvalaki 16 §) Työstäpoissaolon ajalta maksettua palkkaa vastaava päivärahaetuus maksetaan elinkeino-, liikenne- ja

ympäristökeskukselle (ELY-keskus) palkkaturvapäätöksen tai ilmoituksen perusteella. Maksamista varten tarvitaan henkilötiedot vakuutetusta, tiedot työstäpoissaoloajalta maksetun palkan määrästä ja maksuajasta, maksuvaikeuksiin joutuneen työnantajan nimi sekä maksunsaajan maksuosoitetiedot.

1.11.2.4 Potilasvakuutuskeskus

Jos potilasvakuutuskeskus on maksanut ansionmenetykskorvausta kuntoutujalle samalta ajalta, miltä tämä saa kuntoutusrahaa, maksetaan kuntoutusraha Potilasvakuutuskeskukselle sen maksuvaatimuksen perusteella.

1.11.2.5 Edunvalvoja ja edunvalvontavaltuutettu

Kuntoutusrahaetuudet voidaan maksaa edunvalvojalle tai asiakkaan laillisesti valtuutetulle asiamiehelle.

Kela saa väestötietojärjestelmästä tiedon edunvalvojasta ja edunvalvontavaltuutetusta. Tieto edunvalvojasta näkyy Henkilön tietojen kyselytapahtumalla HEKY > Henkilön yleistiedot > Perhetiedot. HEKY-kyselyllä selviää edunvalvojan nimi ja tunniste sekä tieto siitä, onko asiakkaan toimintakelpoisuutta rajoitettu tai onko asiakas julistettu vajaavaltaiseksi.

Alaikäisen asiakkaan edunvalvoja ovat tavallisesti hänen huoltajansa. Heidän tehtävänsä edunvalvojina lakkaa, kun nuori täyttää 18 vuotta. Alaikäisellä voi olla myös oikeuden määräämä edunvalvoja.

Lue lisää:

- Mikä on edunvalvoja?
- Mikä on edunvalvontavaltuutus?

Kuntoutusrahan maksaminen edunvalvojan tai edunvalvontavaltuutetun ilmoittamalle tilille

Selvitä edunvalvontamääräyksen sisältö holhousasioiden rekisterikyselyllä. Jos edunvalvontamääräyksessä ei eritellä edunvalvojan tehtäviä, katsotaan sen kattavan etuusasioiden hoitamisen.

Kuntoutusraha maksetaan edunvalvojalle tai hänen määräämälleen etuudensaajan tilille, jos asiakkaalle on määrätty edunvalvoja hoitamaan hänen

- taloudellisia asioitaan
- omaisuuttaan
- omaisuuttaan ja taloudellisia asioitaan.

Edunvalvojan tehtävänä on ilmoittaa, mille tilille asiakkaan kuntoutusraha maksetaan. Voit pyytää edunvalvojalta tilinumeron käyttämällä kirjepohjaa YHL13. Sinun ei tarvitse tarkistaa, kenen nimissä tili on. Kirjaa Maksuvaatimus-näytölle saapumispäivä, edunvalvojan tiedot sekä tilinumero ja valitse perusteeksi holhoustoimilaki (HOLTL 4§). Jos edunvalvoja ei ilmoita tilinumeroa määräajassa, kuntoutusraha maksetaan edunvalvojalle, asiakkaan vanhalla tilinumerolla.

Jos edunvalvontamääräys on määräaikainen, rekisteröi kuntoutusrahan seurantatieto. Tarkista kuntoutusrahan maksunsaaja-asia ennen määräajan päättymistä.

Jos etuudensaajalle on määrätty useita edunvalvoja, kuntoutusraha maksetaan sille edunvalvojalle, jolle tuomioistuin on määrännyt taloudellisten asioiden hoidon. Jos tehtävien jaosta ei ole päätetty, kuntoutusraha voidaan maksaa kenelle tahansa edunvalvojista.

Edunvalvojan tilinumeroilmoitus ei vaikuta voimassaolevaan maksuvaatimukseen (esim. hyvinvointialueelta). Edunvalvoja rinnastuu asiakkaaseen itseensä ja edunvalvojalle maksetaan vain se, mitä jää maksuvaatimuksen jälkeen.

Alaikäisen asiakkaan kuntoutusrahan maksaminen

Tämä ohjeen kohta koskee tilannetta, jossa alaikäisen edunvalvojina ovat hänen huoltajansa. Toimi edeltävässä kappaleessa kuvatulla tavalla, jos alaikäisellä asiakkaalla on oikeuden määräämä edunvalvoja. Alle 18-vuotiaalle ei voi tehdä edunvalvontavaltuutusta.

Yleensä alaikäisen ainoita edunvalvoja ovat hänen huoltajansa eli lapsen vanhemmat tai henkilö, jolle lapsen huolto on uskottu. Kuntoutusraha voidaan maksaa kenelle tahansa edunvalvojista huoltajista taikka vaihtoehtoisesti nuorelle itselleen. Kuntoutusraha maksetaan lähtökohtaisesti sille tilille, joka on ilmoitettu hakemuksessa.

Lue lisää:

- alaikäisen edunvalvojasta ja huoltajasta hallintolain soveltamisohjeesta
- lapsen huollosta asiakaspalvelun ohjeesta
- palveluoppaasta lapsen huoltoon liittyvää sanastoa
- henkilömaksunsaajan kuoleman tai viranomaismaksunsaajan lakkaamisen vaikutuksista kuntoutusrahan maksamiseen.

Maksunsaajan muuttaminen

Jos hakemuksessa tai muutoin esitetään aiemmasta poiketen kuntoutusrahan maksunsaajaksi muuta kuin aikaisempaa maksunsaajaa, kuule huoltajia ja tarvittaessa nuorta itseään. Toisen huoltajan kuuleminen ei ole tarpeellista, kun huoltajat asuvat samassa osoitteessa.

Kuntoutusrahan maksaminen voidaan vaihtaa toiselle huoltajalle, jos

- huoltaja, jolle kuntoutusraha on maksussa, antaa suostumuksen muutokseen tai ei määräajassa vastaa kuulemiseen. Kuule tarvittaessa myös nuorta. Maksamista ei keskeytetä kuulemisen ajaksi.
- jatko-/tarkistushakemuksessa esitetään aiemmasta poiketen toista huoltajaa maksunsaajaksi ja huoltaja, jolle kuntoutusraha on aiemmin ollut maksussa antaa suostumuksen muutokseen tai ei määräajassa vastaa kuulemiseen. Kuule tarvittaessa myös nuorta.
- kuntoutusraha on ollut maksussa nuorelle itselleen, ja huoltaja, joka ei esitä muutosta, antaa suostumuksen muutokseen tai ei määräajassa vastaa kuulemiseen. Kuule myös nuorta itseään.
- maksamisen muutokseen on jokin muu perusteltu syy, esimerkiksi tuomioistuimen päätös.

Kuntoutusrahan maksaminen voidaan vaihtaa nuorelle itselleen, jos

- huoltaja, jolle kuntoutusraha on maksussa, antaa suostumuksen muutokseen tai ei määräajassa vastaa kuulemiseen. Maksamista ei keskeytetä kuulemisen ajaksi. Kuule tarvittaessa myös toista huoltajaa.
- jatko-/tarkistushakemuksessa esitetään aiemmasta poiketen nuorta itseään maksunsaajaksi ja edellinen maksunsaaja antaa suostumuksen muutokseen tai ei määräajassa vastaa kuulemiseen. Kuule tarvittaessa myös toista huoltajaa.
- maksamisen muutokseen on jokin muu perusteltu syy, esimerkiksi tuomioistuimen päätös.

Jos **huoltajat ovat erimielisiä** kuntoutusrahan maksamisesta, maksunsaajaa ei lähtökohtaisesti voida muuttaa.

Toimi tilanteessa seuraavasti:

- Ohjaa huoltajia aina ensisijaisesti sopimaan maksamiseen liittyvistä asioista keskenään.
- Tarvittaessa ohjaa huoltajia selvittämään edunvalvontatehtäviensä ristiriitaisuuksia esimerkiksi lastenvalvojan luona tai yleisessä tuomioistuimessa.
- Älä ohjaa huoltajia valittamaan maksamisen ratkaisusta.

Jos **alaikäinen ja huoltaja ovat erimielisiä** kuntoutusrahan maksamisesta

- Kuntoutusraha maksetaan huoltajan osoittamalle tilille tarvittavien kuulemisten jälkeen.
- Kuntoutusrahan maksunsaajaa ei kuitenkaan muuteta alaikäiseltä huoltajalle, jos huoltajat ovat keskenään erimielisiä asiasta.
- Ole yhteydessä Osaamiskeskukseen, jos alaikäisen kuulemisessa tulee esille painavia syitä kuntoutusrahan maksamisesta nuorelle itselleen, kuten lapsen huollon laiminlyöntiin viittaavia seikkoja.

Maksunsaajasta ilmoittaminen

Huoltajille ja alaikäiselle ilmoitetaan kirjeellä, kun

- maksunsaajaa ja tilinumeroa ei vaihdeta vaatimuksen mukaisesti
- maksunsaaja ja tilinumero muutetaan vaatimuksen mukaisesti

Lue lisää prosessiohjeesta toimintaohje alaikäisen maksunsaajatilanteisiin.

Maksunsaajan muutoksesta ei voi valittaa.

Menettely asiakkaan täyttäessä 18 vuotta

Kuntoutusraha maksetaan asiakkaan omalle tilille, kun hän tulee täysi-ikäiseksi, eikä hänelle ole määrätty edunvalvojaa. Tilinumeron selvittämiseksi Oiwaan muodostuu ohjelmallisesti Seuranta/atk-työ noin 2 kuukautta ennen kuin asiakas täyttää 18 vuotta.

Jos kuntoutusrahaa on maksettu huoltajan tilille tai tilin omistajasta ei ole varmuutta, ole yhteydessä asiakkaaseen. Tarvittaessa voit käyttää kirjepohjaa YHL03. Kun asiakas ilmoittaa oman tilinumeronsa, muuta tilinumero ilmoittamisajankohdasta lukien, siis mahdollisesti jo ennen kuin asiakas on täyttänyt 18 vuotta.

Jos asiakasta ei saada tavoitettua eikä tilinumeroa varmistettua, voit väliaikaisesti keskeyttää kuntoutusrahan maksamisen asettamalla maksuестeen 18 vuoden täyttämistä seuraavaan maksuerään.

Kuntoutusrahaa ei saa siirtää maksettavaksi toiselle (ns. siirtokielto). Tällainen sopimus on mitätön. Tästä syystä etuudensaajan asioita hoitavan lähiomaisen tai valtakirjalla toimivan henkilön tulee ilmoittaa maksuosoitteeksi etuudensaajan tili

1.11.2.6 Hyvinvointialue

[Hyvinvointialueelle maksamisen lakiperusteet ja menettelyt](#)

[Hyvinvointialueen pyyntö tai perintä tullut Kelaan ennen ratkaisua](#)

[Hyvinvointialueen pyyntö tai perintä tullut Kelaan ratkaisun jälkeen](#)

[Kuuleminen, kun maksuvaatimuksessa on asiakkaan allekirjoitus](#)Section 1.11.2.6.1.4

[Virho- ja välitystilin käyttö kuntoutusrahan maksamisessa](#)

[Maksuvaatimuksen päättäminen tai uusi maksuvaatimus](#)

Kuntoutusrahaetuudet voidaan maksaa osittain tai kokonaan hyvinvointialueelle, kun maksamille on peruste kuntoutuslaissa. Hyvinvointialueen on ilmoitettava

- maksuvaatimuksen aika, pl. KKRL 48 §:n 3 mom.
- perittävä määrä
- jos maksuvaatimuksen tiedot muuttuvat.

Etuus maksetaan joko Sosiaalihuollon toimielimet –rekisterissä olevalle hyvinvointialueen tilille, muulle hyvinvointialueen ilmoittamalle tilille tai Virho-tilille.

Hyvinvointialueelle maksamisen lakiperusteet ja menettelyt

Kooste menettelystä

Laki	Toimeentulotuki	Perhe- tai laitoshoidon tai asumispalvelu	Toimeentulon vaarantuminen
	<ul style="list-style-type: none"> • TOTUL 1412/1997 23 § • KKRL 48 § 1 mom. 	<ul style="list-style-type: none"> • AML 734/1992 14 § • KKRL 48 § 2 mom. 	<ul style="list-style-type: none"> • KKRL 48 §:n 3 mom.
Hyvinvointialueen pyyntö tai ilmoitus	Sosiaalitoimen etuustietopalvelu tai lomake (EV255).	Sosiaalitoimen etuustietopalvelu tai lomake (EV255).	Lomake EV241N .
Maksuvaatimuksen peruste	Hyvinvointialue on myöntänyt ehkäisevää tai täydentävää toimeentulotukea ennakkona odotettavissa olevaa etuutta vastaan.	Hyvinvointialue järjestää perhe- tai laitoshoidon/hoitoa tai asumispalvelua ja voi perii kuntoutusrahaetuuden käytettäväksi asiakkaan hoidosta, ylläpidosta tai hullosta	Hyvinvointialue perii kuntoutusrahaetuuden maksun, koska muutoin asiakkaan tai hänen perheensä toimeentulo vaarantuu.

		määrätyn maksun korvaukseksi.	
Asiakkaan kuuleminen	Ei	Ei	Kyllä Asiakaskirje KRS01 ja sen liitteenä kopio hyvinvointialueen maksuvaatimuksesta. Lue lisää Kuuleminen, kun maksuvaatimuksessa on asiakkaan allekirjoitus.
Huomioitavaa	Jos kuntoutusrahaan kohdistuu sekä Kelan että hyvinvointialueen maksuvaatimus toimeentulotuen perustella, maksetaan kuntoutusraha ensin Kelalle. Yli jäänyt osa maksetaan hyvinvointialueelle. Ylläpitokorvausta ei makseta hyvinvointialueelle, koska sitä ei huomioida toimeentulotuessa tulona.	Merkitse alaikäistä asiakasta koskevan maksuvaatimuksen päättyminen 18-v. syntymäpäivää edeltävään päivään, jos hyvinvointialue ei pyynnöstä huolimatta ilmoita maksuvaatimuksen päättymispäivää. Hyvinvointialueen on tehtävä uusi maksuvaatimus, jos se järjestää täysi-ikäiselle asiakkaalle jälkihuoltoa , asumispalvelua tai laitoshoittoa ja vaatii kuntoutusrahaetuuden maksua sen perusteella.	Ylläpitokorvaus maksetaan asiakkaalle itselleen.
Päätöksen antaminen	Asiakkaalle annetaan päätös hyvinvointialueelle maksamisesta. Hyvinvointialueelle ei anneta päätöstä.	Asiakkaalle annetaan päätös hyvinvointialueelle maksamisesta. Hyvinvointialueelle ei anneta päätöstä.	Asiakkaalle ja hyvinvointialueelle annetaan päätös hyvinvointialueelle maksamisesta.

Hyvinvointialueen pyyntö tai perintä on tullut Kelaan ennen ratkaisua

Kuntoutusrahaetuutta ei saa maksaa asiakkaalle tai muulle maksunsaajalle (paitsi työnantajalle), jos hyvinvointialue pyytää sen maksua.

Hyvinvointialueen pyyntö tai perintä on tullut Kelaan ratkaisun jälkeen

Kuntoutusrahaetuus maksetaan hyvinvointialueelle, jos tämä on ilmoittanut vaatimuksesta vähintään kaksi viikkoa ennen etuuden **maksupäivää**. Tämän jälkeen kuntoutusrahaetuutta ei saa maksaa asiakkaalle itselleen tai muulle maksunsaajalle (paitsi työnantajalle).

Kela voi hyväksyä maksuvaatimuksen saapumiselle lyhyemmän ajan, jos kuntoutusrahaa ei ole ehditty maksaa asiakkaalle.

Kuuleminen, kun maksuvaatimuksessa on asiakkaan allekirjoitus

Jos hyvinvointialueen maksuvaatimuksen yhteydessä toimitetaan asiakkaan suostumus hyvinvointialueelle maksamiseen, Kelassa arvioidaan suostumuksen merkitystä asiakkaan kuulemisen kannalta. Tapauskohtaisen arvioinnin perusteella voit joko

- kuulla asiakasta puhelimitse
 - Tarkenna suostumuksen tiedot puhelimitse. Varmista, että asiakas ymmärtää, mistä on kyse ja kirjaa kuulemisen sisältö tarkasti yhteydenottoon.
- kuulla asiakasta kirjallisesti
 - Jos suullinen kuuleminen ei ole asiakkaan kohdalla tarkoituksenmukaista tai asia jää suullisessa kuulemisessa epäselväksi tai et saa asiakkaaseen yhteyttä, kuule asiakasta maksuesityksen johdosta kirjeitse. Käytä kuulemisessa kirjepohjaa YHL18.
- jättää kuulemisen ilmeisen tarpeettomana suorittamatta.
 - Kuuleminen on ilmeisen tarpeetonta ainakin tilanteissa, joissa suostumus on uusi, ja sisällöltään niin yksiselitteinen, ettei erillisen kuulemisen voida olettaa tuottavan asiaan mitään lisätietoa. Jos päätät jättää kuulemisen suorittamatta, kirjaa työn kommenttiin, että asiakasta ei ole kuultu ja perustelut kuulematta jättämiselle.

Virho- ja välitystilin käyttö kuntoutusrahan maksamisessa

Virho-tili korvaa hyvinvointialueiden ns. välitystilin niillä hyvinvointialueilla, jotka ovat ottaneet Virho-järjestelmän käyttöön. Virho-tili on hyvinvointialueen nimissä ja hyvinvointialueen nimeämällä toimihenkilöllä on siihen käyttöoikeus. Asiakkaalla ei ole tilin käyttöoikeutta.

Jos etuus halutaan maksettavaksi Virho-tilille, hyvinvointialueen on tehtävä tästä vaatimus kirjallisesti. Hyvinvointialueen tulee vaatimuksessa ilmoittaa, että kyseessä on ns. Virho-tili. Kuntoutusrahaa ei voida maksaa hyvinvointialueen Virho-tilille eikä välitystilille pelkästään asiakkaan ilmoituksen tai asiakkaan ja hyvinvointialueen välisen sopimuksen perusteella. Kun hyvinvointialue on esittänyt maksuvaatimuksen, harkitaan, täyttyykö jokin KKRL 48 §:ssä säädetty edellytys hyvinvointialueelle maksamiseen. Asiakasta tulee tarvittaessa kuulla asiasta.

Virho-tiliä ei voida rekisteröidä hyvinvointialueen maksuvaatimukseen, mutta tili voidaan poikkeuksellisesti rekisteröidä asiakkaan omaksi tiliksi. Katso ohjeet Virho-tilin rekisteröimiseksi asiakkaan tilinumeroksi teknisen ohjeen, Maksunsaajat -sivulta.

Maksuvaatimuksen päättäminen tai uusi maksuvaatimus

Kun hyvinvointialue ei enää hoida asiakkaan asioita, hyvinvointialueen tai asiakkaan tulee ilmoittaa Kelaan asiakkaan oma henkilökohtainen tili. Asiasta annetaan päätös hyvinvointialueelle. Jos asiakas itse ilmoittaa, että hän haluaa jatkossa etuuden omalle tililleen, tulee asiasta kuulla hyvinvointialuetta.

Jos asiakkaalla on jo olemassa hyvinvointialueen maksuvaatimus ja hyvinvointialue lähettää uuden vaatimuksen etuuden maksamisesta Virho-tilille, ota yhteyttä hyvinvointialueeseen. Sovi hyvinvointialueen käsittelijän kanssa kumpi maksuvaatimus on voimassa ja toimi voimassaolevan vaatimuksen mukaisesti.

1.11.2.7 Työttömyyskassa

Jos kuntoutuja on saanut työttömyyskassalta työttömyysetuutta ja hänelle tulisi samalta ajalta maksettavaksi kuntoutusrahaa, suoritetaan kuntoutusraha jo maksetun muun etuuden määrään saakka asianomaiselle työttömyyskassalle sen maksuvaatimuksen perusteella. Pyydä maksuvaatimusta asiakaskirjeellä KRV03. (KKRL 566/2005 39 § 2 mom.).

1.11.2.8 Opintotuen vastuuyksikkö

Jos kuntoutuja on saanut opintotukea samaan koulutukseen kuin, minkä ajalle hänelle myönnetään kuntoutusraha, maksetaan kuntoutusraha maksuvaatimuksen perusteella enintään maksetun opintotuen määrään asti opintotuen vastuuyksikölle. Etuuskäsittelijän tulee ottaa yhteyttä ennen kuntoutusrahan ratkaisemista opintotuen vastuuyksikköön ja ilmoittaa tulevan estävän etuuden myönnöstä. Opintorahasta ja asumislisästä tehdään kummastakin erillinen maksuvaatimus kuntoutusrahaan.

1.11.2.9 Työpaikkakassa

Jos kuntoutuja on saanut sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa työpaikkakassalta, maksetaan samalta ajalta suoritettava kuntoutusraha maksuvaatimuksen perusteella päivärahan maksajalle.

1.11.2.10 Kelan toimisto

Kuntoutusraha maksetaan regressinä Kelalle, kun kuntoutusrahaa myönnetään takautuvasti ajalle, jolta Kela on maksanut kuntoutusrahan suhteen toissijaista etuutta.

Kela voi 1.1.2017 alkaen periä ja nostaa henkilölle maksettavan kuntoutusrahaetuuden ajalta, jolta se on maksanut toimeentulotukea ennakkona odotettavissa olevaa etuutta vastaan. Kuntoutusrahaetus maksetaan ensin Kelalle, jos siihen kohdistuu sekä Kelan että kunnan maksuvaatimus. Yli jäänyt osa maksetaan kunnan toimielimelle.

Lue lisää: Maksaminen regressinä.

1.11.2.11 Ulosottoviranomainen

Kuntoutusrahaetuutta ei saa ulosmitata. Kansaneläkelaitoksen on kuitenkin annettava asianomaisen viranomaisen pyynnöstä muun lain mukaisen etuuden ulosottoa varten tarpeelliset tiedot kuntoutusrahaetuudesta.

1.11.3 Maksaminen regressinä

Kuntoutusraha voi tulla myönnettäväksi samalle ajalle, jolta on maksettu kuntoutusrahan suhteen toissijaista etuutta. Toisin sanoen kuntoutusraha on ensisijainen etuus toiseen etuuteen nähden ja kuntoutusrahan myöntäminen aiheuttaa toiseen etuuteen liikamaksua. Tässä tilanteessa kuntoutusraha maksetaan toissijaista etuutta vastaan regressikuittauksena tai toisen etuuden maksuvaatimuksesta regressisuorituksena, kun niin on etuuslaeissa säädetty.

Regressikuittaus

Regressikuittaus tarkoittaa, että YHTE-järjestelmässä on mahdollista kuitata kuntoutusrahan suhteen toissijaista Kelan maksamaa etuutta. Kuittauslupa merkitään toissijaisen etuuden Liikamaksu-näytölle ja liikamaksu palautuu toiseen etuuteen. Regressikuittaus näkyy toisen etuuden Laskelma-näytöllä ja kuntoutusrahan maksuerittelyssä

Etuudet, jotka voivat tehdä regressikuittauksen kuntoutusrahaan ovat:

- työmarkkinatuki ja peruspäiväraha
- sairauspäiväraha tai osasairauspäiväraha
- kuntoutusraha
- erityishoitoraha
- vanhempainpäiväraha

Regressisuoritus maksuvaatimuksen perusteella

Kuntoutusraha maksetaan regressisuorituksena maksuvaatimuksen perusteella seuraaville maksunsaajille:

- Työttömyyskassa
- Työpaikkakassa
- Opintotuen vastuuyksikkö
 - Opintotuesta bruttovaatimus
 - Asumislisästä nettovaatimus
- Kelan toimisto
- Työeläkelaitos (ks. Työeläkekuntoutus ja sen korvaukset)

1.11.4 Ennakonpidätyksen yleiset periaatteet

Etuuksille yhteinen Ennakonpidätys-ohje.

1.11.5 Maksun estäminen

Maksuste

Kuntoutusrahan liikamaksun syntymisen voi estää maksusteella. Jos kuntoutusrahan maksu estetään

- siitä ilmoitetaan heti asiakkaalle
- aloitetaan kuntoutusrahapäätöksen lakkauttamisperusteen selvittäminen.

Lue lisää lakkauttamispäätöksen antamisesta.

Tapauksissa, joissa työnantajan palkanmaksu jatkuu ja työnantaja on toimittanut palkanmaksutiedot vain osalle myönnettyä kuntoutusraha-aikaa, syntyy ohjelmallisesti kuntoutusrahan maksuste. Maksusteen päivämääränä on se päivämäärä, josta alkaen palkanmaksutiedot puuttuvat. Tieto muodostuu käsittelijän Työnantaja-näytölle kirjoittaman Palkanmaksu jatkuu -tedon perusteella.

Kuntoutusrahan maksamisen jatkaminen edellyttää työnantajalta saatavia uusia palkanmaksutietoja ja kuntoutusrahan tarkistamista. Tieto tallennetusta maksusteesta päivittyy seuraavana yönä eräajolla TORE- ja TOKY-aloitusvalikon Maksaminen estynyt -luetteloon.

Katso myös seuraavat teknisen ohjeet sivut: Maksuedellytys valmistelussa ja Maksuedellytykset

1.11.6 Etuusmaksujen peruutukset pankista

Maksuja ei voi enää peruuttaa pankista.

1.12 Keskeyttäminen

Kuntoutusrahan maksaminen voidaan keskeyttää, jos Kelassa on tieto, että etuuden määrää tulisi vähentää tai se tulisi lakkauttaa.

Käytä [maksuestettä](#), jos asiakkaalle on syntymässä liikamaksua. Ilmoita maksun keskeyttämisestä välittömästi asiakkaalle. Lakkauttamisasiä on myös käsiteltävä viipymättä. Lue lisää [lakkauttamisesta](#).

1.13 Lakkauttaminen

Lakkauttamisella tarkoitetaan etuusoikeuden päättämistä. Etuusoikeus voidaan päättää etuusjärjestelmässä Lakkautus- tai Tarkistaminen-toiminnoilla. Tällä sivulla on kerrottu eri lakkauttamismenettelyistä ja mitä toimintoa järjestelmässä käytetään sen tekemiseen.

Kuntoutusrahaetuus lakkautetaan, kun asiakkaan oikeus etuuteen päättyy muuttuneiden olosuhteiden vuoksi, esimerkiksi kun

- kuntoutuspäätös lakkautetaan

- kuntoutus päättyy tai keskeytyy eikä syynä ole [tilapäinen keskeytys](#)
- asiakkaan kuntoutus päättyy ennen arvioitua päättymisaikaa (KKRL 7 a §)
- asiakas aloittaa päätoimisen työskentelyn kuntoutuksen aikana
- asiakas muuttaa EU-asetusten soveltamisalueen ulkopuolelle tai muutoin ei enää ole Suomessa vakuutettu
- asiakas on kuollut.

Lakkauttamisperusteiden ollessa käsillä, kuntoutusrahaetuuden maksaminen voidaan keskeyttää liikamaksun estämiseksi [maksusteellä](#), kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu (KKRL566/2005 49 §). Maksamisen keskeyttämisestä on ilmoitettava välittömästi asiakkaalle ja asiakkaalle on annettava päätös heti, kun mahdollista.

Eri menettelyt

Suostumuksella

Jos kuntoutusraha lakkautetaan takautuvasti kuntoutusrahapäätöksen alusta lukien tai kuntoutusrahapäätöksen antamispäivämäärää aiemmasta ajankohdasta, kuntoutusrahan lakkauttaminen on mahdollista vain kuntoutusrahapäätöstä oikaisemalla. Asiakkaan vahingoksi oikaiseminen edellyttää asiakkaan yksilöityä suostumusta päätöksen oikaisemiseen. Suostumuskirje:

- YHS01 Suostumus päätöksen oikaisemiseen

Käytä järjestelmän Tarkistaminen-toimintoa tehdessäsi lakkautusta ja on kysymys oikaisutilanteesta.

Kuulemisen perusteella

Jos kyse ei ole oikaisutilanteesta, asiakasta on kuultava ennen kuntoutusrahan lakkauttamista. Kuulemiskirjeet:

- KRS04 Kuntoutusrahan lakkauttaminen
- KUS03 Kelan kuntoutuspäätöksen ja kuntoutusrahan lakkauttaminen.

Ei suostumusta tai kuulemistä

Jos asiakkaalle myönnetään takautuvasti kuntoutusrahan **estävä** etuus, kuntoutusrahasta ei anneta järjestelmässä lakkautuspäätöstä, vaan tehdään tarkistus- tai oikaisupäätös sillä perusteella, ettei kuntoutusrahaan ole oikeutta estävän etuuden alusta lukien. Tässä tilanteessa poikkeuksellisesti ei tarvitse kuulla asiakasta tarkistaessa eikä pyytää suostumusta päätöksen oikaisemiseen.

Lue lisää: Takautuvasti myönnetty estävä tai vähentävä etuus

Kuntoutusrahan perusteena oleva kuntoutuspäätös lakkaa

Kuntoutusraha lakkautetaan, jos sen perusteena oleva kuntoutuspäätös lakkautetaan tai oppisopimus puretaan. Kuntoutusraha lakkautetaan kuntoutuspäätöksen lakkauttamisesta alkaen. Nuoren kuntoutusrahapäätös lakkautetaan kun KHOPS:n mukainen kuntoutus keskeytyy, eikä kysymys ole tilapäisestä keskeyttämisestä.

Asiakkaan kuntoutus keskeytyy, mutta kuntoutuspäätöstä ei lakkauteta

Toisinaan asiakkaan kuntoutuspäätöstä ei lakkauteta, vaikka kuntoutus keskeytyy tai sen toteutuksessa tapahtuu kuntoutusrahan kannalta oleellinen muutos. Kuntoutusrahapäätös voi tulla lakkautettavaksi, koska etuutta maksetaan kuntoutukseen osallistumisen ajalta.

Esimerkkejä poikkeustilanteista pitkäkestoissa ammatillisessa kuntoutuksessa, joissa kuntoutusrahapäätös lakkautetaan, mutta kuntoutuspäätös voi pysyä voimassa:

- Asiakas sairastuu pitkäaikaisesti ja hänelle myönnetään sairauspäiväraha.
- Asiakkaan kuntoutus keskeytyy tilapäistä keskeytystä pidemmäksi ajaksi.
- Asiakas keskeyttää opiskelun pitkäkestoisen vanhempainvapaan ajaksi.
- Asiakas lähtee vaihtoon ulkomaille kuukausien ajalle eikä suorita sen aikana opintoja, jotka sisältyvät hänelle ammatillisena kuntoutuksena myönnettyyn koulutukseen tai KHOPS:iin.
- Asiakas työskentelee täysipäiväisesti, mutta osallistuu kuntoutukseen suunnitelman mukaisesti.

Kuntoutusrahan lakkauttaminen asiakkaan pyynnöstä

Kuntoutusrahan **voi lakkauttaa** asiakkaan pyynnöstä, jos asiakas muutoin menettäisi toisen hänelle edullisemmän etuuden taikka estyisi osallistumasta palveluun.

Kuntoutusrahaa **ei voi lakkauttaa** asiakkaan pyynnöstä, jos etuutta maksetaan koulutusta koskevan ammatillisen kuntoutuspäätöksen ajalta, ja asiakas haluaa välttää kuntoutusrahan ja työtulojen yhteensovittamisen. Kuntoutusrahan lakkauttaminen työskentelyn perusteella edellyttää lähtökohtaisesti, että myös ammatillisen kuntoutuksen päätös lakkautetaan.

Nuoren kuntoutusrahaa tai koulutusta koskevan ammatillisen kuntoutuspäätöksen ajalta maksettavaa kuntoutusrahaa **ei voi lakkauttaa** asiakkaan pyynnöstä, jos asiakas haluaa hakea koulutuksen ajalle mieluummin opintoetuuksia. Opintorahaa ja opintolainaa ei pidetä asiakkaalle edullisempänä etuutena, sillä opintoraha on tasoltaan huomattavasti kuntoutusrahaa matalampi ja opintolainan osuuden asiakas joutuu lähtökohtaisesti maksamaan kokonaan takaisin.

Lakkauttamispäätös kuolemantapauksissa

Jos etuudensaaja kuolee, kuntoutusraha lakkautetaan teknisellä päätöksellä.

Kuntoutusrahassa ei anneta lakkauttamispäätöstä kuolinpesälle, jos lakkauttamisesta ei aiheudu liikamaksua. Jos liikamaksua syntyy, annetaan päätös kuolinpesälle ja tarvittaessa myös työnantajalle.

Huomioitavaa päätöksen perusteluissa

Hallintolain 45 §:n mukaan Kelan on perusteltava päätöksensä, mutta perustelemisen voi jättää, jos se on erityisestä syystä ilmeisen tarpeetonta. Kuolema on selkeä peruste kuntoutusrahan lakkauttamiselle, eikä sitä ole tarpeen mainita päätöksen perusteluissa.

Huomioi seuraavat asiat:

- Voit lisätä pahoittelut kuolinpesän päätöksen sopivaan kohtaan esimerkiksi seuraavasti: *Osanottomme menetyksenne johdosta*. Jos asia on jo ilmaistu Kelan taholta kirjallisesti, voit jättää lisäyksen tekemättä.
- Tarkista, että päätöksessä ei mainita kuolemaa lakkauttamisen perusteluissa ja korjaa päätösteksteistä sinuttelu. Esimerkiksi ”kuntoutusrahasi on lakkautettu” korjataan ”kuntoutusraha on lakkautettu”. Poista päätöksestä maininta henkilökohtaisesta sähköisestä asiointipalvelusta. Tee vastaavat muutokset myös kuulemiskirjeeseen.
- Lue, miten kuolinpesän osoitetiedon saa muutettua päätöksen antamisen ajaksi henkilötietoihin.

Liikamaksun periminen kuolinpesältä

Muokkaa takaisinperintäpäätöksen teksti kuolinpesälle sopivammaksi ja korjaa sinuttelu. Lue lisää kuolinpesältä perimisestä.

1.14 Päätöksen tarkistaminen

[Olosuhdemuutos](#)

[Kuuleminen](#)

[Tarkistamisen ajankohta](#)

Päätöstä on tarkistettava tai oikaistava, jos asiakkaan olosuhteet muuttuvat ja muutos vaikuttaa kuntoutusrahan myöntämisedellytyksiin, sen määrään tai maksamiseen.

Tarkistus vai oikaisu?

Olosuhdemuutos

Olosuhdemuutoksia ovat esimerkiksi tieto

- seuraavasta kuntoutusjaksosta

- kuntoutusjakson siirtymisestä
- kuntoutuksen jatkumisesta pidemmälle
- kuntoutuksen keskeytymisestä määräajaksi
- asiakkaalle myönnetystä muusta etuudesta, joka vaikuttaa vähentävästi tai estävästi kuntoutusrahaan
- asiakkaan työskentelystä ja ansioista kuntoutusrahapäätöksen ajalla
- työnantajan kuntoutusajan palkanmaksusta.

Lue lisää:

- [Tulot koulutuksen aikana](#)
- Takautuvasti myönnetty estävä tai vähentävä etuus
- Ulkomailta maksettavan etuuden ja tulon vaikutus
- Tarkistus ja oikaisu (Tekninen ohje)

Kuuleminen

Ennen päätöksen tarkistamista asiakasta kuullaan. Kuule asiakasta suullisesti tai kirjallisesti (ks. [viestimallit](#), kirjeet KRS02 – KRS04 sekä kuntoutuksen ja kuntoutusrahan yhteinen kirje KUS03).

Lue lisää kuulemisesta.

Huomautus

Asiakasta ei tarvitse kuulla ennen päätöksen tarkistamista, jos

- kuntoutusrahapäätöstä tarkistetaan takautuvasti myönnettävän estävän tai vähentävän etuuden vuoksi

- tarkistaminen perustuu yksinomaan asiakkaan ilmoittamaan olosuhdemuutokseen ja asiakas on tietoinen sen vaikutuksesta kuntoutusrahaan.

Tarkistamisen ajankohta

Anna tarkistus päätös **olosuhdemuutoksen** ajankohdasta lukien.

Voit tarvittaessa tehdä kuntoutusrahasta uuden asiakokonaisuuden käsittelyjärjestelmään, kun asiakkaalle myönnetään **uusi jakso Nuotti-valmennusta**. Näin käsittelyjärjestelmän Jaksot-näytöllä riittää tilaa.

Esimerkki

Kuntoutusraha on myönnetty 15.1.20xx – 15.6.20xx ja Kelaan tulee 22.5.20xx tieto, että kuntoutuspalvelu jatkuu vielä kuukauden ajan. Päätös tarkistetaan 16.6.20xx alkaen ja kuntoutusrahaan myönnetään jatkoa.

Esimerkki

Kuntoutusraha on myönnetty 15.1.20xx – 31.12.20xx. Kelaan tulee tieto, että asiakkaalle on myönnetty kuntoutusrahasta vähennettävä etuus 1.7.20xx alkaen. Päätös tarkistetaan 1.7.20xx – 31.12.20xx.

1.14.1 Ulkomailta myönnetty etuus

Ulkomailta myönnetty etuus voi vaikuttaa kuntoutusrahan etuusoikeuteen tai määrään ja aiheuttaa siksi tarkistustilanteen. Etuus voi vaikuttaa kuntoutusrahan estävänä tai vähentävänä ja se huomioidaan kuten vastaava suomalainen etuus.

Lue lisää: [Ulkomailta maksettavan etuuden ja tulon vaikutus](#).

1.14.2 Indeksi- ja määrätarkistukset

Kuntoutusrahassa tehdään vuosittain indeksitarkistus (KKRL 566/2005 67 §). Indeksitarkistus koskee vähimmäismäärisiä kuntoutusrahoja ja kaikkia niitä kuntoutusrahoja, joiden maksu jatkuu vuodenvaihteen yli.

Kuntoutusrahan vähimmäismäärien indeksitarkistus

Kuntoutusrahan vähimmäismäärää tarkistetaan vuosittain KEL- eli kansaneläkeindeksin mukaisesti samalla, kun sen perusteena olevaa sairauspäivärahan määrää tarkistetaan.

Vuodenvaihteen yli jatkuvan kuntoutusrahan indeksitarkistus

Vuodenvaihteen yli jatkuvaan kuntoutusrahan tehdään vuoden vaihteessa KEL- eli kansaneläkeindeksin mukainen korotus.

Eläkkeensaajan kuntoutusrahassa indeksitarkistus tehdään siinä suhteessa kuin eläkkeiden yhteismäärä muuttuu.

Ennen 1.1.2024 sairauspäivärahan vähimmäismäärän suuruinen kuntoutusraha tarkistettiin vuosittain työeläkeindeksillä. Tästä johtuen ennen vuotta 2023 myönnettyjen sairauspäivärahan vähimmäismäärän mukaan määräytyneiden kuntoutusrahojen määrä riippuu siitä, minä vuonna kuntoutusraha on alkanut.

Ratkaisutyössä tehtävät tarkistukset

Indeksitarkistukset tehdään pääosin ohjelmallisesti eräajossa. Osa tapauksista ohjataan manuaalisesti käsiteltäväksi ratkaisutyöhön. Ne muodostavat OIWAssa Indeksitarkistus-työn, jonka tarkenteessa kerrotaan, miksi indeksitarkistusta ei ole tehty ohjelmallisesti.

Poimittuasi Indeksitarkistus-työn tutki tapaus ja tee tarvittaessa indeksikorotus tarkistusratkaisuna. Järjestelmä laskee oikean määrän. Asiakkaalle ei ole yleensä tarpeellista antaa kirjallista päätöstä, jos tarkistus koskee vain indeksikorotusta.

1.15 Liikamaksu

Kuntoutusrahasta aiheutuva liikamaksu tai sen lisäys voi syntyä tarkistus-, oikaisu- tai lakkautusratkaisun yhteydessä, kun etuutta on maksettu liian suurena, väärälle ajalle tai aiheetta.

Kuntoutusrahan liikamaksua voidaan periä takaisinperintänä tai regressiperintänä.

Kuntoutusrahasta aiheutunut liikamaksu voidaan periä

- asiakkaalta
- työnantajalta
- Potilasvakuutuskeskukselta
- työttömyyskassalta
- työpaikkakassalta
- vakuutuslaitokselta
- Kelan toimistolta.

Asiakkaan liikamaksu

Asiakkaalle liikaa maksettu kuntoutusraha on ennakonpidätyksen alaista, mutta se voidaan periä nettomääräisenä maksuvuotta seuraavana vuonna Verohallinnon määräämään päivään saakka. Liikamaksu käsitellään asiakkaan liikamaksuna, vaikka kuntoutusraha olisi maksettu edunvalvojalle tai sosiaalitoimistolle elämäntapaperusteella (KKRL 566/2005 48 § 3 mom.)

Muun saajan liikamaksu

Työnantajalle, Potilasvakuutuskeskukselle, työttömyyskassalle, työpaikkakassalle ja Kelalle liikaa maksettu määrä ei ole ennakonpidätyksenalaista. Se peritään bruttomääräisenä.

Huomautus

Kun kuntoutusrahan regressiperintää koskeva päätös on tehty ja tämän jälkeen uudella tarkistuspäätöksellä kuntoutusrahan määrä vähenee, ei uutta kuntoutusrahan liikamaksua peritä enää Perintäkeskukselta. Tarkistuksesta muodostunut liikamaksu peritään asiakkaalta itseltään.

Käsittelyjärjestelmässä tarkistuksesta aiheutuva liikamaksu Perintäkeskukselle (toinen etuus) päätetään ilman päätöstä ja liikamaksua koskevat tiedot viedään käsin asiakkaalle annettavaan tarkistuspäätökseen. Asiakkaalle muodostuvaan liikamaksuun lisätään manuaalisesti koko liikamaksun määrä ja vasta tämän jälkeen lähetetään kuulemiskirje liikamaksusta tai ratkaistaan muu samalle ajalle myönnettävä etuus.

Ota tarvittaessa yhteyttä osaamiskeskukseen.

Kuuleminen kuntoutusrahan liikamaksusta

Kuntoutusraharatkaisussa päätökseen liitetään ohjelmallisesti liikamaksua koskeva kuulemiskirje, jos asiakasta ei ole aiemmin kuultu liikamaksusta. Kuulemiskirje lähetetään asiakkaalle, hänen edunvalvojalleen ja työnantajalleen, jos heille syntyy liikamaksua. Muita kuntoutusrahan maksunsaajia ei kuulla, vaikka ratkaisusta aiheutuisi liikamaksua.

Lue lisää:

- Takaisinperintä
- Regressiperintä

1.15.1 Takaisinperintä

Kaikille etuuksille yhteinen Takaisinperintä-ohje.

1.15.2 Regressiperintä

[Regressiperinnän työnkulku](#)

[Regressiperintä Kelan etuuksien välillä](#)

[Regressiperintä Kelan ja muun laitoksen välillä](#)

Kuntoutusrahaan syntyy regressisaatavaa, kun maksetulle ajalle myönnetään etuus, joka estää kuntoutusrahan maksamisen tai vähentää sen määrää. Lisäksi edellytetään, että etuuslainsäädännön perusteella samalta ajalta myönnettävä muu etuus voidaan maksaa regressisuorituksena kuntoutusrahaa vastaan Kelalle.

Regressisaatava hoidetaan seuraavasti:

- Regressikuittauksena muusta Kelan etuudesta, kun se on YHTE-järjestelmässä mahdollista.
- Regressiperintänä Kelan maksamasta muusta etuudesta maksuvaatimuksen perusteella.
- Regressiperintänä muun laitoksen maksamasta etuudesta perintäkirjeellä.

Regressiperinnän työnkulku

1. Tutki muun etuuden vaikutus (vähentää tai estää) Suhde muihin etuuksiin –sivuilta.
2. Selvitä onko kuntoutusrahapäätös tarkistettava vai oikaistava.
3. Ratkaisussa kannanotto perintään muodostuu ohjelmallisesti (regressikuittaus tai regressiperintä maksuvaatimuksella) ja asiakkaalle lähtee ohjelmallisesti kuulemiskirje (ellei ole valittu: Liikamaksusta päätetään myöhemmin).
4. Jos liikamaksu aiheutuu toisen laitoksen maksamasta etuudesta, joka voidaan periä regressinä, lähetä saatavasta perintäkirje.

Regressiperintä Kelan etuuksien välillä

Vanhuuseläke

Kansaneläkelain mukaiset vanhuuseläkkeet estävät kuntoutusrahan maksamisen. Eläkekäsittelijä selvittää, paljonko kuntoutusrahaa on maksettu ja rekisteröi kuntoutusrahan regressiä koskevat tiedot eläkeratkaisun yhteydessä. Eläkepäättöksen jälkeen asiasta lähtee tieto kuntoutusrahaan (OIWA > Tarkistettava asia). Tarkista tai oikaise kuntoutusraha vanhuuseläkkeen myönnöstä alkaen. Lue lisää vanhuuseläkkeen ja varhennetun vanhuuseläkkeen vaikutuksesta.

Työkyvyttömyyseläke, kuntoutustuki ja takuueläke

Takautuvasti myönnetty kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke vähennetään samalta ajalta maksetusta kuntoutusrahasta. Tulevan ajan osalta(=kuntoutusrahaa ei ole vielä maksettu) eläke muuttaa kuntoutusrahan eläkkeensaajan kuntoutusrahaksi.

Eläkekäsittelijä selvittää, paljonko kuntoutusrahaa on maksettu ja rekisteröi kuntoutusrahaa koskevan maksuvaatimuksen. Jos asiakas on saanut ylläpitokorvausta, sitä ei peritä regressinä. Eläkepäättös muodostaa kuntoutusrahaan Tarkistettava asia - työn.

Kun kuntoutusrahapäätös on tarkistettu tai oikaistu takautuvalta ajalta, päättää regressiperintä, kun palautus näkyy kuntoutusrahassa. Jos liikamaksua jää jäljelle regressisaatavan jälkeen, luovu lopusta liikamaksusta. Takaisinperintäasia hoidetaan loppuun luopumalla perinnästä syykoodilla 95. Tällöin luopumisratkaisusta ei anneta kirjallista päätöstä.

Huomautus

Jos eläkeratkaisujen yhteydessä eläkettä ei ole pidätetty kuntoutusrahaan ja se on maksettu kokonaisuudessaan asiakkaalle, kuntoutusrahan liikamaksu peritään asiakkaalta itseltään.

Lue lisää:

- [Kelan työkyvyttömyyseläke](#)
- Regressiperinnän jälkeiset toimenpiteet

Regressiperintä Kelan ja muun laitoksen välillä

Työeläkelaitos

Vanhuuseläkkeet

Työeläkelakien mukaiset vanhuuseläkkeet estävät kuntoutusrahan maksamisen. Samalta aikaa maksettu kuntoutusraha peritään työeläkelaitoksen ilmoituksen (TORE-impulssi) jälkeen kirjeellä KRG74.

Kuntoutusrahat

Jos työeläkelaitos on myöntänyt takautuvasti kuntoutusrahaa tai kuntoutuskorotusta samalle ajalle, jolta asiakas on saanut Kelan ammatilliseen kuntoutuspäätökseen (KKRL 6 §) perustuvaa kuntoutusrahaa, Kelalla on oikeus periä liikaa maksettu kuntoutusraha regressimenettelyä käyttäen. Regressiä voidaan käyttää, kun oikeutta kuntoutusrahaan ei enää ole (kuntoutus hylätty).

Lue ensin Työeläkekuntoutus ja sen korvaukset. Ennen perintätoimenpiteitä, ota yhteyttä osaamiskeskukseen.

Huomautus

Regressiperintään ei ole oikeutta, jos työeläkelaitoksen maksama kuntoutusetuus vähennetään Kelan maksamasta kuntoutusrahasta. Tällöin työeläkelaitokselle ilmoitetaan samalle ajalle maksetun kuntoutusrahan määrä (suojattu viesti tai kirje).

Vakuutuslaitos

Täysimääräiset tapaturma- ja liikennevakuutuskorvaukset sekä sotilasvamman ja sotilastapaturmakorvaukset estävät kuntoutusrahan maksamisen ja muut kuin täysimääräiset korvaukset vähennetään kuntoutusrahasta.

Vakuutuslaitokselle tulee lähettää ilmoitus Kelan myöntämästä kuntoutusrahasta, jos kuntoutusraha on myönnetty viivästymistodistuksen perusteella. Asiakkaalle on kerrottu päätöksessä Kelan oikeudesta periä samalta ajalta myöhemmin myönnettävä muun lain mukainen korvaus maksettua kuntoutusrahaa vastaavalta osalta. Viivästymistodistuksen perusteella ratkaistaessa kuntoutusraha ei lähde maksuun työnantajalle.

Viivästymistodistuksen antanut vakuutuslaitos ilmoittaa toimistolle, jos asian käsittely siirtyy toiseen laitokseen.

Viivästymistodistusta ei ole toimitettu

Vakuutuslaitoksen maksama korvaus voidaan periä vakuutuslaitokselta kuntoutusrahaa vastaavalta osalta, vaikka viivästymistodistusta ei olisi pyydetty Kelaan. Jos vakuutuslaitos pyytää Kelalta tietoja ennen korvauspäätöksen antamista toimi seuraavalla tavalla:

Lähetä vakuutuslaitokselle ilmoitus maksetusta kuntoutusrahasta (kirjepohja KRV05) ja lisää kirjeeseen käsin perintäkeskuksen tilinumero. Kun vakuutuslaitos on tehnyt päätöksen, voit tehdä kuntoutusrahasta päätöksen ja viedä korvauksen tiedot valmisteluun. Perintäkirjettä ei yleensä tarvitse lähettää enää uudestaan.

Jos vakuutuslaitos on maksanut korvauksen suoraan asiakkaalle, liikamaksu käsitellään asiakkaan takaisinperintä asiana.

Lue lisää ensisijaisista ansiomenetykskorvauksista (myös alisivut).

Regressiperintä ulkomailta maksettavasta eläkkeestä

KV-keskus hoitaa viestin vaihdon Eläketurvakeskuksen kanssa.

Jos asiakkaalle maksetaan ulkomailta (muualta kuin Ruotsista) takautuvaa eläkettä samalta ajalta, jolta hän on saanut kuntoutusrahaa, eläkkeenmaksaja maksaa eläkkeen Eläketurvakeskukselle, joka tiedustelee Kelalta sen haluamaa määrää. Kuntoutusraha tarkistetaan ja Eläketurvakeskukselle lähetetään perimisilmoitus (KRG75) maksetusta kuntoutusrahasta.

Ruotsista työkyvyttömyyden perusteella maksettu takautuva korvaus peritään etuudensaajalta itseltään.

Lue lisää KV-asioiden käsittelypaikasta.

Muut lakiin perustuvat ansionmenetykskorvaukset

Jos kuntoutujalle on myönnetty korvausta ansionmenetyksestä jonkin muun lain perusteella takautuvasti, maksetaan korvaus kuntoutusrahaetuutta vastaavalta osalta Kelalle.

1.15.3 Regressikuittaus kuntoutusrahasta/ sairauspäivärahasta

Kuntoutusrahan liikamaksun voi regressikuitata samalta ajalta maksettavasta

- kuntoutusrahasta
- sairauspäivärahasta.

Regressikuittausta käytetään silloin, kun liikamaksu on syntynyt samalle ajalle maksetusta toisesta Kelan etuudesta, josta liikamaksu voidaan ohjelmallisesti kuitata säädöksen perusteella.

Jos liikamaksua ei saada kuitattua kokonaan regressinä, päättää regressi ja käsittelee jäljelle jäänyt liikamaksu normaalina takaisinperintäasiana. Jäljellä olevasta liikamaksusta tulee kuulla asiakasta, ennen kuin takaisinperinnästä annetaan päätös.

Lue lisää takaisinperinnän ohjeesta.

1.16 Päätöksen oikaisu ja poistaminen

Kaikille etuuksille yhteinen päätöksen oikaisu ja poistaminen.

Kuntoutusrahapäätöksen oikaiseminen eduksi

Jos asiakas toimittaa Kelaan uutta selvitystä joka ulottuu takautuvalle ajalle, tulee aina tutkia, voidaanko aiemmin annettu etuuspäätös oikaista asiakkaan eduksi. Myös lainvoimainen etuuspäätös voidaan oikaista asiakkaan eduksi.

Oikaiseminen tulee kysymykseen esimerkiksi, kun ratkaisun tekemiseksi tarvittavia tietoja ei pyynnöstä huolimatta ole toimitettu (esimerkiksi hakemus tai lääkärinlausunto on puuttunut) ja hakemus on hylätty sillä perusteella. Asia käsitellään uudelleen alkuperäisen vireilletulon mukaisesti, jos asiakas toimittaa myöhemmin puuttuvan selvityksen. Oikaisemisella ei ole määräaikaa.

Takautuvasti myönnetty estävä tai vähentävä etuus

Jos kuntoutusrahaa saavalle asiakkaalle on myönnetty takautuvasti kuntoutusrahasta vähennettävä etuus tai maksamisen estävä etuus, voidaan kuntoutusraha ratkaista uudelleen ns. kevennettyä oikaisumenettelyä käyttäen. Kevennetyn oikaisumenettelyn periaatteista voit lukea lisää kaikille etuuksille yhteisestä ohjeesta. Alla luettelot etuuksista, joita kevennetty oikaisumenettely kuntoutusrahassa koskee.

Vähentävät etuudet:

- Liikennevakuutus-, tapaturmavakuutus- ja sotilastapaturmalainsäädännön mukaiset osittaiset ansionmenetykskorvaukset, jotka perustuvat pakolliseen vakuutukseen
- Työeläkelaitoksen maksama
 - kuntoutusraha
 - osakuntoutusraha
 - harkinnanvarainen kuntoutusavustus
- ulkomailta maksettava etuus, joka vähentää kuntoutusrahan määrää

Estävät etuudet:

- Liikennevakuutus-, tapaturmavakuutus- ja sotilastapaturmalainsäädännön mukaiset täydet ansionmenetykskorvaukset, jotka perustuvat pakolliseen vakuutukseen
- Kansaneläkelain tai työeläkelakien perusteella maksettava
 - varhennettu vanhuuseläke
 - vanhuuseläke
- 65-vuotiaalle maahanmuuttajalle myönnettävä takuueläke
- Kansanedustajan eläkkeestä annetun lain nojalla maksettava
 - sopeutumiseläke
 - sopeutumisraha

Kevennetty oikaisumenettely kuntoutusrahassa koskee myös Kelan ja työeläkelaitosten takautuen myöntämiä työkyvyttömyyseläkkeitä. Tällöin ei kuitenkaan ole varsinaisesti kyse estävästä tai vähentävästä etuudesta.

Lue lisää

- Kelan työkyvyttömyyseläke
- Työeläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke ja työuraeläke

1.17 Muutoksenhaku

Kaikille etuuksille yhteinen Muutoksenhaku-ohje.